

ЗАКОН

о енергетици

("Службени гласник РС", бр. 145/14, 95/18 - др. закон, 40/21, 35/23- др. закон, 62/23 и 94/24)

НАПОМЕНА: У овом интерно пречишћеном тексту, одредбе Закона о изменама и допунама Закона о енергетици („Службени гласник РС“, број 94/24 од 28. новембра 2024. године) су **посебно означене у тексту**).

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет

Члан 1.

Овим законом уређују се циљеви енергетске политике и начин њеног остваривања, услови за поуздану, сигурну и квалитетну испоруку енергије и енергената и услови за сигурно снабдевање купаца, заштита купаца енергије и енергената, услови и начин обављања енергетских делатности, услови за изградњу нових енергетских објеката, **основе развоја нуклеарне енергије**, статус и делокруг рада Агенције за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција), начин организовања и функционисања тржишта електричне енергије, природног гаса и нафте и деривата нафте, права и обавезе учесника на тржишту, успостављање својине на мрежама оператора система, као и надзор над спровођењем овог закона.

Одредбе овог закона се, у односу на Аутономну покрајину Косово и Метохија, тумаче и примењују у складу са Резолуцијом Савета безбедности Уједињених нација 1244 и Законом о ратификацији Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Овим законом уређују се производња, дистрибуција и снабдевање топлотном енергијом као енергетске делатности.

Значење појединих израза

Члан 2.

Поједини изрази који се користе у овом закону имају следеће значење:

- 1) **агрегирање** подразумева обједињавање потрошње и/или производње електричне енергије већег броја корисника система ради куповине, продаје или аукција на тржиштима електричне енергије;
- 2) **агрегатор** је правно или физичко лице који се бави агрегирањем;

3) *активни купац* је крајњи купац или група крајњих купаца који заједнички делују, који користи или складишти електричну енергију произведену у оквиру својих објеката смештених у оквиру одређених граница или који самостално продаје произведену електричну енергију или учествује у услугама флексибилности или мерама енергетске ефикасности, при чему ове активности не представљају његову основну комерцијалну или професионалну делатност;

4) *Агенција за сарадњу енергетских регулатора* (у даљем тексту: АЦЕР) је тело за сарадњу енергетских регулатора на нивоу Европске Уније;

5) *базно уље* је основно уље минералног, синтетичког или биљног порекла које се користи за производњу мазива и у индустријске сврхе;

6) *балансирање* подразумева све радње и процесе, у свим временским оквирима, кроз које оператор преносног система обезбеђује, у континуитету, одржавање фреквенције система у оквиру унапред дефинисаног опсега стабилности и усклађеност са количином резерви неопходних у погледу захтеваног квалитета;

7) *балансна енергија* је енергија коју користи оператор преносног система за спровођење балансирања;

8) *балансна одговорност на тржишту електричне енергије* је обавеза учесника на тржишту да у равнотеже производњу, потрошњу и уговорену куповину и продају електричне енергије у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступања;

9) *балансно одговорна страна* је учесник на тржишту који је одговоран за одступање своје балансне групе на тржишту електричне енергије;

10) *балансна одговорност на тржишту природног гаса* је обавеза учесника на тржишту да у равнотеже количину природног гаса на улазу у систем и излазу из система у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступања;

11) *балансни капацитет* је капацитет који пружалац услуге балансирања учини расположивим оператору преносног капацитета и за који се обавезе да ће понудити одговарајући обим балансне енергије оператору преносног система током трајања уговора;

12) *безбедност рада система* подразумева одржавање и употребу система на начин којим се не угрожавају живот и здравље људи и материјална добра;

13) *биогорива* су течна горива за саобраћај, произведена из биомасе;

14) *биомаса* је биоразградиви део производа, отпада и остатака биолошког порекла из пољопривреде (укључујући биљне и животињске материје), шумарства и повезаних индустрија, укључујући рибарство и аквакултуру, као и биоразградиви део отпада, укључујући индустријски и комунални отпад биолошког порекла, у складу са прописима којима се уређује управљање отпадом;

15) *биометан* је гасовито гориво добијено прерадом, односно пречишћавањем биогаза, које се користи за саобраћај и за друге енергетске сврхе;

16) *биотечност* је течно гориво произведено из биомасе, које се користи у енергетске сврхе, осим за саобраћај, укључујући производњу електричне енергије и енергије за грејање и хлађење;

17) *брutto финална потрошња енергије* је укупна финална енергија потрошена за енергетске сврхе у индустрији, транспорту, домаћинствима, јавним и комерцијалним делатностима, пољопривреди, шумарству и рибарству, укључујући сопствену потрошњу електричне и топлотне енергије у сектору производње електричне и топлотне енергије и губитке у преносу и дистрибуцији електричне и топлотне енергије;

18) *вертикално интегрисано предузеће* је енергетски субјект или група енергетских субјеката где исто лице има право, директно или индиректно да спроводи контролу и где енергетски субјект или група поред једне од следећих делатности: пренос електричне енергије и управљање преносним системом или транспорт природног гаса и управљање транспортним системом, дистрибуција електричне енергије и управљање дистрибутивним системом, дистрибуција и управљање дистрибутивним системом за природни гас, складиштење и управљање складиштем природног гаса обавља и најмање једну од следећих делатности: производњу електричне енергије или природног гаса, снабдевање електричном енергијом или природним гасом или јавно снабдевање природним гасом;

19) *вредност неиспоручене електричне енергије* је процена највише цене електричне енергије изражене у ЕУР/МWh коју су купци спремни да плате како би избегли прекид у снабдевању;

20) *гарантовани снабдевач* је снабдевач који обезбеђује јавну услугу гарантованог снабдевања;

21) *гарантовано снабдевање* је јавна услуга којом се осигурава право домаћинстава и малих купаца на снабдевање електричном енергијом прописаних карактеристика на територији Републике Србије по разумним, јасно упоредивим, транспарентним и недискриминаторним ценама;

22) *деривати електричне енергије* су финасијски инструменти којима се учесници на тржишту осигуравају од наглих промена цена електричне енергије на тржишту, када се такав инструмент односи на електричну енергију;

23) *деривати нафте* су безоловни моторни бензини, авионски бензини, млазна горива, гасна уља, уља за ложење, бродска горива, течни нафтни гас и друго;

24) *директни гасовод* је цевовод који повезује произвођача природног гаса, односно биогаса са објектом изолованог купца и није део транспортног, односно дистрибутивног система;

25) *директни вод* је електроенергетски вод који или повезује изоловано место производње са изолованим купцем или повезује објекат произвођача електричне енергије са снабдевачем који директно снабдева сопствене просторије, зависна привредна друштва и крајње купце;

26) *дистрибуција електричне енергије* је пренос електричне енергије преко дистрибутивног система ради испоруке електричне енергије крајњим купцима, а не обухвата снабдевање електричном енергијом;

27) *дистрибуирана производња* су објекти за производњу електричне енергије прикључени на дистрибутивни систем;

28) *дистрибуција природног гаса* је преношење природног гаса преко дистрибутивног система ради испоруке природног гаса крајњим купцима, односно другом дистрибутивном систему, а не обухвата снабдевање природним гасом;

29) *дистрибуција топлотне енергије* је преношење топлотне енергије за даљинско грејање и/или даљинско хлађење за више објеката или индустријску употребу помоћу паре, топле воде или расхладног флуида кроз дистрибутивне системе;

30) *доводни гасовод* је цевовод који повезује постројења за производњу нафте или природног гаса са објектима за прераду природног гаса;

31) *држава чланица* је територија државе Европске уније у складу са чланом 27. Уговора о оснивању Енергетске заједнице;

32) *електроенергетска криза* је постојећа или непосредна ситуација у којој постоји значајна несташица електричне енергије, одређена прописима и плановима којим се уређује спремност за ризике у електроенергетском сектору, или немогућност испоруке електричне енергије купцима;

33) *енергенти* су угаљ, природни гас, нафта, деривати нафте, уљни шкриљци, обновљиви и други извори енергије;

34) *енергетска ефикасност* је однос између оствареног резултата, у услугама, добрима или енергији и за то утрошене енергије;

35) *енергетска заједница грађана* је правно лице основано на добровољном и отвореном учешћу и која је под стварном контролом чланова заједнице, који могу бити физичка лица, јединице локалне самоуправе, или мала предузећа, чији је циљ обезбеђивање економских, еколошких или социјалних користи својим члановима или акционарима или локалним заједницама у којима послује, а не остваривање финансијске добити, и која може учествовати у производњи електричне енергије, укључујући и ону из обновљивих извора, снабдевању, потрошњи, агрегацији, пружању услуге складиштења електричне енергије, енергетске ефикасности или пуњења електричних возила или пружања других услуга својим члановима;

36) *енергетски систем* је електроенергетски систем, систем природног гаса, нафте или деривата нафте и систем даљинског грејања и хлађења, који се састоји од енергетских објеката међусобно повезаних тако да чине јединствен техничко-технолошки систем;

37) *енергетски субјект* је правно лице, односно предузетник, које обавља једну или више енергетских делатности из члана 16. овог закона;

38) *енергетски угрожени купац* је домаћинство које због социјалног статуса или здравственог стања, у складу са овим законом, има право на снабдевање под посебним условима;

39) *енергија из обновљивих извора* је енергија из обновљивих нефосилних извора, односно хидроенергија, биомаса, енергија ветра, соларна (топлотна и фотонапонска), биогаз, депонијски гас, гас из постројења за прераду канализационих вода, геотермална енергија и др.;

40) *енергија* је електрична енергија и топлотна енергија;

41) *загушење* је ситуација у којој се не може удовољити свим захтевима учесника на тржишту за трговину између зона трговања, јер би знатно утицали на физичке токове на елементима мреже који не могу прихватити те токове;

42) *заједнички прикључак* је прикључак преко кога се прикључују два или више објеката;

43) *зона трговања* је највеће географско подручје унутар кога учесници на тржишту могу размењивати енергију без расподеле преносног капацитета;

44) *интерконективни вод* је вод који повезује две контролне области или зоне трговања;

45) *интероперабилност* у контексту напредних бројила је способност две или више енергетских или комуникационих мрежа, система, уређаја, апликација или компоненти да међусобно сарађују ради размене и коришћења информација у циљу обављања потребних функција;

46) *интерконектор* је електроенергетски вод, гасовод, нафтовод, односно продуктовод који прелази границу између држава ради повезивања њихових система, као и опрема која се користи за повезивање енергетских система;

47) *информација о обрачуну* је информација приказана на рачуну крајњег купца електричне енергије, осим захтева за плаћање;

48) *испорука* је физичка предаја енергије, односно енергента из објекта енергетског субјекта или произвођача природног гаса, односно биогаза у објекат другог енергетског субјекта или крајњег купца;

49) *испорука електричне енергије* је физичка предаја електричне енергије у мрежу или њено преузимање из мреже;

50) *истовремена електроенергетска криза* је електроенергетска криза која у исто време утиче на више од једне државе;

51) *јавни снабдевач природним гасом* је енергетски субјект који обавља енергетску делатност јавног снабдевања природним гасом;

52) *јавно снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса домаћинствима и малим купцима по регулисаним ценама;

53) *конвенционално бројило* је аналогно или електронско бројило без могућности преноса и примања података;

54) *контрола енергетског субјекта* подразумева право или могућност једног лица да самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, врши одлучујући утицај на пословање другог лица путем а) учешћа у основном капиталу или права коришћења целокупне или дела имовине, б) уговора или права на именовање већине директора, односно чланова надзорног одбора или гласање и одлуке тих органа;

55) *контролна област* је усаглашен део међусобно повезаног система, којим управља један оператор система и обухвата повезана физичку потрошњу и/или производне јединице ако их има;

56) *контратрговина* је размена између зона трговања коју су покренули оператори система између две зоне трговања ради смањења физичког загушења;

57) *корисник система електричне енергије* је произвођач електричне енергије, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, складиштар, агрегатор, снабдевач, снабдевач на велико електричном енергијом и други оператор система;

58) *корисник система природног гаса* је произвођач, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, снабдевач, јавни снабдевач, односно снабдевач на велико природним гасом, други оператор система, као и оператор складишта;

59) *координациона група за сигурност снабдевања* је група основана на нивоу Енергетске заједнице, сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, основана да

прати, координира, размењује искуства у вези са сигурношћу снабдевања и развија свеобухватну анализу ризика;

60) *крајњи купац* је правно или физичко лице или предузетник који купује електричну енергију или природни гас за своје потребе;

61) *крајњи купац топлотне енергије* је правно или физичко лице или предузетник који купује топлотну енергију за своје потребе;

62) *кризни координатор* је лице, група, односно тим састављен од стручних лица или институција из области електричне енергије, задужено за прикупљање, обједињавање и координацију протока информација током електроенергетске кризе;

63) *критични елемент мреже* је елемент мреже било унутар зоне трговања или између зона трговања који је узет у обзир у поступку прорачуна капацитета, ограничавајући количину електричне енергије која се може размењивати;

64) *купац из категорије домаћинство* је крајњи купац који купује електричну енергију или природни гас за потрошњу свог домаћинства искључујући обављање комерцијалних или професионалних делатности;

65) *купац* је крајњи купац или купац на велико;

66) *купац на велико* је правно или физичко лице које купује енергију или енергент ради даље препродаје унутар или изван систем у којем је то лице основано;

67) *купац–произвођач* је крајњи купац који је на унутрашње инсталације прикључио сопствени објекат за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије, при чему се произведена електрична енергија користи за снабдевање сопствене потрошње, а вишак произведене електричне енергије предаје у преносни систем, дистрибутивни систем, односно затворени дистрибутивни систем;

68) *купац електричне енергије које није домаћинство* је физичко или правно лице или предузетник које купује електричну енергију која није за сопствене потребе у домаћинству, укључујући произвођаче, индустријске купце, привредне субјекте и снабдеваче на велико електричном енергијом;

69) *лајнак (line-rack)* је актуелна количина природног гаса која се под притиском складишти у гасоводу (транспортном, односно дистрибутивном систему), која се краткорочно може користити за одржавање сигурности рада и балансирање система у оквиру дозвољеног опсега промене притиска;

70) *лиценца* је акт којим се утврђује испуњеност услова за обављање енергетских делатности прописаних овим законом;

71) *мали купци електричне енергије* су микропредузећа, мала предузећа и предузетници који испуњавају критеријуме за разврставање у микро и мала предузећа у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

72) *мали купци природног гаса* су крајњи купци чија је годишња потрошња енергије испоручене из природног гаса до 1.026.000 kWh и чији су сви објекти прикључени на дистрибутивни систем природног гаса;

73) *мало предузеће* је предузеће које је разврстано као мало у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

74) *међусобно повезани систем* је неколико преносних и дистрибутивних система електричне енергије који су међусобно повезани посредством једног или више интерконектора;

75) *мерни уређај за електричну енергију* је бројило електричне енергије, напонски и струјни мерни трансформатор и остала помоћна опрема која је у функцији мерења електричне енергије;

76) *место везивања прикључка* је тачка у којој се прикључак повезује са постојећим или будућим електроенергетским објектом у систему;

77) *место прикључења објекта корисника система* је место разграничења инсталација објекта корисника и електроенергетског објекта оператора система;

78) *место за пуњење* је стандардизовани електрични уређај који је способан да пуни у датом тренутку једно електрично возило или место замене батерије једног електричног возила;

79) *механизам за обезбеђење капацитета* је привремена мера којом се обезбеђује постизање потребног нивоа адекватности ресурса плаћањем за доступност ресурса, искључујући мере повезане са помоћним услугама или управљањем загушењима;

80) *микрпредузеће* је предузеће које је разврстано као микрпредузеће у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

81) *модел ОПС-ОПС* је модел за размену услуге балансирања по коме пружалац услуге балансирања пружа услугу балансирања оператору преносног система на чији систем је прикључен, а који потом ту услугу пружа оператору преносног система који услугу захтева;

82) *моторна горива* су безоловни моторни бензини, авионски бензини, млазна горива, гасна уља, бродска горива, ауто гас, биогорива, компримовани природни гас, утечњени природни гас, водоник и друго, а у складу са прописима којима се дефинишу њихови технички и други захтеви и намена;

83) *надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора* је одређено Уговором о оснивању Енергетске заједнице између Европске Заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација („Службени гласник РС”, број 62/06 – у даљем тексту: Уговор о оснивању Енергетске заједнице) и одлукама Министарског савета Енергетске заједнице до приступања Републике Србије Европској унији;

84) *надлежни орган* је именовано национално владино или регулаторно тело одговорно за управљање ризицима у електроенергетском сектору сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора;

85) *најбоље доступне технике*, у контексту заштите података и безбедности у окружењу напредних бројила електричне енергије, су најефикасније, најнапредније и најпогодније технике које дају основ за поштовање применљивих правила за заштиту података и безбедности;

86) *накнада за раскид уговора* је накнада или новчана казна коју снабдевачи или учесници на тржишту електричне енергије који се баве агрегирањем, намећу купцима за раскид уговора о снабдевању електричном енергијом или услугама;

87) *накнада у вези са променом* је накнада или новчана казна за промену снабдевача или учесника на тржишту електричне енергије који се бави агрегирањем, укључујући накнаде за раскид уговора, које снабдевачи, учесници на тржишту који се баве агрегирањем или оператори система директно или индиректно намећу купцима;

88) *намешавање биогорива* је додавање биогорива горивима нафтног порекла у прописаном садржају;

89) *намешавање биотечности* је додавање биотечности горивима нафтног порекла у прописаном садржају;

90) *напредни мерни систем („smart metering system”)* је електронски систем који укључује напредне мерне уређаје за мерење протока енергије и природног гаса, подсистеме за пренос, складиштење, обраду и анализу података о енергији или природном гасу, као и централни управљачки подсистем који омогућава двосмерну комуникацију са напредним мерним уређајима користећи неки облик електронске комуникације;

91) *недостајућа инфраструктура* је инфраструктура коју је, поред прикључка, неопходно изградити ради прикључења објекта крајњег купца, објекта за производњу електричне енергије и објекта за складиштење електричне енергије и која ће након изградње постати део система на који се врши прикључење;

92) *независни агрегатор* је агрегатор који није повезан са снабдевачем купца;

93) *непрекидни капацитет* је капацитет природног гаса који оператор транспортног система гарантује кориснику система у уговореном обиму;

94) *нестандардне услуге оператора система* су услуге које оператор система пружа на захтев корисника система односно другог лица или услуге у циљу отклањања последица поступања корисника система супротно прописима, а које нису обухваћене кроз цену приступа систему или кроз трошкове прикључења;

95) *нетржишна мера у области електричне енергије* је свака мера на страни понуде или потражње која одступа од тржишних правила или комерцијалних уговора, чија је сврха ублажавање енергетске кризе;

96) *нефреквентна помоћна услуга* је услуга коју користи оператор преносног система или оператор дистрибутивног система за регулацију напона у стационарном стању, могућност безнапонског покретања и могућност остварског рада дела система;

97) *нови инфраструктурни објекти* су објекти који нису изграђени до дана ступања на снагу овог закона;

98) *нови интерконективни далековод* је интерконективни далековод који није довршен до 1. јула 2007. године;

99) *номиновани оператор тржишта електричне енергије*, (у даљем тексту: Немо) је оператор тржишта који је одређен за спровођење спајања тржишта за дан унапред и унутардневног организованог тржишта електричне енергије са суседним организованим тржиштима електричне енергије;

100) *објекат за складиштење енергије* у електроенергетском систему је објекат у коме се складишти енергија;

101) *обрачунски интервал* је временска јединица за обрачун одступања балансно одговорних страна на тржишту електричне енергије;

102) *оперативно ограничење* је привремено смањење активне снаге у месту прикључења, дефинисано у поступку прикључења, у циљу обезбеђивања сигурног рада преносног система;

103) *оператор дистрибутивног система електричне енергије* је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом електричне енергије, одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом електричне енергије на економски оправдан начин;

104) *оператор дистрибутивног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције природног гаса и управљања дистрибутивним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин;

105) *оператор преносног система електричне енергије* је енергетски субјект који обавља делатност преноса и управљања преносним системом електричне енергије и одговоран је за рад, одржавање и развој преносног система на подручју Републике Србије, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за преносом електричне енергије на економски оправдан начин;

106) *оператор система* је оператор преносног система електричне енергије, оператор дистрибутивног система електричне енергије, оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије, оператор транспортног система природног гаса, оператор дистрибутивног система природног гаса и оператор складишта природног гаса;

107) *оператор складишта природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност складиштења и управљања складиштем природног гаса и одговоран је за рад, одржавање и развој складишта природног гаса;

108) *оператор транспортног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом природног гаса на економски оправдан начин;

109) *оператор тржишта* је енергетски субјект који пружа услугу којом се понуде електричне енергије за продају повезују са понудама за њену куповину;

110) *опрема под притиском* су гасоводи, нафтоводи, продуктоводи, парни и вреловодни котлови, посуде под притиском и друга опрема под притиском утврђена посебним техничким прописима;

111) *организовано тржиште електричне енергије* је институционално уређен однос између понуде и потражње учесника на тржишту електричне енергије са унапред одређеним стандардизованим продуктима и физичком испоруком, на временском оквиру дан унапред и унутар дана;

112) *паметна гасоводна мрежа* је гасоводна мрежа у склопу које се, у складу с потребама потрошача и захтевима у погледу квалитета гаса, примјењују иновативна и дигитална решења за економски оправдану интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора, ради смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште повезане са потрошњом гаса, повећавања удела гасова из обновљивих извора и нискоугљичних гасова и повезивања с другим енергентима и секторима, укључујући и надоградњу опреме и инсталација ради стварања услова за интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора;

113) *подручје утврђивања цене поравнања* је подручје унутар којег се обрачунава цена поравнања за балансно одступање;

114) *помоћне услуге* су услуге потребне за рад преносног или дистрибутивног система и обухватају помоћне услуге за потребе балансирања и нефреквентне помоћне услуге, али не укључује управљање загушењима;

115) *посебни производ за балансирање* је производ за балансирање који се разликује од стандардног производа за балансирање;

116) *потпуно интегрисане мрежне компоненте* су мрежне компоненте које су интегрисане у систем за пренос или дистрибуцију електричне енергије, укључујући објекте за складиштење, и које се користе искључиво у сврху обезбеђивања сигурног и поузданог рада система за пренос или дистрибуцију електричне енергије, а не могу да буду део тржишног механизма за балансирање или управљање загушењима;

117) *потпуно снабдевање* је продаја електричне енергије или природног гаса код које количина електричне енергије или природног гаса за обрачунски период није утврђена уговором о снабдевању, већ крајњи купац има право да одреди количину, на основу остварене потрошње на месту примопредаје;

118) *прекидни капацитет* је капацитет који оператор транспортног система може прекинути у складу са условима предвиђеним у уговору о транспорту;

119) *пренос електричне енергије* је пренос електричне енергије преко повезаних система високих напона ради испоруке крајњим купцима или дистрибутивним системима, а не обухвата снабдевање;

120) *преносни капацитет између зона трговања* је способност међусобно повезаних система да омогуће пренос електричне енергије између зона трговања;

121) *претквалификациони поступак* је поступак за проверу усаглашености пружаоца услуге балансирања са захтевима које утврде оператори преносних система;

122) *прикључак на систем* је скуп водова, опреме и уређаја укључујући мерну опрему, мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са преносним, односно дистрибутивним системом електричне енергије од места прикључења до места везивања;

123) *прикључак на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса* је скуп ценовода, опреме и уређаја укључујући мерну опрему и мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са транспортним, односно дистрибутивним системом природног гаса;

124) *приоритетно диспечирање* је диспечирање електрана на основу критеријума који се разликују од економског редоследа понуда, којим се даје предност диспечирању посебних производних технологија;

125) *природни гас* је гас који се првенствено састоји од метана, укључујући биометан или друге врсте гаса, који се технички и безбедно може преузети и преносити кроз систем за природни гас;

126) *приступ систему* је право на коришћење система ради преноса, односно транспорта, дистрибуције, преузимања и предаје уговорене количине електричне енергије, природног гаса, нафте и деривата нафте у уговорено време под прописаним и јавно објављеним условима на принципу недискриминације;

127) *производна јединица* је генератор електричне енергије који припада производном објекту;

128) *производни објекат за електричну енергију* је објекат у којем се примарна енергија претвара у електричну енергију, а који се састоји од једног или више модула за производњу електричне енергије прикључених на мрежу;

129) *произвођач електричне енергије* је физичко или правно лице или предузетник које производи електричну енергију;

130) *пужалац услуге балансирања* је учесник на тржишту који пружа балансну енергију и балансни капацитет оператору преносног система;

131) *рано упозорење* је пружање конкретних, озбиљних и поузданих информација које указују на могућност значајног погоршања ситуације у снабдевању електричном енергијом и до енергетске кризе;

132) *расподела капацитета* је расподела преносног капацитета између зона трговања;

133) *регион за прорачун капацитета* је географска област у којој се примењује координисани прорачун преносног капацитета;

134) *регион за рад система* је регион који обухвата операторе преносних система, зоне трговања, границе зона трговања, најмање један регион за прорачун капацитета односно регион за координацију искључења, а одређује се на основу топологије мреже, те степена међусобне повезаности и међузависности;

135) *регионални координациони центар* је друштво које допуњује улогу оператора преносних система обављајући послове од регионалног значаја у региону за рад система у коме је успостављен и сарађује са регионалним координационим центрима у циљу унапређења сигурности и координације рада преносних система;

136) *регулаторна тела* су независна регулаторна тела за енергетику других држава са регулаторним надлежностима;

137) *редиспечинг* је мера, укључујући ограничавање испоруке електричне енергије, коју активира један или више оператора преносних система или оператора дистрибутивних система променом производног обрасца, обрасца потрошње, или обоје, како би се променили физички токови у електроенергетском систему и смањило физичко загушење или на неки други начин гарантовала сигурност система;

138) *резервни капацитет* је количина резерви за одржавање фреквенције, резерви за поновно успостављање фреквенције, или заменске резерве које морају бити доступне преносном систему;

139) *самостални диспечерски модел* је модел планирања и ангажовања у којем се планови производње и потрошње, ангажовање производних и потрошачких електроенергетских објеката одређују од стране корисника електроенергетских објеката, односно њихових представника;

140) *сигурност снабдевања* је обезбеђивање потребних количина електричне енергије и природног гаса, способност преносних, транспортних и дистрибутивних система да гарантују снабдевање купцима са јасно утврђеним нивоом квалитета;

141) *складиштење електричне енергије у електроенергетском систему* је, одлагање коначне употребе електричне енергије до одређеног тренутка након производње, или претварање електричне енергије у облик енергије који се може складиштити, складиштење такве енергије и накнадно претварање те енергије у електричну енергију или њена употреба у облику другог енергента;

142) *скоро у реалном времену*, у контексту напредних бројила, је кратак временски период, обично у секундама, до периода обрачуна одступања на тржишту електричне енергије;

143) *снабдевање електричном енергијом* је продаја електричне енергије, купцима за њихове потребе или ради препродаје;

144) *снабдевање на велико електричном енергијом* је продаја електричне енергије купцима, укључујући препродају, осим продаје крајњим купцима;

145) *снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса купцима за њихове потребе или ради препродаје;

146) *снабдевање на велико природним гасом* је продаја природног гаса купцима, укључујући и даљу продају осим продаје крајњим купцима;

147) *снабдевање топлотном енергијом* је продаја топлотне енергије крајњим купцима по цени одређеној у складу са методологијом из члана 362. овог закона;

148) *сопствена потрошња оператора преносног, транспортног, дистрибутивног, затвореног дистрибутивног система и складишта природног гаса* је потрошња електричне енергије, односно природног гаса, неопходна за рад система;

149) *сопствене потребе за дериватима нафте* су потребе или активности које у било ком кораку њихове реализације нису намењене продаји деривата нафте или вршењу услуга трећим лицима, већ за сопствену потрошњу;

150) *стандардне услуге оператора система* су услуге које оператор пружа купцима и корисницима система, а које се наплаћују кроз цену приступа систему или кроз трошкове прикључења;

151) *стандардни производ за балансирање* је усаглашени производ за балансирање који су сви оператори преносних система дефинисали у сврху размене услуга балансирања;

152) *структурно загушење* је загушење у преносном систему које се може недвосмислено дефинисати, које је предвидиво, географски стабилно током времена и често се понавља у условима нормалног рада преносног система;

153) *топлотна енергија* је унутрашња (термичка) енергија вреле воде, топле воде или паре или расхладног флуида, која се користи за загревање или хлађење простора, загревање потрошне топле воде или за потребе технолошких процеса;

154) *транспорт нафте и деривата нафте другим облицима транспорта* је транспорт нафте, односно деривата нафте свим облицима транспорта осим нафтоводом, односно продуктоводом;

155) *транспорт нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима* је преузимање, цевоводни транспорт и предаја уговорене количине нафте и деривата нафте под прописаним и јавно објављеним условима на принципу недискриминације;

156) *транспорт природног гаса* је преношење природног гаса транспортним системом до крајњих купаца или другог транспортног система, дистрибутивних система или складишта природног гаса, а не обухвата снабдевање;

157) *треће земље* су земље који нису државе чланице Европске уније нити потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице;

158) *трговина ван станица* за снабдевање превозних средстава уљима за ложење, биотечностима, течним нафтним гасом, компримованим и утечњеним природним гасом који се користе као енергетска горива и горивима за снабдевање спортских авиона је трговина на мало;

159) *трговина горивима за пловила* је трговина на велико и обухвата снабдевање течним горивом бродова и техничких пловних објеката у складу са прописима којима се уређују унутрашња пловидба и луке и прописима о транспорту опасног терета;

160) *трговина моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава* је трговина на мало;

161) *трговина нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником* је трговина на велико и обухвата куповину, односно увоз ради даље продаје, односно извоза или коришћење у пословне сврхе;

162) *тржишта електричне енергије* су тржишта која укључују билатерално и организовано тржиште електричне енергије, тржишта капацитетима, балансно тржиште и тржиште помоћних услуга у свим временским оквирима укључујући терминска тржишта, тржишта за дан унапред и унутардневна тржишта;

163) *уговор о снабдевању електричном енергијом* је уговор којим се уређује снабдевање електричном енергијом, који не укључује деривате електричне енергије;

164) *уговор о променљивој цени електричне енергије* је уговор о снабдевању електричном енергијом између снабдевача и крајњег купца који одражава промене цена на организованом тржишту, укључујући тржишта за дан унапред и унутардневна тржишта, у интервалима који су најмање једнаки интервалима одређивања цена на том тржишту;

165) *уговор „узми или плати“* је уговор којим се снабдевач обавезује да испоручи уговорене количине природног гаса, а купац да плати те количине без обзира да ли их је преузео, делом плати у уговореном обрачунском периоду са правом да га преузме у неком наредном обрачунском периоду уз обавезу да плати преостали износ након преузимања;

166) *уговорно загушење* је стање у транспортном систему када обим захтева за непрекидним капацитетима превазилази капацитет транспортног система природног гаса;

167) *усаглашени нето капацитет преноса* је метода прорачуна капацитета на основу принципа процене и утврђивања унапред (*ex ante*) највеће размене електричне енергије између суседних зона трговања;

168) *учесник на тржишту електричне енергије* је физичко или правно лице или предузетник које купује, продаје, производи електричну енергију, које се бави агрегирањем или пружањем услуге управљања потрошњом или складишти електричну енергију, укључујући и давање налога за трговину, на једном или више тржишта електричне енергије поред осталог и на баласним тржиштима;

169) *управљање потрошњом* је промена потрошње електричне енергије код крајњих купаца у односу на њихов уобичајен или тренутни образац потрошње као одговор на тржишне сигнале, укључујући и као одговор на временски променљиве цене електричне енергије или подстицајна плаћања, или као одговор на прихватање понуде крајњег купца да смањи потрошњу електричне енергије или да је повећа по цени на организованом тржишту било самостално или путем агрегирања;

170) *физичко загушење* је стање када степен потражње за стварном испоруком природног гаса премашује капацитет система за природни гас у одређеном временском тренутку;

171) *флексибилност* је способност електроенергетског објекта, односно система да се кроз одговарајући тржишни механизам прилагоди испорука електричне енергије у циљу одржавања кључних радних величина у прописаном опсегу, узимајући у обзир и критеријуме сигурности и стабилности;

172) *хоризонтално интегрисано предузеће* је енергетски субјект који поред једне од енергетских делатности у области електричне енергије, односно природног гаса обавља и најмање једну од делатности која није у области електричне енергије, односно природног гаса;

173) *цена поравнања за баланско одступање* је цена која може бити позитивна, једнака нули или негативна у сваком периоду обрачуна одступања за балансно одступање у било ком смеру;

174) *централни регистар опреме под притиском* је јединствени електронски информациони систем министарства надлежног за послове енергетике са подацима о појединачној опреми под притиском високог нивоа опасности.”.

Сви изрази у овом закону употребљени у мушком роду подразумевају се и у женском роду и обрнуто.

II. ЕНЕРГЕТСКА ПОЛИТИКА И ПЛАНИРАЊЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ

Циљеви енергетске политике

Члан 3.

Енергетска политика Републике Србије обухвата мере и активности које се предузимају ради остваривања дугорочних циљева и то:

- 1) поузданог, сигурног и квалитетног снабдевања енергијом и енергентима;
- 2) адекватног нивоа производње електричне енергије и капацитета преносног система;
- 3) стварања услова за поуздан и безбедан рад и одрживи развој енергетских система;
- 4) конкурентности на тржишту енергије на начелима недискриминације, јавности и транспарентности;
- 5) обезбеђивања услова за унапређење енергетске ефикасности у обављању енергетских делатности и потрошњи енергије;
- 6) стварања економских, привредних и финансијских услова за производњу енергије из обновљивих извора енергије и комбиновану производњу електричне и топлотне енергије;

7) стварања регулаторних, економских и привредних услова за унапређење ефикасности у управљању електроенергетским системима, посебно имајући у виду развој дистрибуиране производње електричне енергије, развој дистрибуираних складишних капацитета електричне енергије, увођење система за управљање потрошњом и увођење концепта напредних мрежа;

8) стварање услова за коришћење нових извора енергије;

9) разноврсности у производњи електричне енергије;

10) унапређења заштите животне средине у свим областима енергетских делатности;

11) стварања услова за инвестирање у енергетику;

12) заштите купаца енергије и енергената;

13) повезивања енергетског система Републике Србије са енергетским системима других држава;

14) развоја тржишта електричне енергије и природног гаса и њиховог повезивања са регионалним и пан-европским тржиштем.

Енергетска политика ближе се разрађује и спроводи Стратегијом развоја енергетике Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија), Програмом остваривања Стратегије (у даљем тексту: Програм) и Енергетским билансом Републике Србије (у даљем тексту: Енергетски биланс).

Влада у складу са Стратегијом и Програмом доноси националне акционе планове којима се ближе утврђују развојни циљеви и мере за њихово остваривање.

Мере и активности које се предузимају ради остваривања дугорочних циљева из става 1. овог члана морају бити недискриминаторне, засноване на начелима слободног тржишта, не могу неоправдано стварати додатне обавезе учесницима на тржишту електричне енергије и морају бити оправдане у смислу њиховог економског и социјалног ефекта на крајње купце.

Стратегија

Члан 4.

Стратегија је **основни** акт којим се утврђује енергетска политика и планира развој у сектору енергетике. Стратегијом се одређују:

1) дугорочни циљеви за развој производних капацитета који су у функцији сигурности снабдевања, уважавајући технолошке, економске и критеријуме заштите животне средине;

1а) пројекције енергетског развоја и дугорочни енергетски биланси;

2) правци развоја преносног и дистрибутивног система електричне енергије;

3) правци развоја транспортног и дистрибутивног система природног гаса и подземних складишта природног гаса;

4) правци развоја тржишта електричне енергије и природног гаса;

5) правци развоја система даљинског грејања;

6) извори и начин обезбеђивања потребних количина енергије и енергената;

7) правци развоја коришћења енергије из обновљивих и нових извора и унапређења енергетске ефикасности;

8) правци развоја неискоришћених електроенергетских потенцијала, ефикасног управљања електроенергетским системима који се могу остварити увођењем дистрибуираних складишних и производних капацитета електричне енергије, увођењем управљања потрошњом пратећи кретање тржишта електричне енергије и увођењем концепта напредних мрежа, управљајући оптимално токовима снага у преносном и дистрибутивном систему;

9) други елементи од значаја за остваривање циљева енергетске политике.

Стратегију доноси Народна скупштина Републике Србије (у даљем тексту: Народна скупштина) на предлог Владе за период од најмање 15 година.

Влада прати остварење Стратегије.

Стратегија се усклађује са документима који се односе на привредни развој Републике Србије и стратешким и планским документима Републике Србије и садржи анализу остварења циљева утврђених Стратегијом за претходни период.

Стратегија се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Програм

Члан 5.

Програмом се утврђују услови, начин, динамика и мере за остваривање Стратегије.

Програм доноси Влада, за период од три године на предлог Министарства надлежног за послове енергетике (у даљем тексту: Министарство).

Брисан је ранији став 3. (види члан 4. Закона - 40/2021-1)

Предлог дела Програма за територију аутономне покрајине надлежни орган аутономне покрајине, на захтев Министарства, доставља у року од 30 дана од дана достављања захтева.

Енергетски субјекти, Агенција и јединице локалне самоуправе на захтев Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине, дужни су да доставе податке за израду Програма у року од 30 дана од дана достављања захтева.

Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе доносе планове развоја енергетике којима се утврђују потребе за енергијом на свом подручју, као и услови и начин обезбеђивања неопходних енергетских капацитета у складу са Стратегијом и Програмом.

Енергетски субјекти, на захтев надлежних органа јединице локалне самоуправе, дужни су да податке за израду планова развоја из става 1. овог члана доставе јединици локалне самоуправе, у року од 30 дана од дана достављања и посебно дефинишу карте зона топлификације у складу са урбанистичким развојем града/општине.

*Службени гласник РС, број 40/2021

Члан 6.

Програм садржи:

1) енергетске објекте које је неопходно изградити и реконструисати ради сигурности снабдевања или заштите животне средине и концесије које ће се понудити за изградњу енергетских објеката и рокове за њихово спровођење;

- 2) процену финансијских средстава и изворе финансирања;
- 3) обим коришћења обновљивих и нових извора енергије у укупној производњи енергије;
- 4) мере којима се обезбеђује да прописи који се односе на поступке издавања одобрења, дозвола и лиценцирања који се примењују на објекте за производњу електричне енергије, односно енергије за грејање и хлађење из обновљивих извора енергије, као и на припадајуће преносне и дистрибутивне мреже и поступак претварања биомасе у биогорива или друге енергетске производе, буду једноставни, јасни, доступни и транспарентни;
- 5) коришћење савремених технологија за производњу енергије и енергената;
- 6) мере за стимулисање инвестирања у енергетски сектор;
- 7) коришћење напредних технологија за управљање електроенергетским системом;
- 8) мере за унапређење енергетске ефикасности;
- 9) мере за заштиту животне средине;
- 10) друге елементе од значаја за остваривање Стратегије.

Члан 7.

У циљу реализације дугорочних циљева за развој производних објеката који су у функцији сигурности снабдевања утврђених Стратегијом и Програмом, могу се закључити дугорочни уговори о продаји са произвођачем електричне енергије, уз уважавање начела конкуренције и недискриминације.

Извештај о спровођењу Стратегије и Програма

Члан 8.

Влада подноси Народној скупштини годишњи извештај о спровођењу Стратегије и Програма који обухвата:

- 1) постигнуте резултате у односу на циљеве постављене Стратегијом, односно Програмом за годину у којој се подноси годишњи извештај о спровођењу Стратегије и Програма;
- 2) оцену ефеката постигнутих резултата и утицај на Програм у следећој години;
- 3) предлог мера за ефикасније спровођење Стратегије и Програма;
- 4) процену потребе за усклађивањем Програма и евентуалним усклађивањем Стратегије са реалним потребама.

Извештај из става 1. овог члана, доставља се Народној скупштини најкасније до 30. јуна текуће године за протеклу годину.

На основу Извештаја предлаже се ажурирање Стратегије и Програма у складу са реалним потребама.

Члан 8а

У складу са преузетим обавезама које проистичу из међународног уговора, министарство надлежно за послове енергетике припрема Интегрисани национални енергетски и климатски план у сарадњи са другим релевантним министарствима.

Интегрисани национални енергетски и климатски план нарочито садржи:

1) преглед тренутног стања у погледу релевантних политика;

2) националне циљеве који се односе на следеће области:

(1) декарбонизацију у погледу емисија гасова са ефектом стаклене баште и енергије из обновљивих извора,

(2) енергетску ефикасност,

(3) енергетску безбедност,

(4) унутрашње енергетско тржиште,

(5) истраживање, иновације и конкурентност;

3) пројекције остваривања циљева из тачке 2) овог става спровођењем постојећих политика и мера;

4) преглед планираних политика и мера које се односе на остваривање циљева из тачке 2) овог става и преглед финансијских средстава потребних за њихово остваривање, као и индикаторе за праћење;

5) процену ефеката планираних политика и мера за остваривање циљева из тачке 2) овог става.

План из става 1. овог члана доноси Влада, на период до десет година, узимајући у обзир и дугорочнију перспективу.

Министарство, у сарадњи са другим релевантним министарствима ажурира Интегрисани национални енергетски и климатски план из става 1. овог члана, након истека четири године од његовог доношења.

Ближи садржај плана из става 1. овог члана и смернице за одређивање циљева из става 2. тачка 2) овог члана, начин израде и извештавања утврђује се прописом које доноси Министарство.

Члан 8б

Спровођење Интегрисаног националног енергетског и климатског плана прати Министарство и о његовој реализацији сваке друге године припрема извештај.

Извештај из става 1. овог члана Министарство доставља Влади.

Министарство обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о доношењу интегрисаног националног енергетског и климатског плана и доставља извештај из става 1. овог члана.

Програм развоја производње и употребе топлотне енергије

Члан 8в

Програм развоја производње и употребе топлотне енергије је основни акт којим се утврђују правци деловања и јавне политике у области производње и употребе топлотне енергије и спровођење јавних политика.

Програм из става 1. овог члана израђује се у складу са законом којим се уређује плански систем.

Програм из става 1. овог члана доноси Влада за период од најмање три године.

За потребе спровођења Програма из става 1. овог члана, Влада доноси акциони план у складу са законом којим се уређује плански систем.

Програм развоја и употребе водоника

Члан 8г

Програм развоја и употребе водоника је основни акт којим се, у циљу смањивања емисије гасова са ефектом стаклене баште, утврђују правци деловања и јавне политике у области производње, транспорта, складиштења и коришћења водоника и спровођење јавних политика.

Програм из става 1. овог члана израђује се у складу са законом којим се уређује плански систем.

Програм из става 1. овог члана доноси Влада за период од најмање три године.

За потребе спровођења Програма из става 1. овог члана, Влада доноси акциони план у складу са законом којим се уређује плански систем.

Промоција регионалне сарадње

Члан 9.

Надлежни органи у Републици Србији, Агенција, оператор преносног система и оператор тржишта електричне енергије, односно оператор транспортног система природног гаса, ради интегрисања тржишта на једном или више регионалних нивоа, а у циљу успостављања либерализованог регионалног и пан-европског тржишта, сарађују са надлежним органима других земаља.

Сарадња из става 1. овог члана обухвата, нарочито сарадњу у погледу прекограничних питања, са циљем стварања конкурентног тржишта електричне енергије, односно природног гаса и хармонизације правних, регулаторних и техничких прописа Републике Србије, као и учешће оператора преносног система у изради регионалног плана улагања, на основу кога се могу донети одлуке о улагању.

Енергетско сиромаштво

Члан 9а

Енергетско сиромаштво је стање у којем домаћинство нема приступ основним енергетским услугама, које обезбеђују основне нивое и пристојан животни и здравствени стандард, што укључује адекватно грејање, топлу воду, хлађење, осветљење и енергију за напајање кућних апарата што је узроковано комбинацијом фактора као што су: ценовна недоступност, недовољан расположиви приход, високи трошкови за енергију, лоша енергетска ефикасност стамбених јединица и социјални статус.

Приликом процене броја домаћинстава у енергетском сиромаштву Министарство ће у сарадњи са надлежним државним органима за послове социјалне политике, здравља, статистике и другим државним органима дефинисати критеријуме узимајући у обзир групе енергетских, климатских, социјалних и здравствених индикатора и смернице Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Основне мере за смањење и елиминисање енергетског сиромаштва су:

- 1) енергетска ефикасност;
- 2) побољшање система грејања и хлађења;
- 3) информисање и саветовање с циљем оснаживања енергетски угрожених купаца;
- 4) заштитне мере;
- 5) стицање статуса енергетски угроженог купца у складу са актом Владе из члана 10. став 10. овог закона.

Енергетски угрожени купац

Члан 10.

Енергетски угрожени купац електричне енергије или природног гаса је купац из категорије домаћинство (самачко или вишечлано), које живи у једној стамбеној јединици са једним мерним местом на коме се мери потрошња електричне енергије или природног гаса, које троши максималну количину електричне енергије или природног гаса у складу са прописом из става 10. овог члана, под условима прописаним овим законом (у даљем тексту: енергетски угрожени купац).

Енергетски угрожени купац је и домаћинство (самачко или вишечлано) које живи у једној стамбеној јединици коме се испоручује топлотна енергија, у складу са прописом из става 10. овог члана.

Енергетски угрожени купац је и домаћинство чијем члану због здравственог стања обуставом испоруке електричне енергије, природног гаса или топлотне енергије може бити угрожен живот или здравље, које остварује тај статус у складу са прописом из става 10. овог члана.

Домаћинство стиче статус енергетски угроженог купца ако:

1) припада категорији са најнижим приходима по члану домаћинства који се утврђују у складу са актом који доноси Министарство, узимајући у обзир све чланове домаћинства и сву непокретну имовину у земљи и иностранству;

2) не поседује другу стамбену јединицу осим стамбене јединице која по структури и површини одговара потребама домаћинства у складу са законом којим се уређује област становања.

Статус енергетски угроженог купца стиче се на основу решења органа јединице локалне самоуправе надлежног за послове социјалне заштите.

Против решења из става 5. овог члана може се изјавити жалба општинском, односно градском већу.

Енергетски угрожени купац из става 1. овог члана има право на испоруку електричне енергије или природног гаса у количинама и уз умањење месечне обавезе плаћања на начин ближе утврђен прописом из става 10. овог члана.

Енергетски угрожени купац из става 2. овог члана има право на умањење месечне обавезе плаћања за испоручену топлотну енергију на начин ближе утврђен прописом из става 10. овог члана.

Средства за остваривање права енергетски угрожених купаца обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Влада ближе прописује критеријуме и услове за стицање статуса енергетски угроженог купца, садржину захтева за стицање статуса енергетски угроженог купца, начин утврђивања испуњености услова за стицање статуса енергетски угроженог купца, доношење решења о стицању тог статуса, начин издавања и садржину решења о стицању статуса енергетски угроженог купца, рокове важења решења, садржину и обим права на умањење месечне обавезе плаћања, стицање статуса енергетски угроженог купца због здравственог стања, начин вођења евиденције енергетски угрожених купаца, начин обезбеђивања средстава за заштиту енергетски угрожених купаца, казнене одредбе и друга питања неопходна за утврђивање тог статуса.

Сигурност снабдевања

Члан 10а

У циљу обезбеђивања сигурности снабдевања енергијом и енергентима, енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 16. став 1. овог закона, дужни су да приоритетно обезбеде довољне количине енергије и енергената потребне за живот и рад грађана и пословање привредних субјеката и њихово снабдевање енергијом и енергентима на сигуран, поуздан и квалитетан начин, уважавајући критеријум економичности испоруке.

За праћење снабдевања домаћег тржишта енергијом и енергентима Министарство образује посебну радну групу за сигурност снабдевања енергијом и енергентима коју чине представници министарства надлежног за послове енергетике, министарства надлежног за послове трговине, Агенције, дирекције надлежне за робне резерве, представници енергетских субјеката и других субјеката од значаја за обезбеђење сигурног снабдевања енергијом и енергентима.

Састав, задаци и рокови за извршење задатака радне групе из става 2. овог члана одређују се решењем о њеном образовању.

Стандард поузданости

Члан 10б

Стандард поузданости је неопходни ниво сигурности снабдевања електричном енергијом за који треба обезбедити производне капацитете, укључујући и кроз механизам за обезбеђење капацитета.

Стандард поузданости одређује се кроз вредност очекиване неиспоручене електричне енергије и вредност очекиване незадовољене потрошње.

Министарство на предлог Агенције, одређује стандард поузданости у извештају о сигурности снабдевања из члана 11. овог закона.

Стандард поузданости утврђује се у складу са методологијом Европске асоцијације оператора преносног система за електричну енергију (у даљем тексту: ЕНТСО-Е), која је одобрена од стране АЦЕР узимајући у обзир вредност неиспоручене енергије и трошкове уласка нових производних капацитета и објеката управљиве потрошње у свим временским оквирима тржишта.

Механизми за обезбеђење капацитета не могу се применити ако није утврђен стандард поузданости.

Извештај о сигурности снабдевања

Члан 11.

Министарство израђује извештај о сигурности снабдевања електричном енергијом и природним гасом, **нафтом и дериватима нафте** сваке године до 31. јула, доставља га надлежном одбору за енергетику Народне скупштине Републике Србије и објављује га на интернет страници Министарства.

Извештај о сигурности снабдевања електричном енергијом садржи:

- 1) процену сигурности рада преносног и дистрибутивног система;
- 2) податке о планираној потрошњи и производњи електричне енергије, као и начин обезбеђивања недостајућих количина за наредни петогодишњи период;
- 3) прогнозирану сигурност снабдевања за наредних пет до **десет** година;
- 4) план инвестиција преносног система и корисника преносног система за наредних пет до **десет** година, укључујући изградњу интерконективних далековода;
- 5) механизме управљања загушењима у преносним и дистрибутивним системима у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и правилима европских асоцијација оператора преносног система;
- 6) податке о мерама за покривање вршне потрошње, као и мере које се предузимају у случају да један или више снабдевача не обезбеде довољне количине електричне енергије;
- 7) обим и квалитет одржавања преносног и дистрибутивног система;
- 8) регионалне, националне и европске циљеве одрживог развоја укључујући и међународне пројекте;
- 9) разноврсност примарних извора за производњу електричне енергије;
- 10) податке о инвестицијама у капацитете за производњу електричне енергије;
- 11) стандард поузданости.**

Извештај о сигурности снабдевања природним гасом садржи:

- 1) процену сигурности рада транспортног и дистрибутивног система;
- 2) податке о капацитетима складишта природног гаса;
- 3) податке о планираној потрошњи и производњи природног гаса, као и начин обезбеђивања недостајућих количина за наредни петогодишњи период;
- 4) податке о планираној изградњи енергетских објеката за обезбеђење сигурности снабдевања;
- 5) податке који се односе на квалитет и ниво одржавања енергетских објеката;
- 6) предмет уговора о дугорочном снабдевању гасом, а посебно преостали период њиховог важења, као и степен ликвидности тржишта гаса;
- 7) податке о мерама за покривање вршне потрошње, као и мере које се предузимају у случају да један или више снабдевача не обезбеде довољне количине природног гаса;
- 8) утицај мера из члана 315. ст. 2. и 3. овог закона на сигурност снабдевања;
- 9) мере подстицаја за нове инвестиције у истраживање, производњу, транспорт и складиштење природног гаса, укључујући и одредбе члана 288. овог закона.

Извештај о сигурности снабдевања нафтом и дериватима нафте садржи:

- 1) податке о производњи, увозу, извозу и потрошњи нафте и деривата нафте;**
- 2) податке у вези сигурности снабдевања нафтом и дериватима нафте;**

3) техничке и друге захтеве које морају да испуне течна горива нафтног порекла, течни нафтни гас и биогорива;

4) податке о нафтној инфраструктури;

5) податке који се односе на квалитет и ниво одржавања објеката нафтне инфраструктуре;

6) план инвестиција у нафтну инфраструктуру;

7) преглед извора снабдевања сировом нафтом/дериватима нафте (укључујући географско порекло увезених енергената који су дефинисани у европским прописима о енергетској статистици);

8) податке о капацитетима за увоз и извоз сирове нафте и деривата нафте.

Спремност на ризике у електроенергетском систему

Члан 11а

За планирање спремности на ризике и управљање ризицима у електроенергетском сектору, идентификацију националних сценарија електроенергетске кризе и израду и спровођење плана спремности на ризик, надлежни орган је Министарство.

Министарство у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице обавештава Секретаријат Енергетске заједнице и Координациону групу за сигурност, о подацима и свим променама својих контакт података и објављује их на интернет страници Министарства.

За потребе спровођења оперативних задатака у вези са планирањем спремности на ризике и управљањем ризицима у електроенергетском сектору, Министарство може да задужи:

1) оператора преносног система;

2) оператора дистрибутивног система;

3) оператора затвореног дистрибутивног система;

4) оператора организованог тржишта;

5) произвођача електричне енергије;

6) снабдевача електричном енергијом.

Послови из става 3. овог члана обављају се под надзором Министарства.

Процена ризика

Члан 11б

Министарство обезбеђује да се сви релевантни ризици који се односе на сигурност снабдевања електричном енергијом процене у складу са овим законом.

Приликом процене из става 1. овог члана, Министарство сарађује са енергетским субјектима из члана 11а став 3. овог закона, ЕНТСО-Е, регионалним координационим центрима и другим релевантним странама по потреби, сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Идентификација електроенергетских кризних сценарија

Члан 11в

Министарство сарађује у идентификацији регионалних сценарија електроенергетске кризе са ЕНТСО-Е, Координационом групом за сигурност снабдевања, надлежним органима и регулаторним органима.

Министарство, у року од четири месеца од идентификације регионалних сценарија електроенергетске кризе од стране ЕНТСО-Е у сарадњи са оператором преносног и дистрибутивног система, релевантним произвођачима, снабдевачима, Агенцијом и другим субјектима по потреби идентификује националне електроенергетске кризне сценарије.

Национални електроенергетски кризни сценарији из става 2. овог члана, утврђују се на основу најмање следећих ризика:

- 1) ретких и екстремних природних опасности;
- 2) ванредних испада, као и случајних опасности које превазилази критеријум сигурности у складу са правилима којима се уређује рад преносног система, као и правилима којима се уређује рад дистрибутивног система;
- 3) опасности које укључују последице напада и несташица енергије и енергената, а у складу са регионалним кризним сценаријима.

Национални електроенергетски кризни сценарији ажурирају се сваке четири године, осим ако околности захтевају чешће ажурирање, а усклађују се са регионалним кризним сценаријима које утврђује ЕНТСО-Е.

Министарство, у року од четири месеца, од идентификације регионалних електроенергетских кризних сценарија у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице обавештава Координациону групу за сигурност снабдевања и Секретаријат Енергетске заједнице о својој процени ризика у вези са власништвом над инфраструктуром релевантном за сигурност снабдевања електричном енергијом, као и свим мерама предузетим за спречавање или ублажавање таквих ризика, уз образложење разлога зашто се такве мере сматрају неопходним и сразмерним.

План спремности на ризике

Члан 11г

План спремности на ризике се израђује на основу идентификованих регионалних и националних електроенергетских кризних сценарија из члана 11в овог закона након спроведених консултација са оператором преносног и дистрибутивног система, релевантним произвођачима или њиховим телима за трговину, енергетским субјектима у области електричне енергије и природног гаса, и релевантним организацијама које заступају интересе индустријских и неиндустријских купаца електричне енергије.

План из става 1. овог члана састоји се из националних, регионалних и када је то применљиво билатералних мера.

У поступку израде плана из става 1. овог члана, а пре усвајања тог плана, Министарство доставља нацрт плана на консултације другим надлежним органима држава у региону, и тамо где нису у истом региону, надлежним органима држава с којима су преносни системи директно повезани, као и Координационој групи за сигурност снабдевања.

Органи из става 3. овог члана могу у року од шест месеци да доставе препоруке на достављени нацрт плана спремности на ризик.

Члан 11д

У року од девет месеци од достављања нацрта плана, Министарство припрема предлог Плана спремности на ризик узимајући у обзир добијене препоруке и резултате консултација са органима из члана 11г ст. 1. и 3. овог закона.

Влада, на предлог Министарства усваја план из става 1. овог члана, који садржи националне и регионалне мере и, када је то примењиво, билатералне мере које се планирају или предузимају за спречавање, припрему и ублажавање електроенергетских криза.

Регионалне и билатералне мере обухватају најмање:

- 1) одређивање кризног координатора;
- 2) механизме за размену информација и сарадњу;
- 3) координисане мере за ублажавање утицаја електроенергетске кризе укључујући истовремену електроенергетску кризу, у сврху помоћи;
- 4) процедуре за спровођење годишњих или двогодишњих испитивања планова спремности на ризике;
- 5) покретачке механизме нетржишних мера који треба да се активирају у складу са чланом 11ј став 2. овог закона.

Актом Владе ближе се уређује садржај плана у погледу мера из става 2. овог члана, садржај обрасца за план спремности на ризик који се попуњава на српском и енглеском језику, садржај извештаја о накнадној евалуацији кризе, начин пружања помоћи и одредбе о правичној накнади.

План спремности на ризике ажурира се сваке четири године, осим ако околности захтевају чешће ажурирање.

Усвојени план спремности на ризике се без одлагања у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице доставља и Секретаријату Енергетске заједнице.

Министарство објављује планове спремности на ризик на интернет страници Министарства, уз обезбеђивање поверљивости осетљивих информација у складу са законом.

Рано упозорење и проглашење електроенергетске кризе

Члан 11ђ

У случају када сезонска процена адекватности или други квалификовани извор дају конкретне, озбиљне и поуздане информације да може доћи до електроенергетске кризе, Министарство је дужно да у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице без одлагања изда рано упозорење на могућу електроенергетску кризу и обавести Секретаријат Енергетске заједнице и надлежне органе у истом региону.

У обавештењу из става 1. овог члана, наводе се узроци могуће електроенергетске кризе, мере које се планирају или предузимају да би се спречила или ублажила електроенергетска криза, потребна помоћ од стране других држава и утицај мера на суседна тржишта електричне енергије.

У случају настанка електроенергетске кризе, Министарство након консултација са оператором преносног система, предлаже Влади проглашење електроенергетске кризе и у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице обавештава надлежне органе у региону и Секретаријат Енергетске заједнице.

У обавештењу из става 3. овог члана, наводе се узроци погоршања ситуације у снабдевању електричном енергијом, разлози за проглашење електроенергетске кризе, планиране или предузете мере за њено ублажавање и потребна помоћ од стране других држава.

У случају када се изда рано упозорење или прогласи електроенергетска криза, мере наведене у плану спремности на ризик, морају се у највећој мери поштовати.

Сарадња и помоћ између држава

Члан 11е

У циљу спречавања електроенергетских криза или управљања њима, остварује се сарадња са уговорним странама Енергетске заједнице и суседним државама, на принципима солидарности, пружа се помоћ кроз регионалне или билатералне мере у складу са актом из члана 11д став 2. овог закона, које су договорене пре пружања помоћи и односе се на неопходне техничке, правне и финансијске споразуме за спровођење тих мера, као и на питања одређивања правичне накнаде за испоручену енергију.

Технички, правни и финансијски споразуми се договарају пре нуђења помоћи.

У случају електроенергетске кризе настале пре договора о регионалним или билатералним мерама и техничким, правним и финансијским споразумима, договарају се посебне мере у складу са тренутном ситуацијом.

Начин пружања помоћи и садржај правичне накнаде утврђује се актом из члана 11д став 3. овог закона.

Мере у случају угрожене сигурности снабдевања или поремећаја у раду енергетског система

Члан 11ж

У случају када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца услед поремећаја у испоруци, укључујући екстремни пораст цене и недовољну понуду на тржишту или наступања других ванредних околности које угрожавају сигурност снабдевања Влада проглашава стање угрожене сигурности снабдевања.

У ситуацији угрожене сигурности снабдевања Влада може прописати:

- 1) мере ограничења испоруке, штедње и рационалне потрошње електричне енергије;
- 2) посебне услове производње, увоза или извоза електричне енергије;
- 3) начин и услове за образовање и контролу цена;
- 4) обавезу испоруке само одређеним корисницима;
- 5) посебне услове обављања енергетских делатности.

Влада одређује мере из става 2. овог члана на начин који изазива минимални поремећај на тржишту електричне енергије и пословање енергетских субјеката сразмерно степену угрожености снабдевања.

Влада одређује начин обезбеђивања, односно изворе средстава за накнаду енергетским субјектима који спроводе мере из става 2. овог члана, као и услове и начин расподеле тих средстава.

Одлуке из ст. 1. и 2. овог члана објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије” и средствима јавног информисања.

Мере из става 2. овог члана могу трајати најдуже док трају околности због којих су прописане, односно док трају последице настале услед тих околности.

О предузетим мерама из става 2. овог члана Министарство је дужно да извештава Секретаријат Енергетске заједнице, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Члан 11з

У случају опште несташице електричне енергије, предузимају се мере ограничења испоруке електричне енергије, као и мере штедње и рационалне потрошње електричне енергије.

Одлуку о примени мера из става 1. овог члана доноси Влада, на предлог Министарства, а по претходном обавештењу снабдевача, оператора преносног, односно дистрибутивног система о наступању околности за примену ових мера.

Одлука из става 2. овог члана о ограничењу испоруке електричне енергије објављују се у средствима јавног информисања најкасније 24 часа пре почетка примене мера на које се одлука односи.

У случају опште несташице електричне енергије не може се обуставити испорука електричне енергије објектима крајњих купаца од посебног интереса за привреду и живот људи и одбрану земље.

У спровођењу мера ограничења испоруке електричне енергије учествују оператори система.

Члан 11и

У случају поремећаја рада електроенергетског система, као и због радова на одржавању и проширењу електроенергетског система, предузимају се мере на основу планова ограничења испоруке електричне енергије које доноси оператор преносног, односно дистрибутивног система.

Одлуку о примени мера из става 1. овог члана доноси оператор преносног, односно дистрибутивног система у складу са правилима о раду система.

Усклађеност са тржишним правилима

Члан 11ј

Мере које се предузимају за спречавање или ублажавање електроенергетске кризе морају бити у складу са правилима којима се уређује тржиште електричне енергије и рад система.

У случају да су исцрпљене све опције које прате тржиште електричне енергије, када је очигледно да тржишне мере саме по себи нису довољне да спрече даље погоршање ситуације са снабдевањем електричном енергијом, могу се применити нетржишне мере.

Нетржишним мерама из става 2. овог члана не може се неоправдано нарушавати конкуренција и ефикасно функционисање унутрашњег тржишта електричне енергије, осим на начин и под условима који су ближе прописани актима из члана 11д ст. 2 и 4. овог закона.

Ограничење трансакција укључујући умањење већ додељеног капацитета између зона трговања, ограничење расподеле капацитета или ограничење трансакција електричном енергијом спроводи се само изузетно у случају када оператор преносног система мора брзо да делује, а редиспечинг или трговина у супротном смеру нису могући.

Мере морају бити неопходне, пропорционалне, недискриминаторне и привремене.

Министарство је дужно да обавести све заинтересоване стране о примени нетржишних мера.

Накнадна евалуација

Члан 11к

Након завршетка електроенергетске кризе, што је пре могуће а најкасније у року од три месеца, Министарство припрема извештај о накнадној евалуацији кризе, доставља га Координационој групи за сигурност снабдевања и Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, након консултације са Агенцијом.

Министарство представља резултате накнадне евалуације на састанку Координационе групе за сигурност снабдевања.

Резултати евалуације морају се узети у обзир приликом ажурирања плана спремности на ризике.

Ближа садржина извештаја о накнадној евалуацији уређује се актом из члана 11д став 4. овог закона.

Поступање с поверљивим информацијама

Члан 11л

Сви поступци у управљању ризицима у електроенергетском сектору се спровode у складу с прописом којим се уређује тајност података.

Уколико се због примене прописа из става 1. овог члана информације које су између осталог део планова спремности на ризике, не могу објавити, може се објавити сажетак без поверљивих података, на захтев тражиоца.

Све стране које примају поверљиве информације према овом Закону, морају обезбедити поверљивост осетљивих информација.

Јавна услуга

Члан 12.

Енергетском субјекту који поседује лиценцу за обављање енергетске делатности, може се увести обавеза пружања јавне услуге која ће обезбедити сигурност снабдевања, редовност, квалитет и цену снабдевања, заштиту животне средине, укључујући енергетску ефикасност, употребу енергије из обновљивих извора и заштиту климе.

Обавезе пружања јавне услуге морају бити јасно дефинисане, транспарентне, недискриминаторне, проверљиве, временски ограничене, морају гарантовати равноправност енергетских субјеката у пружању јавних услуга и не могу утицати на отварање тржишта.

Агенција је дужна да са представницима удружења за заштиту потрошача спроводи консултације у вези са доношењем одлуке о износу тарифних ставова за поједине електроенергетске делатности које се обављају као јавна услуга.

Енергетски биланс

Члан 13.

Енергетским билансом утврђују се годишње потребе за енергијом, односно енергентима исказаним на месечном нивоу које је неопходно обезбедити ради поузданог, сигурног и квалитетног снабдевања крајњих купаца, уз уважавање потреба за рационалном потрошњом енергије и енергената, извори обезбеђивања потребних количина енергије, односно енергената, као и потребан ниво залиха и резервних капацитета енергетских објеката за сигурно снабдевање купаца енергијом и енергентима.

Енергетски биланс доноси Влада на предлог Министарства, најкасније до краја децембра текуће године за наредну годину.

Енергетски биланс се доставља надлежном одбору Народне скупштине Републике Србије, након изгласавања на седници Владе.

Енергетски субјекти, Агенција, министарства надлежна за одговарајућу област, надлежни органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе на захтев Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине, дужни су да доставе податке за израду Енергетског биланса у року од 30 дана од дана достављања захтева.

Поред енергетских субјеката, органа, организација и других тела из става 3. овог члана, обавезу давања података у циљу припреме и праћења реализације енергетског биланса, имају и јавна предузећа, привредна друштва или предузетници и физичка лица који се баве производњом и продајом енергије и енергената.

Министарство прати остваривање Енергетског биланса, врши анализу његовог остваривања у претходној години и по потреби предлаже Влади мере којима се обезбеђује његово извршавање.

Министарство је у обавези да усвојен Енергетски биланс објави на свом сајту најкасније 15 дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 14.

Енергетски биланс из члана 13. овог закона садржи:

- 1) биланс електричне енергије;
- 2) биланс угља;
- 3) биланс нафте, деривата нафте и биогорива;
- 4) биланс природног гаса;
- 5) биланс топлотне енергије;
- 6) биланс обновљивих извора енергије.

Министар надлежан за послове енергетике (у даљем тексту: Министар) ближе прописује садржину Енергетског биланса, врсту података, рокове и начин достављања података и друге елементе неопходне за израду и праћење остварења Енергетског биланса.

Планови развоја

Члан 15.

Аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе дужне су да у својим плановима развоја планирају потребе за енергијом на свом подручју, као и услове и начин обезбеђивања неопходних енергетских капацитета у складу са Стратегијом и Програмом.

Пројекти од посебног значаја

Члан 15а

Пројекте за изградњу објеката од значаја и посебног значаја за Републику Србију који се односе на изградњу електроенергетских инфраструктурних објеката, укључујући и линијске енергетске објекте (електроенергетски вод, нафтовод, продуктовод и гасовод) и објекте у њиховој функцији, као и прикључке на те енергетске објекте, утврђује Влада у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

Министарство припрема предлоге пројеката из става 1. овог члана и доставља их министарству надлежном за послове грађевинарства у складу са прописом којим се уређује планирање и изградња односно пројекти за изградњу објеката од значаја и посебног значаја за Републику Србију.

Финансијска средства за реализацију пројеката из става 1. овог члана, обезбеђују се о трошку инвеститора објекта за чије потребе се реализује пројекат из става 1. овог члана или из буџета Републике Србије, буџета аутономних покрајина, буџета јединица локалне самоуправе, из кредита, донација, сопственим средствима оператора, и на други начин што се одређује посебним актом Владе из става 1. овог члана, у складу са законом о контроли државне помоћи.

Пројекти из става 1. овог члана који су предвиђени планом развоја оператора преносног система могу се финансирати сопственим средствима оператора преносног система са изузетком прикључака на преносни систем, осим у случају прикључења објеката у власништву оператора дистрибутивног система.

За изградњу објеката из става 1. овог члана, као и за стратешке енергетске пројекте и електроенергетске објекте за подручја на којима се планира изградња електроенергетских инфраструктурних објеката која захтевају посебан режим организације, уређења, коришћења и заштите простора, доноси се Просторни план подручја посебне намене за изградњу електроенергетских објеката у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

Просторни план из става 5. овог члана се може израђивати истовремено са израдом идејног пројекта и доноси се по скраћеном поступку у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

У заштитном појасу јавног пута ван насеља могу се изводити радови на изградњи електрана које користе обновљиве изворе енергије (хидроелектране и соларне електране) ако је извођење тих радова у складу са условима за израду техничке документације које издаје управљач јавног пута, као и решењем управљача јавног пута о испуњености издатих услова.

III. ЕНЕРГЕТСКЕ ДЕЛАТНОСТИ, ЛИЦЕНЦЕ И ЕНЕРГЕТСКЕ ДОЗВОЛЕ

Енергетске делатности

Члан 16.

Енергетске делатности, у смислу овог закона су:

- 1) производња електричне енергије;
- 2) комбинована производња електричне и топлотне енергије;
- 3) пренос електричне енергије и управљање преносним системом;
- 4) дистрибуција електричне енергије и управљање дистрибутивним системом;
- 5) дистрибуција електричне енергије и управљање затвореним дистрибутивним системом;
- 6) снабдевање електричном енергијом;

6а) агрегирање;

- 7) снабдевање на велико електричном енергијом;
- 8) управљање организованим тржиштем електричне енергије;

8а) складиштење електричне енергије;

- 9) транспорт и управљање транспортним системом за природни гас;
- 10) складиштење и управљање складиштем природног гаса;
- 11) дистрибуција и управљање дистрибутивним системом за природни гас;
- 12) снабдевање природним гасом;

12а) снабдевање на велико природним гасом;

- 13) јавно снабдевање природним гасом;
- 14) производња деривата нафте;
- 15) транспорт нафте нафтоводима;
- 16) транспорт деривата нафте продуктоводима;

17) „транспорт нафте, деривата нафте, биогорива и компримованог и утечњеног природног гаса другим облицима транспорта;

- 18) складиштење нафте, деривата нафте и биогорива;

19) трговина нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником;

- 20) трговина горивима ван станица за снабдевање превозних средстава;
- 21) пуњење посуда за течни нафтни гас, компримовани и утечњени природни гас;
- 22) трговина моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава;
- 23) трговина горивима за пловила;
- 24) производња топлотне енергије;

- 25) дистрибуција топлотне енергије;
- 26) снабдевање топлотном енергијом;
- 27) производња биогорива;

27а) производња биометана;

- 28) производња биотечности;
- 29) намешавање биогорива са горивима нафтног порекла;
- 30) намешавање биотечности са горивима нафтног порекла;**

31) производња водоника.

Енергетске делатности из става 1. тач. 1), 2), 6), **6а**), 7), 8), **8а**), 12), **12а**), 14), 17), 18), 19), 20), 21), 22), 23), 27), **27а**) 29), **30**) и **31**) овог члана обављају се у складу са тржишним принципима.

Енергетске делатности из става 1. тач. 3), 4), 9), 10), 11), 13), 15), 16), 24), 25) и 26) овог члана су делатности од општег интереса у складу са посебним законом.

Енергетска делатност из става 1. тачка 5) овог члана обавља се у складу са одредбама овог закона.

Услови за обављање енергетских делатности

Члан 17.

Енергетску делатност може да обавља јавно предузеће, привредно друштво, односно друго правно лице или предузетник који има лиценцу за обављање енергетске делатности, ако овим законом није другачије прописано.

Раздвајање рачуна

Члан 18.

Енергетски субјект који обавља једну или више енергетских делатности чије су цене регулисане или који поред тих енергетских делатности обавља и друге енергетске, односно друге делатности које се у смислу овог закона не сматрају енергетским делатностима, дужан је да у циљу избегавања дискриминације, међусобног субвенционисања и поремећаја конкуренције у својим рачуноводственим интерним обрачунама води засебне рачуне за сваку од регулисаних енергетских делатности, укључујући снабдевање електричном енергијом, **односно природним гасом** по регулисаним ценама и збирно за друге делатности које се у смислу овог закона не сматрају енергетским делатностима и да сачини годишњи биланс стања и биланс успеха за сваку делатност појединачно, у складу са овим законом, као и законом којим се уређује положај привредних друштава и законом којим се уређује рачуноводство и ревизија. Приход од власништва над транспортним или дистрибутивним системом мора бити специфициран у рачунима.

Енергетски субјект из става 1. овог члана који има обавезу ревизије годишњих финансијских извештаја у складу са законом, дужан је да обезбеди ревизију годишњих финансијских извештаја која треба да потврди поштовање начела избегавања дискриминације и међусобног субвенционисања. Годишњи финансијски извештаји и извештаји ревизора морају се објавити на интернет страници енергетског субјекта.

Енергетски субјект из става 1. овог члана, дужан је да у свом општем акту о рачуноводству и рачуноводственим политикама утврди правила за распоређивање заједничких билансних позиција које ће примењивати при изради рачуноводствених интерних обрачуна по делатностима.

Оператори система дужни су да обезбеде тајност комерцијално осетљивих и пословних података енергетских субјеката и купаца енергије и енергената, као и тајност комерцијално осетљивих података и информација о својим активностима, у складу са овим законом и другим прописима.

Лиценца

Члан 19.

Лиценца за обављање енергетских делатности се издаје на захтев домаћег правног лица, односно предузетника у складу са овим законом.

Лиценца се може издати и на захтев страног правног лица, само за обављање енергетске делатности снабдевања на велико електричном енергијом, односно снабдевања на велико природним гасом у складу са овим законом.

Лиценца за обављање енергетске делатности снабдевање електричном енергијом може се издати и на захтев страног правног лица које је регистровано и које обавља ту делатност у уговорној страни Енергетске заједнице или Европске уније у складу са овим законом.

Лиценца се издаје решењем у року од 30 дана од дана подношења захтева за издавање лиценце, ако су испуњени услови утврђени овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Лиценца садржи нарочито: назив енергетског субјекта, енергетску делатност, списак енергетских објеката који се користе за обављање делатности, техничке карактеристике тих објеката, податке о локацији, односно подручју на коме ће се енергетска делатност обављати, период на који се издаје лиценца и обавезе по питању непрекидног обављања делатности, транспарентности и извештавања.

Решење којим се одбија захтев за издавање лиценце мора бити детаљно образложено и засновано на објективним и недискриминаторним критеријумима и достављено подносиоцу захтева.

Против решења из **ст. 2. и 4.** овог члана може се изјавити жалба Министарству **односно надлежном органу градске/општинске управе у случају топлотне енергије** у року од 15 дана од дана пријема решења, ако овим законом није другачије уређено.

Решење Министарства **односно градског, односно општинског већа у случају топлотне енергије** је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Члан 20.

Лиценца се издаје за сваку енергетску делатност посебно.

Лиценца се издаје на десет година, а за производњу електричне енергије, комбиновану производњу електричне и топлотне енергије и производњу топлотне енергије на 30 година.

Рок важења лиценце може се продужити на захтев енергетског субјекта.

Захтев из става 3. овог члана подноси се Агенцији **односно надлежном органу градске/општинске управе у случају топлотне енергије** најкасније 30 дана пре истека рока на који је издата лиценца.

Агенција **односно надлежни органу градске/општинске управе у случају топлотне енергије** ће продужити рок на који је лиценца издата у року од 30 дана ако су испуњени услови за издавање лиценце који су утврђени овим законом.

Члан 21.

Лиценца није потребна за обављање следећих енергетских делатности:

1) производње електричне енергије у објектима укупне одобрене снаге до 1 MW, осим ако исти енергетски субјект производњу електричне енергије врши у два или више енергетских објеката чија укупна одобрена снага прелази снагу од 1 MW, без обзира да ли су повезани на систем преко једног или више прикључака;

2) производње електричне енергије за сопствене потребе, без обзира да ли се вишак произведене електричне енергије предаје у систем;

2a) брисана је (види члан 14. Закона - 94/2024-204)

3) транспорта нафте нафтоводима искључиво за сопствене потребе;

4) транспорта деривата нафте продуктоводима за сопствене потребе;

5) транспорта нафте, деривата нафте, биогорива и компримованог и утечњеног природног гаса другим облицима транспорта;

6) складиштења нафте, деривата нафте и биогорива за сопствене потребе;

7) производња топлотне енергије у објектима снаге до 1 MW и производња топлотне енергије искључиво за сопствене потребе;

8) комбинована производња електричне и топлотне енергије у термоелектранама – топланама до 1 MW укупне одобрене електричне снаге прикључка и 1 MW укупне топлотне снаге, као и комбиноване производње електричне и топлотне енергије искључиво за сопствене потребе;

9) трговина на мало течним нафтним гасом у боцама пуњења мањег од 12 kg;

10) у оквиру енергетске делатности трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривима, **биотечностима** и компримованим природним гасом, **утечњеним природним гасом и водоником** за трговину пропаном високог степена чистоће ($\geq 99,5\%$), са дозвољеним садржајем C3 и C4 засићених угљоводоника до 2% и температуром кључања – 42,1 °C, који се користи као расхладно средство.

Лиценца није потребна Министарству и органу надлежном за робне резерве за обављање енергетских делатности из члана 16. тач. 18) и 19) овог закона, а које се обављају у складу са овим законом и законом којим се уређују робне резерве.

Члан 22.

Лиценца се издаје ако су испуњени следећи услови:

1) да је подносилац захтева основан или регистрован, за обављање енергетске делатности за коју се издаје лиценца;

2) да је за енергетски објекат издата употребна дозвола, осим за објекте за које прописом којим се уређује изградња објеката није предвиђено издавање употребне дозволе односно за објекте за које није издата употребна дозвола, а донето је решење о озаконењу са извештајем комисије за технички преглед, која је формирана и чији је састав утврђен у складу са прописима о планирању и изградњи за издавање употребне дозволе;

3) да енергетски објекти и остали уређаји, инсталације или постројења или опрема под притиском неопходни за обављање енергетске делатности испуњавају услове и захтеве утврђене техничким прописима, прописима о заштити од пожара и експлозија, као и прописима о заштити животне средине, односно прописима којима се уређују водни путеви, заштита вода и пловидба и луке на унутрашњим водама;

4) да подносилац захтева испуњава прописане услове у погледу стручног кадра за обављање послова техничког руковођења, руковања и одржавања енергетских објеката, односно услове у

погледу броја и стручне оспособљености запослених лица за обављање послова на одржавању енергетских објеката, као и послова руковоаца у тим објектима;

5) да подносилац захтева испуњава финансијске услове за обављање енергетске делатности;

6) да директор, односно чланови органа управљања нису били правноснажно осуђени за кривична дела у вези са обављањем привредне делатности;

7) да подносиоцу захтева није изречена мера забране обављања делатности или ако су престале правне последице изречене мере;

8) да подносилац захтева поседује доказ о правном основу за коришћење енергетског објекта у којем се обавља енергетска делатност;

9) да над подносиоцем захтева није покренут поступак стечаја или ликвидације, односно принудне ликвидације.

Поред услова из става 1. овог члана подносилац захтева за обављање делатности од општег интереса мора бити основан за обављање те делатности или ту делатност обавља као поверену у складу са посебним законом.

Технички преглед објекта из става 1. тачка 2) овог члана спроводи се у складу са одредбама прописа којима се уређује планирање и изградња.

Поред услова из става 1. овог члана, за делатности за које су прописани посебни технички услови који се односе на промет робе и услуга подносилац захтева мора да испуни и услове у складу са тим прописима.

Поред услова из става 1. овог члана, за делатност трговине горивима за пловила подносилац захтева доставља и решење о издавању одобрења за обављање лучке делатности, односно да стиче статус лучког оператера.

Страном правном лицу из члана 19. став 6. овог закона лиценца за обављање делатности снабдевања електричном енергијом, снабдевања на велико електричном енергијом, односно природним гасом издаје се ако испуни услове из члана 22. став 1. тач. 5), 6), 7) и 9) овог члана и друге услове прописане актом из члана 27. став 7. овог закона.

Уз захтев за издавање лиценце подносилац захтева прилаже доказе о испуњености услова из овог члана и акта из члана 27. став 7. овог закона.

Доказ о испуњености услова из става 1. тач. 3) и 4) и става 4. овог члана је записник о инспекцијском надзору надлежног инспектора у коме је констатовано да нису утврђене незаконитости.

Члан 23.

Лиценца је непреносива.

Лиценца за обављање енергетске делатности се прибавља и у случају када се на енергетском објекту за који је издата лиценца, промени правни основ коришћења енергетског објекта по основу статусне промене или у правном промету по другом основу.

Енергетски субјект – ималац лиценце из става 2. овог члана је дужан да у случају статусне промене из става 2. овог члана, истовремено са објављивањем нацрта уговора, односно одлуке о статусној промени у складу са прописима којима се уређује правни положај привредних друштава, о започињању статусне промене обавести Агенцију **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије**, а у случају промене правног основа коришћења објекта по другом основу, пре закључења правног посла којим се мења правни основ коришћења енергетског објекта.

Енергетски субјект који по извршеној статусној промени, односно по промени правног основа коришћења енергетског објекта настави да обавља енергетску делатност на том објекту, дужан је да поднесе захтев за издавање, односно измену лиценце у року од 15 дана од дана регистрације статусне промене, односно од закључења правног посла којим се мења правни основ коришћења енергетског објекта, а енергетски субјект који престаје да обавља енергетску делатност, у истом року, захтев за укидање, односно измену лиценце.

Енергетски субјект из става 4. овог члана мора да испуни све услове из члана 22. став 1. овог закона осим услова из члана 22. став 1. тач. 2) и 3) овог закона **у случају промене правног основа коришћења по основу статусне промене.**

У случају испуњености услова из става 5. овог члана Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** ће издати лиценцу са роком важења лиценце који се одређује према истеку важења лиценце енергетском субјекту који престаје да обавља енергетску делатност на енергетском објекту.

У случају да енергетски субјект има више лиценци, Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** ће издати лиценцу са роком важења лиценце који се одређује према истеку важења лиценце која би најраније престала.

У случају статусне промене из ст. 2. до 4. овог члана, енергетски субјект који наставља да обавља делатност на енергетском објекту, може да привремено настави да обавља енергетску делатност до прибављања лиценце, а најдуже у периоду од 60 дана од дана регистрације статусне промене.

У случају статусне промене, енергетски субјект који наставља да обавља енергетску делатност чија је цена регулисана у складу са овим законом, до доношења одлуке о цени, примењује регулисану цену енергетског субјекта који је обављао ту енергетску делатност до дана регистрације статусне промене, а најдуже 90 дана од дана прибављања лиценце.

Члан 24.

Стручна оспособљеност из члана 22. став 1. тачка 4) овог закона, проверава се полагањем стручног испита.

Стручни испит се полаже пред комисијом коју образује Министар, односно руководилац покрајинског органа управе надлежног за послове енергетике за лица која су запослена код енергетског субјекта који има седиште на територији аутономне покрајине.

Министарство прописује ближе услове, програм и начин полагања стручног испита из става 2. овог члана, као и услове у погледу стручног кадра из члана 22. став 1. тачка 4) овог закона.

Члан 25.

Лиценца се привремено одузима енергетском субјекту ако:

- 1) престане да испуњава један или више услова из члана 22. овог закона;
- 2) енергетске објекте не одржава у исправном и безбедном стању и у складу са техничким прописима којима се уређују услови коришћења система;
- 3) не извршава обавезе утврђене решењем о издавању лиценце;
- 4) регулисане цене енергије, енергената, односно услуга не одређује у складу са методологијама, правилима о раду тржишта електричне енергије и правилима о раду система за транспорт природног гаса и правилима о раду система за транспорт нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима;
- 5) не води засебне рачуне у складу са чланом 18. овог закона;

6) се не придржава и других прописаних услова за обављање енергетске делатности утврђених овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

О привременом одузимању лиценце из става 1. овог члана Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** доноси решење и одређује рок за отклањање недостатака због којих се привремено одузима лиценца, који не може да буде краћи од 30 дана нити дужи од 90 дана.

Решење о привременом одузимању лиценце због неиспуњавања услова из члана 22. став 1. тач. 3) и 4) и члана 22. став 3. овог закона Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** доноси на предлог надлежног инспектора.

Ако је енергетски субјект у року утврђеном решењем из става 2. овог члана отклонио недостатке због којих је лиценца привремено одузета, решење о привременом одузимању лиценце се укида, а ако их није отклонио Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** доноси решење којим се лиценца трајно одузима.

Подносиоцу захтева коме је одузета лиценца може се поново издати лиценца за обављање исте енергетске делатности по истеку рока од три године од дана **коначности решења којим је трајно одузета лиценца**, ако испуњава услове из овог закона и прописа донетих на основу овог закона.

Лиценца за обављање енергетске делатности на енергетском објекту на коме је претходно делатност обављао енергетски субјект којем је трајно одузета лиценца не може се издати енергетском субјекту чији је власник или одговорно лице имало власнички удео или било запослено у енергетском субјекту коме је трајно одузета лиценца.

Одредбе става 6. овог члана сходно се примењују и на брачне другове, децу или сроднике у правој линији независно од степена сродства или побочне сроднике закључно са другим степеном сродства власника, односно одговорног лица или лица које је запослено или је било запослено у енергетском субјекту коме је трајно одузета лиценца.

Против решења из ст. 2. и 4. овог члана може се изјавити жалба Министру **односно градском, односно општинском већу у случају топлотне енергије** у року од осам дана од дана достављања решења.

Члан 26.

Ако би престанак рада енергетског субјекта коме је привремено одузета лиценца могао да угрози редовно и сигурно снабдевање енергијом, животе и здравље људи или да проузрокује тешке поремећаје у привреди, Агенција може, по прибављеном мишљењу Министарства и надлежне инспекције решењем о привременом одузимању лиценце из члана 25. став 2. овог закона одобрити енергетском субјекту да настави обављање енергетске делатности до обезбеђења услова за отклањање штетних последица престанком рада енергетског субјекта, али не дуже од рока утврђеног решењем о привременом одузимању лиценце.

Ако би престанак обављања енергетске делатности од општег интереса од стране енергетског субјекта коме је трајно одузета лиценца могао да угрози редовно и сигурно снабдевање енергијом, живот и здравље људи или да проузрокује тешке поремећаје у привреди, Влада ће, на предлог Министарства, посебним актом одредити други енергетски субјект који има лиценцу за обављање исте енергетске делатности да обавља енергетску делатност на подручју на коме је енергетску делатност обављао енергетски субјект коме је трајно одузета лиценца.

У случају из става 2. овог члана, актом Владе утврђују се права и обавезе енергетског субјекта који је одређен за обављање енергетске делатности од општег интереса на одређеном подручју, време у којем ће обављати делатност, као и права и обавезе власника енергетског објекта којем је одузета лиценца или на чијем објекту је енергетску делатност обављао енергетски субјект којем је одузета лиценца, ако постоји потреба за коришћењем његовог енергетског објекта у обављању енергетске делатности од стране субјекта који је одређен актом Владе.

Уговором о поверавању обављања енергетске делатности од општег интереса **односно јавним уговором у складу са законом којим се уређује јавно приватно партнерство**, уређује се и обавеза енергетског субјекта да у случају трајног одузимања лиценце дозволи коришћење енергетског објекта са свом неопходном документацијом енергетском субјекту који је одређен актом Владе, као и начин, висина и рокови плаћања привремене накнаде за коришћење енергетских објеката.

У случају да енергетски субјект из става 4. овог члана енергетски објекат користи као закупац обавезан елемент уговора о закупу је сагласност власника енергетског објекта за коришћење енергетског објекта у складу са ставом 4. овог члана.

Члан 27.

Енергетски субјект коме је издата лиценца за обављање енергетске делатности може за време важења лиценце поднети захтев за њено укидање.

Енергетски субјект коме је издата лиценца за обављање енергетске делатности дужан је да поднесе захтев за измену решења којим је издата лиценца, у случају промена у вези са енергетским објектима који се користе за обављање енергетске делатности, промена техничких и других прописа **као и наступања других околности које се односе на испуњење услова на основу којих се издаје лиценца**.

У случају да енергетски субјект не поднесе захтев за измену решења из разлога наведених у ставу 2. овог члана Агенција је дужна да покрене поступак измене решења по службеној дужности.

О захтеву из ст. 1. и 2. овог члана Агенција **односно надлежни орган градске, односно општинске управе у случају топлотне енергије** доноси решење у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Против решења **из става 4. овог члана** може се изјавити жалба Министру **односно градском, односно општинском већу у случају топлотне енергије** у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење Министарства **односно градског, односно општинског већа у случају топлотне енергије** је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Лиценца престаје да важи по сили закона у случају престанка правног лица, односно предузетника.

Министарство ближе прописује услове за издавање, измену и одузимање лиценце, садржину захтева за издавање лиценце, садржину захтева за издавање записника надлежног инспектора из члана 22. став 1. тач. 3) и 4) овог закона и доказе који се прилажу уз захтев за издавање извештаја, као и начин вођења регистра издатих и одузетих лиценци.

Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе

Члан 28.

За складиштење нафте, деривата нафте и биогорива за сопствене потребе укупног капацитета преко пет тона и за снабдевање сопствених превозних средстава на сопственим станицама за снабдевање превозних средстава, за које се не издаје лиценца, прибавља се сагласност коју Министарство издаје решењем у року од 30 дана од дана подношења захтева (у даљем тексту: Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе).

Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе се издаје под условом да објекти за складиштење и сопствене станице за снабдевање испуњавају услове и захтеве утврђене техничким прописима, прописима о заштити од пожара и експлозија, као и прописима о заштити животне средине и да се не користе за обављање енергетских делатности за које се издаје лиценца.

Доказ о испуњености услова из става 2. овог члана прилаже се уз захтев за издавање Сагласности за складиштење и снабдевање за сопствене потребе.

Доказ о испуњености услова из става 2. овог члана је **записник о инспекцијском надзору надлежног инспектора у коме је констатовано да нису утврђене незаконитости.**

Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе се издаје са роком важења од десет година.

Против решења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Влади у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење Владе је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Министарство ближе прописује услове за издавање, измену и одузимање Сагласности за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, садржину захтева и документа која се прилажу уз захтев за издавање.

Члан 29.

Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе привремено се одузима ако имацац ове сагласности не одржава у исправном и безбедном стању објекте за складиштење и сопствене станице за снабдевање сопствених превозних средстава у складу са техничким прописима и ако се не придржава других прописаних услова.

О привременом одузимању Сагласности за складиштење и снабдевање за сопствене потребе Министарство доноси решење и одређује рок за отклањање недостатка због којих се привремено одузима Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе који не може бити краћи од 30 дана нити дужи од 90 дана.

Решење о привременом одузимању Сагласности за складиштење и снабдевање за сопствене потребе због неиспуњавања услова из члана 28. став 2. овог закона Министарство доноси на предлог надлежног инспектора.

Ако је лице из става 1. овог члана у року утврђеном решењем из става 2. овог члана отклонило недостатке због којих је Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе привремено одузета, решење о привременом одузимању Сагласности за складиштење и снабдевање за сопствене потребе се укида, а ако их није отклонио, Министарство доноси решење којим се Сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе трајно одузима.

Против решења из става 2. овог члана може се изјавити жалба Влади у року од 15 дана од дана достављања решења.

Енергетска дозвола

Члан 30.

Енергетски објекти се граде у складу са законом којим се уређују услови и начин уређења простора, уређивање и коришћење грађевинског земљишта и изградња објеката, техничким и другим прописима, а по претходно прибављеној енергетској дозволи која се издаје у складу са овим законом.

Енергетска дозвола се подноси уз захтев за издавање грађевинске дозволе.

Енергетска дозвола се прибавља за изградњу следећих објеката:

- 1) објеката за производњу електричне енергије снаге 1 MW и више;
- 2) објеката за производњу електричне енергије снаге до 1 MW који као примарни енергетски ресурс користе воду;

3) објеката за комбиновану производњу електричне и топлотне енергије у термоелектранама - топланама електричне снаге 1 MW и више и укупне топлотне снаге 1 MW и више;

4) *брисана је (види члан 17. Закона - 94/2024-204)*

5) објеката за производњу деривата нафте;

6) нафтовода и продуктовода, објеката за складиштење нафте, деривата нафте, биогорива, компримованог природног гаса и утечњеног природног гаса укупног резервоарског простора већег од 250 m³;

7) објеката за транспорт природног гаса, и објеката за складиштење природног гаса;

8) директних гасовода;

9) објеката за производњу топлотне енергије снаге 1 MW и више;

10) објеката за производњу биогорива капацитета преко 10 t годишње.

10а) објеката за производњу биометана.

Енергетска дозвола није потребна за изградњу енергетских објеката:

1) који се граде у складу са законом којим се уређује јавно-приватно партнерство и концесије;

2) који се граде у складу са одредбама закона којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, којима се прописује стратешко партнерство;

3) за производњу електричне енергије за сопствене потребе без обзира да ли се вишак електричне енергије предаје у систем;

4) за које се не издаје грађевинска дозвола укључујући и објекте за које се издаје одобрење за извођење радова у складу са законом којим се уређује планирање и изградња;

5) за складиштење електричне енергије.

Члан 31.

Поступак за издавање енергетске дозволе, покреће се захтевом за издавање енергетске дозволе, који могу поднети домаћа и страна правна или физичка лица или предузетници осим ако овим законом није другачије прописано.

Енергетска дозвола издаје се под истим условима домаћим и страним правним или физичким лицима или предузетницима, на начин и по поступку утврђеним овим законом и другим законима и уз пуно поштовање принципа недискриминације и применом критеријума који морају бити објективни и јавни.

Члан 32.

Енергетску дозволу издаје Министарство.

Поверава се јединици локалне самоуправе издавање енергетских дозвола из члана 30. став 3. тач. 9) и 10) овог закона који се граде на њеном подручју.

Члан 33.

За издавање енергетске дозволе морају се испунити услови који се односе на:

1) поуздан и сигуран рад енергетског система;

1а) испуњеност циљева утврђених Стратегијом из члана 4. закона и то у делу којим се уређују дугорочни циљеви за развој производних капацитета који су у функцији сигурности снабдевања, пројекције енергетског развоја, извори и начин обезбеђивања потребних количина енергије, правци

развоја коришћења енергије из обновљивих и нових извора, као и циљева утврђених Интегрисаним националним енергетским и климатским планом;

2) услове за одређивање локације и коришћења земљишта;

2а) услове у погледу могућности изградње на експлоатационом пољу;

3) могућност прикључења објекта на систем;

4) енергетску ефикасност;

5) услове коришћења примарних извора енергије;

6) заштиту на раду и безбедност људи и имовине;

7) заштиту животне средине;

8) економско-финансијску способност подносиоца захтева да реализује изградњу енергетског објекта;

9) допринос капацитета за производњу електричне енергије у остваривању укупног удела енергије из обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи енергије у складу са Националним акционим планом;

10) допринос капацитета за производњу електричне енергије смањењу емисија;

10а) алтернативна решења изградњи нових објеката за производњу електричне енергије, као што су решења за управљање потрошњом или изградњу објеката за складиштење електричне енергије;

11) допринос капацитета за транспорт или складиштење природног гаса повећању сигурности снабдевања.

На објекте из члана 30. став 3. тачка 10а) не односи се услов из става 1. тачка 1) овог члана ако се не прикључују на систем.

Доказ о праву својине, односно праву закупа земљишта на коме се планира изградња енергетског објекта није услов за издавање енергетске дозволе.

Члан 34.

Захтев за издавање енергетске дозволе садржи нарочито податке о:

1) подносиоцу захтева;

2) енергетском објекту;

3) вредности инвестиције;

4) начину обезбеђења финансијских средстава;

5) предвиђеном експлоатационом веку објекта, као и начину санације локације по завршетку експлоатационог века објекта;

5а) усклађености са циљевима утврђеним стратегијом из члана 4. овог закона и Интегрисаним националним енергетским и климатским планом;

5б) о извршеним анализама алтернативних решења из члана 33. став 1. тачка 10а) овог закона;

6) усклађености са одговарајућим планским документима у складу са законом којим се уређују услови и начин уређења простора, уређивање и коришћење грађевинског земљишта и изградња објеката;

7) року завршетка градње енергетског објекта.

Министар ближе прописује услове за издавање енергетске дозволе, садржај захтева за издавање енергетске дозволе у зависности од врсте и намене енергетског објекта, начин издавања енергетске дозволе и садржај регистра издатих енергетских дозвола и регистра енергетских дозвола које су престале да важе.

Члан 35.

Енергетска дозвола се издаје решењем у року од 30 дана од дана подношења захтева, ако су испуњени услови утврђени овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

У случају да се одбије захтев за издавање енергетске дозволе решење мора садржати детаљно образложење које је засновано на објективним и недискриминаторним критеријумима и достављено подносиоцу захтева.

Министарство може да одбије захтев за издавање енергетске дозволе ако утврди да би се енергетска делатност производња електричне енергије у енергетском објекту који је предмет захтева, обављала на начин којим би онемогућила пружаоца јавне услуге из чл. 12. и 190. овог закона да правно или фактички, врши јавну услугу у складу са овим законом.

Министарство ближе уређује услове и доказе из става 3. овог члана актом из члана 34. став 3. овог закона."

Против решења из ст. 1. и 2. овог члана може се изјавити жалба Влади, у року од 15 дана од дана пријема решења, односно Министарству у случајевима из члана 32. став 2. овог закона.

Решење Владе, односно Министарства је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Енергетска дозвола се издаје са роком важења три године од дана њене правноснажности.

У случају да је ималац енергетске дозволе прибавио грађевинску дозволу, енергетска дозвола важи до истека важења издате грађевинске дозволе, а реализује се прикључењем енергетског објекта.

Енергетска дозвола није преносива.

На захтев имаоца енергетске дозволе, Министарство, односно јединица локалне самоуправе, може продужити рок важења енергетске дозволе најдуже за још једну годину.

Захтев за продужење подноси се најкасније 30 дана пре истека рока важења енергетске дозволе.

Рок важења енергетске дозволе ће се продужити ако су испуњени услови за издавање енергетске дозволе утврђени овим законом као и следећи услови:

1) да је подносилац захтева доставио доказ о прибављеној документацији потребној за изградњу енергетског објекта, односно да је покренуо одговарајући поступак пред надлежним органима за прибављање документације;

2) да је подносилац захтева доставио доказ да је предузео све мере пред надлежним органима у складу са законом у циљу прибављања документације.

Нови поступак за издавање енергетске дозволе може се покренути само уколико се претходно искористи могућност продужења рока важења издате енергетске дозволе сагласно ставу 7. овог члана.

Енергетски субјект коме је издата енергетска дозвола може за време важења енергетске дозволе поднети захтев за њено укидање.

Ималац енергетске дозволе, у року важења енергетске дозволе издате за изградњу објекта за производњу електричне енергије може поднети захтев за измену енергетске дозволе.

Захтев из става 1. може се поднети до издавања грађевинске дозволе за цео или за део објекта ако тај део представља функционалну целину, изузетно уколико се грађевинском дозволом предвиђа

могућност фазне изградње, захтев из става 1. се може поднети у односу на посебну фазу најкасније до почетка извођења радова на тој фази.

Услови за измену енергетске дозволе прописани су чланом 33. овог закона.

III.a СПРОВОЂЕЊЕ ПОСТУПКА У ВЕЗИ СА ЕНЕРГЕТСКОМ ДОЗВОЛОМ, ЛИЦЕНЦОМ ЗА ОБАВЉАЊЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ДЕЛАТНОСТИ И САГЛАСНОШЋУ ЗА СКЛАДИШТЕЊЕ И СНАБДЕВАЊЕ ЗА СОПСТВЕНЕ ПОТРЕБЕ*Службени гласник РС, број 40/2021

Поступање Министарства, односно Агенције

Члан 35а

Током спровођења поступка у вези са енергетском дозволом, лиценцом за обављање енергетске делатности и сагласношћу за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, Министарство, односно Агенција (у даљем тексту: орган надлежан за решавање), врши проверу испуњености следећих услова:

- 1) надлежност за поступање по захтеву;
- 2) да ли је подносилац захтева лице које, у складу са овим законом, може бити подносилац захтева;
- 3) да ли захтев садржи све прописане податке;
- 4) да ли је уз захтев приложена сва документација прописана овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона;
- 5) да ли је уз захтев приложен доказ о уплати прописане таксе;
- 6) да ли су испуњени услови прописани овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона за усвајање захтева.

Податке из службених евиденција, који су неопходни за спровођење поступка из става 1. овог члана, орган надлежан за решавање обезбеђује преко сервисне магистрале органа у складу са прописима који уређују електронску управу, без плаћања таксе.

Подаци прибављени на начин из става 2. овог члана сматрају се поузданим и имају исту доказну снагу као оверени изводи из тих евиденција.

Органи државне управе, посебне организације и имаоци јавних овлашћења дужни су да органу надлежном за решавање на захтев, у року од три дана од дана подношења захтева, доставе све податке о којим воде службене евиденције које су од значаја за спровођење поступка из става 1. овог члана.

Поступци из става 1. овог члана спроведе се у поступку непосредног одлучивања у смислу закона којим је уређен општи управни поступак.

Поступање по захтеву

Члан 35б

По захтеву за издавање, односно измену управног акта орган надлежан за решавање у роковима прописаном овим законом доноси решење у форми електронског документа.

Захтев се сматра неуредним ако има недостатке које орган надлежан за решавање спречавају да по њему поступа, ако није разумљив или потпун.

Ако орган надлежан за решавање утврди да је захтев неуредан, решењем одбацује захтев у коме таксативно наводи све недостатке, односно разлоге за одбацивање, након чијег ће отклањања моћи да поступи у складу са захтевом.

Ако подносилац захтева у року од 30 дана од дана објављивања решења из става 3. овог члана, поднесе нови захтев и поступи у складу са решењем из става 3. овог члана, сматра се да је одбачен захтев из става 3. овог члана од почетка био уредан.

Ако подносилац захтева у року од 30 дана од дана објављивања решења из става 3. овог члана, поднесе нови захтев са позивањем на број решења којим је ранији захтев одбачен и отклони све утврђене недостатке, не доставља поново документацију која није имала недостатке и плаћа половину прописаног износа административне таксе.

Начин доставе

Члан 35в

Поднесци и документа достављају се електронским путем, у складу са законом којим се уређује електронска управа.

Изузетно од става 1. овог члана, жалбу и друге правне лекове, доказе који се уз њих прилажу, као и документа и поднеске који садрже тајне податке и који су означени степеном тајности у складу са прописима којима се уређује тајност података, странка доставља у форми папирног документа.

Министарство надлежно за област енергетике ближе уређује начин размене докумената и поднесака из става 1. овог члана.

Форма докумената који се достављају

Члан 35г

Документи који се достављају електронским путем у складу са чланом 35ђ овог закона, достављају се у форми електронског документа састављеног у складу са законом који уређује електронски документ.

Изузетно од става 1. овог члана, ако плаћање таксе није извршено електронским путем, доказ о плаћању таксе може се доставити и у електронском формату, који није потписан квалификованим електронским потписом.

Достава решења

Члан 35д

Решење органа надлежног за решавање доставља се подносиоцу захтева у форми електронског документа, преко јединственог електронског сандучића, у складу са законом који уређује електронску управу, ако се достава врши преко портала е-управа.

Изузетно од става 1. овог члана, лицу које нема јединствени електронски сандучић, решење се доставља у форми одштампаног примерка електронског документа, овереног у складу са законом који уређује електронско пословање, препорученом пошиљком преко поштанског оператора.

Даном експедовања решења у складу са ст. 1. и 2. овог члана, орган надлежан за решавање решење објављује и на својој интернет страници.

Ако достава препорученом пошиљком из става 2. овог члана није могла да буде извршена јер је странка у моменту доставе била недоступна на назначеној адреси, достављач о томе сачињава белешку

и оставља обавештење странци на месту на коме је писмено требало да буде уручено, у коме назначава лично име примаоца, податке којим се писмено идентификује, као и датум када је обавештење остављено, са позивом странци да на тачно одређеној адреси достављача, односно поштанског оператора преузме пошиљку, у року од 15 дана од дана покушаја доставе.

Обавештење странци из става 4. овог члана садржи и информацију о дану објављивања решења на интернет страници органа надлежног за решавање, правну поуку странци да ће се у случају непреузимања пошиљке у остављеном року решење сматрати достављеним истеком рока од 30 дана од објављивања решења на веб страници органа надлежног за решавање.

У случају из става 4. овог члана, ако у остављеном року странка не подигне пошиљку, достављач ће је вратити заједно са белешком о разлозима неуручења.

Достава странци ће се сматрати извршеном:

1) даном пријема решења на начин прописан ставом 1. односно ставом 2. овог члана;

2) истеком рока од 30 дана од дана оглашавања решења на интернет страници органа надлежног за решавање ако достава није извршена у складу са одредбама ст. 1, 2. и 4. овог члана.

Ако је адреса пребивалишта, односно боравишта, односно седишта странке непозната, достава тој странци сматраће се извршеном на дан истека рока од 30 дана од дана објављивања решења на интернет страници органа надлежног за решавање.

Орган надлежан за решавање ће на захтев странке, у својим просторијама, тој странци издати копију решења без одлагања, с тим што то уручење нема дејство на рачунање рокова у вези са доставом.

Потврда доставе

Члан 35ђ

Када се решење доставља електронским путем, уредна достава се доказује електронском потврдом о пријему документа (доставница).

Електронска огласна табла надлежног органа

Члан 35е

Орган надлежан за решавање је дужан да на својој интернет страници успостави и одржава огласну таблу, која служи за потребе јавног саопштавања, односно објављивања решења у складу са чланом 35д овог закона, као и других аката које донесе орган надлежан за решавање.

Сходна примена прописа

Члан 35ж

На питања која се односе на поступке у вези са енергетском дозволом, лиценцом за обављање енергетске делатности и сагласношћу за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, а која овим законом нису посебно уређена, примењује се закон којим се уређује општи управни поступак.

Директни гасовод

Члан 36.

Произвођач, односно снабдевач природним гасом имају право да снабдевају крајње купце, као и своје просторије и просторије зависног привредног друштва путем директног гасовода.

Крајњи купци који планирају да закључе уговор о снабдевању, а не могу да добију приступ мрежи, имају право да им се природни гас испоручује преко директног гасовода од стране произвођача, односно снабдевача природним гасом.

Могућност снабдевања природним гасом путем директног гасовода не утиче на могућност уговарања куповине природног гаса на тржишту, односно на право купца на слободан избор снабдевача, у складу са овим законом.

Енергетска дозвола за изградњу директних гасовода из члана 30. став 3. тачка 8) закона, може се издати у случају одбијања приступа систему или отпочињања решавања спора поводом приступа систему.

Издавање енергетске дозволе за изградњу директног гасовода може се одбити, уз детаљно образложење, ако би изградња тог гасовода могла проузроковати поремећаје на тржишту и заштиту купаца

Директни вод

Члан 36а

Сви произвођачи и снабдевачи основани на подручју Републике Србије могу да снабдевају електричном енергијом своје објекте, своја зависна привредна друштва и крајње купце путем директног вода, а да притом не буду изложени неоснованим административним процедурама или трошковима.

Сви крајњи купци на подручју Републике Србије, појединачно или групно, могу да се снабдевају електричном енергијом директним водовима од стране произвођача и снабдевача.

Могућност снабдевања електричном енергијом путем директног вода из ст. 1. и 2. овог члана, не може утицати на могућност закључења уговора о снабдевању електричном енергијом у складу са овим законом.

Сагласност

Члан 36б

Директни водови граде се у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката, а по претходно прибављеној сагласности Министарства.

Министарство издаје сагласност, ако су испуњени следећи услови:

- 1) ако је крајњем купцу, односно произвођачу одбијено прикључење у складу са законом и ако су исцрпљена сва правна средства за остваривање права;
- 2) ако није планирана изградња дела електроенергетског система за који је поднет захтев за прикључење у плановима развоја и плановима инвестиција оператора система;
- 3) ако не угрожава безбедан и сигуран рад електроенергетског система.

Докази о испуњености услова из става 2. овог члана прилажу се уз захтев за издавање сагласности.

Прописом из члана 34. став 2. овог закона ближе се уређују садржај захтева за издавање сагласности, образац захтева, докази који се прилажу уз захтев о испуњености услова за изградњу директног вода, садржај регистра издатих сагласности.

Издавање сагласности

Члан 36в

Министарство решењем издаје сагласност за изградњу директног вода ако су испуњени услови из члана 36б овог закона.

Сагласност се издаје са роком важности од три године и не може се продужити.

Министарство ће одбити издавање сагласности за изградњу директног вода само ако би издавање такве сагласности могло утицати на пружање јавне услуге из члана 12. овог закона.

У случају одбијања издавања сагласности из става 3. овог члана, у решењу се мора дати образложење.

Против решења из става 1. овог члана не може се изјавити жалба, али се може покренути управни спор.

Јавни тендер

Члан 37.

У случају да се путем издавања енергетских дозвола не могу обезбедити нови производни капацитети или када предузете мере енергетске ефикасности, нису довољне за обезбеђивање сигурног и редовног снабдевања електричном енергијом, изградња објеката за производњу електричне енергије може се одобрити по спроведеном поступку јавног тендера.

Влада, на предлог Министарства доноси одлуку о расписивању јавног тендера у складу са законом.

Одлука из става 2. овог члана садржи нарочито:

- 1) локацију на којој ће се градити објекат;
- 2) врсту примарне енергије;
- 3) начин производње и услове преузимања електричне енергије;
- 4) услове који се односе на заштиту животне средине;
- 5) услове који се односе на заштиту споменика културе ако исти постоје на локацији на којој ће се градити објекат;
- 6) услове који се односе на енергетску ефикасност;
- 7) мере подстицаја за поједине врсте примарне енергије и инсталисане снаге производног капацитета;
- 8) услове који се односе на престанак рада објекта;
- 9) рок за подношење понуде.

Прикупљање понуда по јавном тендеру, оцењивање и рангирање понуда врши Министарство и Влади доставља извештај са предлогом најповољније понуде.

Поступак јавног тендера, услови за учешће на тендеру и критеријуми за избор понуде морају бити транспарентни и недискриминаторни.

Одлука о расписивању јавног тендера објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”, а детаље у вези са тендерском процедуром Министарство јавно објављује укључујући и објављивање у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима, најмање шест месеци пре датума затварања тендера.

Стратешки енергетски пројекти

Члан 37а

Стратешки енергетски пројекти могу бити:

1) надземни електроенергетски водови, напона 220 kV и више, подземни електроенергетски водови напона 110 kV и више, са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

2) објекти за складиштење електричне енергије у појединачном или збирном облику, који се користе за трајно или привремено складиштење енергије у надземној или подземној инфраструктури или геолошким локацијама, под условом да су директно повезани на електроенергетске водове пројектоване за напон од 110 kV или више са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

3) паметне електроенергетске мреже: опрема или инсталације, дигитални системи и компоненте које интегришу информационе и комуникационе технологије (ИКТ), преко оперативних дигиталних платформи, контролних система и сензорских технологија, како на нивоу преноса, тако и на нивоу дистрибуције електричне енергије, са циљем да се обезбеди ефикаснија и интелигентнија мрежа за пренос и дистрибуцију електричне енергије, повећан капацитет за интеграцију нових облика производње, складиштења и потрошње енергије и омогућавање нових пословних модела и тржишних структура;

4) прекогранични надземни електроенергетски водови, напона 220 kV и више, прекогранични подземни електроенергетски водови напона 110 kV и више, са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

5) гасоводи за транспорт природног гаса, биогаза и нискоугљеничних гасова који су део транспортног система;

6) подземна складишта природног гаса;

7) постројења за пријем, складиштење, регасификацију или декомпресију утечњеног природног гаса или компримованог природног гаса;

8) опрема или инсталације које су од значаја за безбедан, сигуран и ефикасан рад система или омогућују двосмеран проток природног гаса, укључујући компресорске станице;

9) паметна гасоводна мрежа;

10) цевоводи за водоник, складишта и друга опрема и уређаји и електролизатори за водоник капацитета 50 MW или више;

11) цевоводе за транспорт угљен диоксида за потребе трајног геолошког складиштења, као и постројења и инсталације неопходне за његов транспорт.

Влада ближе прописује услове и начин промовисања неког пројекта у стратешки и обавезе и активности надлежних институција и Агенције у погледу праћења реализације стратешких енергетских пројеката, као и поступак за припрему и спровођење стратешких инвестиционих пројеката у области енергетике који су одређени као пројекти од интереса за Енергетску заједницу (ПЕЦИ) одлуком Министарског савета Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

IV. АГЕНЦИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Положај

Члан 38.

Агенција је једино регулаторно тело за област енергетике основано у циљу унапређивања и усмеравања развоја тржишта електричне енергије и природног гаса на принципима недискриминације и ефикасне конкуренције, кроз стварање стабилног регулаторног оквира, као и за обављање других послова утврђених овим законом.

Агенција је самостални правни субјект и независна од органа извршне власти у обављању својих послова, као и од других државних органа и организација, правних и физичких лица која се баве енергетским делатностима, независно доноси одлуке, самостално располаже финансијским средствима одобреним финансијским планом и обезбеђује стручне капацитете неопходне за обављање законом утврђених послова.

Запослени и чланови Савета Агенције морају да делују независно од било ког тржишног интереса, да не примају инструкције од органа извршне власти, као и од других државних органа и организација и лица која се баве енергетским делатностима.

Независност из става 2. овог члана не доводи у питање сарадњу са другим националним телима, спровођење опште политике коју доноси Влада по питањима која нису у вези са овлашћењима и дужностима Агенције.

Агенција има својство правног лица са правима, обавезама и одговорностима утврђеним овим законом, законима и другим прописима којима се уређује пословање привредних друштава, као и Статутом Агенције (у даљем тексту: Статут).

Агенција послује под називом Агенција за енергетику Републике Србије.

Седиште Агенције је у Београду.

У циљу ефикаснијег извршавања послова из своје надлежности Агенција може одлуком Савета Агенције организовати обављање послова у местима ван свог седишта, на начин и под условима утврђеним Статутом.

Савет Агенције

Члан 39.

Орган Агенције је Савет Агенције (у даљем тексту: Савет) који доноси све одлуке о питањима из надлежности Агенције већином гласова од укупног броја чланова Савета, осим ако овим законом и Статутом није другачије прописано.

Савет има председника и четири члана, који се бирају из реда истакнутих стручњака из области енергетике.

Председник Савета заступа и представља Агенцију, руководи радом Савета, одлучује о питањима из делокруга рада Агенције утврђеним у члану 54. овог закона, организује рад и руководи радом Агенције, предлаже одлуке и друга акта која доноси Савет и стара се о њиховом извршавању, има овлашћења директора у пословима везаним за остваривање права и обавеза запослених и обавља друге послове у складу са законом, Статутом и овлашћењем Савета.

Председник и чланови Савета за свој рад и за рад Агенције одговарају Народној скупштини, којој најмање једном годишње подносе извештај о раду.

Извештај о раду садржи податке о раду Агенције у претходној години о њеном финансијском пословању и о стању у енергетском сектору Републике Србије у оквиру надлежности Агенције.

Извештај из става 5. овог члана се доставља Народној скупштини најкасније до 31. маја сваке године.

Избор и начин рада Савета

Члан 40.

Председника и чланове Савета бира Народна скупштина, по основу јавног конкурса, кога расписује и спроводи Комисија за спровођење поступка за избор кандидата (у даљем тексту: Комисија) коју образује Влада на предлог Министарства.

Комисија има пет чланова и чине је два представника надлежног одбора Народне скупштине и три истакнута стручњака са радним искуством у области енергетике преко 15 година.

Члан Комисије не може бити лице које је у радном односу у енергетском субјекту.

Влада, у року од 30 дана од дана пријема мишљења Комисије утврђује предлог за избор председника и чланове Савета и доставља га Народној скупштини на усвајање.

Члан 41.

За председника и чланове Савета могу се бирати лица која су држављани Републике Србије и која имају високо стручно образовање техничке, правне или економске струке, **од чега најмање једно лице техничке, једно правне и једно економске струке** и најмање десет година радног искуства у области енергетике.

Председник, чланови Савета и запослени у Агенцији остварују права и обавезе из радног односа у складу са општим прописима о раду.

Члан 42.

За председника и члана Савета не могу се бирати:

1) посланици у Народној скупштини, као ни посланици у скупштини аутономне покрајине, одборници, друга изабрана и постављена лица, нити функционери у органима политичких странака;

2) власници или сувласници у енергетским субјектима, као ни лица којима су брачни другови, деца или сродници у правој линији независно од степена сродства или побочни сродници закључно са другим степеном сродства, власници или сувласници у енергетским субјектима;

3) лица која су правноснажно осуђена за кривична дела против службене дужности, корупцију, превару или за друга кривична дела која их чине неподобним за обављање функције на коју се бирају.

Члан 43.

Председник и чланови Савета бирају се на период од пет до седам година. Председник Савета се бира на период од седам година, два члана Савета се бирају на период од шест година, а два члана Савета се бирају на период од пет година.

Председник и чланови Савета не могу да буду бирани више од два пута узастопно.

Поступак избора лица из става 1. овог члана спроводи се најкасније 90 дана пре истека мандата претходног председника, односно члана Савета.

У случају да мандат председника или члана Савета истекне пре окончања поступка избора, председник, односно члан Савета наставља са радом у складу са овим законом до окончања поступка избора.

Члан 44.

Мандат председника и чланова Савета, престаје:

- 1) истеком мандата;
- 2) разрешењем пре истека мандата из разлога утврђеним овим законом;
- 3) подношењем оставке Народној скупштини у писменој форми, у ком случају мандат председника или члана Савета престаје даном достављања оставке;
- 4) смрћу члана Савета.

Наступање разлога за престанак мандата из става 1. тач. 2) и 3) овог члана, констатује надлежни одбор Народне скупштине.

Предлог за разрешење из става 1. тачка 2) овог члана Народној скупштини могу да поднесу надлежни одбор Народне скупштине за послове енергетике, Савет или најмање 20 народних посланика у следећим случајевима:

- 1) ако је због болести или другог разлога неспособан за обављање дужности председника и члана Савета у периоду дужем од шест месеци;
- 2) ако буде правноснажно осуђен на казну затвора или буде осуђен за кривично дело злоупотребе службеног положаја, преваре, корупције, крађе или друго слично кривично дело које га чини недостојним за обављање ове функције;
- 3) ако се утврди да је кандидат у поступку избора изнео о себи неистините податке или пропустио да изнесе податке о околностима битним за утврђивање предлога за његов избор;
- 4) ако без основаног разлога одбије или пропусти да обавља дужност председника, односно члана Савета у периоду од најмање три месеца непрекидно или у периоду од најмање шест месеци са прекидима у току једне године;
- 5) ако се утврди да је у току трајања мандата повредио правила о сукобу интереса утврђена законом.

Одлука о разрешењу може бити донета само на основу образложеног предлога, после спроведеног поступка у коме су утврђене све релевантне околности и у коме је председнику, односно члану Савета против кога је покренут поступак омогућено да се изјасни о свим околностима.

Разлог за разрешење председника, односно члана Савета не може бити политичко или друго уверење, односно чланство у политичкој организацији.

Члан 45.

Председник и члан Савета коме је престао мандат у случају из члана 44. став 1. тачка 1) и став 3. тачка 1) овог закона има право на накнаду зараде у трајању од три месеца од дана престанка мандата у висини зараде из месеца који претходи месецу у којем је дошло до престанка радног односа, а средства за исплату накнаде зараде се обезбеђују из средстава Агенције.

Право на накнаду из става 1. овог члана остварује се на лични захтев и престаје пре истека рока од три месеца ако председник и члан Савета заснује радни однос или оствари право на пензију у складу са прописима о пензијско инвалидском осигурању.

Члан 46.

На председника и чланове Савета сходно се примењују одредбе закона које се односе на спречавање сукоба интереса при вршењу јавних функција.

Члан 47.

Савет доноси Статут, акт којим се уређује унутрашња организација и начин рада Агенције, пословник о раду и друге опште акте у складу са законом.

На Статут сагласност даје Народна скупштина.

Послови Агенције

Члан 48.

У извршавању регулаторних послова утврђених овим законом, Агенција предузима мере којима се постижу или којима се доприноси остваривању следећих циљева:

1) обезбеђивање сигурног и **поузданог** снабдевања купаца енергијом кроз ефикасно функционисање и одржив развој енергетских система, у складу са енергетском политиком Републике Србије, укључујући заштиту животне средине и развој обновљивих извора енергије;

2) развој тржишта електричне енергије у Републици Србији и његове интеграције у регионално и пан-европско тржиште електричне енергије;

3) обезбеђење стабилног, транспарентног и недискриминаторног регулаторног оквира за **купце електричне енергије и природног гаса**, кориснике система и инвеститоре;

4) подстицање ефикасног функционисања енергетских система;

5) обезбеђивања високих стандарда услуге у снабдевању електричном енергијом и природним гасом уз заштиту енергетски угрожених купаца.

Члан 49.

Агенција издаје лиценце за обављање енергетских делатности и доноси акт о одузимању лиценце **за све енергетске делатности изузев делатности у области топлотне енергије**, под условима утврђеним овим законом, и води регистре издатих и одузетих лиценци.

Послове из става 1. овог члана Агенција обавља као поверене послове.

Агенција спроводи поступак сертификације и одлучује о сертификацији оператора преносног система електричне енергије и оператора транспортног система природног гаса.

Члан 50.

Агенција доноси методологије за:

- 1) одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије;
- 2) одређивање цене приступа систему за дистрибуцију електричне енергије;
- 3) одређивање цене приступа затвореном систему за дистрибуцију електричне енергије;
- 4) обрачун неовлашћено утрошене електричне енергије;
- 5) одређивање цене електричне енергије за гарантовано снабдевање, у складу са овим законом;

5а) одређивање цена нефреквентних помоћних услуга;

- 6) одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса;
- 7) одређивање цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса;
- 8) одређивање цене приступа складишту природног гаса;
- 9) одређивање цене природног гаса за јавно снабдевање;
- 10) одређивање цене приступа систему за транспорт нафте нафтоводима и система за транспорт деривата нафте продуктоводима;
- 11) одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију електричне енергије;
- 12) одређивање трошкова прикључења на систем за транспорт и дистрибуцију природног гаса;
- 13) процену улагања и ризике за стратешке инфраструктурне пројекте у области електричне енергије, природног гаса и нафте;
- 14) за утврђивање трошкова, начин надокнаде и расподеле трошкова између номинованог оператора тржишта и оператора преносног система и одобрава ове трошкове ако су оправдани.

Агенција је дужна да, приликом одређивања цена дефинисаних у ставу 1. тач. 6) и 7) овог члана, процени и одобри трошкове који могу да настану из улагања у систем за транспорт или дистрибуцију природног гаса, који су потребни за преузимање нискоугљеничних гасова са циљем сузбијања климатских промена, у складу са обавезама насталим на основу потврђених међународних споразума.

Агенција је дужна да, при доношењу методологија из става 1. овог члана и давању сагласности на регулисане цене операторима преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије, транспарентно процени и одобри трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно повећање сигурности снабдевања, сигурности рада и флексибилности система, енергетске ефикасности, ефикасности рада оператора, ефикасности инвестиција, подршке интеграцији тржишта као и потребне истраживачке активности и иновације као што су дигитализација и услуге флексибилности.

Агенција је дужна да, при доношењу методологија и давању сагласности на регулисане цене операторима транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса процени и одобри трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно: повећање сигурности снабдевања, ефикасности рада оператора, подршку интеграцији тржишта као и потребне истраживачке активности.

Накнаде које примењују оператори мрежа за приступ мрежама, укључујући накнаде за прикључење на мреже, накнаде за коришћење мрежа и, где је то применљиво, накнаде за ојачање мреже, одразиће се на трошкове и биће транспарентне, узимајући у обзир безбедност мреже и флексибилност и одразиће стварне трошкове који одговарају трошковима ефикасног и структурно упоредивог оператора мреже и примењиваће се на недискриминаторној основи. Ове накнаде неће укључивати неповезане трошкове који подржавају неповезане политичке циљеве.

Приликом доношења методологије из става 1. овог члана, Агенција је дужна и да:

1) дистрибуирану производњу не дискриминише било позитивно било негативно у односу на производњу електричне енергије прикључену на преносни систем;

2) не дискриминише било позитивно било негативно објекте за складиштење електричне енергије и агрегатора;

3) не дестимулише сопствену производњу електричне енергије, самосталну и управљиву потрошњу;

4) подстакне развој преносне и дистрибутивне електроенергетске мреже у складу са планом развоја преносне односно дистрибутивне мреже.

Агенција кроз методологију за одређивање цене приступа систему обезбеђује, ако је потребно, да цена приступа систему која се примењује на произвођаче и/или крајње купце рефлектује њихову локацију, да су узети у обзир губици у мрежи, проузрокована загушења, као и трошкови инвестиције за инфраструктуру.

Када Агенција одређује цену за приступ систему узима у обзир:

1) уплате и примања која произилазе из механизма компензације трошкова за електричну енергију која је у транзиту;

2) стварне уплате које су извршене и примљене, као и уплате које се очекују за будуће периоде, процењене на основу претходних периода.

Одређивање цене за приступ систему није од утицаја на накнаде које настану у поступку расподеле капацитета и управљања загушењима из члана 165в овог закона.

Посебне цене за приступ систему не могу се одредити за појединачне трансакције за размену енергије између зона трговања.

Накнаде за дистрибуцију одразиће се на трошкове, узимајући у обзир коришћење дистрибутивне мреже од стране корисника система, укључујући активне купце. Накнаде за дистрибуцију могу садржавати елементе капацитета прикључка на мрежу и могу бити различите на основу потрошње или профила генерације корисника система, а у случају имплементације напредних бројила, Агенција при доношењу методологије за цену приступа систему може да уведе цене које су различите у времену како би одразиле коришћење система на транспарентан, трошковно ефикасан и предвидив начин за крајњег купца.

Агенција може методологијама утврдити оператору преносног односно дистрибутивног система подстицаје за трошковно најефикаснији рад и развој његове мреже укључујући и набавку услуга, а може да уведе кључне индикаторе успешности како би оператор преносног односно дистрибутивног система подигао ефикасност у мрежи, укључујући флексибилност кроз енергетску ефикасност и развој паметних мрежа и система за паметно мерење.

Агенција узима у обзир извештај Регулаторног одбора Енергетске заједнице о најбољим праксама при доношењу методологија и давању сагласности на регулисане цене операторима преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије.

Агенција је дужна да методологије из става 1. овог члана објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 51.

Агенција доноси правила:

1) о промени и колективној промени снабдевача и агрегатора;

2) о праћењу техничких и комерцијалних показатеља и регулисања квалитета испоруке и снабдевања електричном енергијом и природним гасом;

2а) о спречавању злоупотреба на тржишту електричне енергије и природног гаса.

Правилима из става 1. тачка 2а) овог члана ближе се уређују услови за регистрацију учесника на велепродајном енергетском тржишту, регистрација и вођење регистра учесника на велепродајном тржишту, услови за објављивање повлашћених информација, забрана трговања повлашћеним информацијама, забрана манипулације тржиштем, врста, садржај, облик, начин и рокови израде и објављивања података, заштита података, професионална тајна и оперативна одговорност, обавеза лица која професионално уређују трансакције, у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима.

Агенција спроводи поступке и доноси акта у складу са правилима из става 1. тачка 2а) овог члана, а енергетски субјекти су дужни да поступају по тим правилима.

Агенција доноси следећа акта:

1) о висини трошкова за издавање лиценци за обављање енергетских делатности из члана 20. став 1. овог закона;

2) о поравнању разлика између оправданих и остварених прихода и одобрених трошкова из члана 129. став 3. овог закона;

3) о изузећу у складу са чл. 167, 288. и 289, по прибављеном мишљењу Министарства;

4) брисана је (види члан 27. Закона- 94/2024-204)

На акт из става 4. тачка 1) овог члана сагласност даје министарство надлежно за послове финансија.

Агенција је дужна да правила и акта из става 1. и става 4. тач. 1) и 3) овог члана објављује у „Службеном гласнику Републике Србије.

Члан 52.

Агенција одређује:

1) цене нефреквентних помоћних услуга из члана 88. став 3. тачка 2) овог закона, у складу са овим законом;

2) висину накнаде кориснику система по основу степена одступања од прописаног квалитета испоруке електричне енергије и природног гаса, у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2).

Члан 53.

Агенција даје сагласност на:

1) правила о раду преносног система електричне енергије;

2) правила за расподелу преносних капацитета између зона трговања;

3) процедуру за прикључење објеката на преносни систем;

3а) правила за прикључење објекта на преносни систем;

4) правила о раду транспортног система природног гаса;

5) правила о раду дистрибутивног система електричне енергије;

6) правила о раду дистрибутивног система природног гаса;

- 7) правила о раду система за транспорт нафте нафтоводима;
- 8) правила о раду система за транспорт деривата нафте продуктоводима;
- 9) правила о раду тржишта електричне енергије;
- 10) правила о објављивању кључних тржишних података;
- 11) правила о раду система за складиштење природног гаса;
- 12) план развоја преносног система електричне енергије, са планом инвестиција;
- 13) план развоја дистрибутивног система електричне енергије, са планом инвестиција ;
- 13а) план преузимања мерних уређаја, мерно разводних ормана, односно прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману и других уређаја у објектима постојећих купаца, односно произвођача;**
- 14) план развоја система за транспорт природног гаса **са планом инвестиција;**
- 14а) план развоја система за дистрибуцију природног гаса, са планом инвестиција;**
- 15) план развоја система за транспорт нафте нафтоводима **са планом инвестиција;**
- 15а) план развоја система за транспорт деривата нафте продуктоводима, са планом инвестиција;**
- 16) програм усклађености за обезбеђивање недискриминаторног понашања из чл. 132. и 280. овог закона;
- 17) *брисана је (види члан 29. Закона - 40/2021-1)*
- 18) акт оператора преносног, транспортног и дистрибутивног система о ценама нестандартних услуга, у року од 30 дана од дана пријема предлога ценовника;
- 19) методологију коју доноси субјект коме је актом из члана 167. и 288. овог закона одобрено изузеће од примене регулисаних цена приступа преносном систему електричне енергије, транспортном систему природног гаса и система за складиштење природног гаса;**
- 20) акт оператора дистрибутивног система природног гаса којим се утврђује висина трошкова прикључења типским прикључцима у складу са методологијом из члана 50. став 1. тачка 12) овог закона;**
- 21) правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности.**

Поред сагласности из става 1. овог члана, Агенција у складу са чланом 210б став 2. даје сагласност операторима система да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење електричне енергије и даје одобрење на услове тендерског поступка из члана 210б став 2. тачка 2) овог закона.”

План развоја система из става 1. тач. 14), 14а), 15) и 15а) доноси се са планом инвестиција, при чему се план инвестиција доноси сваке године за период од три године.

Члан 54.

Агенција одлучује по жалбама против:

- 1) акта оператора система по захтеву за прикључење на систем, односно ако оператор система не донесе одлуку по захтеву за прикључење на систем;
- 2) акта оператора система о одбијању приступа систему;
- 3) акта енергетског субјекта за транспорт нафте нафтоводом или енергетског субјекта за транспорт деривата нафте продуктоводом о одбијању приступа систему.

Послове из става 1. овог члана, Агенција обавља као поверене послове.

Поред послова из става 1. овог члана, Агенција је дужна да у складу са делокругом рада:

1) у случају спора између енергетских субјеката и између енергетског субјекта и корисника система, који се решава у складу са законом којим се уређује посредовање, пружи странама у спору стручну помоћ и све податке којима располаже у циљу припреме документације потребне за поступак посредовања;

2) разматра и поступа, по поднесцима физичких и правних лица у вези са неизвршењем обавеза оператора система, снабдевача на велико електричном енергијом, снабдевача на велико природним гасом, снабдевача електричном енергијом, агрегатора, снабдевача природним гасом и јавног снабдевача природним гасом у складу са овим законом.

Акт Агенције у случају из става 3. тачка 2) овог члана, не искључује право незадовољне странке да заштиту права могу остварити **вансудским путем или** пред надлежним судом.

Члан 55.

Агенција даје мишљење:

1) на план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система који доноси оператор преносног, транспортног, односно дистрибутивног система;

2) у примени прописа из надлежности Агенције.

Агенција учествује у консултацијама, даје сагласности, изузећа, одобрења и мишљења на методологије, одредбе, услове и одобрава друга акта и захтеве у складу са прописима из члана 93а ст. 1. и 2. овог закона.

Агенција је овлашћена да:

1) спроводи периодичне консултације о методологији за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас у складу са мрежним правилима из члана 93а став 1. тачка 4) овог закона;

2) донесе одлуку о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина, ако је операторима транспортних система у методологији из члана 50. став 1. тачка 6) овог закона утврђена обавеза заједничке примене методологије, у складу са мрежним правилима о хармонизованим тарифама за природни гас.

Члан 56.

Поред послова прописаних овим законом, Агенција је овлашћена да:

1) прати примену методологија и цена одобрених у складу са овим законом;

2) прати примену правила из члана 53. овог закона, захтева њихову измену и прати примену других аката, у складу са одредбама овог закона;

3) прати реализацију плана развоја оператора преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије и плана развоја оператора система за транспорт природног гаса и препоручује, уколико је потребно њихову измену о чему извештава у свом годишњем извештају;

4) доноси упутства и препоруке и даје смернице за примену аката из чл. 50. и 51. став 1. тач. 1) и 2) овог закона;

5) сачињава и објављује извештај о потреби регулисања цена из члана 88. став 3. овог закона, као и извештај о неопходности одржавања резервног снабдевања из члана 194. овог закона;

6) ближе утврђује начин, поступак давања сагласности из члана 53. и рокове за достављање података и документације неопходних за рад Агенције;

7) ближе утврђује начин, поступак и рокове за вођење књиговодствених евиденција за потребе регулације и за спровођење поступка раздвајања рачуна и других поступака утврђених законом;

8) захтева од енергетских субјеката достављање података и документације неопходних за рад Агенције, у року који не може бити краћи од осам дана од дана пријема захтева;

9) захтева од вертикално интегрисаног предузећа информацију са образложењем да ли је било дискриминаторног понашања, у случају пријаве лица задуженог за праћење програма усклађености о непоштовању програма усклађености за обезбеђивање недискриминаторног понашања из чл. 132. и 280. овог закона;

10) сарађује са снабдевачем и оператором дистрибутивног система у циљу предузимања мера којим би се корисницима система и крајњим купцима учиниле доступним кратке и садржајне контролне листе са практичним информацијама које се односе на њихова права;

11) пропише поступак остваривања права на приступ подацима о сопственој потрошњи купца електричне енергије, односно природног гаса, врсту доступних података и рокове у којима оператор система мора да обезбеди податке и поступак објави на интернет станици Агенције заједно са једноставним и лако разумљивим обрасцем за приказивање података о потрошњи и тиме обезбеди крајњем купцу, а на захтев крајњег купца и снабдевачу право на бесплатан приступ тим подацима;

12) доприноси усклађивању поступака размене података за најважније тржишне процесе на регионалном нивоу;

13) подноси годишњи извештај о раду и предузетим мерама у погледу испуњења обавеза надлежном телу из члана 2. тачка 42) овог закона;

14) усклађује и примењује све правно обавезујуће одлуке надлежних тела из члана 2. тачка 42) овог закона;

15) прати да ли енергетски субјект који води податке о потрошњи доставља податке о потрошњи снабдевачу којег је одредио крајњи купац;

16) прати показатеље техничког и комерцијалног квалитета испоруке и снабдевања електричне енергије и природног гаса из чл. 215. и 320. овог закона;

17) прати спровођење мера за смањење губитака у преносном, транспортном, односно дистрибутивном систему електричне енергије, односно природног гаса;

18) прати активности у вези реализације плана имплементације напредних мерних система који доноси оператор преносног, транспортног, односно дистрибутивног система;

18а) прати активности у вези реализације планова инвестиција оператора система на које је дала сагласност;

18б) цени оправданост трошкова и проверава правилност примене методологија из члана 53. тачка 20) овог закона у поступку одређивања цене приступа систему за које је одобрила изузеће из чл. 167. и 288. овог закона и оператору система потврди правилност њиховог одређивања пре почетка примене, а у супротном захтева отклањање недостатака;

18в) одобрава ограничења дефинисана чланом 117. овог закона;

18г) одлучује по захтеву за примену дерогација у поступку прикључења и води регистар свих дерогација;

18д) поступа у складу са овлашћењима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

18ђ) одобрава производе и поступак набавке нефреквентних помоћних услуга;

18е) прати и процењује резултате оператора преносног система и оператора дистрибутивног система у вези са развојем напредних мерних система којима се подстиче енергетска ефикасност и интеграција енергије из обновљивих извора, на основу ограниченог броја показатеља, објављује сваке друге године извештај са препорукама за побољшање;

18ж) утврђује да ли је набавка услуга флексибилности која је заснована на тржишним принципима економски оправдана или би таква набавка довела до озбиљних поремећаја тржишта или до већег загушења у систему;

18з) обавља и друге послове у вези са пројектима од интереса за Енергетску заједницу (ПЕЦИ) у складу са прописом из члана 37а став 2. овог закона

19) одлучује о другим питањима утврђеним овим законом.

Члан 57.

Агенција обезбеђује недискриминаторни приступ системима, као и ефективну конкуренцију и ефикасно функционисање тржишта електричне енергије и природног гаса, кроз праћење:

1) ефикасног раздвајања рачуна лиценцираних енергетских субјеката;

2) постојања међусобног субвенционисања енергетских субјеката који се баве различитим енергетским делатностима, као и између различитих енергетских делатности у оквиру истог енергетског субјекта;

3) извршења обавеза енергетских субјеката, у складу са овим законом и другим прописима донетим на основу овог закона;

3а) номинованог оператора тржишта;

4) примене правила за расподелу преносних капацитета између зона трговања у сарадњи са регулаторним телима других држава;

4а) примене правила за расподелу прекограничних транспортних капацитета у сарадњи са регулаторним телима других држава;

5) примене механизма за отклањање загушења у преносном систему, односно у транспортном систему, употребе накнада због загушења **на делотворан и недискриминаторан начин**, које прикупља оператор преносног, односно транспортног система;

6) времена које је потребно операторима система да изведу прикључак и изврше прикључење на систем, односно отклањање квара у случају прекида испоруке;

7) објављивања података од стране оператора преносног и транспортног система у вези са прекограничним капацитетима и коришћењем система;

8) начина коришћења резерви у систему;

8а) улагања у објекте за производњу и складиштење електричне енергије у односу на сигурност снабдевања;

9) услова и трошкова за прикључење на преносни или дистрибутивни систем нових произвођача електричне енергије, да би се гарантовала објективност, транспарентност и недискриминација, посебно имајући у виду трошкове и користи од различитих технологија за производњу електричне енергије из обновљивих извора и комбиноване производње електричне и топлотне енергије;

10) нивоа транспарентности, укључујући и транспарентност цене у трговини на велико, као и ниво конкуренције, укључујући поремећаје или ограничења конкуренције, у сарадњи са органима надлежним за послове конкуренције;

11) функционисања организованог тржишта електричне енергије, као и поштовање принципа транспарентности и недискриминаторности од стране оператора тржишта;

12) нивоа и ефективности отварања тржишта и конкуренције у трговини на велико и снабдевању крајњих купаца, укључујући и организовано тржиште електричне енергије, цене за домаћинства укључујући и претплатне системе наплате, утицај уговора са променљивом ценом електричне енергије и коришћења напредних мерних система, однос између veleпродајне цене и цене за домаћинства, проценат промене снабдевача, искључења и обуставе испоруке, извршење и накнаде за услугу одржавања, промене тарифе и накнаде за коришћење мреже;

12а) појава рестриктивних уговорних пракси, укључујући клаузуле о ексклузивности које могу спречити купце да закључују уговоре истовремено са више од једног снабдевача или ограничити њихов избор да то ураде о чему се обавештава надлежни орган за заштиту конкуренције о таквим праксама;

13) услова приступа складишту, лајнпаку и коришћења других помоћних услуга, с тим што ако је приступ складишту уговорни, искључује се праћење цена и

14) поштовања мера заштите потрошача утврђених овим законом;

15) усклађености процеса размене података за најважније тржишне процесе на регионалном нивоу;

16) неоправданих препрека и ограничења у развоју производње електричне енергије за сопствене потребе и енергетских заједница грађана.

У извршавању послова из става 1. тачка 1. овог члана, Агенција може извршити увид у пословне рачуне и књиговодствену евиденцију енергетског субјекта који је дужан да му омогући приступ и увид у одговарајуће податке.

Агенција може испитати околности, податке и размењене информације, укључујући оне у погледу функционисања тржишта електричне енергије и природног гаса, одлучивати о примени потребних и примерених мера за унапређење ефективне конкуренције и ради обезбеђивања нормалног функционисања тржишта.

У спровођењу послова из става 3. овог члана, Агенција ће сарађивати са органом надлежним за послове конкуренције и органима надлежним за надзор над финансијским тржиштем.

Агенција може, ради обављања послова из чл. 49. – 57. овог закона, доносити одлуке које су обавезујуће за енергетске субјекте.

У поступку одлучивања о појединачним правима и обавезама правних и физичких лица, уколико овим законом није прописан посебан поступак, примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак.

Агенција је дужна да у складу са законом и другим прописима чува тајност комерцијалних и других поверљивих пословних података који су јој достављени за обављање послова из њене надлежности.

Изрицање мера и санкција

Члан 58.

Агенција може, у оквиру своје надлежности, оператору система, снабдевачу на велико електричном енергијом, односно природним гасом, снабдевачу електричном енергијом, односно природним гасом и јавном снабдевачу природним гасом, због неизвршења обавеза прописаних овим законом изрећи:

- 1) опомену;
- 2) упозорење;
- 3) новчану казну;

4) налог физичком или правном лицу да успостави законитости пословања и/или престане и не понавља свако поступање из ког произилази незаконитост или неправилност;

5) привремену забрану, односно за поновљене и озбиљне незаконитости, трајну забрану вршења руководећих функција члану органа управе или другом одговорном физичком лицу у енергетском субјекту;

6) или покренути одговарајући поступак пред надлежним судом.

При изрицању мере из става 1. тач. 1)–6) овог члана Агенција је дужна да поштује начела објективности и непристрасности и да омогући енергетским субјектима из става 1. овог члана да се изјасне о чињеницама које су повод за вођење поступка.

Незаконитости, у смислу овог закона, су стања и поступања који нису у складу са овим законом, подзаконским актима, актима Агенције и прописима којима је Агенцији дата надлежност за примену, спровођење надзора или надзора над применом.

Неправилности, у смислу овог закона, су стања и активности којима се усвојени интерни акти субјекта надзора, пословне политике, прописане мере и поступци доследно не примењују у пословању субјекта надзора.

Агенција у поступку изрицања мера и санкција поступка у складу законом који уређује општи управни поступак.

Пријаве незаконитости и неправилности

Члан 58а

Свако лице које сазна за незаконитост или неправилност из члана 58. ст. 3. и 4. може Агенцији поднети писмену представку путем прописаног комуникационог канала.

Агенција ближе прописује:

1) посебне поступке за пријем пријава незаконитости или неправилности из става 1. овог члана и комуникационе канале који се могу користити за подношење такве пријаве;

2) заштиту идентитета и личних података лица које је пријавило незаконитости или неправилности и физичког лица на које се пријава односи у свим фазама поступка, осим у истрази и судском поступку.

Члан 59.

Опомена се изриче енергетским субјектима из члана 58. став 1. овог закона, у случају неизвршења обавезе из члана 23. став 3, члана 57. став 2, члана 94. став 3. тачка 12), члана 109. став 1. тач. 32), 38), 39), 40) и 41), члана 113. став 4, члана 115. став 2, члана 132. ст. 7. и 10, члана 136. став 1. тач. 13), 19), 24), 31), 32) и 33), члана 144. став 5, члана 154. став 5, члана 184. став 1, члана 195. став 1. тач. 12) и 13), члана 238.

ст. 1. и 2, члана 242. став 1, члана 244. став 1, члана 245. став 3, члана 248. став 1. тач. 17), 23) и 24), члана 250. став 1, члана 253. став 2, члана 257. став 8, члана 261. став 1. тач. 10), 13), 20) и 22), члана 263. став 2, члана 268. став 4, члана 276. став 1. тачка 14), члана 277. став 1, члана 280. став 2. и члана 301. став 1. тач. 10) и 11) овог закона.

Упозорење се изриче енергетским субјектима из члана 58. став 1. овог закона, када не поступе по опомени из става 1. овог члана.

Приликом изрицања мера из ст. 1. и 2. овог члана Агенција нарочито узима у обзир степен одговорности оператора система, снабдевача на велико електричном енергијом **односно природним гасом**, снабдевача електричном енергијом, снабдевача природним гасом и јавног снабдевача природним гасом, начин извршења повреде обавезе, тежину последица које су повредом проузроковане, учесталост понављања повреде и околност да је према енергетским субјектима из члана 58. став 1. овог закона, већ изречена мера из ст. 1. и 2. овог члана.

Агенција ближе прописује начин вођења поступка и изрицања мера.

Члан 59а

Агенција може изрећи новчану казну и то:

1) за правна лица до највише 15% укупног годишњег промета правног лица према последњим расположивим финансијским извештајима, ако је правно лице матично друштво или зависно друштво матичног друштва које је у обавези да припреми консолидоване финансијске извештаје у складу са законом којим се уређује рачуноводство, укупни годишњи промет је укупни годишњи промет или одговарајући вид прихода у складу са актима којима се уређује рачуноводство, према последњим расположивим консолидованим извештајима које је одобрила управа крајњег матичног друштва;

2) за физичка лица новчана казна не може бити мања од једне зараде, нити већа од збира дванаест зарада које је физичко лице примило у периоду од дванаест месеци пре дана доношења решења.

Максимална новчана казна из става 1. овог члана може бити изречена у троструком износу стечене добити, или избегнутог губитка када се добит може утврдити, чак иако превазилази максималне износе из става 1. овог члана.

Агенција прописује методологију за одређивање висине новчане казне.

Средства остварена по основу наплаћених новчаних казни уплаћују се у буџет Републике Србије.

Решење којим се изриче новчана казна представља извршну исправу.

Принудно извршење новчане казне које изриче Агенција, као и повраћај средстава из буџета Републике Србије у случају њиховог умањења или поништаја одлуком суда, спроводи пореска управа у складу са прописима којима се уређује наплата пореза.

Критеријуми за изрицање мера и санкција

Члан 59б

Приликом одређивања врсте и нивоа санкција или мера изречених у вршењу својих овлашћења, Агенција узима у обзир све релевантне околности, укључујући по потреби:

1) озбиљност и трајање незаконитог или неправилног поступања субјекта надзора;

2) степен одговорности физичког или правног лица за незаконито или неправилно поступање;

3) финансијску снагу одговорног физичког или правног лица, што се нарочито показује укупним приходом правног лица или годишњим приходима и нето имовином одговорног физичког лица;

4) значај остварене добити или избегнутог губитка физичког или правног лица, ако их је могуће утврдити;

5) губитке које је због незаконитог или неправилног поступања субјекта надзора имало треће лице, ако их је могуће утврдити;

7) ниво сарадње субјекта надзора у поступку надзора;

8) раније утврђене незаконитости или неправилности код истог субјекта надзора; и

9) мере које је предузео субјект надзора да спречи понављање незаконитости или неправилности.

Члан 60.

Агенција је дужна, да приликом изрицања мере опомене или упозорења, изричито наведе обавезу коју енергетски субјект из члана 58. став 1. овог закона није извршио, као и да му наложи да предузме мере у циљу извршења обавезе.

Изречене мере се објављују на интернет страници Агенције и уписују у Регистар изречених мера који води Агенција.

Ближи садржај, начин вођења регистра, као и одређивање рока након кога ће се из регистра брисати изречене мере уређује се актом Агенције.

Агенција покреће поступке у складу са казним одредбама овог закона.

Финансијски план и финансирање Агенције

Члан 61.

Агенција доноси финансијски план којим се утврђују: укупни приходи и расходи Агенције неопходни за обављање законом прописаних обавеза Агенције, политика зарада запослених у Агенцији којом се обезбеђује одговарајући стручан кадар, као и резерва за непредвиђене издатке.

На финансијски план сагласност даје Народна скупштина. Агенција самостално одлучује о расподели средстава одобрених финансијским планом, на начин којим се обезбеђује спровођење надлежности утврђених овим законом.

Финансијски план се подноси Народној скупштини најкасније до краја октобра текуће године за наредну годину.

Уколико Народна скупштина до краја децембра текуће године не да сагласност на финансијски план за наредну годину, Агенција је дужна да до добијања сагласности послује у оквиру финансијских средстава утврђених последњим финансијским планом на који је дата сагласност Народне скупштине.

Финансијски план, по добијању сагласности Народне скупштине, објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Ако се годишњим обрачуном прихода и расхода Агенције утврди да су укупно остварени приходи Агенције већи од укупно остварених расхода, разлика средстава се преноси у финансијски план као приход за наредну годину, с тим што се извори и висина прихода за наредну годину усклађују са реалним трошковима Агенције за ту годину.

Сви обрачуни прихода и расхода Агенције подлежу годишњој ревизији од стране овлашћеног ревизора.

Члан 62.

Средства за рад Агенције обезбеђују се из прихода које Агенција оствари у складу са овим законом и то: по основу обављања послова регулације из дела регулисаних прихода од приступа систему утврђених методологијама из члана 50. став 1. тач. 1), 2), 6), 7), 8) и 10) и члана 53. тачка 19) овог закона, по основу издавања лиценци за обављање енергетских делатности из члана 20. став 1. овог закона, као и других прихода које оствари у обављању послова из своје надлежности у складу са овим законом и другим законима.

Висина прихода се усклађује са финансијским планом Агенције.

Агенција може остваривати средства и из донација, осим из донација енергетских субјеката или са тим субјектима повезаних лица.

Јавност рада Агенције

Члан 63.

Агенција обезбеђује јавност рада и доступност информација од јавног значаја заинтересованим субјектима, а које према закону, прописима и актима Агенције немају карактер поверљивости.

Односи Агенције са другим органима и међународним организацијама

Члан 64.

Агенција ће у извршавању послова прописаних законом, сарађивати са државним и другим органима и организацијама, удружењима за заштиту потрошача, организацијом која се бави заштитом конкуренције и регулаторним телима у Републици Србији и у иностранству, на начин који обезбеђује њену независност.

У оквиру сарадње из става 1. овог члана, организација надлежна за послове заштите конкуренције и Агенција континуирано размењују информације и податке у циљу унапређивања и усмеравања развоја тржишта електричне енергије и природног гаса, на принципима недискриминације и ефикасне конкуренције.

Агенција је дужна да, одмах по сазнању и без одлагања, обавести надлежни орган за заштиту конкуренције ради предузимања одговарајућих мера, о уговору којим се ограничава право купца који нема право на гарантовано снабдевање, да истовремено закључује уговоре са више од једног снабдевача или да му се ограничава избор снабдевача.

У складу са законом и потврђеним међународним уговорима и одлукама Савета Агенција сарађује са регулаторним телима других држава, као и са другим међународним органима и организацијама у циљу:

- 1) развоја регионалног и пан-европског тржишта електричне енергије и природног гаса;
- 2) подстицања оперативних споразума који омогућавају оптимално управљање мрежама;
- 3) постизања једнаких услова за све учеснике на тржишту;
- 4) промовисања спајања организованих тржишта електричне енергије;
- 5) заједничких расподела права на коришћење преносних капацитета **између зона трговања;**
- 5а) сарадње са другим регулаторним телима региона у вези са радом регионалних координационих центара;**
- 6) стварање услова за адекватан ниво прекограничних капацитета у региону и између региона, како би се омогућио развој ефективне конкуренције и побољшање сигурности снабдевања;

- 7) координисане примене мрежних правила и правила за управљање загушењима;
- 8) доприноса компатибилности процеса размене података, као и
- 9) унапређење свог рада у складу са позитивним међународним искуствима и стандардима.

*Службени гласник РС, број 40/2021

**Службени гласник РС, број 94/2024

Републичка комисија за енергетске мреже

Члан 64а

Републичка комисија за енергетске мреже (у даљем тексту: Републичка комисија) је самосталан и независан орган Републике Србије, за контролу оператора преносног система електричне енергије и оператора транспортног система природног гаса чији је оснивач Република Србија, који обављају делатност преноса и управљања преносним системом електричне енергије, односно транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас, као делатности од општег интереса у складу са овим законом.

Републичка комисија има статус правног лица.

Седиште Републичке комисије је у Београду.

Републичка комисија доноси Статут, на који сагласност даје Народна скупштина.

Републичка комисија има печат, у складу са законом.

Средства за рад Републичке комисије обезбеђују се у буџету Републике Србије, у оквиру посебног буџетског раздела.

Надлежност Републичке комисије

Члан 64б

У оквиру својих надлежности Републичка комисија:

1) предлаже Народној скупштини Стратегију развоја и управљања оператора из члана 64а овог закона (у даљем тексту: Стратегија) са Акционим планом за спровођење Стратегије;

2) утврђује опште годишње циљеве оператора из члана 64а овог закона, којима се утврђују годишњи циљеви оператора са мерама и упутствима за њихово остваривање, а на основу којих оператори из члана 64а овог закона дефинишу и разрађују посебне циљеве са кључним показатељима учинка и идентификују ризике за остварење тих циљева;

3) утврђује садржину, израду, рокове и начин достављања средњорочног плана пословања, годишњег плана пословања, периодичног извештаја о пословању, као и других података о пословању;

4) даје сагласност на средњорочни и годишњи план пословања из тачке 3) овог става;

5) израђује Годишњи извештај о остваривању општих годишњих циљева из тачке 2) овог става (у даљем тексту: Извештај);

6) доноси акт о критеријумима за дефинисање зарада, односно накнада за органе друштва;

7) именује и разрешава представника Републике Србије у скупштини оператора из члана 64а овог закона;

8) даје сагласност на акте оператора из члана 64а овог закона, и то:

(1) оснивачки акт, односно статут, измене и допуне статута, односно оснивачког акта;

- (2) акт о промени правне форме и статусној промени;
- (3) акт о улагању капитала у складу са законом којим се уређује положај привредних друштава;
- (4) акт о стицању, продаји, давању у закуп, залагању или другом располагању имовином велике вредности у складу са законом којим се уређује положај привредних друштава;
- (5) друге одлуке, у складу са оснивачким актом односно статутом оператора;
- 9) обавља и друге послове у складу са законом.

Улагањем капитала из става 1. тачка 8) подтачка (3) овог члана, сматра се оснивање другог правног лица, као и стицање удела и акција у другим правним лицима.

Имовином велике вредности из става 1. тачка 8) подтачка (4) овог члана, сматра се имовина чија набавна и/или продајна и/или тржишна вредност у моменту доношења акта представља 10% или више од књиговодствене вредности укупне имовине оператора из члана 64а овог закона исказане у последњем годишњем билансу стања.

Оператори из члана 64а овог закона, најкасније до 1. августа текуће године достављају Републичкој комисији предлоге за израду општих годишњих циљева из става 1. тачка 2) овог члана.

Органи оператора из члана 64а овог закона одговорни су за реализацију посебних циљева из става 1. тачка 2) овог члана.

Састав и избор Републичке комисије

Члан 64в

Републичка комисија има председника и четири члана.

Народна скупштина бира и разрешава председника и чланове Републичке комисије на предлог одбора Народне скупштине надлежног за енергетику (у даљем тексту: надлежни одбор).

Председник и чланови Републичке комисије бирају се на период од пет година.

Надлежни одбор покреће поступак за утврђивање предлога за избор председника и чланова Републичке комисије најкасније шест месеци пре истека њиховог мандата, а поступак избора се окончава најкасније месец дана пре истека мандата.

Приликом избора председник и чланови Републичке комисије потписују изјаву да нису у сукобу интереса у смислу вршења директне или индиректне контроле над оператором који обавља делатност производње и снабдевања електричном енергијом, односно природним гасом.

*Службени гласник РС, број 62/2023

Председник Републичке комисије

Члан 64г

Председник Републичке комисије представља Републичку комисију, руководи њеним радом и обавља друге послове у складу са законом.

У одсуству председника Републичке комисије, Републичку комисију представља заменик председника Републичке комисије, којег из реда чланова именује председник Републичке комисије.

Услови за избор

Члан 64д

За председника Републичке комисије може бити бирано лице које има стечено високо образовање из научне области правне, економске, техничке или технолошке науке, на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно високо образовање које је законом изједначено са академским називом мастер на основним студијама у трајању од најмање четири године, које има радно искуство од најмање пет година у области енергетике.

За члана Републичке комисије може да буде бирано лице које има стечено високо образовање из научне области правне, економске, техничке или технолошке науке, на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно високо образовање које је законом изједначено са академским називом мастер на основним студијама у трајању од најмање четири године, које има радно искуство од најмање три године у области енергетике.

Председник, односно члан Републичке комисије не може да обавља другу јавну функцију, нити обавља било коју другу функцију, службу, посао, дужност или активност, која би могла да утиче на његову самосталност у раду и поступању или која би умањивала његов углед или углед функције председника, односно члана Републичке комисије.

Председник, односно члан Републичке комисије не може да обавља другу функцију којом би вршио директну или индиректну контролу над оператором који обавља делатност производње и снабдевања електричном енергијом, односно природним гасом.

Плате председника и чланова Републичке комисије

Члан 64ђ

Председник Републичке комисије има право на основну плату која се одређује у висини основне плате државног службеника на положају који је сврстан у другу групу положаја.

Члан Републичке комисије има право на основну плату која се одређује у висини основне плате државног службеника на положају који је сврстан у трећу групу положаја.

Служба Републичке комисије

Члан 64е

Републичка комисија има службу која врши стручне, опште-правне, финансијско-материјалне и административно-техничке послове који су потребни за рад Републичке комисије.

Службом руководи секретар, кога именује и разрешава председник Републичке комисије.

За секретара Републичке комисије може да буде именовано лице које има стечено високо образовање из научне области правне науке, на студијама другог степена, односно високо образовање које је законом изједначено са академским називом мастер на основним студијама у трајању од најмање четири године и које има најмање пет година радног искуства у правној струци.

Секретар Републичке комисије има право на основну плату која се одређује у висини основне плате државног службеника на положају који је сврстан у пету групу положаја.

На секретара и запослене у служби примењују се прописи који уређују радне односе у државним органима.

На секретара и запослене у служби сходно се примењују одредбе члана 64д став 3. овог закона.

Унутрашње уређење и систематизацију радних места у Служби уређује Републичка комисија, уз сагласност надлежног одбора Народне скупштине.

Престанак мандата председника и чланова Републичке комисије
Члан 64ж

Мандат председника и чланова Републичке комисије престаје:

- 1) даном истека мандата;
- 2) подношењем оставке Народној скупштини;
- 3) због болести ако постане трајно неспособан да обавља функцију;
- 4) разрешењем пре престанка мандата из разлога утврђених у ставу 2. овог члана;
- 5) смрћу.

Разлози за разрешење председника или чланова Републичке комисије су:

- 1) ако је осуђен за кривично дело на безусловну казну затвора у трајању од најмање шест месеци и ако га дело за које је осуђен чини недостојним за вршење функције;
- 2) ако је осуђен за кривично дело у вези са кршењем овог закона;
- 3) ако несавесним поступањем наруши углед Републичке комисије;
- 4) ако је утврђен губитак радне способности;
- 5) ако се утврди да не испуњава услове за избор;
- 6) ако поднесе оставку и
- 7) истек периода на који је изабран.

Надлежни одбор подноси Народној скупштини образложени предлог за разрешење председника или члана Републичке комисије са доказима за његово разрешење, уколико утврди да су испуњени услови из става 2. овог члана.

Председнику, односно члану Републичке комисије мора да се омогући да се у Народној скупштини изјасни о разлозима за његово разрешење.

Председник, односно члан Републичке комисије у односу на којег постоји разлог за разрешење из става 2. тач. 1)–6) овог члана престаје да обавља функцију са даном настанка разлога за разрешење.

У случају из става 5. овог члана, функцију председника врши заменик председника до избора новог председника.

Ако постоје разлози за разрешење председника, односно члана Републичке комисије из става 2. тач. 1)–6) овог члана, нови председник, односно члан Републичке комисије бира се у року од 90 дана од дана настанка разлога за разрешење.

Председник, односно члан Републичке комисије у односу на којег постоји разлог разрешења из става 2. тачка 7) овог члана, обавља функцију до разрешења, односно избора новог председника или члана Републичке комисије.

Члан 64з

Начин организације рада Републичке комисије ближе се уређује пословником о раду.

Одговорност за рад и извештавање

Члан 64и

Републичка комисија за свој рад одговара Народној скупштини.

Републичка комисија израђује Извештај и Годишњи извештај о свом раду и доставља их Народној скупштини ради усвајања, најкасније до 1. октобра текуће године за претходну годину.

Акт из члана 64б став 1. тачка б) овог закона, Републичка комисија доноси уз сагласност надлежног одбора Народне скупштине.

На захтев надлежног одбора Народне скупштине, Републичка комисија је дужна да достави извештај и за период краћи од једне године.

*Брисан је назив главе V. ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ (види члан 37. Закона - 40/2021-1)
Чл. 65-87.*

VI. ЦЕНЕ ЕНЕРГИЈЕ, ЕНЕРГЕНАТА И УСЛУГА

Члан 88.

Цене енергије, енергената и услуга које пружају енергетски субјекти у обављању енергетских делатности су слободне, осим уколико је другачије уређено овим законом.

Регулисане цене су:

- 1) цене приступа систему за пренос електричне енергије;
- 2) цене приступа систему за дистрибуцију електричне енергије;
- 3) цене приступа систему за транспорт природног гаса;
- 4) цене приступа систему за дистрибуцију природног гаса;
- 5) цене приступа складишту природног гаса;
- 6) цене приступа систему за транспорт нафте нафтоводима;
- 7) цене приступа систему за транспорт деривата нафте продуктоводима;
- 8) цене природног гаса за јавно снабдевање.
- 9) *брисана је (види члан 40. Закона - 94/2024-204)*

Поред цена из става 2. овог члана могу бити регулисане и:

- 1) цене електричне енергије за гарантовано снабдевање;
- 2) **цене набавке нефреквентних помоћних услуга.**

Члан 89.

Агенција једанпут годишње анализира потребу регулисања цене из члана 88. став 3. овог закона и припрема и објављује извештај о потреби даљег регулисања те цене.

Приликом припреме извештаја из става 1. овог члана, Агенција је дужна да провери следеће услове и критеријуме:

1) да је потреба за гарантованим снабдевањем праћена скупом мера за развој ефикасне конкуренције, као и проценом тих мера;

2) да су категорије крајњих купаца које имају право на гарантовано снабдевање одређене анализом тржишта и недискриминаторним третманом снабдевача;

3) да су сви крајњи купци на гарантованом снабдевању информисани о могућностима да бирају конкурентне тржишне понуде, да буду директно информисани најмање сваког квартала о доступности понуда и уштеда на конкурентном тржишту, посебно о уговорима са променљивим ценама електричне енергије и да им буде обезбеђено пружање помоћи за прелазак на другу тржишну понуду;

4) да се сви крајњи купци информишу о могућностима уградње напредних бројила, да се не доводе у неповољнији положај по питању уградње напредних бројила у односу на купце из исте категорије потрошње и да им се пружи сва неопходна помоћ;

Министарство и енергетски субјекти су дужни да, ради израде извештаја из става 1. овог члана, Агенцији достављају потребне податке и оцене из њихове надлежности, а надлежни орган за заштиту конкуренције Агенцији доставља потребне податке из његове надлежности.

Када након примене свих услова и критеријума из става 2. овог члана, извештај покаже да је регулисање цене из члана 88. став 3. и даље потребно, извештај мора да садржи образложење о испуњености услова и критеријума из става 2. овог члана и о ефектима регулисане цене на конкуренцију, као и на који начин је утврђена регулисана цена.

Агенција је дужна да у року од осам дана од дана усвајања извештаја из става 1. овог члана исти достави Министарству.

У случају када извештај покаже да је регулисање цене из члана 88. став 3. овог закона и даље потребно, Министарство је дужно да у року од месец дана у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице обавести Секретаријат Енергетске заједнице. Обавештење садржи: трајање мера, број крајњих купаца на које мере утичу, као и на који начин су утврђене регулисане цене.

Регулисане цене из члана 88. став 2. тач. 1) до 8) и става 3. овог закона, као и сагласности на регулисане цене из члана 88. став 2. овог закона се објављују у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страници енергетског субјекта и Агенције.

Члан 90.

Регулисане цене из члана 88. став 2. тач. 1) до 9) и став 3. овог закона одређују се на основу методологија које доноси Агенција.

Методологијама из става 1. овог члана нарочито се одређују:

1) метод регулације цена који може бити заснован на оправданим трошковима пословања и одговарајућем приносу на средства уложена у ефикасно обављање енергетске делатности, на примени подстицајних механизма за одређивање прихода или цена као и на поређењу регулисаних цена, појединачних трошкова пословања или приноса на уложена средства енергетског субјекта са упоредивим енергетским субјектима у енергетским делатностима у којима је то примерено;

2) елементи за које се утврђују тарифе, начин израчунавања регулисаних цена, односно тарифа и начин обрачуна испоручене електричне енергије, односно природног гаса и извршених услуга;

3) категорије и групе купаца, односно корисника система у енергетским делатностима где је то примерено;

4) дужина регулаторног периода, као временског периода за који се израчунавају регулисане цене и

5) критеријуми и начин утврђивања оправданости трошкова и нормативи, када је то примерено.

Методологијом се могу одредити различите цене, односно тарифе, зависно од количине преузете енергије, односно енергената и услова преузимања, снаге, односно капацитета, годишње, сезонске, месечне и дневне динамике испоруке, категорије и групе купаца, односно корисника система, места преузимања, начина потрошње, начина мерења и других карактеристика.

Методологијом из члана 50. став 1. тачка б) овог закона одређује се и накнада власнику транспортног система у случају независног оператора система.

Члан 91.

Регулисаним ценама обезбеђује се:

1) покривање оправданих трошкова пословања и одговарајућег приноса на ефикасно уложена средства у обављање регулисане делатности, којима се обезбеђује краткорочна и дугорочна сигурност снабдевања, односно одрживи развој система узимајући у обзир приходе и расходе везане за доделу прекограничних капацитета и примену механизма компензације транзита енергије и остале приходе;

2) безбедност рада система;

3) подстицање економске и енергетске ефикасности;

4) недискриминација, односно једнаки положај исте категорије и групе купаца и корисника система;

5) спречавање међусобног субвенционисања између појединих делатности које обављају енергетски субјекти и између појединих купаца, категорија и група купаца, односно корисника система.

Приликом припреме методологије за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса и методологије за одређивање цене приступа складишту природног гаса из члана 50. став 1. тач. б) и 8) овог закона, обезбедиће се да цена прекидног капацитета одражава вероватноћу прекида.

Члан 92.

Агенција даје сагласност на акте о ценама које доносе енергетски субјекти из члана 88. став 2. тач. 1) до 8) и става 3. тачке 1) овог закона, а утврђује цене из члана 88. став 3. тачка 2) овог закона.

Агенција одређује врсту података које су енергетски субјекти обавезни да доставе уз акт о ценама из става 1. овог члана, као и рокове и начин њиховог достављања.

Агенција је овлашћена да захтева од енергетских субјеката измену регулисане цене из става 1. овог члана, а енергетски субјекат је дужан да поступи по захтеву Агенције у року од 30 дана од дана пријема тог захтева.

У случају да енергетски субјекат у прописаном року не поступи по захтеву Агенције, Агенција доноси одлуку којом одређује привремену регулисану цену из става 1. овог члана, која се примењује до образовања регулисане цене у складу са методологијама из члана 50. став 1. овог закона. Уколико се приход остварен применом привремених цена разликује од прихода који би био остварен применом регулисане цене одређене у складу са методологијама из члана 50. став 1. овог закона, разлика се обрачунава и укључује у регулисану цену за наредни регулаторни период у складу са методологијама.

Члан 93.

У случају када Агенција одбије да да сагласност на акта о ценама по захтеву енергетског субјекта, дужна је да о томе одлучи решењем, у року од 60 дана од дана достављања уредног захтева.

Решење из став 1. овог члана садржи образложење разлога одбијања сагласности на достављена акта о ценама, коначно је и против њега се може покренути управни спор.

Мрежна правила

Члан 93а

Влада, на предлог Министарства, доноси акта о мрежним правилима која се односе на:

- 1) прикључење на мрежу производних јединица;
- 2) прикључење на мрежу објеката купаца;
- 3) прикључење на мрежу једносмерних система високог напона;
- 4) приступ мрежи за транспорт природног гаса на националном, регионалном и европском тржишту природног гаса, у вези са:
 - (1) прорачуном капацитета, расподелом капацитета и поступцима за управљање загушењима,
 - (2) подацима и техничким информацијама које објављује оператор транспортног система природног гаса,
 - (3) међусобном сарадњом оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса,
 - (4) балансним правилима, укључујући правила о процедурама за номиновање, накнадама за дебаланс, процесима измирења у вези са дневним накнадама за дебаланс и оперативном балансирању између оператора система за транспорт гаса,
 - (5) правилима у вези са хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса.

Поред акта из става 1. овог члана Влада, на предлог Министарства, доноси и акта која се односе на:

- 1) расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима;
- 2) електричну енергију за балансирање;
- 3) расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима;
- 4) рад међусобно повезаних преносних електроенергетских система електричне енергије;
- 5) поремећени рад и поновно успостављање електроенергетских система.

Актом из става 2. тачка 1) овог члана, ближе се уређују детаљна правила за расподелу капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима, успостављање заједничке методологије за утврђивање дугорочног капацитета између зона трговања, успостављање јединствене платформе за расподелу на којој се нуде дугорочна права преноса, могућност повраћаја дугорочних права преноса ради накнадне расподеле дугорочних капацитета, или могућност преноса дугорочних права преноса између учесника на тржишту и други елементи везани за расподелу капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима.

Актом из става 2. тачка 2) овог члана, ближе се уређују детаљна правила за балансну електричну енергију, укључујући успостављање заједничких принципа за набавку и обрачун резерви за одржавање фреквенције, резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви, те заједничке методологије за активацију резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви оператора преносног система, оператора дистрибутивног система и затвореног дистрибутивног система и друге смернице за балансну електричну енергију.

Актом из става 2. тачка 3) овог члана, ближе се уређују услови, начин стицања, трајање и престанак статуса номинованог оператора тржишта електричне енергије, улога номинованог оператора тржишта, централне уговорне стране, преносног агента и оператора преносног система у вези са пословима спајања организованих тржишта, принципе финансијског поравнања и плаћања, принципе спајања дан унапред и унутардневног тржишта електричне енергије са суседним тржиштима, детаљна правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима, захтеви за израду заједничких методологија за одређивање количина преносних капацитета истовремено расположивих између зона трговања, критеријуми за оцењивање ефикасности, као и преиспитивање начина на који се одређују зоне трговања и друге смернице за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима.

Актом из става 2. тачка 4) овог члана, ради заштите оперативне сигурности, фреквенције, квалитета и ефикасности коришћења повезаних система и ресурса ближе се уређују захтеви и принципи у погледу оперативне сигурности, правила и одговорности за координацију и размену података између оператора преносног система, оператора преносног система и оператора дистрибутивног система, као и између оператора преносног система, оператора дистрибутивног система, оператора затвореног дистрибутивног система и значајних корисника мреже у планирању рада у времену блиском реалном, правила за оспособљавање и сертификацију запослених код оператора система, захтеви у погледу координације искључења, захтеви у погледу планирања размене између контролних области оператора преносног система, правила којима се настоји да се успостави у складу са међународно преузетим обавезама оквир за међународну регулацију фреквенције и снаге размене, као и резерве и друге смернице за рад преносног система електричне енергије.

Актом из става 2. тачка 5) овог члана, у циљу одржавања оперативне сигурности, спречавања ширења или погоршања инцидентата ради избегавања великих поремећаја и стања распада система, као и ради омогућавања ефикасног и брзог поновног успостављања електроенергетског система из поремећеног рада или стања распада система, ближе се уређују захтеви за:

1) начин на који оператор преносног система управља поремећеним радом, стањима распада система и стањима поновног успостављања система;

2) међународну координацију рада система у складу са међународно преузетим обавезама у условима поремећеног рада, распада система и стања поновног успостављања система;

3) симулације и испитивања за обезбеђивање поузданог, ефикасног и брзог поновног успостављања међусобно повезаних преносних система у нормални рад, из поремећеног рада или распада система;

4) алате и инфраструктуру потребне за обезбеђивање поузданог, ефикасног и брзог поновног успостављања међусобно повезаних преносних система у нормални рад, из поремећеног рада или распада система;

5) други захтеви у циљу одржавања оперативне сигурности у кризним ситуацијама и поновног успостављања електроенергетског система.

Поред аката из става 2. овог члана Влада на предлог министарства доноси и друга правила сагласно обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.

VII. ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА

Производња електричне енергије

Члан 94.

Производња електричне енергије обухвата производњу у хидроелектранама, термоелектранама, термоелектранама-топланама, **електранама са две или више технологија производње електричне енергије, укључујући и објекте за складиштење интегрисане у јединствен производни систем, као и** другим електранама које користе обновљиве изворе енергије (у даљем тексту: електране).

Енергетски субјект који обавља делатност производње електричне енергије (у даљем тексту: **Произвођач**), у складу са овим законом, има право да:

1) у објектима за производњу електричне енергије користи изворе енергије које сматра најповољнијим у складу са условима прописаним овим законом и другим прописима;

2) продаје произведену електричну енергију;

3) користи преносни и дистрибутивни систем електричне енергије под условима утврђеним овим законом и правилима о раду преносног и дистрибутивног система.

Произвођач електричне енергије је дужан да:

1) испуњава услове из лиценце за обављање енергетских делатности;

2) производне капацитете одржава у исправном стању, обезбеди њихову сталну погонску спремност и безбедно коришћење у складу са техничким и другим прописима;

3) поштује прописе и правила који се односе на рад преносног и дистрибутивног система и функционисање тржишта, прописе који се односе на заштиту конкуренције, као и одлуке надлежних органа;

4) понуди оператору преносног, односно дистрибутивног система помоћне услуге, у складу са техничким карактеристикама и правилима о раду преносног и дистрибутивног система и правилима о раду тржишта електричне енергије;

5) са оператором преносног система, односно дистрибутивног система закључи уговор о пружању помоћних услуга;

6) омогући надлежним операторима система проверу усаглашености техничких карактеристика својих објеката и оперативних процедура са издатим актом о прикључењу, односно пројектованим техничким карактеристикама за постојеће електране за које не постоји акт о прикључењу, уговореним помоћним услугама, правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система и правилима за прикључење објеката на преносни систем;

7) понуди оператору преносног система сав неискоришћени производни капацитет за потребе балансирања и обезбеђивања сигурног рада система у складу са техничким карактеристикама и правилима о раду преносног и дистрибутивног система и правилима о раду тржишта електричне енергије;

7а) закључи уговор о приступу са оператором система на чији систем је прикључен;

8) са оператором преносног система закључи уговор о учешћу у балансном механизму;

9) закључи уговор о експлоатацији електране са оператором система на чији систем је прикључен;

10) оператору преносног или дистрибутивног система ставља на располагање податке потребне за рад система у складу са правилима о раду преносног и дистрибутивног система и правилима о раду тржишта електричне енергије;

11) поштује прописане услове који се односе на енергетску ефикасност и заштиту животне средине **као и друге услове прописане посебним законима;**

12) доставља оператору преносног и дистрибутивног система и Агенцији податке неопходне у циљу испуњења прописаних обавеза о транспарентности и праћењу тржишта електричне енергије;

12a) доставља оператору на чији систем је прикључен податке о планираној производњи на сатном нивоу за наредни месец до 15. дана у текућем месецу;

13) чува на период од пет година све сатне податке о производњи електричне енергије по електрани, ако има најмање један производни погон чији је инсталисани капацитет најмање 250 MW, односно ако има електране чија је укупна инсталисана снага најмање 400 MW. Подаци по сату за сваку електрану најмање укључују податке о расположивој снази електрана и резервисаном капацитету по електрани по било ком основу и било ком временском тренутку на тржишту електричне енергије.

Произвођач електричне енергије је дужан да податке из става 2. тачка 13) овог члана, стави на располагање Агенцији, оператору система, органу надлежном за послове конкуренције и Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, у циљу провере основаности одлука о ангажовању капацитета и понашања учесника на организованом тржишту електричне енергије, аукцијама за расподелу капацитета, билатералним тржиштима, тржишту помоћних услуга и балансом тржишту.

(НАПОМЕНА: Чланом 44. Закона о изменама и допунама Закона о енергетици ("Службени гласник РС", број 94/2024) предвиђено је да се у ставу 2. тачка 13) мења. Редакција је приликом пречишћавања текста Закона измену тачке 13) извршена у ставу 3, будући да у ставу 2. није постојала тачка 13).

Члан 95.

Електране из члана 94. став 1. овог закона које су прикључене на преносни, односно дистрибутивни систем морају да буду технички оспособљене и погонски спремне за пружање помоћних услуга у складу са правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система и у складу са њиховим специфичним технологијама.

Помоћне услуге се набављају на тржишним принципима, уз поштовање принципа јавности и недискриминације, на начин утврђен правилима о раду тржишта електричне енергије.

Преносни систем електричне енергије и управљање преносним системом

Члан 96.

Оператор преносног система обавља делатност преноса електричне енергије и управљање преносним системом на објективан, транспарентан и недискриминаторан начин.

Члан 97.

Преносни систем електричне енергије чине:

- 1) преносна електроенергетска мрежа;
- 2) управљачки центри и управљачки системи у функцији обављања делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом;
- 3) телекомуникациона инфраструктура у објектима преносног система, укључујући оптичка влакна у заштитном ужету надземних водова напона 400 kV, 220 kV и 110 kV, као и телекомуникациона инфраструктура у објектима оператора дистрибутивних система, произвођача и купаца неопходна за обављање послова управљања преносним системом;
- 4) информациони систем и друга инфраструктура неопходна за функционисање преносног система и тржишта.

Преносна електроенергетска мрежа у смислу става 1. тачка 1) овог члана је функционално повезан скуп електроенергетских објеката који чине електроенергетски водови напона 400 kV и 220 kV, надземни електроенергетски водови напона 110 kV закључно са затезним ланцем на порталу дистрибутивне трансформаторске станице напона 110/x kV и подземни електроенергетски водови напона 110 kV закључно са кабловском завршницом у дистрибутивној трансформаторској станици напона 110/x kV, трансформаторске станице 400/x kV и 220/x kV и разводна постројења напона 400 kV и 220 kV, као и прикључна разводна постројења 400 kV и 220 kV у трансформаторским станицама напона 400/x kV и 220/x kV на која су прикључени објекти купаца и произвођача, разводна постројења 110 kV, прикључна разводна постројења 110 kV у трансформаторским станицама напона 110/x kV на која су прикључени објекти купаца и произвођача на преносну електроенергетску мрежу и бројила електричне енергије на свим местима примопредаје у и из преносног система.

Раздвајање оператора преносног система електричне енергије

Члан 98.

Независност оператора преносног система остварује се на начин да исто лице или лица нису овлашћена да:

1) директно или индиректно спроводе контролу над енергетским субјектима који обављају енергетске делатности производње или снабдевања електричном енергијом, и истовремено директно или индиректно спроводе контролу или имају било која друга овлашћења над оператором преносног система или преносним системом;

2) директно или индиректно спроводе контролу или имају било која друга овлашћења над оператором преносног система или преносним системом и истовремено директно или индиректно спроводе контролу над енергетским субјектима који обављају енергетске делатности производње или снабдевања електричном енергијом;

3) именују чланове надзорног одбора, или друге органе управљања као и правне заступнике оператора преносног система и истовремено директно или индиректно спроводе контролу над енергетским субјектима који обављају енергетске делатности производње или снабдевања електричном енергијом;

4) истовремено буду чланови надзорног одбора или других органа управљања као и правни заступници оператора преносног система и енергетских субјеката који обављају енергетске делатности производње или снабдевања електричном енергијом.

Одредбе става 1. тач. 1), 2) и 3) овог члана посебно се односе на:

1) право гласа;

2) право именовања чланова надзорног одбора или других органа управљања као и правних заступника;

3) поседовање већинског удела у власничкој структури.

Члан 99.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност преноса и управљања преносним системом електричне енергије, именује се у складу са чланом 64б овог закона.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта из става 1. овог члана, мора испуњавати најмање следеће услове:

1) да има стечено високо образовање на основним студијама у трајању од најмање четири године, односно на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским

студијама, мастер струковним студијама, специјалистичким академским студијама или специјалистичким струковним студијама;

2) да има најмање пет година радног искуства на пословима за које се захтева високо образовање из тачке 1) овог става;

3) да није осуђивано на казну затвора од најмање шест месеци;

4) да се против лица не води кривични поступак;

5) да познаје област корпоративног управљања;

6) да није у сукобу интереса, у складу с посебним прописима који уређују спречавање сукоба интереса.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност производња електричне енергије, снабдевање електричном енергијом, а чији је оснивач Република Србија, је министар надлежан за послове енергетике.

Сертификација и одређивање оператора преносног система електричне енергије

Члан 100.

Пре него што неко правно лице добије лиценцу и тиме буде одређено за оператора преносног система, мора бити сертифицировано у складу са овим законом.

У поступку сертификације утврђује се испуњеност услова из чл. 98. и 99. овог закона.

Поступак сертификације покреће се на:

1) захтев правног лица које је власник преносног система, односно мреже;

2) захтев Агенције ако правно лице не поднесе захтев за сертификацију или

3) образложен захтев надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Члан 101.

Поступак сертификације спроводи Агенција и доноси одлуку о сертификацији оператора преносног система у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Актом из члана 27. став 7. овог закона ближе се уређује: поступак сертификације, садржај захтева за сертификацију, садржај одлуке о сертификацији и документа која се прилажу уз захтев, а нарочито:

1) подаци о подносиоцу захтева, укључујући податке о основном капиталу, списку сувласника, годишњи финансијски извештаји са извештајима ревизора, акт о оснивању, односно статут;

2) доказе о власничким и другим правима на мрежи;

3) податке о контроли над оператором преносног система, органима и лицима која директно или индиректно врше контролу над оператором система и

4) друга документа и податке неопходне за спровођење поступка сертификације.

Члан 102.

Агенција је дужна да донесе одлуку о сертификацији оператора преносног система у року од четири месеца од дана подношења захтева из члана 100. став 3. тач. 1) и 3) овог закона.

У случају да Агенција не донесе одлуку из става 1. овог члана сматра се да је одлука о сертификацији донета.

Одлуку о сертификацији оператора преносног система са пратећом документацијом Агенција је дужна да без одлагања достави надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, ради давања мишљења.

Ако у року од два месеца од дана достављања одлуке о сертификацији надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора не достави мишљење сматра се да је сагласно са одлуком Агенције.

У року од два месеца од пријема мишљења надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће донети коначну одлуку о сертификацији оператора преносног система, узимајући у обзир то мишљење.

Одлука Агенције и мишљење надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора ће бити објављени заједно у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страницама оператора преносног система и Агенције.

У случају када коначна одлука Агенције одступа од мишљења надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће заједно са одлуком и мишљењем из става 6. овог члана објавити и образложење за такву одлуку.

Члан 103.

Сертификовани оператор преносног система дужан је да обавести Агенцију о свим планираним променама које могу захтевати поновну процену испуњености услова из чл. 98. и 99. овог закона.

Агенција је дужна да непрекидно прати да ли сертификовани оператор преносног система испуњава услове из чл. 98. и 99. овог закона и покреће нови поступак сертификације у следећим случајевима:

1) када је оператор преносног система обавести о променама из става 1. овог члана;

2) по службеној дужности, када дође до сазнања да је настала или је планирана промена у правима или структури својине оператора преносног система или друга промена која може утицати на испуњеност услова из члана 98. овог закона;

3) када надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора поднесе оправдан захтев.

Члан 104.

Поступак сертификације из члана 103. овог закона спроводи се у складу са чл. 101. и 102. овог закона.

Члан 105.

Оператор преносног система и енергетски субјекти који обављају делатност производње или снабдевања електричном енергијом и природним гасом, дужни су да Агенцији доставе све податке и сва документа неопходна за поступак сертификације оператора преносног система.

Агенција је дужна да чува поверљивост комерцијално осетљивих података из става 1. овог члана.

Сертификација оператора преносног система у вези са трећим земљама

Члан 106.

На поступак сертификације започет на основу захтева за сертификацију који подноси власник преносне мреже или оператор преносног система којег контролише особа или особе из треће државе или трећих држава, примењују се одредбе чл. 101. и 102. закона узимајући у обзир одредбу члана 107. овог закона.

Агенција о захтеву без одлагања обавештава Министарство и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, као и о свим околностима које би могле имати за последицу да особа или особе из треће државе или трећих држава преузму контролу над преносном мрежом или оператором преносног система.

Оператор преносног система дужан је да обавести Агенцију о свим околностима које би довеле до чињенице да лице или лица из треће земље или трећих земаља стекну контролу над оператором преносног система или преносним системом.

Члан 107.

Агенција ће одбити сертификацију оператора преносног система који контролише једно или више лица из треће земље или трећих земаља, у случају да:

- 1) оператор преносног система не испуњава захтеве из члана 98. овог закона;
- 2) додела сертификата угрожава сигурност снабдевања електричном енергијом Републике Србије и региона.

Агенција ће при разматрању става 1. тачка 2) овог члана посебно узети у обзир одредбе:

1) међународног права и обавеза у вези са трећим земљама, укључујући и споразуме закључене са једном или више трећих земаља чији потписник је и нека од уговорних страна из уговора из члана 2. **тачка 157)** овог закона, које произилазе из потврђених међународних уговора и односе се на питања сигурности снабдевања;

2) права и обавезе Републике Србије у вези са том трећом земљом које произилазе из споразума закључених са том земљом, као и уговори које је Република Србија потписала у поступку европских интеграција;

3) друге специфичне чињенице и околности случаја и те треће земље.

Приликом доношења одлуке о сертификацији Агенција узима у обзир и мишљење Министарства о утицају на сигурност снабдевања Републике Србије или региона.

Министарство може затражити од Агенције да донесе коначну одлуку у складу са мишљењем у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или региона или представља опасност по безбедност Републике Србије.

У случају да коначна одлука није у складу са мишљењем надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција је дужна да објави и образложење за доношење такве одлуке на начин прописан чланом 102. овог закона.

Агенција има право да одбије захтев за сертификацију у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или региона или представља опасност по безбедност Републике Србије.

Одговорности и дужности оператора преносног система електричне енергије

Члан 108.

Оператор преносног система електричне енергије одговоран је за:

- 1) сигуран, поуздан и безбедан рад преносног система и квалитет испоруке електричне енергије;
- 2) обезбеђивање адекватног преносног капацитета у функцији сигурности снабдевања;
- 3) управљање преносним системом и делом дистрибутивног система напона 110 kV који обухвата спојна поља 110 kV, сабирнице 110 kV и далеководна поља 110 kV, на начин који обезбеђује сигурност испоруке електричне енергије;
- 4) недискриминаторан и транспарентан приступ преносном систему и давање разумног образложења у случају одбијања приступа;
- 5) развој преносног система којим се обезбеђује дугорочна способност преносног система да испуни рационалне захтеве за пренос електричне енергије водећи рачуна о заштити животне средине;
- 6) изградњу прикључка на преносни систем и **недостајуће инфраструктуре дефинисане у процесу прикључења;**
- 7) координиран рад преносног система Републике Србије са преносним системима у интерконекцији, односно са дистрибутивним системима у Републици Србији;
- 8) управљање токовима снага, узимајући у обзир размене са осталим системима у интерконекцији, обезбеђивање потребних помоћних услуга, укључујући и услуге управљања потрошњом, у мери у којој је таква расположивост независна од било ког другог система преноса са којим је његов систем у интерконекцији;
- 9) балансирање система;
- 10) утврђивање техничко-технолошких и осталих потребних услова за прикључење електроенергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;
- 11) исправност и поузданост мерења електричне енергије на местима примопредаје у и из преносног система;
- 12) уређивање и администрирање тржишта електричне енергије у оквиру своје надлежности;
- 13) ефикасно и функционално повезивање тржишта електричне енергије у Републици Србији са суседним тржиштима електричне енергије, у сарадњи са оператором тржишта електричне енергије у Републици Србији, као и операторима преносног система и операторима тржишта суседних земаља, а у складу са међународно установљеним принципима и преузетим обавезама;
- 14) сарадњу са регионалним координационим центрима;
- 15) учешће у успостављању процене адекватности на националном, регионалном и европском нивоу;
- 16) дигитализацију преносног система;
- 17) управљање подацима, укључујући развој система за управљање подацима, безбедност и заштиту података, у складу са прописима који уређују информациону безбедност.

Члан 109.

Оператор преносног система електричне енергије дужан је да:

- 1) примењује правила ЕНТСО-Е чији је члан и учествује у његовом раду и сноси трошкове у вези са активностима ове асоцијације;
- 1а) сарађује са операторима преносног система преко ЕНТСО-Е у циљу функционисања тржишта електричне енергије, прекограничне трговине и обезбеђивања оптималног управљања, координисане сарадње и техничког развоја европске електроенергетске мреже;

1б) са операторима преносних система закључује оперативне споразуме како би обезбедили оптимално управљање мрежом и подстиче размену електричне енергије, имлицитне аукције у краткорочним расподелама капацитета, координисану расподелу преносних капацитета између зона трговања кроз недискриминаторна тржишна решења, као и интеграцију балансног тржишта;

2) сарађује са операторима преносних система, операторима тржишта и другим релевантним заинтересованим странама, у циљу успостављања интегрисаног регионалног и пан-европског тржишта електричне енергије;

3) не прави дискриминацију између корисника преносног система или група корисника система;

4) корисницима преносног система пружа информације за ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;

5) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

6) обезбеди право на приступ подацима о потрошњи електричне енергије у складу са чланом 56. став 1. тачка 11) овог закона;

7) донесе правила о раду преносног система;

8) донесе правила за расподелу преносних капацитета **између зона трговања;**

9) објави критеријуме и поступке у погледу безбедности, управљања и планирања рада преносног система, укључујући опште принципе за прорачун укупног преносног капацитета и маргине поузданости на основу електричних и физичких карактеристика мреже;

10) објави процену расположивог преносног капацитета за сваки дан, наводећи све расположиве капацитете преноса који су већ резервисани. Објављивање се врши у одређеним интервалима пре дана коришћења расположивог преносног капацитета и укључује седмичне и месечне процењене вредности, као и индикацију о очекиваној поузданости расположивих капацитета;

11) учествује у механизму компензације трошкова за електричну енергију која се транзитира преко преносног система Републике Србије у складу са споразумом са другим операторима преносних система и прикупља накнаде за управљање загушењима у преносној мрежи;

12) донесе правила о раду тржишта електричне енергије;

13) донесе правила о објављивању кључних тржишних података;

14) прикупља и објављује податке и информације у складу са Правилима о објављивању кључних тржишних података из члана 176. овог закона;

15) успостави механизме за координацију и размену информација којим се обезбеђује сигурност рада мреже у контексту управљања загушењем;

16) објави релевантне податке о укупној прогнозираној потрошњи и оствареној потрошњи, о расположивости и употреби објеката корисника система, расположивости и коришћењу мреже и интерконекије, балансној енергији, резервном капацитету и расположивој флексибилности;

17) одржава и развија преносни систем;

18) сваке **друге** године донесе план развоја преносног система за период од најмање десет година и **објави га на интернет страници;**

19) сваке године доноси план инвестиција у преносни систем за период до три године, усклађен са планом инвестиција **дистрибутивног система и објави га на интернет страници;**

19a) сарађује са оператором дистрибутивног система у планирању и управљању својим системом, а посебно размењују све потребне информације и податке о раду производних објеката и управљања потрошњом, свакодневном раду својих система, ради обезбеђења трошковно економичног, сигурног и поузданог развоја и рада својих система и ради постизања координираног приступа ресурсима као што су дистрибуирана производња, складиштење енергије и управљање потрошњом, који би могли задовољавати потребе оператора преносног и дистрибутивног система;

20) обезбеди адекватна средства за испуњавање својих обавеза;

21) донесе одлуку о цени за приступ преносном систему у складу са методологијом из члана 50. став 1. тачка 1) овог закона;

22) обезбеди услуге балансирања у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима, омогућавајући учешће учесника на тржишту који испуњавају неопходне прописане техничке услове, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом, складиштаре и агрегаторе;

23) утврђује цену електричне енергије за потребе балансирања система у складу са чланом 174. став 2. овог закона;

24) утврђује техничко-технолошке и друге потребне услове за прикључење електроенергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;

25) донесе процедуру за прикључење корисника на преносни систем;

25a) донесе правила за прикључење објекта на преносни систем;

26) проверава усаглашеност техничких карактеристика објеката корисника преносног система и њихових оперативних процедура са издатим актом о прикључењу, односно пројектованим техничким карактеристикама за постојеће објекте корисника преносног система за које не постоји акт о прикључењу, уговореним помоћним услугама и правилима за прикључење објеката на преносни систем;

27) користи објекте преносног система у складу са техничким прописима;

28) предузима прописане мере безбедности у току коришћења преносног система и других капацитета који су у функцији преносног система;

29) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и заштиту животне средине;

30) брисана је (види члан 42. Закона - 40/2021-1)

31) брисана је (види члан 42. Закона - 40/2021-1)

32) прорачунава и јавно објављује уделе свих врста извора енергије у продатој електричној енергији крајњим купцима у Републици Србији;

33) Агенцији достави план набавке електричне енергије за надокнаду губитака за наредну годину;

34) набави електричну енергију за надокнаду губитака у преносној мрежи и помоћне услуге у свом систему, у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима;

35) предузима мере за смањење губитака у преносном систему;

36) прати сигурност снабдевања и Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;

37) доприноси сигурности снабдевања кроз адекватан преносни капацитет;

38) размењује информације неопходне за безбедно и сигурно функционисање система са другим операторима система;

39) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања електричном енергијом и доставља Агенцији извештај у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона;

40) Агенцији доставља податке и документацију из члана 56. став 1. тачка 8) овог закона;

41) Агенцији доставља податке о промени снабдевача и агрегатора и степену отворености тржишта;

42) Агенцији доставља извештаје о решавању приговора и жалби корисника система;

42а) Агенцији доставља извештаје о спроведеним мерама за смањење, односно уклањање оперативних ограничења;

43) предузима мере како би омогућио корисницима система кратке и садржајне контролне листе са практичним информацијама које се односе на њихова права;

44) чита бројила електричне енергије које испуњава прописане метролошке захтеве до осмог у месецу за претходни месец и у року од три дана од дана читавања обезбеди купцу, произвођачу и снабдевачу приступ подацима;

45) контролише заштитни појас око објеката преносне мреже и предузима мере у складу са законом;

46) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система и

46а) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета испоруке, плати накнаду крајњем купцу у складу са правилима из члана 215. овог закона;

46б) донесе правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности;

46в) мере које се предузимају у случају поремећаја рада електроенергетског система, као и због радова на одржавању и проширењу електроенергетског система;

46г) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

47) уређује друга питања неопходна за рад преносног система и функционисање тржишта;

48) на основу општих годишњих циљева из члана 64б став 1. тачка 2) овог закона, дефинише и разради посебне циљеве са кључним показатељима учинка и идентификује ризике за остварење тих циљева;

48а) редовно размењује са операторима преносног система у оквиру ЕНТСО-Е, регулаторним телима држава чланица и придружених страна, Секретаријату Енергетске заједнице, државама чланицама и придруженим странама на захтев, скуп тачних података о мрежи и токовима снага уз гаранцију да ће са њима поверљиво поступати;

49) достави Републичкој комисији ради давања сагласности документа из члана 64б став 1. тачка 4) овог закона.

План развоја из става 1. тачке 18) овог члана и план инвестиција из става 1. тачке 19) овог члана оператор преносног система електричне енергије дужан је да достави Агенцији, ради давања сагласности.

За потребе услуга балансирања из става 1. тачка 22) овог члана, оператор преносног система набавља резерву снаге на начин предвиђен за набавку енергије, односно применом изузећа за набавку енергије у смислу прописа којима се уређују јавне набавке.

Оператор преносног система је дужан да закључи уговоре са другим операторима преносног система у циљу приступања региону за прорачун капацитета и региону за рад система, као и за

несметано функционисање интерконекције „Континентална Европе” за несметано функционисање јединственог европског тржишта електричне енергије, уз претходно извештање Владе.

Оператор преносног система извештава Владу и у случају измене региона из става 4. овог члана.

Оператор преносног система је дужан да закључи и друге уговоре који су у складу са међународним обавезама неопходни за процес спајања тржишта електричне енергије Републике Србије са другим тржиштима, као и да сарађује са другим операторима преносног система у изради одредби, услова и методологија из члана 183ј овог закона, укључујући и обавезу да их примени.

Одредбе члана 136. ст. 10. и 11. овог закона који се односе на могућност утврђивање продајне цена електричне енергије за надокнаду губитака у дистрибутивном систему примењују се и на преносни систем.

Члан 110.

Оператор преносног система не може ни да купује ни да продаје електричну енергију осим за обезбеђивање помоћних услуга, балансирање система, обезбеђивање сигурног рада система и за надокнаду губитака у преносном систему.

Оператор преносног система, ради оптимизације набавке електричне енергије за надокнаду губитака, може вишкове електричне енергије продати на организованом тржишту електричне енергије, осим када електричну енергију за надокнаду губитака у преносном систему купује по уговору о потпуном снабдевању.

Развој преносног система и овлашћење за доношење инвестиционих одлука

Члан 111.

Оператор преносног система дужан је да сваке **друге** године поднесе Агенцији на сагласност десетогодишњи план развоја преносне мреже базиран на прогнозираној производњи и потрошњи електричне енергије и резултатима саветовања са свим заинтересованим странама и усаглашен са планом развоја дистрибутивне мреже.

Оператор преносног система приликом израде десетогодишњег плана развоја преносне мреже у потпуности узима у обзир потенцијал за коришћење управљања потрошњом, објекте за складиштење енергије или друге ресурсе као алтернативу развоју система, као и очекивану потрошњу, трговину са другим земљама и инвестиционе планове на нивоу Енергетске заједнице и планове за развој регионалне мреже ако је применљиво.

Оператор преносног система је дужан да у десетогодишњем плану развоја преносне мреже предвиди мере за смањење, односно отклањање спроведених оперативних ограничења.

Десетогодишњи план развоја преносне мреже садржи ефикасне мере ради обезбеђења стабилности рада система и сигурности снабдевања.

План из става 1. овог члана треба да:

- 1) укаже учесницима на тржишту на потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре преносног система коју треба изградити или унапредити у наредних десет година;
- 2) садржи све инвестиције за које је донета одлука о реализацији и које су у току, као и инвестиције које ће се реализовати у периоду од наредне три године;
- 3) одреди рокове за реализацију свих инвестиционих пројеката.

Члан 112.

Оператор преносног система је дужан да прати адекватност производње на основу европске анализе адекватности система и да при изради плана из члана 111. став 1. овог закона, уради националну анализу адекватности производње и преносног система за очекивани развој потрошње и размене електричне енергије са другим операторима преносних система (у даљем тексту: национална анализа адекватности), предвиди динамику развоја потрошње и производње, узимајући у обзир европску анализу адекватности система и регионални инвестициони план.

Национална анализа адекватности има регионалне области примене.

Европска анализа адекватности система из става 1. овог члана је документ усвојен од стране ЕНТСО-Е, који при анализи адекватности система узима у обзир укупну адекватност електроенергетског система да задовољи тренутну и пројектовану потражњу за електричном енергијом на нивоу Европске уније и у придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице и којим се процењује адекватност за сваку годину унутар периода од десет година за који се доноси.

Оператор преносног система је дужан да учествује у консултацијама које ЕНТСО-Е организује у поступку израде Европске анализе адекватности система и да доставља податке које су потребне за израду те анализе.

Произвођачи и други учесници на тржишту дужни су да оператору преносног система доставе податке о очекиваном ангажовању производних ресурса, узимајући у обзир расположивост примарних ресурса и одговарајуће сценарије прогнозиране потрошње и снабдевања.

Приликом израде националне анализе адекватности из става 1. овог члана, оператор преносног система је дужан да:

- 1) изврши анализу у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије;
- 2) размотри и референтни централни сценарио из Европске анализе адекватности система и примени методологију за израду анализе адекватности израђену од стране ЕНТСО-Е у чијој изради је учествовао;
- 3) по потреби, уради додатне анализе осетљивости са аспекта посебности тржишта електричне енергије у Републици Србији, користећи алате и конзистентне податке који су комплементарни оним које је користио ЕНТСО-Е у европској анализи адекватности;
- 4) образложи одступање Националне анализе адекватности у односу на Европску анализу адекватности система са посебним освртом на претпоставке и додатне анализе осетљивости које су коришћене у анализи;
- 5) узме у обзир методологију ЕНТСО-Е коју је одобрио АЦЕР у процени доприноса пружаоца капацитета у оквиру механизма за обезбеђења капацитета из државе Европске уније, односно придружене стране из уговора о Енергетској заједници у погледу сигурности снабдевања зоне трговања које покривају.

У случају да се у оквиру националне анализе адекватности утврди неадекватност у вези са зоном трговања која није утврђена у европској анализи адекватности система, национална анализа адекватности укључује образложење о неподударности између те две процене.

Национална анализа адекватности из става 7. овог члана доставља се Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице ради давања мишљења и објављује се на интернет страници оператора преносног система.

Оператор преносног система узима у обзир мишљење Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице достављено у року од четири месеца од пријема документације из става 8. овог члана и према потреби може да промени своју оцену адекватности.

У случају да оператор преносног система не промени своју оцену дужан је да извештај са детаљним образложењем објави на својој интернет страници.

У случају да се у оквиру европске анализе адекватности система или националне анализе адекватности утврди неадекватност производног система за задовољење потрошње у временском периоду за који се доноси, као и да се утврде правни и тржишни недостаци који су довели до тога, Влада доноси имплементациони план са временским оквиром за усвајање мера којим се уклањају идентификовани регулаторни и тржишни недостаци, који садржи:

1) све регулаторне и тржишне недостатке који доводе или доприносе неадекватности производње и преносног система;

2) план за усвајање и спровођења мера у циљу елиминисања утврђених недостатака из тачке 1) овог става.

Имплементационим планом из става 11. овог члана анализирају се мере које се односе на:

1) уклањање правних или тржишних недостатака;

2) уклањање ценовних ограничења у складу са чланом 168д овог закона;

3) активирање посебног механизма формирања цена балансне енергије у случају несташице балансне енергије;

4) повећање преносних капацитета између зоне трговања и капацитета мреже;

5) производњу електричне енергије за сопствене потребе, складиштење електричне енергије и управљиву потрошњу и енергетску ефикасност;

6) обезбеђење набавки помоћних услуга и услуга на балансном тржишту на економски ефикасан начин и у складу са тржишним принципима;

7) уклањање регулисаних цена, ако је применљиво;

8) друге мере у складу са овим законом.

Влада на предлог Министарства једном годишње усваја извештај о спровођењу имплементационог плана.

Имплементациони план из става 11. овог члана и извештај о његовом спровођењу Министарство доставља Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и Комисији за државну помоћ у случају из члана 112а став 4. овог закона.

Министарство узима у обзир издато мишљење Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице о томе да ли су мере за уклањање регулаторних и тржишних недостатака довољне у имплементационом плану, укључујући и предлог измене имплементационог плана.

Министарство прати спровођење имплементационог плана из става 11. овог члана и објављује резултате праћења у годишњем извештају доставља Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Министарство обезбеђује да се имплементациони план испуњава и након решења проблема са адекватношћу производње и преносног система.

Механизми за обезбеђење капацитета

Члан 112а

У циљу елиминисања неадекватности производње електричне енергије и преносног система утврђених у члану 112. овог закона, Влада на предлог Министарства може као крајњу меру док спроводи имплементациони план из члана 112. овог закона, да уведе механизам за обезбеђење капацитета у форми стратешких резерви или у другом облику уколико стратешке резерве не могу да реше проблем адекватности производње и преносног система под условом да су и европска анализа адекватности и национална анализа адекватности утврдиле проблем адекватности или, ако је, у недостатку националне анализе адекватности, само европска анализа адекватности утврдила тај проблем.

Пре увођења механизма за обезбеђење капацитета, Министарство израђује свеобухватну студију о могућим утицајима таквих механизма на суседне електроенергетске системе, спроведећи консултације са суседним државама чланицама и придруженим странама са којима имају директну мрежну везу, као и свим заинтересованим странама тих држава чланица и придружених страна.

Механизми за обезбеђење капацитета не могу да се уведу пре добијања мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице на имплементациони план из члана 112. овог закона.

Оправданост примене механизма за обезбеђење капацитета се преиспитује и може да се обустави уговарање додатних капацитета по основу тог механизма, ако:

1) европска анализа адекватности система и национална анализа адекватности утврде да постоји адекватност производње и преносног система у Републици Србији или

2) у недостатку националне анализе адекватности, европска анализа адекватности утврди да не постоји проблем са адекватношћу производње и преносног система;

3) Секретаријат Енергетске заједнице не изда мишљење на имплементациони план из члана 112. овог закона.

У случају из става 4. овог члана, уколико три године узастопно нису уговорени додатни капацитети у оквиру механизма за обезбеђења капацитета, Влада ће на предлог Министарства укинути механизам за обезбеђење капацитета.

Механизми за обезбеђење капацитета су привремена мера која не може да траје дуже од десет година, за коју је потребно прибавити мишљења Секретаријата Енергетске заједнице у складу са уговором о оснивању Енергетске заједнице и која мора бити у складу са прописима о контроли државне помоћи.

Механизми за обезбеђење капацитета се могу укинути или количина уговорених капацитета у оквиру тих механизма смањити и на основу имплементационог плана из члана 112. овог закона.

Основни принципи механизма за обезбеђење капацитета

Члан 112б

Механизам за обезбеђење капацитета:

1) мора бити привременог карактера;

2) не сме негативно да утиче на тржиште и да ограничава прекограничну трговину;

3) не сме да се примењује више него што је потребно како би се уклонили ризици у погледу адекватности из члана 112. овог закона;

4) мора обезбедити да се избор пружаоца капацитета спроведе транспарентно, без дискриминације и у конкурентском поступку;

5) мора да подстиче пружаоце капацитета да буду расположиви у тренуцима оптерећења система;

6) мора да обезбеди да се висина накнаде која се плаћа пружаоцима капацитета одређује кроз конкурентски поступак;

7) мора унапред да предвиди техничке захтеве за учешће у том механизму;

8) мора да омогући учешће свим капацитетима који су оспособљени да испуне техничке захтеве, укључујући објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње;

9) мора да предвиди одговарајуће санкције према пружаоцима уговорених капацитета који нису расположиви у тренуцима оптерећења система.

У случају да се Влада на предлог Министарства определи за механизам стратешких резерви, у оквиру тог механизма примењују се следећа правила:

1) капацитет који представља стратешку резерву активира се само у случају ако је вероватно да ће оператор преносног система искористити сву расположиву резерву за балансирање система;

2) у случају активирања стратешке резерве унутар периода обрачуна балансног одступања, оператор преносног система врши финансијско поравнање за неизбалансираност на тржишту на основу вредности неиспоручене електричне енергије из члана 168ђ овог закона, али ако је максимално ограничење цене на унутардневном тржишту веће од вредности неиспоручене електричне енергије, онда оператор преносног система врши финансијско поравнање за неизбалансираност на тржишту по максималној цени на унутардневном тржишту;

3) пружалац капацитета мора да уреди балансну одговорност за испоручену електричну енергију из стратешких резерви;

4) пружалац капацитета у стратешкој резерви не може активирати електричну енергију продати на велепродајном тржишту електричне енергије, односно балансном тржишту;

5) капацитети који су обухваћени стратешком резервом не могу се ангажовати на тржишту електричне енергије док су део стратешке резерве.

Капацитети у стратешкој резерви могу се активирати и пре планираног ангажовања ако је то нужно како би се поштовала њихова ограничења градијента излазне снаге и оперативни захтеви капацитета, при чему се електрична енергија испоручена у оквиру такве активације не рачуна у одступање балансне групе којој припада капацитет у стратешкој резерви, нити се мењају њихова одступања.

Ако се Влада, на предлог Министарства, определила за примену других механизма за обезбеђење капацитета ти механизми морају обезбедити да се:

1) уговорена цена за доступност капацитета смањује ка нули када се очекује да ће ниво набављеног капацитета бити довољан за испуњење потребног капацитета систему;

2) плаћа накнада пружаоцима капацитета само за доступност капацитета на начин да та накнада не утиче на њихову одлуку да ли ће производити електричну енергију или не у току уговореног периода;

3) уговорене обавезе у погледу капацитета могу бити преносиве на прихватљиве пружаоце капацитета.

Агенција предлаже Министарству параметре за одређивање количине капацитета који се набавља за механизам за обезбеђење капацитета.

У погледу емисија угљен-диоксида:

1) ако је капацитет за производњу електричне енергије започео производњу на дан ступања на снагу овог закона или након њега и емитује више од 550 g CO₂ пореклом из фосилних горива по kWh произведене електричне енергије, не може бити ангажован у оквиру механизма за обезбеђење капацитета,

2) од 1. јула 2025. године, капацитет за производњу електричне енергије који је започео производњу пре ступања на снагу овог закона емитује више од 550 g CO₂ пореклом из фосилних горива по kWh произведене електричне енергије и више од 350 kg CO₂ пореклом из фосилних горива у просеку годишње по инсталираном kW, не може бити ангажован у оквиру механизма за обезбеђење капацитета.

Емисије CO₂ из производних капацитета из става 5. овог члана израчунавају се према стандардима Међународне организације за стандардизацију, а у складу са мишљењем АЦЕР-а.

Оператор преносног система је одговоран за набавку капацитета у оквиру механизма за обезбеђење капацитета.

Влада ближе уређује тип механизма за обезбеђења капацитета, техничке и друге услове за учествовање у механизмима за обезбеђење капацитета, поступак набавке и уговорања капацитета, битне елементе, форму, измену, важење и престанак уговора о набавци капацитета, начин одређивања количине капацитета који се набавља, важење механизма за обезбеђења капацитета, плаћања у оквиру механизма за обезбеђења капацитета и друга питања у складу са овим законом.

Прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета

Члан 112в

Оператор преносног система може да омогући, на транспарентан, недискриминаторни начин и у складу са тржишним принципима, учешће капацитета који се налазе у државама чланицама Европске уније и придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, под условом да механизми за обезбеђење капацитета нису у форми стратешке резерве.

У случају да су успостављене стратешке резерве, страни капацитети могу учествовати само ако је технички изводљиво.

Учешће капацитета који се налазе у државама чланицама Европске уније и у придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице у механизмима за обезбеђења капацитета из става 1. овог члана, могуће је обезбедити под следећим условима:

1) страни капацитети морају да испуњавају исте техничке услове као и домаћи капацитети за учешће у механизмима;

2) страни капацитет налази се у држави са којом је електроенергетски систем Републике Србије повезан преко интерконектора;

3) уговарањем прекограничног учешћа у механизмима не сме да се мења или на други начин утиче на планове размене између зона трговања и физичке протоке са суседима.

Пружалац домаћег капацитета може да учествује у механизмима за обезбеђење капацитета у државама чланицама Европске уније и придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, под условом реципроцитета.

У случају из става 4. овог члана, ако је капацитет ангажован кроз више механизма за обезбеђење капацитета за исти период испоруке, његово ангажовање зависи од доступности преносног капацитета између зона трговања и ако постоји вероватноћа подударана оптерећења електроенергетског система Републике Србије и другог система у којем се механизам примењује, а у складу са методологијом ЕНТСО-Е.

Пружалац капацитета је дужан да исплати накнаду оператору преносног система за недоступност капацитета, уколико не испуни обавезу да капацитет учини доступним у време испоруке.

Оператор преносног система расподељује на транспарентан, недискриминаторан и тржишни начин прекогранични капацитет у механизмима за обезбеђење капацитета у складу са годишњим препорукама регионалног координационог центра чији је члан, о максималној вредности капацитета који може прекогранично да учествује у механизмима за обезбеђење капацитета.

Права на преносни капацитет из става 7. овог члана су преносива између пружаоца капацитета који су дужни да о преносу права обавесте оператора преносног система за потребе регистра из става 11. овог члана.

Приходи од расподеле преносног капацитета из става 7. овог члана расподељују се у складу са методологијом ЕНТСО-Е или у складу са заједничком методологијом коју су одобрили Агенција и регулаторно тело из државе с којом се реализује прекогранични капацитет.

Пружалац капацитета који прекогранично учествује у механизму за обезбеђење капацитета је дужан да о томе обавести оператора преносног система без одлагања.

Оператор преносног система је дужан, да на захтев оператора преносног система из државе чланице Европске уније, односно придружене стране из Уговора о оснивању Енергетске заједнице пружи информацију да ли домаћи капацитет има техничке карактеристике које се захтевају за учешће у прекограничном механизму за обезбеђење капацитета, да о таквим капацитетима води регистар, као и да изврши све неопходне провере које су потребне за његово прекогранично учешће.

Регистар из става 11. овог члана је доступан за пружаоца капацитета.

Агенција верификује да ли су капацитети прорачунати у складу са методологијом ЕНТСО-Е коју је одобрио АЦЕР.

Агенција у сарадњи са другим регулаторним телима обезбеђује да прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета буде организовано на ефикасан и недискриминаторан начин, као и да обезбеди адекватан административан оквир за спровођење плаћања због недоступности прекограничног капацитета.

Члан 113.

Агенција је дужна да организује консултације о плану из члана 111. овог закона са постојећим и потенцијалним корисницима система, на непристрасан и транспарентан начин.

Агенција може да захтева од заинтересованих лица која тврде да су потенцијални корисници да своје тврдње образложе.

Агенција је дужна да проверава да ли десетогодишњи план развоја преносне мреже обухвата све потребе за улагањем које су утврђене у поступку консултација као и да утврди усклађеност плана са регионалним инвестиционим планом.

Агенција може од оператора система захтевати да измени и допуни десетогодишњи план развоја.

Агенција је дужна да након давања сагласности на план из члана 111. овог закона на својој интернет страници објави резултате консултација и евентуалне измене инвестиционог плана.

Агенција прати и оцењује реализацију десетогодишњег плана развоја преносног система и даје у свом годишњем извештају процену реализованих инвестиција, која може укључивати и препоруке за измену плана.

Члан 114.

У случају да оператор преносног система не реализује инвестицију коју је требало да реализује у складу са планом из члана 111. став 3. тачка 2) овог закона у наредне три године, осим ако су у питању разлози ван његове контроле, Агенција ће затражити од оператора преносног система реализацију предметне инвестиције, ако су те инвестиције још увек неопходне на основу најновијег десетогодишњег плана развоја.

Члан 114а

Оператор преносног система може да спроведе поступак безбедносне провере за лица којима се одобрава приступ у објекте оператора преносног система, за пријем у радни однос код оператора преносног система, као и за лица којима треба да се омогући приступ безбедносно осетљивим информацијама од значаја за електроенергетски систем којима располаже оператор преносног система.

Безбедносне провере врше се у складу са законом којим се уређује полиција.

Напредни мерни системи

Члан 115.

Оператор преносног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта.

На основу анализе из става 1. овог члана, оператор преносног система је дужан да изради план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор преносног система је дужан да планом развоја система обухвати увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Правила о раду преносног система електричне енергије

Члан 116.

Правилима о раду преносног система електричне енергије уређују се:

1) планирање развоја преносног система, укључујући садржај плана, начин планирања и садржај плана инвестиција;

2) услови за сигуран и поуздан рад преносног система;

3) *брисана је (види члан 45. Закона - 40/2021-1)*

4) обавезе корисника преносног система неопходне за сигуран и поуздан рад система;

5) обавезе корисника и оператора преносног система у функционалном испитивању и пуштању у погон дела дистрибутивног система напона 110 kV којим управља оператор преносног система, као и у елементима електроенергетског система објеката произвођача и купаца који утичу на сигуран и поуздан рад преносног система, као и у испитивању рада заштитних и управљачких уређаја након значајних погонских догађаја или поремећаја у раду преносног система;

5а) обавезе корисника и оператора преносног система у функционалном испитивању за потребе пружања помоћних услуга;

6) садржина уговора о експлоатацији објекта закљученог са купцем, произвођачем, оператором дистрибутивног система и оператором затвореног дистрибутивног система;

- 7) коришћење и одржавање објеката;
- 8) параметри и начин контроле квалитета електричне енергије;
- 9) планирање рада преносног система;
- 10) процедуру за пријаву и потврду програма рада балансно одговорних страна;
- 11) врсте и обим помоћних услуга;
- 12) оперативни поступци и управљање преносним системом у нормалним условима и у случају поремећаја;

12а) критеријуми и начин примене оперативних ограничења;

13) приступ преносном систему, инструмент обезбеђења плаћања и критеријуми за утврђивање износа и периода за који се тражи осим у случају када је власник оператора преносног система и енергетског субјекта исто лице;

14) процедура за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом, критеријумима за избор класе тачности мерног уређаја и карактеристика пратећих уређаја и опреме, **процедуре за испитивање и контрола мерне опреме, пуштање мерне опреме у рад, мерни подаци, коришћење мерних података**, у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система;

14а) учестаност и начин контроле исправности мерног места, мерних и других уређаја у функцији мерења, садржај записника о контроли, начин утврђивања неовлашћене потрошње;

14б) мере које се предузимају у случају поремећаја рада електроенергетског система, као и због радова на одржавању и проширењу електроенергетског система;

15) обуку особља оператора и корисника преносног система на пољу оперативних поступака, у циљу сигурног и поузданог рада преносног система;

16) друга питања неопходна за рад преносног система.

Правила из става 1. овог члана доноси Оператор преносног система електричне енергије уз сагласност Агенције.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прикључење на преносни систем

Члан 117.

Оператор преносног система дужан је да успостави и објави транспарентну, ефикасну и недискриминаторну процедуру за прикључење објеката на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система (у даљем тексту: Процедура).

Процедуром се нарочито уређују:

1) редослед активности оператора преносног система, оператора дистрибутивног система и подносиоца захтева за прикључење и рокови у поступку прикључења објекта;

2) односи оператора система и подносиоца захтева за прикључење у поступку остваривања права на прикључење и изградњу неопходне инфраструктуре за прикључење;

3) услови и начин закључивања уговора у поступку прикључења;

4) поступци у случају подношења захтева за повећање, односно смањење одобрене снаге, односно промена у објекту корисника преносног система које утичу на техничке захтеве уређене правилима за прикључење објеката на преносни систем, као и у случају поновног прикључења услед искључења;

5) поступци у случају подношења захтева за измену техничких услова прикључења без промене одобрене снаге, у случају промена у објекту корисника преносног система које утичу на техничке захтеве дефинисане техничким условима за прикључење на преносни систем;

6) друге активности од значаја за прикључење.

Оператор преносног система израђује правила за прикључење објеката на преносни систем која садрже нарочито:

1) услове и начин израде студије прикључења и симулационе провере;

2) техничке захтеве за прикључење на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система;

3) мерење електричне енергије;

4) услове, садржину и начин издавања сагласности за стављање под напон, привремено прикључење и трајно прикључење, као и начин доказивања испуњености ових услова;

5) типски начини прикључења;

6) друга питања од значаја за прикључење објекта.

На процедуру из става 1. овог члана и правила из става 3. овог члана Агенција даје сагласност.

Процедура из става 1. овог члана и правила из става 3. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције.

Оператор преносног система не може одбити прикључење објеката по основу могућих будућих ограничења расположивих капацитета мреже, као што су загушења у удаљеним деловима преносне мреже.

Оператор преносног система дужан је да достави подносиоцу захтева за прикључење информације о могућим будућим ограничењима.

Одредбама ст. 6. и 7. овог члана, не доводи се у питање могућност оператора преносног система да подносиоцу захтева за прикључење понуди начин прикључења који подразумева прикључење са ограниченом одобреном снагом, прикључење које је условљено изградњом недостајуће инфраструктуре или прикључење које подлеже оперативним ограничењима, под условом да је оперативно ограничење одобрено од стране Агенције. Понуђени начин прикључења може садржати истовремено услов изградње недостајуће инфраструктуре, примену оперативних ограничења и ограничење одобрене снаге.

У случају да подносилац захтева за прикључење одабере прикључење које подлеже оперативним ограничењима, оператор преносног система не подлеже обавези плаћања финансијске надокнаде за спроведена оперативна ограничења.

Члан 118.

Оператор преносног система је инвеститор изградње прикључка, заједничког прикључка и недостајуће инфраструктуре.

Оператор преносног система гради прикључак и заједнички прикључак на преносни систем о трошку подносиоца захтева за прикључење. Изузетно, у случају прикључења објекта оператора дистрибутивног система, трошкове изградње прикључка, који се састоје од водова 110 kV и уградње ормана обрачунског мерења и остале опреме у функцији обрачунског мерења, као и недостајуће инфраструктуре преносног система, сноси оператор преносног система, осим када је објекат оператора дистрибутивног система који се прикључује на преносни систем дефинисан као недостајућа инфраструктура за прикључење производног објекта који се прикључује на дистрибутивни систем, у ком случају све трошкове прикључења објекта оператора дистрибутивног система на преносни систем сноси подносилац захтева чији производни објекат се прикључује на дистрибутивни систем.

Ако реализација изградње прикључка, односно заједничког прикључка из става 2. овог члана као и пројеката оператора преносног система из плана развоја који су битни за реализацију прикључења траје дуже од рока важења одобрења за прикључење, оператор преносног система продужава рок важења одобрења за прикључење до истека једне године од тренутка завршетка изградње прикључка или заједничког прикључка или завршетка пројеката из плана развоја преносног система.

Оператор преносног система је дужан да омогући подносиоцу захтева за прикључење, изузев у случају прикључења објекта оператора дистрибутивног система, да у име оператора преносног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката сам изгради прикључак, односно заједнички прикључак о свом трошку.

Уколико се подносилац захтева определи за начин прикључења дефинисан у студији прикључења који подразумева изградњу недостајуће инфраструктуре, подносилац захтева сам изграђује недостајућу инфраструктуру о свом трошку.

У случају из става 4. овог члана, подносилац захтева за прикључење прибавља документацију на име оператора преносног система, а трошкови прикључења обрачунавају се у складу са Методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију електричне енергије.

Права и обавезе оператора преносног система и подносиоца захтева за прикључење уређују се уговорима и то:

- 1) о изради студије прикључења објекта;
- 2) о прикључењу објекта;
- 3) о изградњи недостајуће инфраструктуре уколико одабрани начин прикључења садржи изградњу недостајуће инфраструктуре о трошку подносиоца захтева.

Оператор преносног система обрађује захтеве за израду студије прикључења у временском интервалу ближе се уређују актом из члана 214. овог закона, осим захтева стратешког партнера у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије.

Подносилац захтева коме је уручена студија прикључења дужан је да достави банкарску гаранцију у корист оператора преносног система. Износ банкарске гаранције, обавезе које се гарантују банкарском гаранцијом, рок и изузеће за њено достављање, као и друга питања у вези са банкарском гаранцијом ближе су уређени прописом из члана 214. овог закона.

Ако је након истека рока за достављање банкарске гаранције дошло до смањења укупне захтеване снаге по поднетим захтевима за која се наставља поступак прикључења у односу на захтевану снагу по свим обрађеним захтевима поднетим у истом временском периоду, оператор преносног система је дужан да по службеној дужности изврши ревизију студије прикључења и преиспита оперативна ограничења из члана 117. став 8. овог закона, о чему обавештава Агенцију.

У случају да се ревизијом студије прикључења утврди да постоји могућност прикључења које подлеже оперативним ограничењима, оператор преносног система је дужан да подносиоцу захтева понуди прикључење са оперативним ограничењима под условом да је такво ограничење одобрено од стране Агенције.

На захтев имаоца студије прикључења за измену Студије прикључења због промена у објекту подносиоца који су од утицаја на техничке захтеве из Правила за прикључење, без промене одобрене снаге, оператор преносног система може да изврши ревизију студије прикључења, уколико оператор преносног система утврди да предложена измена не утиче на услове прикључења других имаоца Студије прикључења. Измена Студије прикључења у смислу овог члана не доводи до промене претходно утврђених рокова важења докумената у процесу прикључења.

Оператор преносног система може по захтеву подносиоца захтева да омогући да постоје две или више одобрених снага за два или више независних места примопредаје у оквиру прикључка, под условом да су инсталације сваког дела објекта физички и електрично раздвојене од инсталација делова објекта које су повезане на друга места примопредаје. Уколико подносилац захтева има важећу студију прикључења, дефинисање више одобрених снага је могуће само под условом да збир одобрених снага по свим местима примопредаје није већи од укупне одобрене снаге објекта подносица из важеће студије прикључења.

Услови и рокови спровођења измене студије прикључења ближе се прописују актом из члана 214. овог закона.

Члан 119.

Провера испуњености услова за прикључење објекта корисника преносног система на преносни систем врши се на основу одобрења за прикључење, у складу са овим законом.

Одобрење из става 1. овог члана издаје се и у случају захтева за променом одобрене снаге или промена у објекту корисника преносног система која су од утицаја на техничке захтеве уређене правилима за прикључење објекта на преносни систем, поновног прикључења, као и по службеној дужности у случају смањења, односно укидања оперативних ограничења дефинисаних одобрењем за прикључење.

Под променом одобрене снаге корисника преносног система се подразумева повећање или смањење одобрене снаге.

У случају прикључења објекта преко заједничког прикључка, подносиоци захтева посебно подносе захтев за издавање одобрења за прикључење за сваки објекат.

Услови и начин издавања одобрења за прикључење на преносни систем, одобрена снага и услови за промену одобрене снаге ближе се уређује прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Члан 120.

Одобрење за прикључење објекта издаје се решењем у управном поступку у писменој форми на захтев лица чији се објекат прикључује, а по кумулативном испуњењу следећих услова:

- 1) добијању грађевинске дозволе за градњу објекта који се прикључује;
- 2) реализацији уговора о изради студије прикључења објекта;
- 3) закључењу уговора о прикључењу објекта.

Оператор преносног система издаће одобрење за прикључење и у случају прикључења објекта произвођача или купца на део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система.

У случају из става 2. овог члана, оператор преносног система, пре издавања одобрења за прикључење, прибавља од оператора дистрибутивног система техничке услове за прикључење који су од интереса за дистрибутивни систем **у складу са процедуром из члана 117. овог закона.**

Оператор система је дужан да одлучи по захтеву за прикључење објекта у року од 45 дана од дана пријема писменог захтева.

Против решења из ст. 1. и 2. овог члана може се поднети жалба Агенцији, у року од 15 дана од дана достављања решења. Одлука Агенције по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 121.

Одобрење за прикључење објекта на преносни систем садржи нарочито: место прикључења на систем, начин и техничке услове прикључења, трошкове прикључења, потребна испитивања усаглашености са правилима за прикључење објекта корисника преносног система, инсталисани капацитет, одобрену снагу у месту прикључења, место примопредаје енергије и начин мерења енергије и снаге, услове за издавање сагласности за стављање под напон, сагласности за привремено прикључење и сагласности за трајно прикључење, рок за прикључење објекта и уколико је предвиђено недостајућу инфраструктуру, односно оперативна ограничења из члана 117. овог закона и друге елементе у складу са прописима.

Технички и други услови прикључења на преносни систем одређују се у складу са овим законом, прописом из члана 214. овог закона, законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, мрежним правилима за прикључење, процедуром из члана 117. став 2. овог закона, правилима за прикључење објеката на преносни систем из члана 117. став 3. овог закона, техничким и другим прописима.

Члан 122.

Трошкове прикључења утврђује оператор преносног система, у складу са Методологијом за утврђивање трошкова прикључења коју доноси Агенција.

Трошкове прикључења сноси подносилац захтева за прикључење.

Методологијом из става 1. овог члана утврђују се начин и ближи критеријуми за обрачун трошкова прикључења, а у зависности од места прикључења на систем, закупљеног капацитета, потребе за извођењем радова и потребе за пружањем услуга, или потребе за уграђивањем неопходне опреме или других објективних критеријума.

Члан 123.

Оператор преносног система је дужан да прикључи објекат на преносни систем у року од 15 дана од дана испуњења следећих услова:

- 1) услова из одобрења за прикључење, односно уговора о прикључењу;
- 2) да су за објекат и прикључак прибављене употребне дозволе у случају трајног прикључења, а за привремено прикључење акт којим се одобрава пуштање у пробни рад;
- 3) да подносилац захтева достави оператору система уговор о снабдевању, без комерцијалних података или уговор који му омогућава трговину на организованом тржишту електричне енергије;

4) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему;

5) да је закључен уговор о експлоатацији објекта.

Прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом ближе се уређују услови и начин доказивања испуњености услова из става 1. овог члана.

Прикључење објекта корисника преносног система се врши на основу сагласности за стављање под напон, сагласности за привремено прикључење и сагласности за трајно прикључење.

Ако оператор преносног система не прикључи објекат у року из става 1. овог члана, надлежни инспектор, на захтев подносиоца захтева за прикључење, проверава, у року од 15 дана од дана подношења захтева, испуњеност услова за прикључење из става 1. овог члана и ако утврди да су испуњени услови наложиће оператору преносног система да у року од два радна дана изврши прикључење објекта.

Члан 124.

У случају прикључења објекта на дистрибутивни систем којим управља оператор преносног система, процедуру прикључења спроводи оператор преносног система у сарадњи са оператором дистрибутивног система, а у складу са процедуром из члана 117. овог закона.

У случају прикључења на дистрибутивни систем којим управља оператор преносног система:

1) оператор дистрибутивног система је инвеститор, по правилу гради прикључак који је у дистрибутивним објектима и дужан је да на захтев подносиоца захтева за прикључење изда овлашћење овом подносиоцу да он изгради прикључак;

2) уговор о изради студије прикључења објекта закључују оператор преносног система и подносилац захтева за прикључење;

3) уговор о прикључењу објекта закључују оператор преносног система, оператор дистрибутивног система и подносилац захтева за прикључење.

Оператор дистрибутивног система учествује у изради студије прикључења из става 2. овог члана.

Члан 125.

У случају потребе за прикључење објекта за које је одобрен пробни рад у складу са посебним законом се издаје одобрење за привремено прикључење објекта.

Издавање одобрења за привремено прикључење врши се под условима, на начин и по поступку прописаном за издавање одобрења за прикључење објекта.

Члан 126.

Место предаје електричне енергије, односно место преузимања електричне енергије је место на коме се граниче инсталације објекта корисника система и система на који је објекат прикључен

Место разграничења одговорности за испоручену електричну енергију између оператора система и корисника система и место мерења електричне енергије ближе се уређује актом којим се утврђују услови испоруке и снабдевања електричном енергијом .

Сарадња са регионалним координационим центрима

Члан 126а

Оператор преносног система и регионални координациони центри сарађују на следећим питањима од регионалне важности:

- 1) израда заједничког модела мреже;
- 2) израда анализа сигурности;
- 3) прорачун капацитета између зона трговања и управљања загушењима;
- 4) прогнозирање адекватности система и припрема активности за смањење ризика;
- 5) координација планирања искључења;
- 6) процена усклађености планова одбране и планова за поновно успостављање преносних система;
- 7) координација и оптимизација поновног успостављања система након распада;
- 8) израда погонских анализа и извештаја;
- 9) регионално одређивање резервног капацитета;
- 10) олакшавање регионалне набавке балансног капацитета;
- 11) подршка операторима преносних система у оптимизацији међусобних потраживања;
- 12) утврђивање регионалних кризних ситуација;
- 13) прорачун вредности максималног улазног капацитета за потребе развоја капацитивних механизма;
- 14) утврђивање потребе за новим преносним капацитетима.

Питања из става 1. овог члана извршавају се на основу релевантне регулативе Европске уније и методологија Европске асоцијације оператора преносних система, у складу са законом којим је ратификован Уговор о оснивању Енергетске заједнице.

Оператор преносног система учествује у раду регионалног координационог центра који је надлежан за регион за рад система и за регион за прорачун капацитета коме оператор преносног система припада.

Оператор преносног система доставља регионалном координационом центру све информације које су му неопходне за извршење послова из става 1. овог члана.

Члан 126б

Оператор преносног система у сарадњи са другим операторима преносних система у региону за рад система дефинише поступак за доношење и ревизију координисаних активности и препорука које су предложили регионални координациони центри.

Оператор преносног система спроводи координисане активности односно препоруке које предлажу регионални координациони центри, осим ако би спровођење координисаних активности довело до нарушавања критеријума сигурности и других неприхватљивих последица по оператора преносног система.

Ако оператор преносног система одлучи да не спроведе координисану активност односно препоруку без одлагања на транспарентан начин обавештава надлежни регионални координациони

центар и друге операторе преносних система у региону за рад система и у обавештењу износи оправдане разлоге за такво поступање.

Оператор преносног система може да покрене поступак преиспитивања координисаних активности и препорука које су предложили регионални координациони центри, на сопствени захтев, или у сарадњи са другим операторима преносних система у региону за рад система.

У случају из става 4. овог члана оператор преносног система не обуставља примену координисане активности односно препоруке до доношења коначне одлуке, осим ако би спровођење довело до нарушавања критеријума сигурности и других неприхватљивих последица по оператора преносног система.

Дистрибутивни систем електричне енергије и управљање дистрибутивним системом електричне енергије

Члан 127.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије обавља делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом изузев дела 110 kV дистрибутивног система у трансформаторским станицама 110/x kV (спојна поља 110 kV, сабирнице и далеководна поља 110 kV), на објективан, транспарентан и недискриминаторан начин.

Члан 128.

Дистрибутивни систем електричне енергије чини:

- 1) дистрибутивна електроенергетска мрежа;
- 2) центри **управљања** и управљачки системи у функцији обављања делатности дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом;
- 3) **телекомуникациона инфраструктура у дистрибутивним електроенергетским објектима 110 kV, 35 kV, 20 kV, 10 kV и 0,4 kV, телекомуникациона инфраструктура у електроенергетским објектима оператора преносног система, произвођача, купаца, као и телекомуникациона инфраструктура у неенергетским објектима неопходна за обављање послова управљања дистрибутивним системом;**
- 4) информациони и управљачки систем и друга инфраструктура неопходна за функционисање дистрибутивног система.

Дистрибутивна електроенергетска мрежа у смислу става 1. тачка 1) овог члана је функционално повезан скуп електроенергетских објеката који чине дистрибутивне трансформаторске станице 110/x kV са далеководним и спојним пољима 110 kV, сабирницама 110 kV и трансформаторима 110/x kV са припадајућим трансформаторским пољима, трансформаторске станице 35/x kV и x/0,4 kV, разводна постројења 35 kV, 20 kV и 10 kV и електроенергетски водови напона 35 kV, 20 kV, 10 kV и испод 1 kV; мерни уређаји са мерним орманом или разводним орманом, односно разводним постројењем на местима примопредаје у и из дистрибутивне електроенергетске мреже.

Члан 129.

Делатност из члана 127. овог закона може да обавља један или више оператора дистрибутивног система електричне енергије у складу са законом.

У случају да више оператора дистрибутивног система електричне енергије обавља делатност из члана 127. овог закона, актом Владе могу се одредити јединствени тарифни ставови за обрачун цене приступа дистрибутивном систему за територију Републике Србије.

Поравнање разлика између прихода остварених применом јединствене цене и цена приступа дистрибутивном систему одобрених у складу са методологијом из члана 50. став 1. тачка 2) овог закона врши се на основу посебног акта из члана 51. став 2. тачка 2) овог закона који доноси Агенција.

Одређивање оператора дистрибутивног система електричне енергије

Члан 130.

Оператор дистрибутивног система одређује се издавањем лиценце, након што испуни услове из чл. 131, 132. и 133. овог закона и услове за издавање лиценце, у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Раздвајање оператора дистрибутивног система електричне енергије

Члан 131.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа мора бити независан у смислу правне форме, организације и одлучивања од других делатности које нису повезане са делатношћу дистрибуције електричне енергије.

Независност оператора дистрибутивног система из става 1. овог члана не укључује обавезу да се власништво над средствима дистрибутивног система одвоји од вертикално интегрисаног предузећа.

Независност оператора дистрибутивног система осигурава се на следећи начин:

1) лица која су одговорна за управљање оператором дистрибутивног система не могу учествовати у органима управљања вертикално интегрисаног предузећа који су директно или индиректно одговорна за делатност производње, преноса или снабдевања електричном енергијом;

2) предузимањем мера које ће осигурати да лица одговорна за управљање оператором дистрибутивног система поступају стручно, како би се обезбедила њихова независност у раду;

3) оператор дистрибутивног система доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног предузећа, по питању средстава потребних за погон, одржавање и развој мреже;

4) оператор дистрибутивног система самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређењу дистрибутивне мреже ако су у оквирима одобреног финансијског плана.

Оператор дистрибутивног система у циљу доношења одлука из става 3. тачка 3) овог члана мора имати одговарајуће кадровске, техничке, материјалне и финансијске ресурсе.

Независност оператора дистрибутивног система не утиче на право матичног вертикално интегрисаног предузећа да:

1) спроводи механизме координације којима се осигурава управљачки и финансијски надзор у погледу приноса на ангажована средства и инвестиције оператора дистрибутивног система;

2) одобрава годишњи и финансијски план и поставља или одређује границе задужености.

Програм усклађености и лице које прати његово спровођење

Члан 132.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа дужан је да донесе Програм усклађености за обезбеђивање недискриминаторног понашања, који садржи мере у циљу спречавања

дискриминаторног понашања, начин праћења поштовања тих мера и обавезе запослених за постизање постављених циљева.

Лице или тело одговорно за праћење усклађености оператора дистрибутивног система именује надлежни орган оператора дистрибутивног система, уз претходну сагласност Агенције.

На услове за именоване и трајање мандата или радног односа лица из става 2. овог члана, сагласност даје Агенција.

Услови из става 3. овог члана морају осигурати независност лица за праћење усклађености, које за време обављања овог посла не може заузимати ниједан други професионални положај нити, директно или посредно, обављати другу дужност или имати пословни интерес у неком другом делу вертикално интегрисаног предузећа.

Агенција може ускратити сагласност на именоване предложене особе за праћење усклађености само ако она није довољно независна или нема одговарајуће стручне способности.

Оператор дистрибутивног система је дужан да лицу из става 2. овог члана обезбеди све потребне услове и средства за рад, право на приступ просторијама оператора без претходне најаве, приступ свим потребним информацијама оператора дистрибутивног система или повезаног предузећа, позиве и материјале за састанке руководећег особља на којима се одлучује о: финансијским плановима и извештајима, плановима развоја, инвестиција и одржавања и њиховој реализацији, куповини електричне енергије за надокнаду губитака и другим питањима неопходним за спровођење његових обавеза.

Лице из става 2. овог члана је дужно да: прати спровођење Програма усклађености, прати усклађеност рада оператора дистрибутивног система са одредбама које уређују транспарентност рада оператора система и поверљивост података, обавести Агенцију уколико органи вертикално интегрисаног предузећа својим одлучивањем спречавају или одлажу пројекте из Плана инвестиција из члана 136. став 1. тачка 10) овог закона, као и о свакој другој битној повреди везаној за спровођење Програма усклађености, припреми годишњи извештај о спровођењу Програма усклађености и достави га Агенцији ради **прегледа и давања мишљења**.

Лице из става 2. овог члана је дужно да чува тајност комерцијалних и других поверљивих пословних података који су му достављени за обављање послова из његове надлежности.

Извештај о спровођењу Програма усклађености садржи и информације о свим комерцијалним и финансијским односима између вертикално интегрисаног предузећа и оператора дистрибутивног система, о ограничењима за успешно спровођење програма и предлог мера и препорука у циљу ефикаснијег спровођења Програма усклађености, као и предлог измена и допуна Програма усклађености, ако је то потребно.

На основу извештаја из става 9. овог члана, Агенција може тражити измену Програма усклађености.

Након што се Агенцији достави извештај, оператор дистрибутивног система може у року од 15 дана да достави Агенцији образложене коментаре и/или примедбе на извештај, а Агенција такође у року од 15 дана од пријема извештаја може затражити од лица из става 2. овог члана да у наредном року од 15 дана пружи више информација у вези са мерама наведеним у програму усклађености.

Агенција ће размотрити сугестије и примедбе оператора дистрибутивног система, као и додатне информације лица из става 2. овог члана и даће своје образложено мишљење о извештају у року од 60 дана од дана његовог пријема.

Оператор дистрибутивног система је дужан да на интернет страници објави годишњи извештај о усклађености, заједно са позитивним или негативним мишљењем Агенције.

Лице из става 2. овог члана током мандата или радног односа, у погледу сигурности радног места, ужива права у складу са одредбама закона којима се уређује заштита синдикалних руководилаца.

Надлежни орган оператора дистрибутивног система може лице из става 2. овог члана разрешити дужности само уз сагласност Агенције.

Агенција може захтевати разрешење лица из става 2. овог члана само уколико се утврди недовољна независност или недостатак стручних способности.

Члан 133.

Активности оператора дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа прати Агенција, ради спречавања да се коришћењем положаја у вертикално интегрисаном предузећу наруши тржишна конкуренција.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа у својим комуникацијама и својим пословним именом дужан је да направи разлику у погледу свог идентитета у односу на енергетски субјект који се бави снабдевањем електричном енергијом у истом вертикално интегрисаном предузећу.

Унутар вертикално интегрисаног предузећа није дозвољено међусобно субвенционисање субјеката који се баве различитим енергетским и неенергетским делатностима, ради омогућавања конкуренције и избегавања дискриминације корисника или група корисника система.

Члан 134.

Одредбе чл. 131, 132. и 133. овог закона не примењују се на оператора дистрибутивног система на чији систем је прикључено мање од 100 000 крајњих купаца.

Одговорности и дужности оператора дистрибутивног система електричне енергије

Члан 135.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије одговоран је за:

- 1) сигуран, поуздан и безбедан рад дистрибутивног система и квалитет испоруке електричне енергије;
- 2) управљање трансформаторским пољима 110 kV у дистрибутивним трансформаторским станицама 110/x kV и дистрибутивним системом средњег и ниског напона, на начин који обезбеђује сигурност испоруке електричне енергије;
- 3) недискриминаторан и транспарентан приступ дистрибутивном систему;
- 4) развој дистрибутивног система којим се обезбеђује дугорочна способност дистрибутивног система да испуни рационалне захтеве за дистрибуцију електричне енергије;
- 5) изградњу прикључка корисника дистрибутивног система;
- 6) утврђивање техничко-технолошких услова за прикључење и повезивање електроенергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;
- 7) давање информација енергетским субјектима и корисницима дистрибутивног система које су потребне за ефикасан приступ дистрибутивном систему, на принципима транспарентности и недискриминације;
- 8) давање информације о будућим потребама за електричном енергијом и осталих информација потребних оператору преносног система и Агенцији;
- 9) исправност и поузданост мерења електричне енергије на местима примопредаје у и из дистрибутивног система.

Члан 136.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије дужан је да:

- 1) донесе правила о раду дистрибутивног система;
- 2) не прави дискриминацију између корисника или група корисника дистрибутивног система ;
- 3) корисницима дистрибутивног система пружа информације за ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;
- 4) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;
- 5) прикупља и објављује податке и информације неопходне за испуњавање прописаних обавеза по питању транспарентности и праћења тржишта електричне енергије;
- 6) верификује и доставља податке оператору преносног система неопходне за администрирање тржишта електричне енергије у складу са правилима о раду тржишта електричне енергије на основу измерених вредности или израчунатих на основу профила потрошње;
- 7) донесе Програм усклађености за обезбеђивање недискриминаторног понашања и сачини годишњи извештај из члана 132. став 9. овог закона;
- 8) одржава и развија дистрибутивни систем;
- 9) сваке друге године донесе и објави на интернет страници план развоја дистрибутивног система за период од најмање пет година заснован на резултатима саветовања са свим заинтересованим странама, а усклађен са планом развоја преносног система, уз сагледавање потребних улагања како би се прикључили нови објекти произвођача и купаца укључујући места за пуњење електричних возила као и средњорочне и дугорочне потребе за услугама флексибилности, управљања потрошњом, енергетску ефикасност, објекте за складиштење енергије или друге ресурсе које оператор дистрибутивног система користи као алтернативу развоју система;
- 10) сваке године донесе и објави на интернет страници план инвестиција у дистрибутивни систем за период до три године, усклађен са планом инвестиција преносног система;
- 11) донесе план преузимања мерних уређаја, мерно разводних ормана, односно прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману и других уређаја у објектима постојећих купаца, односно произвођача;
- 12) *брисана је (види члан 60. Закона - 94/2024-204)*
- 13) одржава ажуру базу података о крајњим купцима и њиховим снабдевачима и агрегаторима за сва места испоруке са свог система;
- 14) Министарству и Агенцији доставља шестомесечни извештај о планираним и предузетим активностима на реализацији плана из става 1. тачка 9) овог члана, као и степену реализације плана из става 1. тач. 10) и 11) овог члана;
- 15) утврди техничко-технолошке услове за прикључење електроенергетских објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;
- 16) проверава усаглашеност објеката корисника дистрибутивног система са техничким захтевима из правила о раду дистрибутивног система и о промени услова обавештава корисника система;
- 17) обезбеди адекватна средства за испуњавање својих обавеза;
- 18) донесе одлуку о цени за приступ дистрибутивном систему у складу са овим законом;
- 19) донесе и објави цене прикључења у складу са методологијом из члана 50. став 1. тачка 11) овог закона;
- 20) Агенцији достави план набавке електричне енергије за надокнаду губитака за наредну годину;

21) набави електричну енергију за надокнаду губитака у дистрибутивном систему у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима;

22) предузима мере за смањење губитака у дистрибутивном систему и доноси план за смањење губитака у систему за период од најмање пет година;

23) контролише исправност прикључног вода, мерног ормана и мерних и других уређаја у функцији мерења путем редовних и ванредних контрола;

24) контролише заштитни појас и предузима мере у складу са законом;

25) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања електричном енергијом и доставља Агенцији извештај у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона;

25а) води евиденцију о енергетским заједницама грађана и припадајућим мерним местима чланова заједнице између којих се дели електрична енергија;

26) прати сигурност снабдевања електричном енергијом у дистрибутивном систему и Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;

27) обезбеди податке о потрошњи и производњи електричне енергије на основу читавања бројила електричне енергије које испуњава прописане метролошке захтеве или утврђених профила потрошње до дванаестог у месецу за претходни месец и у року од три дана обезбеди оператору преносног система, купцу, произвођачу и снабдевачу приступ подацима;

28) обезбеди право на приступ подацима о потрошњи електричне енергије у складу са чланом 56. став 1. тачка 11) овог закона;

29) верификује и доставља податке снабдевачу за купце које он снабдева, на основу измерених вредности или израчунатих на основу профила потрошње;

30) експлоатацију објеката за дистрибуцију електричне енергије врши у складу са техничким прописима и прописаним условима;

31) предузима прописане мере безбедности у току коришћења дистрибутивних система и других капацитета који су у функцији дистрибутивног система;

32) Агенцији доставља податке и документацију из члана 56. став 1. тачка 8) овог закона;

33) Агенцији доставља податке о промени снабдевача и агрегатора и степену отворености тржишта;

34) Агенцији доставља извештаје о решавању приговора и жалби корисника система;

35) брисана је (види члан 55. Закона - 40/2021-1)

36) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и за заштиту животне средине;

37) брисана је (види члан 55. Закона - 40/2021-1)

38) предузима мере како би омогућили корисницима система кратке и садржајне контролне листе са практичним информацијама које се односе на њихова права;

39) успостави посебну организациону јединицу и процедуре за поступање по приговорима, притужбама из надлежности оператора система и води евиденцију о томе;

40) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система;

40а) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

40б) надокнади штету оператору преносног система и корисницима преносног система, уколико преда активну снагу из једне трансформаторске станице дистрибутивног система у преносни систем у износу већем од 16 MW у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије.

41) уређује друга питања неопходна за рад дистрибутивног система и функционисање тржишта.

План развоја из става 1. тачка 9) овог члана оператор дистрибутивног система електричне енергије дужан је да достави сваке друге године Агенцији ради давања сагласности.

Пре достављања плана из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система је дужан да организује саветовање о плану са корисницима дистрибутивног система, на непристрасан и транспарентан начин.

Оператор дистрибутивног система је дужан да на интернет страници објави резултате саветовања из става 3. овог члана и достави их Агенцији.

План инвестиција у дистрибутивни систем из става 1. тачка 10) овог члана оператор дистрибутивног система електричне енергије дужан је да достави сваке године Агенцији, ради давања сагласности.

План из става 1. тачка 11) овог члана садржи: анализу стања, годишњу динамику преузимања, замене и усаглашености мерних уређаја са прописаним захтевима, мерно разводних ормана, односно прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману и других уређаја, са захтевима из техничких прописа и правила о раду дистрибутивног система, узимајући у обзир и потрошњу и ниво губитака електричне енергије у дистрибутивном систему.

Планом инвестиција у дистрибутивни систем из става 1. тачка 10) овог члана оператор дистрибутивног система ће предвидети потребна финансијска средства за извршење плана преузимања из става 1. тачка 11) овог члана.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије прикупља и обрађује личне податке о крајњим купцима – физичким лицима, у циљу ажурирања базе података из става 1. тачка 13) овог члана.

Лични подаци из става 8. овог члана су: лично име и презиме, адреса пребивалишта, односно боравишта, ЈМБГ, адреса мерног места, идентификациони број мерног места и други подаци од значаја за вођење базе података.

Влада може да утврди продајну цену електричне енергије за надокнаду губитака у дистрибутивном систему, ако су испуњени кључни показатељи успешности.

Министарство, уз претходно прибављену сагласност Републичке комисије за енергетске мреже и министарства надлежног за послове привреде, прописује кључне показатеље успешности из става 10. овог члана.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије, приликом преузимања мерних уређаја, мерно разводних ормана, односно прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману и других уређаја у објектима купаца, односно произвођача има право да измести мерно место у складу са техничким условима утврђеним правилима о раду дистрибутивног система, а трошкове измештања сноси оператор дистрибутивног система.

У случају да се купац, односно произвођач противи преузимању мерних уређаја, мерно разводних ормана, односно прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману и других уређаја, оператор дистрибутивног система електричне енергије има право да исте замени или измести о свом трошку.

Члан 137.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије не може ни да купује ни да продаје електричну енергију, осим куповине електричне енергије за надокнаду губитака у дистрибутивном систему.

Оператор дистрибутивног система, ради оптимизације набавке електричне енергије за надокнаду губитака, може вишкове електричне енергије продати на организованом тржишту електричне енергије, осим када електричну енергију ради надокнаде губитака у дистрибутивном систему купује по уговору о потпуном снабдевању.

Услуге флексибилности у дистрибутивном систему

Члан 137а

Оператор дистрибутивног система је дужан да набавља услуге флексибилности од учесника на тржишту, што укључује учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора енергије, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом, односно производњом, учеснике на тржишту који се баве складиштењем енергије, произвођаче, агрегаторе, као и активне купце.

Оператор дистрибутивног система је дужан да услуге из става 1. овог члана набавља у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима.

Агенција, на основу анализе користи и трошкова коју спроводи оператор дистрибутивног система, утврђује да ли је набавка услуга флексибилности која је заснована на тржишним принципима економски оправдана или би таква набавка довела до озбиљних поремећаја тржишта или до већег загушења у систему.

Уколико Агенција утврди да су резултати анализе користи и трошкова позитивни оператор дистрибутивног система набавља услуге флексибилности у складу са ставом 2. овог члана.

Правилима о раду дистрибутивног система утврђују се техничке карактеристике за услуге флексибилности које се набављају.

Оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује са оператором преносног система приликом набавке и активације услуга флексибилности у дистрибутивном систему у складу са правилима о раду дистрибутивног система, правилима о раду преносног система и правилима о раду тржишта електричне енергије, како би се осигурала оптимална употреба ресурса за пружање услуга флексибилности, сигуран и ефикасан рад система и омогућио развој услуга флексибилности.

Трошкови повезани с набавком услуга флексибилности, укључујући трошкове потребних информационаих и комуникационих технологија, као и трошкови потребне инфраструктуре, признају се оператору дистрибутивног система у складу с методологијом за одређивање цена приступа дистрибутивном систему.

Набавка нефреквентних помоћних услуга

Члан 137б

Свим учесницима на тржишту електричне енергије који су у могућности да пруже нефреквентне помоћне услуге, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту ангажоване у управљању потрошњом, складиштаре електричне енергије и агрегаторе, потребно је да се омогући да пружају нефреквентне помоћне услуге.

Оператори система су одговорни за набавку нефреквентних помоћних услуга потребних за рад система у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишно заснованим процедурама.

Правилима о раду преносног система и правилама о раду дистрибутивног система ближе се уређује поступак квалификације учесника из става 1. овог члана, услови пружања нефреквентних помоћних услуга и начин утврђивања цена нефреквентних помоћних услуга.

У случају да оператор дистрибутивног система или оператор преносног система процени да пружање нефреквентних помоћних услуга засновано на тржишним принципима није економски оправдано, да не постоји релевантан број потенцијалних пружаоца услуга или да се у делу електроенергетског система може нарушити сигуран и поуздан рад система дужан је о томе обавестити Агенцију.

У случају из става 4. овог члана Агенција даје мишљење о начину набавке нефреквентних помоћних услуга.

У случају да Агенција оцени да помоћне нефреквентне услуге није могуће набавити на тржишним принципима оне се набављају по цени која се одређује у складу са методологијом из члана 50. став 1. тачка 5а) овог закона.

Приликом набавке и активације нефреквентних помоћних услуга у дистрибутивној мрежи, оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује са оператором преносног система у складу са правилама о раду дистрибутивног система, правилама о раду преносног система и потврђеним међународним уговорима, како би се осигурала оптимална употреба ресурса и ефикасан рад система, као и омогућио развој нефреквентних помоћних услуга.

Напредни мерни системи

Члан 138.

Оператор дистрибутивног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца електричне енергије.

Ако анализа из става 1. овог члана покаже да је увођење напредног мерног система исплативо или када се напредни мерни системи у потпуности примене, напредни мерни системи морају задовољавати европске стандарде и захтеве из члана 138в став 6. овог закона.

На основу анализе из става 1. овог члана, у случају из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система ће израдити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор дистрибутивног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Планом имплементације из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система ће обухватити минимално 80% места примопредаје у категорији крајњих купаца електричне енергије за коју је утврђена економска оправданост имплементације.

Ако анализа из става 1. овог члана покаже да увођење напредног мерног система није исплативо, оператор дистрибутивног система је дужан поновити анализу у року од четири године и о резултатима анализе обавестити Министарство и Агенцију.

Министарство о резултатима анализе обавештава Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Правилима о раду дистрибутивног система ближе се уређују функционалности напредних мерних система.

Право на напредно бројило

Члан 138а

Ако анализа из члана 138. став 1. овог закона покаже да увођење напредног мерног система није исплативо или ако планом увођења напредних мерних система нису обухваћени сви крајњи купци, оператор дистрибутивног система дужан је да на захтев крајњег купца обезбеди и угради напредно бројило.

Трошкове набавке и уградње напредног бројила из става 1. овог члана сноси подносилац захтева.

Оператор дистрибутивног система дужан је да најкасније у року од четири месеца од дана подношења захтева из става 1. овог члана угради напредно бројило.

Напредно бројило треба да задовољи интероперабилност и способност да пружи повезаност мерне инфраструктуре блиско реалном времену са системима за управљање енергијом купаца.

У понуди за уградњу напредног бројила из става 1. овог члана, оператор дистрибутивног система је дужан да подносиоцу захтева за уградњу напредног бројила прецизно наведе:

- 1) функције и интероперабилност које напредно бројило може да подржи;
- 2) услуге које су изводљиве као и предности које се могу остварити употребом напредног бројила;
- 3) све повезане трошкове које сноси подносилац захтева.

Оператор дистрибутивног система редовно, а најмање сваке две године, преиспитује и јавно објављује трошкове повезане с начином уградње напредних бројила у складу с одредбама овог члана те прати промене трошкова напредних бројила у складу с технолошким развојем целокупног напредног система мерења.

Конвенционално бројило

Члан 138б

Оператор дистрибутивног система је дужан да свако обрачунско мерно место крајњег купца које није опремљено напредним бројилом опреми индивидуалним конвенционалним бројилом којим се тачно мери стварна потрошња на том обрачунском мерном месту.

Крајњи купац треба да има могућност да директно или индиректно очита своје конвенционално бројило или да му се обезбеди приступ очитаном стању бројила путем корисничког интерфејса или другог одговарајућег интерфејса.

Члан 138в

Управљање подацима односи се на податке о мерењу и потрошњи, као и на податке о крајњем купцу који су потребни ради промене снабдевача, агрегатора или за услуге управљања потрошњом као и за друге услуге.

Правилима о раду дистрибутивног система ближе се уређује начин управљања, размена и приступ подацима о крајњим купцима.

Подацима се управља на начин да се обезбеди ефикасан, једноставан и безбедан приступ и размена података, као и заштита и безбедност података.

Обрада личних података спроводи се у складу са прописом којим се уређује заштита података.

Приступ подацима или подношење захтева за стављање на располагање података за крајњег купца се не наплаћују.

Оператори система су дужни да примењују захтеве интероперабилности и недискриминаторне поступке за приступ подацима у складу са актом које доноси Секретаријат енергетске заједнице.

Правила о раду дистрибутивног система електричне енергије

Члан 139.

Правилима о раду дистрибутивног система електричне енергије уређује се:

1) планирање развоја дистрибутивног система, укључујући садржај плана, начин планирања и садржај плана инвестиција;

2) услови за сигуран и поуздан рад дистрибутивног система и обавезе корисника дистрибутивног система;

3) управљање потрошњом;

4) технички услови за прикључење на дистрибутивни систем, технички и други услови за поуздан и сигуран погон дистрибутивног система и поуздано и сигурно преузимање електричне енергије од произвођача прикључених на дистрибутивни систем и из других система, као и поуздана испорука електричне енергије из дистрибутивног система;

5) садржина уговора о експлоатацији објекта који се закључује са корисницима дистрибутивног система и оператором затвореног дистрибутивног система;

6) коришћење и одржавање објеката;

7) параметри и начин контроле квалитета електричне енергије;

8) планирање рада дистрибутивног система;

9) праћење плана производње произвођача прикључених на дистрибутивни систем;

10) оперативни поступци у хитним случајевима, оперативни поступци и управљање системом у нормалним условима и у случају поремећаја и поремећаја на тржишту електричне енергије;

10а) критеријуми и начин примене привремених ограничења снаге;

11) планирање рада и управљање дистрибутивним системом;

12) приступ дистрибутивном систему за сваку категорију корисника дистрибутивног система посебно, инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи осим у случају када је власник оператора преносног система и енергетског субјекта исто лице;

13) процедура за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом, критеријумима за избор класе тачности мерног уређаја и карактеристика пратећих уређаја и опреме, у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система;

14) услови и начин мерења испоручене електричне енергије, процедура за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом, критеријумима за избор класе тачности мерног уређаја и

карактеристика пратећих уређаја и опреме, мерни подаци, коришћење мерних података у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система;

15) место мерења, учестаност и начин контроле мерног места, планирање контрола, садржај записника о контроли;

16) поступак и начин утврђивања неовлашћене потрошње, садржина записника о неовлашћеној потрошњи, начин обрачуна неовлашћене потрошње, права крајњих купаца и поступак одлучивања по приговору;

17) начин утврђивања профила потрошње;

18) начин одређивања коефицијента свођења измерене величине на обрачунску вредност;

19) обавезе корисника и оператора дистрибутивног система у функционалном испитивању и пуштању у погон дела дистрибутивног система у објектима произвођача и купаца који утичу на сигуран и поуздан рад дистрибутивног система, као и у испитивању рада заштитних и управљачких уређаја након значајних погонских догађаја или поремећаја у раду дистрибутивног система;

20) начин контроле квалитета напона;

21) обука особља оператора и корисника дистрибутивног система на пољу оперативних поступака, у циљу сигурног и поузданог рада дистрибутивног система;

22) мере које се предузимају у случају опште несташице, начин предузимања мера, мере штедне и рационалне потрошње електричне енергије и врста објеката по намени којима се не може обуставити испорука електричне енергије у случају опште несташице;

23) мере које се предузимају у случају поремећаја рада електроенергетског система, као и због радова на одржавању и проширењу електроенергетског система;

24) друга питања неопходна за рад дистрибутивног система и функционисање тржишта.

Правила из става 1. овог члана доноси оператор дистрибутивног система електричне енергије уз сагласност Агенције.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора дистрибутивног система и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности на правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прикључење на дистрибутивни систем

Члан 140.

Прикључење на дистрибутивни систем електричне енергије врши се у поступку обједињене процедуре прописане законом којим се уређује изградња објеката.

Захтев за издавање услова за објекте који се прикључују у поступку обједињене процедуре подноси надлежни орган који спроводи обједињену процедуру, а услови садрже све податке потребне за израду техничке документације, извођење радова, капацитете и услове за прикључење, као и износ накнаде за прикључење на дистрибутивни систем. Уколико је надлежни орган Министарство или орган аутономне покрајине, као и за објекте за производњу, услови за објекте се издају на захтев инвеститора.

Услови из става 2. овог члана садрже додатни услов за изградњу објекта у случају када не постоји изграђена електроенергетска инфраструктура потребног капацитета.

Услови из става 2. овог члана важе две године од дана издавања, односно до истека рока важења решења о грађевинској дозволи.

По захтеву органа из става 2. овог члана оператор дистрибутивног система у року од 15 дана од дана добијања захтева за прикључење, ако су за то испуњени услови прописани законом, издаје одобрење које је извршно даном доношења и врши прикључење на дистрибутивни систем.

Одобрење из става 5. овог члана садржи и коначни обрачун за прикључење на дистрибутивни систем.

Изузетно од става 1. овог члана, објекти који су у функцији производње, преноса и дистрибуције електричне енергије, објекти који се граде или постављају по другим законима (рударство и сл.), озаконени објекти, градилишта и објекти у пробном раду, као и објекти који се први пут прикључују за које није потребно прибављање акта за грађење, прикључују се на дистрибутивни систем, трајно или привремено, на основу одобрења за прикључење оператора дистрибутивног система, у складу са овим законом и прописима донетим у складу са овим законом.

Одобрење за прикључење из става 7. овог члана издаје се и за уређаје и инсталације јавних догађаја, циркуса, покретних објеката, објеката на води, контејнера, камп-приколица, хоризонталне и вертикалне сигнализације на постојећим путевима и саобраћајницама, телекомуникационе и опреме за видео надзор, билборда, сепарација, багера, уређаја за складиштење енергије, купаца-произвођача и друге уређаје и инсталације на површинама јавне намене или на парцелама на којима нема изграђених објеката по закону којим се уређује изградња објеката.

Одобрење за прикључење из става 7. овог члана издаје се и за објекте купца или произвођача електричне енергије који су већ прикључени на дистрибутивни систем, у случају поновног прикључења услед искључења, промене техничких услова на месту прикључења које обухватају: повећање или смањење одобрене снаге објекта купца или произвођача електричне енергије, промена начина мерења, промена места мерења и други случајеви на захтев корисника.

Ближи услови издавања одобрења за прикључење на дистрибутивни систем из ст. 7, 8. и 9. овог члана уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Члан 141.

Поступак прикључења електране покреће се подношењем захтева за израду студије прикључења оператору дистрибутивног система. Студија прикључења није потребна за електране инсталисане снаге мање од 50 kW.

Уз захтев из става 1. овог члана прилаже се доказ да је за електрану одговарајућим документом просторно-урбанистичког планирања опредељена намена простора за њену изградњу, односно да је донета одлука о изради одговарајућег планског документа за електрану која се прикључује.

Оператор дистрибутивног система истовремено израђује студију прикључења за више поднетих захтева у временским периодима ближе уређеним актом из члана 214. закона. Студија прикључења мора да садржи и привремена ограничења снаге у току рада електране, за која оператор дистрибутивног система није дужан да плати финансијску надокнаду произвођачу, ако студија покаже да би прикључењем електране у одређеним временским интервалима оператор дистрибутивног система укупну активну снагу из дистрибутивног система предао у преносни систем у износу већем од оног прописаног законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије.

Оператор дистрибутивног система ближе уређује права и обавезе са подносиоцем захтева кроз уговор о изради студије прикључења.

Оператор дистрибутивног система је дужан да до почетка временског периода из става 3. овог члана закључи уговор о изради студије прикључења, ако су испуњени услови за његово закључење прописани овим законом и актом из члана 214. овог закона.

Оператор дистрибутивног система је дужан да у року од десет дана од дана истека временског периода из става 3. овог члана достави студију прикључења подносиоцима захтева.

Подносилац захтева је дужан, да за електрану инсталисане снаге преко 400 kW у року не краћем од 30 дана од дана уручења студије о прикључењу, достави банкарску гаранцију да ће у року одређеном актом из члана 214. овог закона, изградити електрану.

Одредба става 7. овог члана не односи се на активног купца.

Ако је након истека рока за достављање банкарске гаранције дошло до смањења укупне захтеване снаге по поднетим захтевима за која се наставља поступак прикључења у односу на захтевану снагу по свим обрађеним захтевима поднетим у истом временском периоду, оператор дистрибутивног система је дужан да по службеној дужности изврши измену студија прикључења.

Оператор дистрибутивног система је дужан да изда услове за пројектовање и прикључења имаоцу студије прикључења у року од 15 дана од дана пријема захтева, ако је ималац студије прикључења обезбедио плански документ и израдио идејно решење.

Услови за пројектовање и прикључење важе у границама важења студије прикључења, а реализују се изградњом електране.

Члан 141а

Оператор дистрибутивног система је инвеститор изградње прикључка, и по правилу, гради прикључак на дистрибутивни систем.

На захтев лица које има студију прикључења и локацијске услове, оператор дистрибутивног система је дужан да закључи уговор о прикључењу на основу кога га овлашћује да у име оператора дистрибутивног система изгради прикључак.

Права и обавезе оператора дистрибутивног система и произвођача, уређују се уговором о пружању услуге прикључења који садржи нарочито: опис прикључка, годину прикључења, средства финансијског обезбеђења, права и обавезе у погледу израде планско-техничке документације за прикључак, решавање имовинско-правних односа за прикључак, прибављање дозвола за прикључак, праћење изградње прикључка, динамику извођења радова, рокове, стручни надзор који је одредио инвеститор и друга питања.

У случају из става 2. овог члана, произвођачу ће се умањити трошкови прикључења на систем у складу са методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију.

За прикључак из става 2. овог члана прибавља се документација на име оператора дистрибутивног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката.

Изградња или реконструкција дистрибутивне електроенергетске мреже из члана 128. став 2. овог закона и прикључка из става 1. овог члана на земљишту у јавној својини може се вршити без преноса инвеститорских права, уколико је инвеститор изградње или реконструкције оператор дистрибутивног система који је основан, односно на којег су пренета овлашћења од стране власника земљишта у јавној својини.

За реконструкцију или доградњу објекта или прикључка из става 6. овог члана, а који није уписан у јавне књиге о евиденцији непокретности, у складу са законом којим се уређује упис непокретности, не доставља се доказ о одговарајућем праву на земљишту, односно објекту, већ се као доказ подноси елаборат геодетских радова уз одговарајућу изјаву инвеститора о техничким карактеристикама и општем стању објекта.

По изградњи прикључка, прикључак постаје део дистрибутивног система.

У случају прикључења сопствене потрошње трансформаторских станица 400/x kV и 220/x kV оператора преносног система, трошкове изградње прикључка сноси оператор дистрибутивног система.

Члан 1416

Оператор дистрибутивног система је дужан да донесе, редовно ажурира и објави на својој интернет страници процедуру за прикључење која садржи:

- 1) опис свих фаза поступка прикључења са свим актима које оператор издаје у поступку прикључења, укључујући и уговоре који са закључују са подносиоцем захтева;
- 2) интерни опис процедуре решавања захтева;
- 3) услове и доказе за издавања аката у поступку прикључења;
- 4) рокове за поступање оператора дистрибутивног система и подносиоца захтева;
- 5) начин комуникације и достављања обавештења и поднесака;
- 6) опис правних лекова;
- 7) моделе аката, уговора и захтева који се издају, закључују и подносе у поступку прикључења;
- 8) друга питања од значаја за прикључење.

Оператор дистрибутивног система је дужан да јавно објави доступне капацитете за прикључење електрана на обновљиве изворе енергије и складишта.

Подаци о капацитетима нису обавезујући за оператора дистрибутивног система и информативног су карактера.

Члан 142.

Одобрење за прикључење објекта из члана 140. ст. 7, 8. и 9. овог закона издаје се решењем у управном поступку на захтев правног или физичког лица чији се објекат прикључује.

Оператор дистрибутивног система је дужан да одлучи по захтеву за прикључење објекта купца у року од 15 дана од дана пријема писменог захтева, односно по захтеву за прикључење објекта произвођача у року од 45 дана од дана пријема писменог захтева.

Против решења из става 1. овог члана може се поднети жалба Агенцији, у року од 15 дана од дана достављања решења. Одлука Агенције по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 143.

Одобрење за прикључење објекта на дистрибутивни систем садржи нарочито: место прикључења на систем, начин и техничке услове прикључења, одобрену снагу, место и начин мерења енергије, рок за прикључење и трошкове прикључења.

Технички и други услови прикључења на дистрибутивни систем одређују се у складу са овим законом, прописом из члана 214. овог закона, техничким и другим прописима и правилима о раду система на који се објекат прикључује.

Члан 144.

Трошкове прикључења из члана 143. став 1. овог закона утврђује оператор дистрибутивног система, у складу са Методологијом за утврђивање трошкова прикључења коју доноси Агенција.

Трошкови прикључења обухватају и трошкове набавке мерних уређаја и сноси их подносилац захтева за прикључење.

Методологијом из става 1. овог члана утврђују се начин и ближи критеријуми за обрачун трошкова прикључења, а у зависности од места прикључења на систем, одобрене снаге, потребе за извођењем радова или потребе за уграђивањем неопходне опреме или других објективних критеријума.

Оператор дистрибутивног система је дужан да, пре почетка примене, достави Агенцији акт о висини трошкова прикључења, у складу са методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију електричне енергије.

Агенција ће захтевати измену акта о висини трошкова прикључења, ако није донет у складу са методологијом.

Члан 145.

Оператор дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат купца и објекат складишта електричне енергије на дистрибутивни систем у року од седам дана од дана испуњења следећих услова:

1) услова из одобрења за прикључење из члана 140. ст. 7, 8. и 9. овог закона, односно из услова за пројектовање и прикључење за објекте из члана 140. став 1. овог закона;

2) да је за објекат прибављена употребна дозвола или акт којим се одобрава пробни рад или да уређаји и инсталације објекта купца испуњавају техничке и друге прописане услове;

3) да купац или складиштар електричне енергије достави оператору дистрибутивног система уговор о снабдевању без комерцијалних података или потврду снабдевача о закљученом уговору;

4) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Оператор дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат произвођача електричне енергије на дистрибутивни систем у року од **15** дана од дана испуњења следећих услова:

1) услова из одобрења за прикључење;

2) да је за објекат прибављен акт којим се одобрава пуштање у пробни рад или употребна дозвола;

3) да произвођач достави оператору дистрибутивног система уговор о снабдевању електричном енергијом **без комерцијалних података;**

4) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Прикључењем објекта из ст. 1. и 2. овог члана прикључак постаје део система на који је прикључен.

Прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом ближе се уређују услови и начин доказивања испуњености услова из ст. 1. и 2. овог члана.

Ако оператор дистрибутивног система не прикључи објекат купца, односно произвођача на дистрибутивни систем у року из ст. 1. и 2. овог члана, надлежни инспектор, на захтев купца, односно произвођача електричне енергије проверава, у року од 15 дана од дана подношења захтева, испуњеност услова за прикључење из ст.

1. и 2. овог члана и ако утврди да су испуњени услови наложиће оператору дистрибутивног система да у року од два радна дана изврши прикључење објекта.

Члан 146.

Место предаје електричне енергије купцу, односно место преузимања електричне енергије од произвођача је место на коме се граниче инсталације објекта купца, односно произвођача и дистрибутивног система.

Место разграничења одговорности између енергетског субјекта и купца, односно произвођача и место мерења електричне енергије ближе ће се уредити прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Интеграција електромобилности у електроенергетску мрежу

Члан 146а

Оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује на недискриминаторној основи са физичким или правним лицем које је власник, развија или управља пуњачима за електрична возила, а у вези са њиховим прикључењем на мрежу, водећи рачуна да негативи повратни утицај пуњача на дистрибутивни систем буде минималан.

Прикључење јавно доступних и приватних места за пуњење електричних возила на дистрибутивни систем уређује се прописом из члана 214. овог закона и правилима о раду дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система по правилу не може бити власник, нити развијати или управљати пуњачима за електрична возила осим у случају када поседује пуњаче искључиво за сопствене потребе.

Члан 147.

Подземни и надземни водови свих напонских нивоа су предмет уписа у катастар водова, односно катастар инфраструктуре, у складу са законом којим се уређује поступак уписа у катастар непокретности и катастар инфраструктуре, као и овим законом.

Трансформаторске станице свих напонских нивоа, укључујући командно-погонске зграде, каде трансформатора и спољна постројења, као и стубне трансформаторске станице предмет су уписа у катастар водова, односно катастар инфраструктуре у складу са законом којим се уређује државни премер и катастар, као и овим законом.

Електроенергетски објекти из ст. 1. и 2. овог члана за које је издата употребна, односно грађевинска дозвола, на захтев оператора преносног, односно дистрибутивног система, уписују се у катастар водова, односно катастар инфраструктуре, на основу елабората геодетских радова и података о објекту из употребне односно грађевинске дозволе, ако је за објекат издата само грађевинска дозвола.

Изузетно од става 3. овог члана, ако употребна, односно грађевинска дозвола не садрже све податке о објекту који се уписују у катастар, ти подаци се могу уписати и на основу уверења надлежног органа, којим се потврђују ти подаци у складу са техничком документацијом на основу које је издата употребна, односно грађевинска дозвола.

За електроенергетске објекте из ст. 1. и 2. овог члана који су изграђени до 2016. године, а за које уверење из става 4. овог члана надлежни орган не може да изда, упис података о објекту се може

извршити и на основу налаза и мишљења сталног судског вештака грађевинске струке, израђеног на основу техничке документације из става 4. овог члана.

За електроенергетске објекте из ст. 1. и 2. овог члана који су изграђени до 2016. године, а за које уверење из става 4. овог члана надлежни орган не може да изда због непостојања техничке документације услед дејства више силе, упис се врши на основу уверења надлежног органа издатог у складу са налазом и мишљењем вештака грађевинске струке и извештајем о затеченом стању, сачињеном у складу са законом који уређује озакоњење објеката.

Орган јединице локалне самоуправе надлежан за имовинско-правне послове донеће решење о утврђивању земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, на захтев оператора преносног и дистрибутивног система који је власник објекта који није уписан као носилац права коришћења на грађевинском земљишту на коме је тај објект изграђен. Правноснажно решење о утврђивању земљишта за редовну употребу објекта је основ за упис својине на грађевинском земљишту у корист оператора преносног или дистрибутивног система.

Трансформаторске станице изграђене до 2016. године, на земљишту на коме су привредна друштва, или физичка лица, имала право коришћења до 4. августа 2023. године, без обзира на намену утврђену важећим планским документима, у поступку утврђивања земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, оператор дистрибутивног система не плаћа накнаду за стицање права својине на том земљишту које је обухваћено решењем о утврђивању земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле.

Електроенергетски објекти за које је издато решење о одобрењу за извођење радова, у складу са прописом којим се уређује планирање и изградња објеката уписују се у катастар водова, односно катастар инфраструктуре, на основу елабората геодетских радова и података о објекту које садржи то решење.

Затворени дистрибутивни систем електричне енергије

Члан 148.

Затворени дистрибутивни систем је систем преко кога се дистрибуира електрична енергија на географски ограниченој индустријској зони, трговачкој зони и зони заједничких услуга, уколико:

- 1) је пословање или производни процес корисника тог система из специфичних и сигурносних разлога повезан;
- 2) се електрична енергија првенствено дистрибуира власнику или оператору система, њиховим повезаним предузећима и другим корисницима система.

На затворени дистрибутивни систем не могу бити прикључени крајњи купци из категорије домаћинства, осим у случају малог броја домаћинстава која су запослењем или на неки други начин у вези са власником или корисником оператора затвореног дистрибутивног система и налазе се на подручју тог система.

Члан 149.

Корисници чији су објекти прикључени на затворени дистрибутивни систем не смеју бити дискриминисани у односу на кориснике других дистрибутивних система у погледу испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Члан 150.

Власник затвореног дистрибутивног система, уколико није заинтересован за обављање делатности дистрибуције и управљања затвореним дистрибутивним системом, може тај систем правним послом отуђити или дати на коришћење другом заинтересованом правном субјекту.

У случају из става 1. овог члана, право прече куповине, односно право пречег коришћења има оператор система на који је затворени дистрибутивни систем прикључен, односно оператор дистрибутивног система са којим је повезан затворени дистрибутивни систем.

У случају да се не обезбеди оператор затвореног дистрибутивног система у смислу ст. 1. и 2. овог члана, Влада ће привремено, за период који не може бити дужи од две године, одредити територијално надлежног оператора дистрибутивног система за обављање делатности дистрибуције и управљања затвореним дистрибутивним системом.

У случају из става 3. овог члана власник затвореног дистрибутивног система и територијално надлежни оператор дистрибутивног система уговором ће уредити питања у вези са накнадом за коришћење затвореног дистрибутивног система.

Члан 151.

Агенција доноси методологију за обрачун цене приступа затвореном дистрибутивном систему.

Оператор затвореног дистрибутивног система доноси одлуку о цени приступа затвореном дистрибутивном систему на основу методологије из става 1. овог члана и објављује на својој интернет страници.

На захтев корисника затвореног дистрибутивног система, Агенција је дужна да провери начин утврђивања цене приступа том систему и у случају да утврди да цене нису донете у складу са методологијом, захтева од оператора затвореног дистрибутивног система корекцију цена.

Одговорности и дужности оператора затвореног дистрибутивног система електричне енергије

Члан 152.

Оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије одговоран је за:

- 1) сигуран и поуздан рад затвореног дистрибутивног система и квалитет испоруке електричне енергије;
- 2) недискриминаторан и економичан приступ затвореном дистрибутивном систему;
- 3) испуњење рационалних захтева за повећање снаге свог система;
- 4) испуњење рационалних захтева за изградњу, односно усаглашавања постојећих прикључака корисника затвореног дистрибутивног система са потребама корисника тог система;
- 5) исправност и поузданост мерења електричне енергије на местима испоруке из затвореног дистрибутивног система.

Члан 153.

Оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије дужан је да:

- 1) одржава мрежу;
- 2) донесе правила о раду затвореног дистрибутивног система, уколико има специфичних потреба у односу на правила о раду дистрибутивног система **односно преносног**;

3) израђује план инвестиција у затвореном дистрибутивном систему, усклађен са потребама корисника система;

4) донесе одлуку о цени за приступ затвореном дистрибутивном систему у складу са овим законом;

5) прати губитке у затвореном дистрибутивном систему и доноси план за смањење губитака електричне енергије;

6) набави електричну енергију за надокнаду губитака у својој мрежи;

7) корисницима затвореног дистрибутивног система пружа информације потребне за ефикасан приступ затвореном дистрибутивном систему на принципима транспарентности и недискриминације;

8) закључи уговор о експлоатацији објекта са оператором система на чији систем је повезан;

9) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

10) прикупља и објављује податке и информације неопходне за испуњавање прописаних обавеза по питању транспарентности и праћења тржишта електричне енергије;

11) обезбеди податке о потрошњи и производњи електричне енергије на основу читавања бројила електричне енергије које испуњава прописане метролошке захтеве или утврђених профила потрошње до дванаестог у месецу за претходни месец и у року од три дана обезбеди оператору преносног система, купцу, произвођачу и снабдевачу приступ подацима;

12) верификује и доставља податке снабдевачу за купце које он снабдева на основу измерених сатних вредности или израчунатих сатних вредности на основу измерене месечне вредности и профила потрошње;

13) обезбеди право на приступ подацима о потрошњи електричне енергије у складу са чланом 56. став 1. тачка 11) овог закона;

14) предузима прописане мере безбедности;

15) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и за заштиту животне средине;

15а) раздваја рачуне по делатностима и доставља податке и документацију на захтев Агенције;

15б) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета плати накнаду крајњем купцу у складу са правилима из члана 215. овог закона;

15в) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

16) уређује друга питања неопходна за рад затвореног дистрибутивног система и функционисање тржишта.

Правила о раду затвореног дистрибутивног система

Члан 154.

Оператор затвореног дистрибутивног система дужан је да се придржава правила о раду система на који је прикључен.

Оператор затвореног дистрибутивног система може да уреди специфичност свог система правилима о раду затвореног дистрибутивног система електричне енергије у погледу:

1) техничких и других услова за поуздан и сигуран погон затвореног дистрибутивног система;

- 2) техничких услова за прикључење на затворени дистрибутивни систем;
- 3) приступа затвореном дистрибутивном систему;
- 4) коришћења и одржавања објеката;
- 5) посебних поступака у случају поремећаја у раду;
- 6) других питања неопходних за рад затвореног дистрибутивног система.

Правила из ст. 1. и 2. овог члана објављују се на интернет страници оператора затвореног дистрибутивног система електричне енергије.

На захтев корисника затвореног дистрибутивног система, Агенција ће преиспитати правила о раду затвореног дистрибутивног система.

У случају да Агенција утврди да правила о раду затвореног дистрибутивног система нису донета у складу са овим законом, захтеваће од оператора затвореног дистрибутивног система измену правила.

Члан 155.

Оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије који нема лиценцу за снабдевање електричном енергијом, може да набавља електричну енергију само за надокнаду губитака у затвореном дистрибутивном систему и да учествује на организованом тржишту електричне енергије и на њему набавља електричну енергију, како би на најефикаснији начин оптимизовао набавку електричне енергије неопходне за надокнаду губитака у затвореном дистрибутивном систему.

Агенција може оператора затвореног дистрибутивног система ослободити обавезе да се електрична енергија за надокнаду губитака у дистрибутивној мрежи, набавља на транспарентан, недискриминаторан начин и под тржишним условима.

Члан 156.

Оператор затвореног дистрибутивног система може снабдевати електричном енергијом крајње купце чији су објекти прикључени на тај систем, ако има лиценцу за снабдевање електричном енергијом, али уговором о снабдевању електричном енергијом не може уговорити услове којима ће отежати право крајњег купца на промену снабдевача.

У случају из става 1. овог члана, крајњи купац има право на промену снабдевача под општим условима за промену снабдевача прописаним овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Својина на електроенергетским мрежама

Члан 157.

Преносна електроенергетска мрежа може, у складу са законом, бити у јавној својини и у својини оператора преносног система кога је основала Република Србија за обављање делатности преноса и управљања преносним системом.

Дистрибутивна електроенергетска мрежа може, у складу са законом, бити у јавној својини и у својини оператора дистрибутивног система кога је основала Република Србија или које је зависно друштво правног лица чији је оснивач Република Србија.

Оператор система стиче својину на објектима електроенергетске мреже које изгради својим средствима или прибави правним послом.

У случају престанка оператора система чији је оснивач Република Србија електроенергетска мрежа постаје својина Републике Србије.

У случају престанка оператора система – зависног друштва правног лица кога је основала Република Србија електроенергетска мрежа постаје својина тог правног лица, а ако престане и то правно лице електроенергетска мрежа постаје својина Републике Србије.

Изузетно од ст. 4. и 5. овог члана када је правни следбеник оператора система који престаје са радом друго правно лице чији је оснивач Република Србија, које по одредбама овог закона може имати својину на електроенергетским мрежама, то правно лице стиче својину на тим мрежама.

Електроенергетске мреже из ст. 1. и 2. овог члана не могу се отуђити из јавне својине, нити из својине оператора система нити могу бити предмет оптерећења или принудног извршења.

Члан 158.

У погледу стицања својине оператора преносног, односно дистрибутивног система на електроенергетским мрежама у складу са овим законом неће се примењивати одредбе Закона о јавној својини („Службени гласник РС”, бр. 72/11, 83/13 и 105/14) које се односе на стицање својине јавних предузећа и друштава капитала на средствима у државној својини.

Приступ систему

Члан 159.

Оператор преносног, дистрибутивног система, **затвореног дистрибутивног система** електричне енергије је дужан да омогући корисницима система приступ систему по регулисаним ценама на принципу јавности и недискриминације, у складу са одредбама овог закона, као и прописима и правилима о раду система донетим на основу овог закона.

*Службени гласник РС, број 40/2021

Члан 160.

Приступ систему се уређује уговором о приступу који закључују оператор преносног, дистрибутивног система **односно затвореног дистрибутивног система** и корисник система, у складу са правилима о раду система.

Уговор о приступу поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи, садржи: податке о месту примопредаје, снагу на месту примопредаје, обрачунски период и начин обрачуна у складу са методологијама из члана 50. овог закона, као и друге елементе у зависности од специфичности места примопредаје.

Уговором о приступу систему за пренос, односно дистрибуцију електричне енергије не може се уговорити снага већа од одобрене снаге на месту примопредаје.

Члан 160а

Објектима за производњу електричне енергије и објектима за управљање потрошњом управља се без дискриминације на транспарентан начин кроз одговарајуће тржишне механизме, осим ако законом није другачије прописано.

Право приоритетног приступа оператор дистрибутивног система је дужан да омогући:

1) електранама које користе обновљиве изворе енергије, односно високоефикасне когенерације, инсталисане снаге мање од 400 kW,

2) електранама које користе обновљиве изворе енергије, ако почну са радом после 1. јануара 2026. године, а инсталисана снага им је мања од 200 kW,

3) и електранама који имају одобрен статус демонстрационог пројекта ограничено на период и у обиму који је неопходан да би се остварила сврха тог пројекта.

На захтев оператора система, Агенција може да одобри да се не примени право приоритетног приступа на објекте из става 2. овог члана који почну са радом најмање 6 месеци од доношења одлуке којом се одобрава то изузеће, односно да се право приоритетног приступа примени на објекте са мањом инсталисаном снагом у односу на снагу објеката из става 2. овог члана, ако утврди:

1) да постоји организовано унутар дневно тржиште, друга велепродајна тржишта и балансно тржиште која су у потпуности доступна свим учесницима на тржишту;

2) да су правила редиспечинга и управљања загушењима транспарентна;

3) ако национални допринос удела обновљивих извора енергије није мањи од националног циља утврђеног одлуком Министарског савета или ако је удео обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи електричне енергије минимум 50%.

Агенција је дужна да обавести Секретаријат Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице о изузећу из става 3. овог члана са образложењем о испуњености услова из става 3. овог члана.

Агенција јавно објављује одлуку о изузећу из става 3. овог члана, која садржи детаљно образложење за давање изузећа уз заштиту комерцијално осетљивих података.

Право на приоритетни приступ не може да се ограничи произвођачима који су то право стекли по ранијим прописима, осим ако те електране буду значајно измењене тако да те промене захтевају измену одобрења за прикључење или повећање капацитета електране.

Право на приоритетан приступ не сме да угрози сигурност рада система и да представља разлог за веће ограничење преносних капацитета између зона трговања у складу са чланом 165а овог закона, при чему свако ограничење права на приоритетан приступ мора бити транспарентно и недискриминаторно.

Основна правила редиспечинга

Члан 160б

Редиспечинг производње и редиспечинг управљања потрошњом заснива се на објективним, транспарентним и недискриминаторним критеријима.

Редиспечинг је отворен за све произвођаче електричне енергије без обзира на врсту технологије, објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње на домаћем тржишту, као и за учеснике на тржишту у Енергетској заједници и Европској унији само ако је технички изводљиво.

Услуге објеката корисника система за потребе редиспечинга, што укључује нарочито производне објекте, објекте за складиштење електричне енергије, као и објекте управљиве потрошње набављају се тржишним путем и плаћају од стране оператора система у виду финансијске надокнаде.

Понуде за балансну енергију које се активирају у редиспечингу не узимају се у обзир приликом прорачуна цене финансијског поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна.

Изузетно од става 2. овог члана, оператор преносног система може да врши редиспечинг који није заснован на тржишним принципима у следећим случајевима:

- 1) ако није успостављен редиспечинг на тржишним принципима;
- 2) ако су редиспечингом заснованом на тржишним принципима ангажовани сви доступни ресурси за редиспечинг;
- 3) ако је број и капацитет доступних производних објеката, објеката за складиштење електричне енергије и објеката управљиве потрошње на нивоу који не обезбеђује конкуренцију учесника у подручју где је потребно применити редиспечинг;
- 4) ако тренутно стање у мрежи редовно и на предвидљив начин доводи до загушења, тако да би редиспечинг на тржишним принципима довео до редовних стратешких понуда учесника на тржишту и повећао ниво унутрашњих загушења;
- 5) ако је оператор преносног система донео акциони план за смањење загушења у мрежи или обезбедио минимални преносни капацитет између зона трговања у складу са чланом 165а овог закона.

Правилима о раду преносног система, правилима о раду дистрибутивног система односно правилима о раду тржишта уређује се редиспечинг а на основу објективних, транспарентних и недискриминаторних критеријума.

Оператори система су дужни да Агенцију извештавају једном годишње о:

- 1) степену развоја и ефективности редиспечинга за производне објекте, објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње;
- 2) разлозима за примену редиспечинга, количинама у MWh и врсти производних објеката које су биле предмет редиспечинга;
- 3) предузетим мерама да се смањи потреба за редиспечингом који смањује производњу електрана које користе обновљиве изворе енергије и из високоефикасне когенерације;
- 4) инвестицијама у дигитализацију мреже и услуга која повећавају флексибилност система.

Агенција је дужна да поднесе извештај о редиспечингу Регулаторном одбору Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице који садржи сажет приказ информација из става 7. овог члана са препорукама о унапређењу ове области, као и да га објави на својој интернет страници.

Оператор преносног система, односно дистрибутивног система су дужни, да у границама захтева који се односе на одржавање поузданог и сигурног рада система:

- 1) гарантује способност преносне и дистрибутивне мреже да пренесе и дистрибуира произведену електричну енергију из електрана које користе обновљиве изворе енергије и електрана са високоефикасном когенерацијом, са минималном потребом за редиспечингом, чиме се не спречава да се при планирању мреже узме у обзир ограничено редиспечирање ако оператор преносног система и оператор дистрибутивног система могу на транспарентан начин показати да је то економски ефикасније и да не прелази 5% годишње производње електричне енергије у постројењима која се служе обновљивим изворима енергије и која су прикључена на њихову мрежу, осим уколико је удео електричне енергије из таквих електрана већи од 50% у бруто финалној потрошњи електричне енергије;

2) предузима одговарајуће тржишне и мрежне тополошке мере у циљу минимизовања редиспечинга којим се смањује производња електричне енергије из обновљивих извора и високоефикасне когенерације;

3) обезбеди флексибилност мреже.

Основна правила редиспечинга који није заснован на тржишним принципима

Члан 160в

Оператор система смањује производњу електричне енергије применом редиспечинга који није заснован на тржишним принципима:

1) на електране произвођача из обновљивих извора енергије ако не постоји друга алтернатива или ако би друге опције направиле несразмерне трошкова или произвеле озбиљне ризике по сигурност система;

2) на електране са високоефикасном когенерацијом само ако, осим смањења производње из електрана произвођача из обновљивих извора енергије, или ако би друге опције направила несразмерне трошкова или произвеле озбиљне ризике по сигурност система;

3) на производне објекте крајњих купаца који производе електричну енергију искључиво за своје потребе из обновљивих извора енергије или користе високоефикасну когенерацију, без предаје електричне енергије у систем осим ако ниједно друго решење не би могло да реши проблеме сигурности система;

4) смањење производње из става 1. овог члана мора бити оправдано и транспарентно. оправдани разлози за редиспечинг из става 1. овог члана део је извештаја из члана 160б став 7. овог закона.

У случају примене редиспечинга који није заснован на тржишним принципима, оператор преносног система је дужан да плаћа финансијску надокнаду кориснику система чији је производни објекат, објекат за складиштење електричне енергије или објекат управљиве потрошње предмет редиспечинга, осим уколико је корисник система пристао на прикључење којим се не гарантује сигурна испорука електричне енергије у систем.

Финансијска надокнада из става 1. овог члана мора бити једнака већој вредности једног од следећих елемената или њиховој комбинацији уколико би примена само већег елемента довела до неоправдано ниске или неоправдано високе надокнаде:

1) додатни оперативни трошкови изазвани применом редиспечинга, као што су додатни трошкови горива у случају редиспечинга који утиче на повећање производње електричне енергије или трошкови обезбеђивања резервног грејања у случају када се редиспечингом смањује производња електране која користи високоефикасну когенерацију;

2) нето приходи од продаје електричне енергије на дан-унапред тржишту коју би производни објекти, објекти за складиштење електричне енергије и објекти управљиве потрошње испоручили на тржиште да није примењен редиспечинг, укључујући у нето приходе и финансијску вредност подстицаја која би за такве објекте била исплаћена корисницима система ако су у систему подстицаја.

Члан 161.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије може одбити приступ систему само ако нема техничких могућности због:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) погонских сметњи или преоптерећености система;
- 3) угрожене сигурности рада система.

Подаци о нивоу оптерећења преносног, односно дистрибутивног система су јавни, а врста, обим и начин објављивања података морају бити у складу са правилима о раду система на који је објекат прикључен.

У случају када оператор система одбије да закључи уговор о приступу систему дужан је да о томе одлучи решењем у року од пет дана од дана достављања захтева за закључење уговора.

Решење из става 3. овог члана садржи детаљно образложене разлоге за одбијање приступа систему и засноване на објективним и технички и економски оправданим критеријумима.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба Агенцији, у року од осам дана од дана достављања решења.

Агенција је дужна да обезбеди да критеријуми за одбијање приступа систему буду доследно примењени.

Агенција је дужна да обезбеди, када је то могуће и када се догоди одбијање, да оператор преносног, односно дистрибутивног система пружи заинтересованој страни информацију о мерама које ће бити предузете у циљу повећања капацитета мреже.

Заинтересована страна која тражи информацију из става 7. овог члана дужна је да плати одговарајућу накнаду.

Одлука Агенције донета по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Брисан је назив и члан 162.

Приступ преносном систему у размени електричне енергије између зона трговања

Члан 163.

Приступ преносном систему у прекограничној размени електричне енергије се остварује на основу права на коришћење прекограничног преносног капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система може доделити физичко или финансијско право на коришћење преносног капацитета између зона трговања.

Право на коришћење прекограничних преносних капацитета између зона трговања, додељује се на недискриминаторан и транспарентан начин, у складу са усаглашеним техничким критеријумима рада повезаних преносних система и правилима за расподелу прекограничних преносних капацитета између зона трговања.

Члан 164.

Право на учешће у расподели права на коришћење преносног капацитета између зона трговања и на коришћење преносног капацитета између зона трговања се остварује на основу уговора који са учесницима на тржишту закључује оператор преносног система или правно лице које у име оператора преносног система додељује преносни капацитет између зона трговања.

Правилима за расподелу права на коришћење преносних капацитета између зона трговања уређују се поступак и начин расподеле права на коришћење преносних капацитета између зона

трговања, врста и обим података и начин њиховог објављивања, као и друга питања везана за расподелу права на коришћење преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система доноси правила из става 2. овог члана уз сагласност Агенције и дужан је да их објави на својој интернет страници.

Правила из става 2. овог члана морају бити у складу са уговором о Енергетској заједници и са другим међународним уговорима које је потврдила Република Србија.

Зоне трговања у складу са тржишним потребама предлаже оператор преносног система а одобрава Агенција у складу са овим законом.

Зона трговања

Члан 164а

Границе зоне трговања заснивају се на дугорочним и структурним загушењима у преносној мрежи.

Унутар зоне трговања не могу да постоје структурна загушења, осим уколико не утичу на суседне зоне трговања или ако утичу, да таква загушења могу да постоје привремено, под условом да је утицај на суседне зоне трговања ублажен мерама корективних акција и да таква загушења не смањују коришћење преносних капацитета између зоне трговања у складу са чланом 165а овог закона.

Зона трговања се формира тако да максимизује економску ефикасност и прекограничну трговину у складу са чланом 165а овог закона између зона трговања у истом региону за прорачун капацитета, уз одржавање сигурности снабдевања.

Ако ЕНТСО-Е или регулаторно тело надлежно за једног или више оператора преносних система у другим контролним областима достави извештај оператору преносног система у коме су утврђена структурна загушења, оператор преносног система без одлагања о томе обавештава Агенцију која у року не дужем од шест месеци, а у сарадњи са оператором преносног система, на основу методологије за измену зоне трговања донете на нивоу Европске уније, може да донесе одлуку којом утврђује да је потребно изменити зону трговања или да утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања.

Агенција о одлуци из става 4. овог члана обавештава Секретаријат Енергетске заједнице и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Ако Агенција одлучи да је потребно изменити зону трговања обавестиће о томе све надлежне органе чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице са којима се зона трговања Републике Србије налази у региону за прорачун капацитета у циљу доношења једногласне одлуке о измени зоне трговања, сагласно обавезама које произилазе из Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Агенција пре доношења одлуке о измени зоне трговања консултује заинтересоване стране док у одлуци посебно утврђује датум њене примене и одговарајући прелазни период ако је потребан.

Уколико надлежни органи чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању енергетске заједнице једногласно не донесу одлуку о измени зоне трговања, коначну одлуку о измени зоне трговања доноси Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

У случају да Агенција у одлуци из става 4. овог члана утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши

измена зоне трговања, оператор преносног система је дужан да донесе тај план за период од четири године.

Без обзира на степен реализације акционог плана из става 9. овог члана, оператор преносног система је дужан да обезбеди годишње повећање преносних капацитета у линеарној путањи између зоне трговања до његове минималне вредности утврђене у складу са чланом 165а овог закона и да извештава Агенцију и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице сваке године у време важења акционог плана, као и шест месеци након његовог истека, о томе да ли је преносни капацитет у претходних 12 месеци између зоне трговања повећан у складу са линеарном путањом, односно да ли је достигао минималне вредности из члана 165а овог закона, које морају да се остваре најкасније до 31. децембра 2027.

Почетна вредност линеарне путање годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања одређује се упоређивањем вредности додељеног капацитета на граници зоне трговања или на критичном елементу мреже у години која претходи години доношења акционог плана из става 9. овог члана и вредности додељеног просечног капацитета за период од три године које претходе години доношења акционог плана, тако да се за почетну вредност узима она вредност која је већа.

Трошкови корективних акција који су потребни да би се испунила линеарна путања годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања или омогућио преносни капацитет на граници зоне трговања, односно критичном елементу мрежу у складу са акционим планом из става 9. овог члана сноси оператор преносног система.

Сваке године у току примене акционог плана из става 9. овог члана, као и у року од шест месеци од његовог истека, оператор преносног система доставља извештај Агенцији и Регулаторном одбору Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице да ли је у току претходних 12 месеци расположив преносни капацитет између зоне трговања достигао вредности из линеарне путање годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања, односно да ли је од 1. јануара 2028. године достигнут минимални капацитет из члана 165а овог закона. Пре слања извештаја, оператор преносног система доставља све релевантне податке Агенцији на сагласност.

Ако се из извештаја оператора преносног система утврди да оператор преносног система не повећава преносни капацитет између зоне трговања у складу са линеарном путањом из става 10. овог члана, Агенција у року шест месеци покреће поступак измене или одржања зоне трговања у складу са ст. 6 и 7. овог члана.

Шест месеци пре истека акционог плана из става 9. овог члана, оператор преносног система је дужан да преостала загушења регулише корективним акцијама о свом трошку или се покреће поступак измене зоне трговања у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Ако оператор преносног система не донесе акциони план из става 9. овог члана, дужан је да у року од 12 месеци од дана када су утврђена структурна загушења извести Агенцију и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице да ли је преносни капацитет између зона трговања достигао у претходних 12 месеци минималне вредности из члана 165а овог закона. Пре слања извештаја, оператор преносног система доставља све релевантне податке Агенцији на сагласност.

Акциони план из става 9. овог члана оператор преносног система доставља Агенцији на сагласност.

Принципи за расподелу капацитета и управљања загушењима између зона трговања

Члан 165.

Оператор преносног система врши расподелу преносног капацитета између зона трговања кроз експлицитне или имплицитне аукције.

Методe доделе капацитета из става 1. овог члана могу се применити на истој граници између зона трговања.

За расподелу унутар дневног преносног капацитета између зоне трговања, примењује се метода континуиране трговине која се може комбиновати са методом расподеле капацитета путем аукција уколико је изводљиво.

У случају загушења, предност у додели преносног капацитета између зоне трговања, без обзира на метод аукције, има учесник на тржишту који достави најповољнију понуду. Осим у случају изузећа за нове интерконекторе у складу са законом.

Додељена права на коришћење преносних капацитета између зона трговања су преносива уколико је оператор преносног система обавештен о преносу права и у могућности да изврши пренос права.

Учесник на тржишту је дужан да обавести оператора преносног система пре преноса права на коришћење преносног капацитета између зона трговања на другог учесника на тржишту.

У случају да оператор преносног система не допусти пренос права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, дужан је да о томе јавно обавести све учеснике на тржишту, укључујући и Агенцију.

Проблем загушења мреже оператор преносног система решава:

1) недискриминаторним тржишним методама које дају ефикасне економске сигнале учесницима на тржишту и операторима преносног система;

2) применом метода које не захтевају плаћање преносних капацитета између зона трговања без селективног избора појединих уговора о продаји електричне енергије закључених између учесника на тржишту.

Ако оператор преносног система предузима оперативне мере да одржи рад система у нормалном стању, онда узима у обзир утицај тих мера на суседне контролне области и усклађује мере са операторима преносног система на које те мере имају утицај.

Оператор преносног система примењује процедуре ограничења размене електричне енергије између зона трговања само када у ванредним ситуацијама мора хитно да делује, а редиспечинг и контратрговина нису могући, при чему се ове процедуре примењују на недискриминаторан начин.

Осим у случајевима више силе, учесници на тржишту којима је додељен капацитет између зона трговања имају право на повраћај накнаде за додељени капацитет ако им се право на коришћење капацитета ограничи.

Учесницима на тржишту је доступан максимални капацитет између зона трговања и максимални капацитет преносне мреже у складу са стандардима за безбедан и сигуран рад преносног система.

Приликом одређивања максималног преносног капацитета за трговину између зона трговања, оператор преносног система узима у обзир резултате прорачуна регионалног координационог центра, осим у случају ако би ти резултати довели до кршења граничних вредности погонских величина, које је утврдио у складу са смерницама за рад међусобно повезаних преносних система.

Оператор преносног система узима у обзир и координисане акције које, као крајњу меру, доноси регионални координациони центар у циљу смањења преносног капацитета између зона трговања, у случају када утврди да доступне корективне акције у региону за прорачун капацитета или између региона за прорачуна капацитета нису довољне да се обезбеди линеарна путања годишњег повећања капацитета, односно минимални капацитет између зона трговања из члана 165а став 2. овог закона, а да се тиме не угрози сигуран рад система.

Ако Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, односно АЦЕР, ако је примењиво, утврди да је смањење капацитета из става 14. овог члана неосновано, Агенција предузима мере према оператору преносног система и регионалном координационом центру у складу са својим надлежностима.

Оператор преносног система може да користи контратрговину, редиспечинг, укључујући и прекогранични редиспечинг, у циљу максимизације вредности преносног капацитета између зона трговања, а дужан је да учествује у координисаним прекограничним корективним акцијама које су усмерене на његово повећање.

Учесници на тржишту су дужни да благовремено обавесте оперatore преносног система о намери да користе додељено физичко право на преносни капацитет између зона трговања. Додељено физичко право на преносни капацитет између зона трговања које се не користи биће поново понуђено учесницима на тржишту на транспарентан и недискриминаторан начин.

Учесници на тржишту који не искористе додељено право на коришћење преносног капацитета између зона трговања дужни су да плате надокнаду оператору преносног система, која одражава трошкове за некоришћење капацитета који су оправдани и сразмерни.

Финансијске последице неиспуњавања обавеза у вези са расподелом преносног капацитета између зоне трговања носе оператор преносног система и Немо ако су одговорни.

Оператор преносног система у правилима из члана 164. овог закона уређује кључне концепте и методе утврђивања одговорности у вези са финансијским последицама које настају услед неиспуњавања обавеза које проистичу из расподеле преносног капацитета између зона трговања, као и начин одређивања накнада због губитка права учесника на тржишту на коришћење овог капацитета.

Оператор преносног система, уколико је то технички могуће, примењује међусобно пребијање размена електричне енергије између зона трговања супротног смера на истој граници у циљу максималног коришћења преносног капацитета између зона трговања, узимајући у обзир сигурност преносног система. Размене између зона трговања које смањују загушење не могу се одбити.

Члан 165а

Оператор преносног система не сме да ограничава преносне капацитете између зона трговања које се стављају на располагање учесницима на тржишту како би решавао загушења унутар своје зоне трговања или као средство управљања токовима снага који су резултат трансакција унутар ове зоне.

Оператор преносног система обезбеђује да учесницима на тржишту понуди минимални ниво преносних капацитета између зона трговања и то:

1) за границе између зона трговања за које се примењује прорачун капацитета заснован на хармонизованом нето преносном капацитету, минимални капацитет износи 70% капацитета од критичног елемента, уз испуњење критеријума сигурности за одређену листу испада;

2) за границе између зона трговања за које се примењује прорачун капацитета заснован на токовима снага, минимални капацитет је маргина доступна за токове услед размене између зона трговања на сваком критичном елементу мреже који треба да износи 70% капацитета уз испуњење

критеријума сигурности за одређену листу испада, док преостали износ од 30% капацитета може да се употреби за маргину поузданости, кружне токове и унутрашње токове.

Оператор преносног система може да затражи од Агенције изузеће од примене минималног процента преносног капацитета за трговину између зона трговања из става 1. овог члана из разлога сигурности рада система, при чему то изузеће не сме бити у вези са ограничењем расподељених капацитета у случају из члана 165. ст. 10. и 11. овог закона.

Изузеће се може дати на годину дана са правом продужења на још годину дана и применити само ако је нужно за одржавање сигурности рада система и без дискриминације између унутрашње и прекограничне трговине.

Агенција је дужна да се пре одобравања изузећа консултује са регулаторним телима унутар региона за прорачун капацитета на које ово изузеће има утицај, у поступку сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Ако се регулаторна тела унутар региона за прорачун капацитета не сагласе са изузећем, коначну одлуку о изузећу доноси Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице, односно АЦЕР.

У случају добијања изузећа из ст. 3–5. овог члана, оператор преносног система је дужан да развије и донесе методологију и пројекте за решавање проблема због којих је добио изузеће.

Изузеће из ст. 3–5. овог члана престаје истеком рока његовог важења или од тренутка решавања проблема због којих је изузеће добијено уз зависности од тога шта раније наступи.

Када Агенција са другим регулаторним телима одлучује о расподели трошкова корективних акција између оператора преносног система, анализира у којој мери су унутрашњи токови снага зоне трговања допринели загушењу на њеним границама и руководи се принципом да трошкови између оператора преносног система буду расподељени у складу са доприносом загушењу која проистиче из токова снага унутар зоне трговања за коју су надлежни.

Агенција не узима у обзир трошкове које су произвели токови снага унутар зоне трговања, а које су последица интерних трансакција унутар зоне, под условом да су такви токови снага мањи од нивоа који би се очекивао кад не би било структурног загушења у зони трговања.

Агенција узима у анализи онај очекивани ниво токова снага из става 10. овог члана који су заједнички утврдили оператори преносног система у истом региону за прорачун капацитет за сваку границу зоне трговања, а са којим су се сагласила сва регулаторна тела у региону.

Члан 165б

Оператор преносног система прерачунава расположив преносни капацитет између зона трговања после истека рока за подношење понуда за доделу дан-унапред и унутар дневних преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система расподељује расположив преносни капацитет између зона трговања увећан за преостали преносни капацитет који није претходно расподељен и капацитет који су ослободили имаоци права на физичко коришћење преносног капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система предлаже начин расподеле преносног капацитета између зона трговања у свим временским оквирима, укључујући време за дан-унапред, унутар дневно време, као и временски оквир за потребе балансирања.

Агенција разматра предлог начина расподеле преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система и Агенција послове из става 1. овог члана обављају у сарадњи са операторима преносног система и регулаторним телима у државама чланицама Европске уније и придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

У случају из става 2. овог члана, оператор преносног система је дужан да узме у обзир:

- 1) карактеристике тржишта електричне енергије;
- 2) оперативне услове рада електроенергетског система, као што су последице нетовања коначних планова рада баланских група;
- 3) ниво усаглашености процената додељених преносних капацитета између зона трговања у различитим временским оквирима тржишта.

Ако је преносни капацитет остао недодељен између зона трговања након временског затварања унутар дневног тржишта за доделу преносних капацитета између зона трговања, оператор преносног система може да искористи недодељени капацитет за размену балансне енергије или за нетовање одступања.

Ако је преносни капацитет између зона трговања додељен за размену балансне енергије или потребе дељења балансне резерве, оператор преносног система је дужан да поступа у складу са актом из члана 93а став 2. тачка 2) овог закона.

Оператор преносног система не може у поступку одређивања преносног капацитета између зона трговања, да повећа границу сигурности због размене балансне енергије и дељења балансне резерве.

Члан 165в

Процеси управљања загушењем који су повезани са унапред одређеним временским оквиром могу остваривати приход само у случају када дође до загушења у том временском оквиру, осим у случају нових интерконектора који имају изузеће.

Кроз процесе из става 1. овог члана не сме се фаворизовати било која страна која захтева капацитет или енергију, нити ометати напори да се смања загушења.

Сви приходи стечени доделом преносних капацитета између зона трговања оператор преносног система користи у следеће сврхе:

- 1) гарантовање расположивости додељеног преносног капацитета између зона трговања;
- 2) одржавање или повећање преносног капацитета између зона трговања кроз оптимизацију коришћења постојећих интерконектора у виду координисаних корективних мера, ако је применљиво, или кроз инвестиције у мрежу, а нарочито у изградњу нових интерконективних далековода којима се смањује загушење.

Оператор преносног система и Агенција узимају у обзир методологију АЦЕР-а о начину коришћења прихода од загушења.

Ако оператор преносног система не може приходе из става 1. овог члана ефикасно да користи у сврхе наведене у ставу 1. овог члана, може их уз сагласност Агенције, користити као приход који Агенција узима у обзир приликом доношења методологије за одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије до максималног износа који одреди Агенција. Остатак прихода ставља се на посебан интерни рачун оператора преносног система док се не створе услови да се користи у сврхе наведене у ставу 1. овог члана.

Оператор преносног система је дужан да достави извештај Агенцији о начину коришћења прихода из става 1. овог члана.

Агенција је дужна да до 1. марта сваке године објави и достави Регулаторном одбору Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице извештај који садржи:

- 1) приходе из става 1. овог члана у претходној календарској години;
- 2) податке о томе како су приходи из става 1. овог члана коришћени, укључујући и податке о посебним пројектима на која су ти приходи усмерени;
- 3) податке о приходима из става 1. овог члана који се налазе на посебном интерном рачуну оператора преносног система;
- 4) податке о износу прихода из става 1. овог члана који су узети у прорачун цене за приступ систему;
- 5) потврду Агенције да је рачунање прихода из става 1. овог члана у износ цене за приступ систему извршено у складу са овим законом.

У случају да се приходи од загушења користе у прорачуну за одређивање цене приступа систему, оператор преносног система је дужан да у извештају из става 6. овог члана извести о коришћењу тих прихода у сврхе из става 1. овог члана.

Члан 166.

Трошкови транзита електричне енергије услед прекограничне размене електричне енергије се покривају кроз механизам компензације између оператора преносних система, у складу са међународно преузетим обавезама Републике Србије.

Изузећа за нове интерконективне далеководе у области електричне енергије

Члан 167.

Нови интерконективни далеководи једносмерне струје, могу се на захтев изузети од примене правила за приступ систему из члана 159. овог закона, правила за расподелу преносних капацитета **између зона трговања** из члана 164. овог закона и правила коришћења прихода од доделе капацитета у поступку образовања цена приступа преносном систему, под следећим условима:

- 1) да улагање у нови инфраструктурни објекат повећава конкуренцију у снабдевању електричном енергијом;
- 2) да је ризик улагања у изградњу интерконективног далековода такав да улагања неће бити ако се не одобри изузеће;
- 3) да интерконективни далековод мора бити у власништву физичког или правног лица које послује у другом правном субјекту одвојеном од оператора система у оквиру кога ће нови интерконективни далековод бити изграђен;
- 4) да корисници интерконективног далековода плаћају накнаду за коришћење тог објекта;
- 5) да у средствима или оперативним трошковима интерконективног далековода нису, ни у једном делу, коришћена средства из цене за приступ преносном или дистрибутивном систему;
- 6) да изузеће не спречава конкуренцију, ефикасно функционисање тржишта електричне енергије и ефикасно функционисање система на који је нови интерконективни далековод повезан.

Одредба става 1. овог члана изузетно се примењује и у случају интерконективног далековода наизменичне струје под условом да су трошкови и ризик такве инвестиције знатно већи у поређењу са трошковима и ризиком који обично настају приликом повезивања два суседна преносна система преко интерконективног далековода наизменичне струје.

Одредба става 1. овог члана ће се примењивати и у случају знатних повећања капацитета постојећих интерконективних далековода.

Акт о изузећу из ст. 1. до 3. овог члана доноси Агенција, по прибављеном мишљењу Министарства и са мишљењем Министарства и детаљним образложењем објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Акт о изузећу из ст. 1. до 3. овог члана може обухватити капацитет интерконективног далековода у целини или део капацитета.

У року од два месеца од дана када је захтев за изузеће примио последњи надлежни регулатор, надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора може да достави саветодавно мишљење оним регулаторима којим то мишљење може бити основ за доношење њихових одлука.

Приликом одлучивања о изузећу из ст. 1. до 3. овог члана Агенција је дужна да:

1) размотри потребу за утврђивањем услова у погледу трајања изузећа и недискриминаторног приступа интерконективном далеководу;

2) узме у обзир додатне капацитете који ће бити изграђени, очекивани период трајања пројекта и националне специфичности и прилике у Републици Србији.

Пре доношења акта о изузећу Агенција може да одлучује о правилима и механизмима за управљање и расподелу капацитета.

Правила из става 8. овог члана садрже обавезу да се неискоришћени капацитет понуди на тржишту, а корисници интерконективног далековода имају право да тргују својим уговореним капацитетима на тржишту. При процени критеријума из става 1. тач. 1), 2) и б) овог члана узимају се у обзир резултати расподеле капацитета.

Акт о изузећу се може донети након размене мишљења са другим државама на које изградња интерконективног далековода има утицаја или са надлежним регулаторним телима.

Агенција ће, без одлагања, доставити надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, копију захтева за изузеће, као и одлуку и све релевантне информације у вези са одлуком.

Информација из става 11. овог члана, која омогућава надлежном телу да изда образложено мишљење, може се поднети у збирном облику и нарочито садржи:

1) детаљне разлоге на основу којих је изузеће одобрено или одбијено, укључујући финансијске информације које оправдавају потребу за изузећем;

2) спроведену анализу о утицају давања изузећа на конкуренцију и ефикасно функционисање унутрашњег тржишта електричне енергије;

3) разлоге за временски период и удео у укупном капацитету интерконекције за које се одобрава изузеће и

4) резултат консултација регулаторних органа.

У року од два месеца од дана пријема информације из ст. 11. и 12. овог члана надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора може донети одлуку којом захтева да Агенција измени или повуче акт о изузећу.

У случају да надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора донесе одлуку из става 13. овог члана Агенција ће у највећој могућој мери узети у обзир ту одлуку.

Када коначна одлука Агенције одступа од мишљења надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће обезбедити и објавити, заједно са својом одлуком, образложење на коме заснива своју одлуку.

Рок из става 13. овог члана може се продужити за још два месеца, ако надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора захтева додатне информације и то продужење почиње након дана пријема потпуних информација.

Рок из става 16. овог члана може се продужити уз обострану сагласност надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора и Агенције.

У случају да тражене информације из става 16. овог члана нису достављене у траженим роковима, сматра се да је информација повучена.

Мишљење надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о акту о изузећу истиче две године од дана његовог доношења, ако изградња интерконективног далековода није почела, односно пет година од дана његовог доношења, ако интерконективни далековод није пуштен у погон, осим у случају када надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора одлучи да је до кашњења дошло због околности које су ван контроле лица коме је изузеће одобрено.

Акт о изузећу који доноси Агенција је коначан и против њега се може покренути управни спор.

Конкурентна, флексибилна и недискриминаторна тржишта

Члан 167а

Учесници на тржишту, под једнаким условима, подлежу транспарентним, сразмерним и недискриминаторним правилима, накнадама и поступању у погледу одговорности за балансирање, приступа тржиштима, приступа подацима, промене снабдевача и агрегатора, начину обрачуна и лиценцирања.

На унутрашњем тржишту електричне енергије не могу да постоје препреке у погледу уласка на тржиште, рада и изласка с тржишта, не доводећи у питање надлежности које се примењују у односу на треће земље.

Учесници на тржишту из трећих земаља када послују на унутрашњем тржишту електричне енергије Републике Србије дужни су да поступају у складу са прописима Републике Србије, укључујући прописе који се односе на заштиту животне средине и безбедност, као и прописе у складу са потврђеним међународним уговорима.

Приликом развоја нових интерконектора узимају се у обзир циљеви за интерконекцију електричне енергије утврђени у складу са преузетим међународним уговорима.

Тржиште електричне енергије

Члан 168.

Тржиште електричне енергије обухвата:

- 1) билатерално тржиште електричне енергије;
- 2) балансно тржиште електричне енергије;

- 3) организовано тржиште електричне енергије;
- 4) тржиште преносних капацитета између зона трговања;
- 5) тржиште помоћних услуга.

Према времену трговања електричном енергијом тржиште електричне енергије може бити:

- 1) терминско;
- 2) тржиште за дан унапред;
- 3) унутар дневно тржиште.

Оператор преносног система електричне енергије уређује и администрира тржиште из става 1. тач. 2), 4) и 5) овог члана, док енергетски субјект који обавља делатност управљања организованим тржиштем електричне енергије (у даљем тексту: Оператор тржишта) уређује и администрира тржиште из става 1. тачка 3) овог члана, уз поштовање принципа јавности и недискриминације.

Принципи функционисања тржишта електричне енергије

Члан 168а

Тржишта електричне енергије из члана 168. овог закона, заснивају се на следећим принципима:

- 1) цене се формирају на основу понуде и тражње;
- 2) правилима тржишта треба да се подстиче слободно формирање цена, максимално избегавајући формирање цена која нису резултат понуде и тражње;
- 3) правилима тржишта треба да се омогући развој флексибилне производње електричне енергије, нискоугљенична производња електричне енергије, као и флексибилна потрошња електричне енергије;
- 4) купцима треба да омогући да имају користи од тржишта и веће конкуренције на малопродајним тржиштима и да буду овлашћени да наступају на тржишту електричне енергије;
- 5) учешће крајњих купаца и малих предузећа на тржишту електричне енергије треба омогућити кроз агрегирање њихове производње електричне енергије из различитих производних јединица, односно објеката управљиве потрошње, обезбеђујући им да на основу таквог агрегирања формирају заједничку понуду на тржишту, као и да заједнички делују на електроенергетски систем;
- 6) тржишна правила треба да омогуће декарбонизацију електроенергетског система тако што ће омогућити интеграцију електричне енергије из обновљивих извора енергије и подстаћи енергетску ефикасност, на начин и у мери која неће угрозити енергетску стабилност земље;
- 7) тржишна правила треба да подстакну инвестиције у производњу електричне енергије, посебно дугорочне инвестиције усмерене на добијање декарбонизованог и одрживог електроенергетског система, на објекте за складиштење електричне енергије, енергетску ефикасност и одзив потрошње, у циљу задовољења потреба тржишта, као и омогућити поштenu конкуренцију на тржишту, обезбеђујући сигурност снабдевања;
- 8) препреке прекограничној размени електричне енергије, као и трансакцијама на тржишту треба уклањати;
- 9) тржишна правила треба да подстакну регионалну сарадњу, тамо где је то примењиво;
- 10) безбедна и одржива производња електричне енергије, складиштење електричне енергије и управљива потрошња учествују под равноправним условима на тржишту;

11) произвођачи електричне енергије су директно или индиректно одговорни за продају на тржишту електричне енергије коју произведу;

12) тржишна правила треба да допусте развој демонстрационих пројеката у одрживе енергетске ресурсе, технологије или системе који треба да се реализују и употребљавају у друштвену корист;

13) тржишна правила треба да омогуће ефикасно управљање производним капацитетима, објектима за складиштење електричне енергије и управљиву потрошњу;

14) тржишна правила треба да омогуће слободан улазак и излазак са тржишта привредним субјектима која се баве производњом електричне енергије, складиштењем електричне енергије и управљивом потрошњом, на основу њихове процене о економској и финансијској одрживости њихових делатности;

15) у циљу заштите учесника на тржишту од ризика променљивости цена електричне енергије на тржишту, као и смањења несигурности у погледу повраћаја њихових инвестиција, дугорочни заштитни (хеџинг) тржишни производи треба да буду доступни на организованом тржишту електричне енергије на транспарентан начин, укључујући и доступност о снабдевању на билатералном тржишту, у складу са прописима о конкуренцији;

16) да учесници на тржишту имају право да приступе електроенергетском систему под објективним, транспарентним и недискриминаторним условима;

17) тржишна правила треба да олакшају трговину производима у оквиру Енергетске заједнице, а регулаторне промене треба да узму у обзир утицаје и на краткорочна и на дугорочна тржишта и производе.

Принципи функционисања организованог тржишта за дан-унапред и унутар дневног тржишта електричне енергије

Члан 168б

Оператор преносног система и Немо дужни су да у складу са преузетим међународним обавезама сарађују на регионалном нивоу и нивоу придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице у циљу повећања ефикасности и ефективности тржишта за дан унапред и унутар дневног тржишта.

Тржиште за дан унапред и унутар дневно тржиште електричне енергије треба да буду уређени тако да:

1) учесници на тржишту не подлежу дискриминацији;

2) максимизују способност учесника на тржишту да управљају својим балансним одступањима;

3) максимално омогуће учесницима на тржишту да учествују у прекограничној трговини што је ближе могуће реалном времену испоруке електричне енергије;

4) обезбеде цене електричне енергије које одражавају реалну тржишну вредност на које учесник на тржишту може да се ослони приликом уговарања финансијских инструмената којим се штите од ризика промене цена електричне енергије;

5) обезбеђују сигуран рад система истовремено омогућавајући максимално коришћење преносног капацитета;

6) обезбеђују транспарентност, не доводећи у питање заштиту поверљивих и комерцијално осетљивих података, као ни обављање трговине на анониман начин;

7) не праве разлику између трговине унутар домаће зоне трговања и трансакција између зона трговања;

8) обезбеђују свим учесницима на тржишту да учествују, како индивидуално, тако и преко агрегатора.

Трговина на организованом тржишту за дан унапред и унутар дневном тржишту

Члан 168в

Немо је дужан да омогући трговину електричном енергијом:

1) што је ближе могуће тренутку испоруке електричне енергије, а до истека рока за подношење понуда за доделу унутар дневних преносних капацитета између зона трговања;

2) на тржишту за дан-унапред и унутар дневном тржишту у временском интервалу који најмање одговара обрачунском интервалу за обрачун балансног одступања балансно одговорних страна;

3) на тржишту за дан унапред и унутар дневном тржишту са правом да минимална понуда учесника на тржишту буде 500 kW или мање како би се омогућило ефективно учешће објеката управљиве потрошње, објеката за складиштење електричне енергије и малих постројења која користе обновљиве изворе енергије, укључујући директно учешће купаца.

Терминско тржиште

Члан 168г

Оператор преносног система је дужан да изда дугорочна права на коришћење преносног капацитета између зона трговања која омогућују учесницима на тржишту, укључујући и произвођаче електричне енергије из обновљивих извора, да се заштите од ризика промене цена електричне енергије, осим уколико Агенција и друга регулаторна тела на захтев оператора преносног система процене да учесници на тржишту имају довољно финансијских инструмената за заштиту од ризика промене цена електричне енергије на домаћем тржишту.

У случају доделе дугорочних права на коришћење преносног капацитета између зона трговања, оператор система је дужан да доделу права врши на транспарентан начин, на тржишним принципима и недискриминаторни начин на јединственој платформи за расподелу.

Оператор тржишта је дужан да развија дугорочне финансијске инструменте за трговину који омогућавају учесницима на тржишту, укључујући и произвођаче електричне енергије из обновљивих извора да се заштите од ризика промене цена електричне енергије, при чему оператор тржишта не може да захтева да учесници на тржишту те инструменте користе само за заштиту од ризика промене цене електричне енергије у домаћој зони трговања.

Техничка ограничења за формирање понуда на организованом тржишту електричне енергије

Члан 168д

Формирање понуде купаца и продаваца на велепродајном тржишту електричне енергије, цена електричне енергије у свим временским оквирима тржишта, као и понуде балансне енергије и цене поравнања за балансна одступања балансно одговорних страна, не подлежу максималним и минималним ограничењима цена.

Изузетно од става 1. овог члана, Немо може применити максимална и минимална ограничења за формирање цена на организованом дан-унапред и унутар дневном тржишту која не воде до непотребног ограничења трговине, уз механизам њиховог аутоматског прилагођавања у тренутку када на тржишту та ограничења буду достигнута, али под условом да су таква ограничења хармонизована на европском нивоу.

Оператор преносног система не може да предузима мере у циљу мењања цена на veleпродајном тржишту електричне енергије.

Агенција је дужна да идентификује прописе и мере које могу да допринесу посредном ограничењу цена на veleпродајном тржишту електричне енергије, укључујући и оне које се односе на ограничења понуда за активирање балансне енергије, понуда у оквиру механизма за обезбеђење капацитета, мере које предузима оператор преносног система, мере којима се доводе у питање постојећи тржишни резултати или спречава злоупотреба доминантног положаја или неефикасно дефинисаних зона трговања.

Ако Агенција на основу прописа и мера из става 4. овог члана утврди могућност ограничења формирања veleпродајних цена дужна је да надлежним органима предложи мере којима се ограничења на формирања цена на veleпродајном тржишту уклањају, односно ублажавају.

Агенција је дужна да достави извештај Секретаријату Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице о мерама из става 5. овог члана у року од шест месеци од дана утврђења могућности ограничења формирања veleпродајних цена.

Вредност неиспоручене електричне енергије

Члан 168 њ

Оператор преносног система је дужан да процени вредност неиспоручене електричне енергије у складу са методологијом ЕНТСО-Е и да је јавно објави.

Вредност неиспоручене електричне енергије оператор преносног система преиспитује сваких пет година или раније ако су наступиле значајне промене од којих зависи њена процена.

Учесници на тржишту електричне енергије

Члан 169.

Учесници на тржишту електричне енергије су:

- 1) произвођач електричне енергије;
- 2) снабдевач;
- 3) снабдевач на велико;
- 4) крајњи купац;
- 5) оператор преносног система електричне енергије;
- 6) оператор дистрибутивног система електричне енергије;
- 7) оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије;
- 8) оператор тржишта;
- 9) **номиновани оператор тржишта;**

10) брисана је (види члан 77. Закона - 94/2024-204)

11) **складиштар електричне енергије;**

12) **агрегатор.**

Поред учесника на тржишту из става 1. овог члана, на организованом тржишту електричне енергије учесници могу бити и друга правна лица у складу са правилима о раду организованог тржишта.

Учесници на тржишту електричне енергије дужни су да оператору преносног, односно дистрибутивног система, доставе све потребне податке у складу са правилима **из члана 53. овог закона која се односе на област електричне енергије.**

Билатерално тржиште електричне енергије

Члан 170.

Билатерално тржиште електричне енергије је тржиште на коме се електрична енергија директно купује и продаје између учесника на тржишту на основу уговора о снабдевању електричном енергијом.

Уговором о снабдевању електричном енергијом одређују се нарочито количина електричне енергије, цена и период снабдевања.

Количина електричне енергије може бити:

1) унапред одређена за сваки обрачунски период током периода снабдевања;

2) одређена на основу остварене потрошње електричне енергије на месту примопредаје током периода снабдевања и

3) одређена на основу остварене производње електричне енергије на месту примопредаје током периода снабдевања.

У случају када се уговор о снабдевању електричном енергијом закључује између снабдевача и крајњег купца **односно купца-произвођача** и када се количина електричне енергије одређује у складу са ставом 3. тачка 2) овог члана, тај уговор се сматра уговором о потпуном снабдевању.

У случају када се уговор о снабдевању електричном енергијом закључује између снабдевача и оператора преносног или дистрибутивног система за надокнаду губитака у систему и када се количина електричне енергије одређује у складу са ставом 3. тачка 2) овог члана, тај уговор се сматра уговором о потпуном снабдевању.

Балансна одговорност учесника на тржишту

Члан 171.

Учесник на тржишту електричне енергије дужан је да уреди своју балансну одговорност.

Балансна одговорност се уређује закључењем уговора о балансној одговорности са оператором преносног система или преносом балансне одговорности на балансно одговорну страну, у складу са овим законом, **законом којим се уређује област обновљивих извора енергије**, законом који уређује облигационе односе и правилима о раду тржишта електричне енергије.

Закључењем уговора о балансној одговорности са оператором преносног система и испуњењем услова прописаних правилима о раду тржишта електричне енергије, учесник на тржишту електричне енергије стиче статус балансно одговорне стране.

Сваки учесник на тржишту је одговоран за балансна одступања која направи електроенергетском систему.

Балансно одговорна страна је финансијски одговорна за балансна одступања и дужна је да допринесе балансу електроенергетског система.

Учесник на тржишту преноси балансну одговорност закључењем уговора о преносу балансне одговорности са балансно одговорном страном.

Закључењем уговора о потпуном снабдевању, крајњи купац преноси балансну одговорност за своје место примопредаје на снабдевача.

Закључењем уговора о потпуном снабдевању из члана 188. овог закона оператор преносног, односно оператор дистрибутивног система преноси балансну одговорност на снабдевача.

Закључењем уговора из ст. 2. и 4. овог члана произвођач преноси балансну одговорност за своје место примопредаје на снабдевача.

Оператор преносног система је одговоран за успостављање и спровођење балансне одговорности учесника на тржишту електричне енергије.

Члан 172.

Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система не могу преузети балансну одговорност за другог учесника на тржишту.

Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система своју балансну одговорност не могу пренети на другог учесника на тржишту осим када купују електричну енергију по уговору о потпуном снабдевању електричном енергијом.

Члан 173.

Оператор преносног система води регистар балансне одговорности за места примопредаје на преносном систему, а оператор дистрибутивног система води регистар балансне одговорности за места примопредаје на дистрибутивном систему.

Оператор дистрибутивног система је дужан да оператору преносног система доставља податке садржане у регистру, у складу са правилима о раду тржишта електричне енергије и правилима о промени снабдевача и агрегатора.

Основна правила балансног тржишта електричне енергије

Члан 173а

Балансно тржиште електричне енергије, укључујући и учешће у претквалификационом поступку уређује оператор преносног система на начин да:

1) обезбеди недискриминацију између учесника на тржишту, при чему се узимају у обзир различите техничке потребе електроенергетског система, као и различите техничке могућности електрана, објеката за складиштење електричне енергије и објеката управљиве потрошње;

2) помоћне услуге буду дефинисане на транспарентан и технолошки неутралан начин, као и да се набављају транспарентно и у складу са тржишним принципима од пружалаца који су технички оспособљени за пружање услуге што се верификује кроз претквалификациони поступак у складу са правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система и правилима за прикључење на преносни систем;

3) обезбеди недискриминаторни приступ свим учесницима на тржишту, како индивидуално тако и преко агрегатора, укључујући и постројења која користе обновљиве изворе, објекте управљиве потрошње и објекте за складиштење електричне енергије;

4) да се тржишна правила прилагоде повећању удела електричне енергије из варијабилних обновљивих извора, повећању управљиве потрошње, као и новим технологијама, истовремено уважавајући потребе електроенергетског система.

Набавка услуга балансирања врши се у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишно заснованим процедурама.

Цена балансне енергије не може да буде унапред одређена уговором о резервацији балансног капацитета, а његова набавка мора бити транспарентна, уз заштиту поверљивих и комерцијално осетљивих података.

Балансно тржиште треба да обезбеди сигуран рад система и омогући максимално коришћење и ефикасну расподелу преносних капацитета између зона трговања у свим временским интервалима, у складу са чланом 165а овог закона.

Правилима о раду тржишта треба омогућити учесницима да достављају понуде што ближе реалном времену испоруке електричне енергије, при чему рок за подношење понуда на балансном тржишту не сме да се завршава пре истека рока за подношење понуде за доделу унутар дневних преносних капацитета између зона трговања.

Цена балансне енергије за стандардне производе за балансирање и посебне производе за балансирање одређује се методом маргиналних трошкова, осим ако оператор преносног система у правилима о раду тржишта предвиди алтернативну методу одређивања цене балансне енергије која је ефикаснија, под условом да је таква метода идентична методи коју су регулаторна тела у Европској унији одобрила свим операторима преносног система.

Цене поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна одређује се по цени која одражава вредност електричне енергије у реалном времену.

Обрачунски интервал на балансном тржишту од 1. јануара 2025. године не може бити дужи од 15 минута, осим ако Агенција на захтев оператора преносног система одобри изузеће које може да траје најдуже до 1. јануара 2027. године, при чему за време трајања изузећа обрачунски интервал за балансно одступање не може бити дужи од 30 минута.

Област утврђивања цене поравнања за балансно одступање за које се одређује цена поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна једнако је зони трговања, односно контролној области.

Оператор преносног система прорачунава резервни капацитет, узимајући у обзир и прорачун тог капацитета на регионалном нивоу.

Оператор преносног система може да затражи од Агенције изузеће од примене ст. 2 и 4. овог члана, ако стандардни производи за балансирање нису довољни да обезбеде сигуран рад система или ако ресурси за пружање услуге балансирања не могу да учествују на тржишту.

Агенција може дати изузеће из става 8. овог члана, али само за неке посебне производе за балансирање који се примењују само на домаћем тржишту ако нису предмет прекограничне размене са другим операторима преносног система.

Захтев из става 8. овог члана садржи:

1) опис мера које минимизују коришћење посебних производа за балансирање уз поштовање економске ефикасности;

2) показатеље који указују да посебни производи за балансирање не доводе до значајне неефикасности и поремећаја на баланском тржишту, како на домаћем баланском тржишту тако и ван њега;

3) правила и информације о поступку претварања понуда за балансну енергију обухваћене посебним производима за балансирање у понуде за балансну енергију у складу са стандардним производима за балансирање.

Набавка балансног капацитета

Члан 173б

Оператор преносног система набавља балансни капацитет на транспарентан начин на домаћем тржишту, узимајући у обзир и могућност набавке тог капацитета на регионалном нивоу.

Оператор преносног система може да ограничи резервацију преносног капацитета између зона трговања у случају прекограничне набавке балансног капацитета.

Набавка балансног капацитета се врши на тржишту помоћних услуга, осим уколико Агенција у случају недостатка конкуренције на тржишту помоћних услуга, одобри оператору преносног система изузеће и примену других форми набавке балансног капацитета на тржишним принципима, што Агенција преиспитује сваке три године.

Набавка балансног капацитета за регулацију на више и регулацију на ниже врши се одвојено, осим уколико Агенција одобри изузеће, под условом да оператор преносног система у захтеву за изузеће покаже да би другачија набавка балансног капацитета била економски ефикаснија.

Уговори о резервацији балансног капацитета не могу се закључити пре дана који претходи дану ангажовања балансног капацитета, а важење уговора не може да траје дуже од једног дана, осим ако Агенција оператору преносног система одобри да може раније да набавља балансни капацитет са дужим трајањем уговора, како би се обезбедила сигурност снабдевања и повећала економска ефикасност, при чему балансни капацитет који је обухваћен изузећем, може да се уговори најраније месец дана пре дана њеног ангажовања са трајањем уговора које није дуже од месец дана.

Када је одобрено изузеће за најмање 40% стандардних производа за балансирање и најмање 30% свих производа који се користе за балансни капацитет закључују се уговори о резервацији балансног капацитета највише један дан пре обезбеђивања балансног капацитета и уговорни период не може бити дужи од једног дана.

На захтев оператора преносног система, Агенција може, у случају примене изузећа из става 6. овог члана, да дозволи да се уговорени резервисани балансни капацитет продужи на највише 12 месеци, под условом да је временски период у коме се такви уговори могу закључити ограничен и да су позитивни ефекти у виду смањења трошкова за крајње купце већи од негативног утицаја на тржиште.

Захтев оператора система из става 7. овог члана садржи:

- 1) временски период за које тражи изузеће;
- 2) износ балансног капацитета за који се тражи изузеће;
- 3) анализу утицаја изузећа на учешће доступних ресурса за пружање услуге балансирања на баланском тржишту;

4) анализу оправданости која указује да је изузеће оправдано јер обезбеђује ниже трошкове за крајње купце.

Уговор о резервацији балансног капацитета од 1. јануара 2026. године не може да траје дуже од шест месеци, осим у случају из става 7. овог члана.

Министарство, на основу података које доставља Агенција обавештава Секретаријат Енергетске заједнице и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице о уделу балансног капацитета који је резервисан по основу уговора који трају дуже од једног дана.

Оператор преносног система је дужан да јавно објави, што је ближе могуће тренутку испоруке електричне енергије, али не касније од 30 минута после испоруке, податке о балансној позицији електроенергетског система, процењеној цени поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна, као и процењеним ценама балансне енергије.

Балансно тржиште електричне енергије

Члан 174.

Оператор преносног система купује и продаје електричну енергију од учесника на тржишту на балансном тржишту електричне енергије ради балансирања и обезбеђења сигурног рада система.

Оператор преносног система може, у циљу испуњења прописаних обавеза по основу балансирања и обезбеђења сигурног рада система, купити и продати електричну енергију на регионалном и јединственом европском балансном тржишту.

Начин и поступак учешћа оператора преносног система на европским платформама за балансирање се уређује правилима о раду тржишта електричне енергије, правилима о раду преносног система и актом из члана 93а став 2. тачка 2) овог закона.

Цена електричне енергије за потребе балансирања система и обезбеђења сигурног рада система се утврђује на тржишном принципу у складу са правилима о раду тржишта.

Учешће на балансном тржишту уређује се уговором који оператор преносног система закључује са учесником на тржишту електричне енергије, у складу са правилима о раду тржишта електричне енергије.

Учешће на балансном тржишту, поред уговора из става 5. овог члана уређује се и уговорима које оператор преносног система закључује са операторима суседних преносних система.

Правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности

Члан 174а

Правилима за обуставу и поновно покретање тржишних активности уређују се одговорности оператора преносног система електричне енергије, оператора дистрибутивног система електричне енергије, оператора затвореног дистрибутивног система и осталих учесника на тржишту електричне енергије у процесу обустављања тржишних активности, у случају да:

- 1) је преносни систем у стању распада;
- 2) је оператор преносног система исцрпео све могућности које му пружа тржиште, те би наставак тржишних активности у поремећеном погону ометао отклањање поремећаја;

3) би се наставком тржишних активности знатно смањила делотворност процеса поновне успоставе нормалног погона или угроженог нормалног погона;

4) нису доступни информациони и комуникациони системи нужни за извршавање активности.

Правилима из става 1. овог члана, а у вези са актом из члана 93а став 2. тачка 5) овог закона, уређује се поступак за поновно успостављање обустављених тржишних активности које спроводи оператор преносног система у координацији са суседним операторима преносних система, оператором дистрибутивног система, операторима затвореног дистрибутивног система и оператором тржишта електричне енергије, као и начин финансијског поравнања у случају обуставе тржишних активности.

Правила из става 1. овог члана доноси оператор преносног система уз сагласност Агенције.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције, а одлука о давању сагласности Агенције на та правила се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Правила о раду тржишта електричне енергије

Члан 175.

Правилима о раду тржишта електричне енергије ближе се уређује:

- 1) балансна одговорност учесника на тржишту;
- 2) балансно тржиште електричне енергије;
- 3) прорачун одступања баланских група;
- 4) обрачун финансијског поравнања балансно одговорних страна;
- 4а) финансијско поравнање код управљања потрошњом путем агрегирања;**
- 4б) покривање трошкова услед редиспечинга на дистрибутивном систему;**
- 5) инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи;
- 6) обрачун електричне енергије за потребе балансирања и обезбеђивања сигурног рада система;
- 7) начин обезбеђивања и поступак набавке помоћних услуга;**

7а) обавезе учесника на тржишту у погледу обезбеђења потребног резервног капацитета, у случају када оператор преносног система не може тржишним механизмом да обезбеди тај капацитет;

7б) процедура за размену података између учесника на тржишту који се баве агрегирањем и других учесника;

7в) методологија за прорачун максималне цене резервације балансног капацитета у случају изузећа из члана 173б став 3. овог закона.

- 8) друга питања неопходна за функционисање тржишта електричне енергије.

Правила из става 1. овог члана доноси оператор преносног система уз сагласност Агенције.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције, а одлука о давању сагласности Агенције на та правила се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Правила о објављивању кључних тржишних података

Члан 176.

Правила о објављивању кључних тржишних података се односе на правовремено објављивање свих релевантних података и њихову доступност свим учесницима на тржишту електричне енергије и представљају предуслов недискриминаторног функционисања тржишта.

Правила из става 1. овог члана садрже све релевантне податке који се односе на потрошњу, пренос електричне енергије, производњу и балансно тржиште.

Правилима из става 1. овог члана ближе се уређују одговорности оператора преносног система електричне енергије, оператора дистрибутивног система електричне енергије, произвођача електричне енергије и крајњег купца у вези са објављивањем тржишних података, као и друга питања неопходна за објављивање података.

Правила из става 1. овог члана доноси оператор преносног система уз сагласност Агенције.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције, а одлука о давању сагласности Агенције на та правила се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Организовано тржиште електричне енергије

Члан 177.

Организовано тржиште електричне енергије је институционално уређен однос између понуде и тражње учесника на тржишту електричне енергије са унапред одређеним стандардизованим продуктима и физичком испоруком, на временском оквиру дан унапред и унутар дана.

Члан 178.

Оператор тржишта обавља делатност управљања организованим тржиштем електричне енергије.

Члан 179.

Оператора тржишта ће основати оператор преносног система, на начин и у складу са актом Владе.

Члан 180.

Оператор тржишта одговоран је за:

- 1) успостављање организованог тржишта електричне енергије;
- 2) администрирање организованог тржишта електричне енергије;
- 3) за ефикасно и функционално повезивање тржишта електричне енергије у Републици Србији са суседним тржиштима електричне енергије, у сарадњи са оператором преносног система у Републици Србији, као и операторима преносног система и операторима тржишта суседних земаља, а у складу са међународно установљеним принципима и преузетим обавезама.

Члан 181.

Клиринг и финансијско поравнање, у смислу овог закона, између учесника на организованом тржишту електричне енергије ће обављати правно лице овлашћено за обављање тих послова, са седиштем у Републици

Србији или у некој од европских земаља, у складу са принципима клиринга и финансијског поравнања који важе на пан-европском тржишту електричне енергије.

Послови на организованом тржишту се могу закључивати у домаћој валути или у еврима.

Ако правно лице из става 1. овог члана има седиште у некој од европских земаља, плаћања, наплаћивања и пренос по основу финансијског поравнања између учесника на организованом тржишту електричне енергије врши се у еврима.

Члан 182.

Оператор тржишта дужан је да:

- 1) донесе правила о раду организованог тржишта електричне енергије;
- 2) обезбеди тајност комерцијалних и пословних података учесника на тржишту, као и других података који су им доступни у обављању делатности;
- 3) уреди балансну одговорност закључивањем уговора о балансној одговорности са оператором преносног система или преносом балансне одговорности на правно лице из члана 171. став 2. овог закона.

Члан 183.

Правилима о раду организованог тржишта електричне енергије ближе се уређују:

- 1) услови и поступак стицања статуса учесника на организованом тржишту електричне енергије;
- 2) услови и поступак престанка статуса учесника на организованом тржишту електричне енергије;
- 3) регистар учесника на организованом тржишту електричне енергије;
- 4) продукти трговања на организованом тржишту електричне енергије;
- 5) поступак подношења, измена и отказивање понуда за продају и куповину на организованом тржишту електричне енергије;
- 6) садржај понуда за продају и куповину на организованом тржишту електричне енергије;
- 7) поступак за утврђивање валидности понуда за продају и куповину на организованом тржишту електричне енергије;
- 8) начин формирања криве понуде и криве потражње на организованом тржишту електричне енергије;
- 9) начин утврђивања тржишних количина и цена за обрачунски период;
- 10) поступци у случају недовољне количине понуде или потражње на организованом тржишту електричне енергије;
- 11) начин издавања потврда о закљученим трансакцијама на организованом тржишту електричне енергије;
- 12) поступак клиринга и финансијског поравнања на организованом тржишту електричне енергије;
- 13) начин управљања ризицима везаним за финансијско поравнање;
- 14) поступци у случајевима ванредних ситуација и
- 15) друга питања неопходна за функционисање организованог тржишта електричне енергије.

Правила из става 1. овог члана доноси оператор тржишта и објављује их на својој интернет страници.

Номиновани оператор тржишта електричне енергије

Члан 183а

Номиновани оператор тржишта електричне енергије (у даљем тексту: Немо) је субјект који је одређен за спровођење спајања дан унапред и унутар дневног организованог тржишта електричне енергије са суседним организованим тржиштима електричне енергије.

Агенција одређује једног или више Немо за зону трговања у Републици Србији.

Дужности Немо

Члан 183б

Немо је дужан да:

- 1) прима налоге од учесника на тржишту;
- 2) упарује и додељује налоге у складу са резултатима дан унапред и унутар дневног спајања тржишта;
- 3) објављује цене које су резултат трговања на дан унапред и унутар дневном тржишту;
- 4) врши финансијска поравнања;
- 5) врши плаћања на основу уговора који се односе на трговања у складу са споразумима и прописима учесника.

У вези са дан унапред и унутар дневним спајањем тржишта Немо нарочито врши следеће послове:

- 1) обавља послове функције спајања тржишта утврђених ставом 3. овог члана у сарадњи са номинованим операторима тржишта електричне енергије других држава;
- 2) примењује захтеве за дан унапред и унутар дневно спајање тржишта, захтеве за функције спајања тржишта и алгоритам за ценовно спајање тржишта у погледу свих питања повезаних с функционисањем тржишта електричне енергије у складу са ставом 3. овог члана и методологијама из члана 183ј став 2. тач. 2) и 6) овог закона;
- 3) примењује максималне и минималне цене у сарадњи са номинованим операторима тржишта електричне енергије и операторима преносног система других држава које се могу постићи на дан унапред и унутар дневном тржишту, а које ће се примењивати у зонама трговања у складу са методологијама из члана 183ј став 2. тач. 4) и 5) овог закона;
- 4) обезбеђује анонимност и дељење примљених информација о налозима неопходним за извршење функција спајања тржишта предвиђених ставом 3. овог члана;
- 5) оцењује резултате који су добијени функцијама спајања тржишта утврђених ставом 3. овог члана, додељивање налога на основу тих резултата, потврђивање резултата као коначних ако се сматрају исправним и прослеђивање резултата оператору преносног система електричне енергије, који их верификује у складу са алокационим ограничењима и потврђеним прекограничним капацитетом;
- 6) правовремено обавештава учеснике на тржишту о резултатима њихових налога;
- 7) делује као централно уговорна страна одговорна за финансијско поравнање и плаћање у размени енергије која је резултат дан унапред и унутар дневног спајања тржишта;

8) примењује резервне поступке за рад националних или регионалних тржишта са другим номинованим операторима тржишта електричне енергије и операторима преносног система у случају да нема резултата из функција спајања тржишта, узимајући у обзир и алтернативне поступке чије предлоге израђује оператор преносног система у сарадњи са операторима преносног система других држава, како би се обезбедила ефикасна, транспарентна и недискриминаторна додела капацитета;

9) доставља процене трошкова, као и информације о трошковима јединственог дан унапред и унутар дневног спајања тржишта и оператору преносног система када се трошкови номинованог оператора тржишта електричне енергије за успостављање, измену и оперативни рад дан унапред и унутар дневног спајања тржишта покривају доприносом оператора преносног система;

10) учествује у изради споразума са другим Немо и ОПС које се односе на израду предлога расподеле преносног капацитета између зона трговања или других потребних споразума за такве зоне трговања, када се створе услови за пружање услуга више од једног Немо унутар зоне трговања.

Поред обавеза из ст. 1. и 2. овог члана, Немо може да обавља и функције спајања тржишта са Немо из држава чланица Европске уније, и то:

1) развија, одржава и примењује алгоритме, системе и поступке за дан унапред и унутар дневно спајање тржишта у складу са методологијама из члана 183j став 2. тач. 2) и 6) овог закона;

2) обрађује улазне податке о капацитету између зона трговања и ограничењима при додели које обезбеђују извођачи координисаног прорачуна капацитета;

3) управља алгоритмима за ценовно спајање тржишта и упаривања континуалног трговања;

4) потврђује и доставља резултате дан унапред и унутар дневног спајања тржишта другим Немо и операторима преносног система електричне енергије.

Немо је дужан да у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице заједно са Немо из држава чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице достави Агенцији и свим регулаторним телима, Регулаторном одбору Енергетске заједнице, као и АЦЕР план интеграције свих Немо из Енергетске заједнице у оквиру функције спајања тржишта и уговоре између Немо и трећих земаља.

Немо сарађује са другим Немо искључиво у мери у којој је то неопходно за ефикасно и безбедно развијање, имплементацију и функционисање јединственог повезивања тржишта за дан унапред и унутар дневног тржишта. Заједничко обављање функција спајања тржишта, заснива се на принципу недискриминације и обезбеђује се да ниједан Немо не може имати неосноване економске предности кроз учешће у функције спајања тржишта.

Подношење захтева за именовање Немо

Члан 183в

Захтев за именовање Немо са потребном документацијом подноси домаћи или страни оператор тржишта електричне енергије Агенцији до 1. септембра текуће године.

Агенција је дужна да решењем, у року од три месеца од дана подношења захтева из става 1. овог члана, на основу оцене испуњености услова из члана 183g овог закона, одлучи о захтеву из става 1. овог члана, поступајући без дискриминације између подносиоца захтева, а посебно између домаћих и страних оператора тржишта електричне енергије.

Захтев за именовање Немо одбија се само ако нису испуњени услови из члана 183г. овог закона или у периоду док је на снази именовање искључиво једног Немо за зону трговања у Републици Србији у складу са овим законом.

У случају постојања више захтева за именовање Немо, Агенција именује сваког подносиоца захтева који испуњава услове из члана 183г овог закона.

Агенција одлуку из става 2. овог члана објављује на својој интернет страници и обавештава Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.

Против решења из става 2. овог члана може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење Министарства је коначно и против њега се може покренути управни спор.

Члан 183г

Немо се одређује ако испуњава следеће услове:

1) има на располагању одговарајуће ресурсе за координисано спровођење дан унапред, односно унутар дневног спајања тржишта електричне енергије, укључујући ресурсе неопходне за обављање послова номинovanог оператора тржишта електричне енергије, финансијске ресурсе, потребну информациону технологију, техничку инфраструктуру и радне поступке, или доказује да ће те ресурсе стећи благовремено током припремног периода пре преузимања својих задатака;

2) може да осигура учесницима на тржишту отворен приступ информацијама у вези са задацима номинovanог оператора тржишта електричне енергије;

3) трошковно је ефикасан у погледу дан унапред и унутар дневног спајања тржишта, те у оквиру својег унутрашњег рачуноводства води засебно књиговодство за функције спајања тржишта и друге активности ради спречавања унакрсног субвенционисања;

4) у одговарајућој је мери пословно одвојен од других учесника на тржишту;

5) ако је у држави чланици или уговорној страни одређен као национални правни монопол за услуге дан унапред и унутар дневног трговања, не сме примењивати накнаде за финансирање својих активности на дан унапред или унутар дневном тржишту ни у једној држави чланици или уговорној страни осим у оној у којој се наведене накнаде наплаћују;

6) да поступа без дискриминације према свим учесницима на тржишту;

7) има успостављене одговарајуће механизме за надзор тржишта;

8) има закључене одговарајуће споразуме којима су уређени транспарентност и поверљивост података са учесницима на тржишту и операторима преносног система;

9) пружа потребне услуге финансијског поравнања и плаћања;

10) успоставља потребне комуникационе системе и процедуре за координацију са операторима преносног система и номинovanим операторима тржишта земаља чланица Европске уније или уговорних страна Енергетске заједнице.

Члан 183д

У Републици Србији услуге трговања за дан унапред и унутар дневно трговање може понудити Немо одређен у другој уговорној страни или држави чланици, без потребе за његовим именовањем у Републици Србији.

Агенција прати рад свих Немо које пружају услугу дан-унапред и унутар дневног спајања тржишта на територији Републике Србије и њихову усклађеност са овим законом и подзаконским актима којим се уређују права и обавезе Нема, без обзира да ли је Немо именован у Републици Србији.

Агенција сарађује са органима у другој уговорној страни или државни чланици надлежним за именовање и праћење Нема и размењује информације потребне за ефикасно праћење активности које спроводи Немо.

Немо из става 1. овог члана дужан је да обавести Агенцију, о намери пружања услуге спровођења јединственог спајања дан унапред или унутар дневног тржишта у Републици Србији, два месеца пре почетка деловања.

Услуге спајања дан унапред и унутар дневног тржишта изузетно се могу одбити у следећим случајевима:

1) до истека рока из члана 128. став 1. овог закона, односно ако у уговорној страни или држави чланици у којој се обавља испорука електричне енергије постоји национални правни монопол за услуге трговања за дан унапред и унутар дневног трговања или,

2) ако може да се утврди постојање техничких препрека за испоруку електричне енергије купљене на дан унапред тржиштима и унутар дневним тржиштима у Републици Србији, посредством Немо који су одређени у другој уговорној страни или држави чланици због обезбеђивања сигурности рада система или,

3) ако правила трговања електричном енергијом те друге уговорне стране или државе чланице за куповину електричне енергије на основу дан унапред и унутар дневних трговања коју пружа други Немо који је одређен у другој уговорној страни или држави чланици нису компатибилна са правилима којима се уређује трговина електричном енергијом за испоруку електричне енергије у Републици Србији или,

4) ако други Немо који је поднео захтев има законом утврђен монопол у другој уговорној страни или држави чланици у којој је одређен,

5) ако Немо не докаже да је именован од стране надлежног органа друге уговорне стране или државе чланице.

Ако Агенција утврди да су испуњени услови за става 5. овог члана, у року од два месеца од дана пријема обавештења из става 4. овог члана, решењем одбија захтев да Немо пружа услуге у Републици Србији.

У случајевима одбијања услуга трговања из става 5. тач. 2) и 3) овог члана, решење мора да садржи образложење у коме се наводи начин на који се могу превладати техничке препреке за трговање и у ком временском року, или у ком року се правила трговања у Републици Србији могу усагласити са правилима трговања које важе за испоруку електричне енергије у другој уговорној страни или држави чланици.

Агенција је дужна да објави мишљење о начину на који се могу превладати техничке препреке за трговање и у ком временском року, или о року у коме се правила трговања у Републици Србији могу усагласити са правилима трговања.

У случају доношења решења из става 6. овог члана, Агенција обавештава Немо, надлежно тело за одређивање Немо из друге уговорне стране или државе чланице у којој је одређен подносилац захтева за Немо, Секретаријат Енергетске заједнице и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са

Уговором о оснивању Енергетске заједнице и ако су погођене државе чланице АЦЕР и Европску комисију.

Члан 183ђ

Ако, на основу новонасталих чињеница и околности, Агенција утврди да именовани Немо престане да испуњава услове из члана 183г овог закона, дужна је да обавести Немо о неиспуњавању утврђених услова, као и надлежни орган друге уговорне стране или државе чланице у којој тај Немо пружа своје услуге.

Ако Немо, у року од шест месеци од дана пријема обавештења из става 1 овог члана, не обезбеди испуњеност услова из члана 183г овог закона, Агенција доноси решење о одузимању статуса Немо.

Ако Агенција утврди да Немо у Републици Србији именован у другој уговорној страни или држави чланице не испуњава услове из члана 183г овог закона, Агенција је дужна да обавести Немо о томе.

У случају да се Немо из става 3. овог члана у року од три месеца од пријема обавештења не усагласи са условима из члана 183г овог закона, Агенција може да му решењем ускрати право да пружа услуге до отклањања недостатака, о чему обавештава Немо, надлежно тело за одређивање Немо из друге уговорне стране или државе чланице у којој је одређен Немо, Секретаријат Енергетске заједнице, Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и ако су погођене државе чланице АЦЕР и Европску комисију.

Агенција обавештава Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице о именовању и опозиву Немо.

Члан 183е

У вези са дан унапред и унутар дневним спајањем тржишта оператор преносног система одговоран је да са другим операторима преносног система:

1) примењује алгоритам за ценовно спајање тржишта и алгоритам упаривања континуалног трговања за све аспекте повезане с доделом капацитета у складу са утврђеним захтевима свих оператора преносних система из Европске уније који омогућавају ефикасну алокацију капацитета, ради развоја алгоритма за ценовно спајање тржишта и алгоритма упаривања континуалног трговања;

2) изводи прорачун прекограничних преносних капацитета;

3) по потреби успоставља доделу прекограничних преносних капацитета између зона трговања и друге аранжмане;

4) прорачунава и шаље прекограничне преносне капацитете те ограничења при њиховој додели;

5) проверава резултате дан унапред спајања тржишта у погледу потврђених прекограничних преносних капацитета и ограничења при њиховој додели;

6) када је потребно, успоставља извођаче прорачуна планираних размена ради прорачуна и објаве планираних размена између зона трговања;

7) поштује резултате дан унапред и унутар дневног спајања тржишта;

8) успоставља и спроводи одговарајуће резервне поступке за доделу капацитета;

9) предлаже време отварања и затварања унутар дневног спајања тржишта;

10) дели приход од загушења у складу са успостављеном методологијом;

11) када је тако договорено, делује као преносни агент за пренос нето позиција;

12) учествује у јединственом спајању дан унапред тржишта и јединственом спајању унутар дневних тржишта у складу са одредбама овог закона.

Послове из става 1. овог члана оператор преносног система извршава у складу са европским прописима који уређују доделу прекограничних преносних капацитета и управљање загушењима, односно одредбама, условима и методологијама из члана 183ј овог закона.

Члан 183ж

Централна уговорна страна је субјект надлежан за физичку и финансијску реализацију трансакција закључених на организованом тржишту електричне енергије и финансијску реализацију трансакције између две зоне трговања.

Централна уговорна страна осигурава правовремено финансијско поравнање и плаћање свих упарених налога у свакој трансакцији и организује физички пренос нето позиције која су резултат доделе капацитета с другом централном уговорном страном или преносним агентом.

Улогу централне уговорне стране може обављати оператор организованог тржишта или правно лице овлашћено за клиринг и финансијско поравнање.

Преносни агент је субјект одговоран за пренос нето позиције између различитих централних уговорних страна.

Улогу преносног агента може обављати оператор организованог тржишта, оператор преносног система или правно лице овлашћено за клиринг и финансијско поравнање.

Члан 183з

Немо и оператор преносног система имају право на надокнаду трошкова проистеклих из послова везаних за спајање тржишта, а нарочито следећих трошкова:

1) успостављања, ажурирања или даљег развоја алгорита за ценовно спајање тржишта и спајања тржишта за дан унапред;

2) успостављања, ажурирања или даљег развоја алгорита упаривања континуалног трговања и спајања унутар дневног тржишта;

3) насталих у оперативном раду спајања тржишта за дан унапред и унутар дневног тржишта.

Немо има право на накнаду свих или дела трошкова из става 1. овог члана од оператора преносног система, у складу са уговором закљученим између Немо и оператора преносног система, које одобрава Агенција.

У случају из става 2. овог члана, оператор преносног система је дужан да у року од два месеца од пријема процене трошкова Немо из става 1. овог члана, достави Агенцији на одобрење предлог свих или дела трошкова које преузима од Немо.

У случају да са оператором преносног система Немо није закључио уговор, Немо има право на накнаду трошкова из става 1. овог члана путем накнада или на други начин ако су ти трошкови разумни и пропорционални, а на основу споразума са Агенцијом.

Члан 183и

Оператор преносног система и Немо могу доносити и посебне акте у циљу успостављања и функционисања дан унапред и унутар дневног спајања тржишта.

Одредбе, услови и методологије у области тржишта електричне енергије

Члан 183ј

Одредбе и услови или методологије (у даљем тексту: ОУМ) су документа која су у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице и обавезујућа на основу одлука Министарског савета Енергетске заједнице, а од значаја су за спровођење правила из члана 93а овог закона, које су оператор преносног система и Немо дужни да примењују и то: паневропске одредбе и услове или методологије које одобрава АЦЕР; регионалне одредбе и услови или методологије које развијају и предлажу оператори преносних система и номиновани оператори тржишта електричне енергије на нивоу региона за прорачун капацитета, односно за рад система.

Немо је дужан да примењује паневропске ОУМ које се односе на:

- 1) план заједничког извођења функција оператора спајања тржишта;
- 2) методологију за резервно поступање у случају када је вршење редовних функција спајања тржишта електричне енергије онемогућено;
- 3) производе у процесу јединственог дан-унапред и унутар дневног спајања организованог тржишта електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 4) на максималне и минималне цене на дан унапред организованом тржишту електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 5) максималне и минималне цене на унутар дневном организованом тржишту, електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 6) алгоритам ценовног повезивања тржишта и алгоритам упаривања континуираног трговања.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за расподелу капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутар дневним тржиштима из члана 93а став 2. тачка 3) овог закона, а које се односе на:

- 1) регион за прорачун капацитета између зона трговања;
- 2) методологију доставе информација о производњи и потрошњи система;
- 3) методологију заједничког модела мреже;
- 4) усклађену методологију прорачуна преносног капацитета између зона трговања;
- 5) методологију одређивања цена унутар дневног преносног капацитета између зона трговања;
- 6) време отварања и затварања јединственог спајања унутар дневног тржишта између између зона трговања;
- 7) крајњи рок за гарантовање расподељеног преносног капацитета између зона трговања на дан-унапред тржишту;

8) методологију расподеле прихода од загушења;

9) методологију за израчунавање планираних размена електричне енергије између зона трговања које произилазе из процеса спајања дан унапред организованих тржишта електричне енергије, уколико је применљиво;

10) методологију за израчунавање планираних размена електричне енергије између зоне трговања које произилазе из спајања унутар дневних организованих тржишта електричне енергије, уколико је применљиво.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима из члана 93а став 2. тачка 1) овог закона, а односе се на:

1) методологију доставе информација о производњи и потрошњи;

2) методологију заједничког модела мреже;

3) захтеве за јединствену платформу за доделу преносног капацитета између зона трговања, ако је применљиво;

4) хармонизована правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања;

5) методологију расподеле прихода од загушења;

6) методологију расподеле трошкова успостављања, развоја и рада јединствене платформе за расподелу преносних капацитета између зона трговања, ако је применљиво;

7) методологију за поделу трошкова насталих у вези са гарантовањем додељених дугорочних права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, укључујући и накнаде које се плаћају за та додељена права.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење смерница за балансну електричну енергију које се односе се на:

1) оквире за успостављање и измену европских платформи за балансирање, и то за:

(1) размену балансне енергије из мануелне резерве за поновно успостављање фреквенције,

(2) размену балансне енергије из аутоматске резерве за поновно успостављање фреквенције,

(3) процес нетовања одступања;

2) стандардне производе за балансирање;

3) методологију разврставања у сврху активирања понуда балансне енергије;

4) процене могућег повећања минималне количине у понудама балансне енергије које се достављају европским платформама за балансирање;

5) методологије за одређивање цена балансне енергије и преносног капацитета између зона трговања који се користи за размену балансне енергије или спровођење поступка размене одступања;

6) усаглашене методологије за поступак расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену балансног капацитета или дељење резерви;

7) методологија субоптималног поступка расподеле преносног капацитета између зоне трговања;

8) модел ОПС-ОПС за планирану размену енергије;

9) усаглашене главне особине обрачуна одступања;

10) оквир за успостављање европске платформе за замену резерву за поновно успостављање фреквенције;

11) правила обрачуна између оператора преносних система за планирану размену енергије које обухвата све операторе преносних система и који планирано размењују енергију унутар синхроне области континенталне Европе;

12) правила обрачуна између оператора преносних система за непланирану размену енергије за синхрону област.

Оператор преносних система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за рад међусобно повезаних преносних система електричне енергије из члана 93а став 2. тачка 4) овог закона, а које се односе на:

1) кључне организационе захтеве, улоге и одговорности у вези са разменом података везаних за сигурност и безбедност рада система;

2) методологију за израду заједничких модела мреже;

3) методологију за координисану анализу оперативне сигурности;

4) методологију за синхрону област за дефинисање минимума инерције;

5) методологију за процену релевантних средстава за координацију искључења;

6) методологије, услове и вредности из оперативних споразума за синхрону област у вези са:

(1) параметрима за дефинисање квалитета фреквенције и циљним параметрима,

(2) правилима за прорачун резерве за одржавање фреквенције,

(3) додатним заједничким својствима резерве за одржавање фреквенције,

(4) минималним периодом активације који треба да обезбеде пружаоци резерве за одржавање фреквенције,

(5) претпоставкама и методологијом за анализу трошкова и користи,

(6) ограничењима и захтевима у погледу размене резерве за одржавање фреквенције између оператора преносних система, у синхроној области, под условом да је применљиво,

(7) разменом резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области и дељењем резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области,

(8) граничним вредностима за размену заменске резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области и граничним вредностима за дељење заменске резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области;

7) методологије и услове који су саставни део споразума о раду за контролни блок у коме се налази контролна област оператора преносних система у Републици Србији, а у вези са:

(1) ограничењем промене излазне активне снаге,

(2) координисаним мерама у циљу смањења регулационе грешке контролних области,

(3) мерама за смањење регулационе грешке контролних области путем промена у производњи или потрошњи активне снаге производних модула и постројења купаца,

(4) правилима за прорачун резерве за поновно успостављање фреквенције;

8) мере ублажавања по синхроној области континенталне Европе.

Оператор преносног система учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутар дневним тржиштима из члана 93а став 2. тачка 3) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) методологије за заједнички прорачун преносних капацитета између зона трговања;

2) одлуку о увођењу прорачуна преносних капацитета између зона трговања заснован на токовима снага;

3) методологије за координисани редиспечинг и контра трговину;

4) заменске процедуре;

5) комплементарне регионалне аукције за доделу преносних капацитета између зона трговања;

6) поделу трошкова у случају редиспечинга и контра трговине.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних одредаба, услова или методологија за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима из члана 93а став 2. тачка 1) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) за израду методологија прорачуна преносног капацитета између зона трговања;

2) за израду методологија за разлагање преносног капацитета између зона трговања;

3) за израду регионалног концепта доделе права на коришћење преносних капацитета између зона трговања;

4) за успостављање заменских процедура;

5) регионалних услова за хармонизовану спровођење доделе права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, укључујући и регионална правила за накнаду која се плаћа у том случају;

6) услова за регионалну платформу за доделу права на коришћење преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за балансну електричну енергију из члана 93а став 2. тачка 2) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) заједничка правила за размену и набавку балансне резерве у случају да оператор преносног система размењује балансни капацитет са суседним операторима преносног система;

2) методологије за израчунавање вероватноће расположивости преносног капацитета између зона трговања након временског затварања унутар дневног тржишта електричне енергије између зона трговања;

3) примене модела оператор преносног система – пружалац балансне резерве;

4) методологија за прорачун преносног капацитета између зона трговања за сваки регион прорачуна капацитета;

5) усклађена методологија за процес доделе преносног капацитета између зона трговања за размену балансне резерве или њено дељење;

6) принципа за развој алгорита који се користи у поступку балансирања.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије из члана 93а став 2. тачка 4) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) заједничких правила о регионалној координацији оперативне сигурности за сваки регион за прорачун капацитета;

2) методологије и услове укључене у оперативне споразуме контролног блока у коме се налази контролна област оператора преносног система у Републици Србији у вези са:

(1) ограничењем промене снаге за излазну активну снагу,

(2) координационим мерама са циљем смањења регулационе грешке контролних области,

(3) мерама за смањење регулационе грешке контролних области захтевањем промена у производњи или потрошњи активне снаге производних модула и постројења купаца,

(4) правилима за прорачун резерве за поновно успостављање фреквенције;

3) мера ублажавања за контролни блок у коме се налази оператор преносног система;

4) заједничког предлога за одређивање контролног блока.

Мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР

Члан 183к

Агенција, оператор система и Немо су дужни да узму у обзир мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР под условом:

1) да се донета акта односе на њих, а у вези са решавањем питања у ситуацијама које утичу и на регулаторна тела, операторе система и Немо из најмање једне државе чланице Европске уније са којима се граничи Република Србија;

2) да је надлежност АЦЕР за решавања таквих питања утврђена одлуком Министарског савета Енергетске заједнице, у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице.”

Питања из става 1. овог члана могу се односити на:

1) захтеве за информације;

2) одлуке о одобравању одредаба, услова или методологија у вези са новим или изменама и допунама паневропских ОУМ, укључујући и случај када није постигнут договор између релевантних националних регулаторних тела;

3) прилагођавања конфигурације региона за прорачун капацитета;

4) прилагођавање конфигурације региона за рад система;

5) надлежности регионалног координационог центра у вези региона за прорачун капацитета и региона за рад система;

6) неусаглашености од стране регионалног координационог тела;

7) изузећа нових интерконектора;

8) одступања од минималне вредности за доделу преносних капацитета између зона трговања, у случају да се Агенција или било које друго регулаторно тело у истом региону за прорачун капацитета не слаже са захтевом за одступање.”.

Агенција, оператор система и Немо су дужни да узму у обзир мишљење, препоруке и одлуке Регулаторног одбора Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице које доноси у вези са питањима из става 2. овог члана, ако се та акта односе само на придружене стране Енергетске заједнице.

Обавеза чувања евиденција

Члан 184.

Снабдевач и снабдевач на велико дужни су да Агенцији, органу надлежном за послове конкуренције и надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, ставе на располагање све релевантне податке који се односе на трансакције из уговора о снабдевању електричном енергијом свих учесника на тржишту, осим крајњих купаца.

Подаци из става 1. овог члана садрже појединости о карактеристикама трансакција као што су: трајање, правила о испоруци и измирењу обавеза, количинама, датумима и временима извршења и ценама трансакција, начину идентификације учесника на тржишту на кога се трансакција односи, као и спецификацију свих уговора о снабдевању електричном енергијом по којима обавезе нису измирене.

Снабдевач је дужан да податке из става 2. овог члана чува ради стављања на располагање најмање пет година.

Заштита комерцијално осетљивих података

Члан 185.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система, оператор тржишта, снабдевач и снабдевач на велико обавезни су да чувају као пословну тајну податке и документа који садрже информације о продајним ценама, количини и условима снабдевања електричном енергијом, мерне податке о производњи, односно потрошњи крајњих купаца, као и друге податке и документа чије објављивање или чињење доступним трећим лицима може довести до поремећаја на тржишту електричне енергије.

Одредба става 1. овог члана, односи се и на уговоре о снабдевању електричном енергијом у периоду од годину дана од дана престанка тих уговора, осим уговора који се закључују у поступку јавних набавки, с тим да се и по истеку тог периода мерни подаци о производњи, односно потрошњи електричне енергије крајњих купаца, могу саопштавати, односно документа давати трећим лицима само по захтеву произвођача, односно крајњег купца електричне енергије.

Одредба става 1. овог члана, не односи се на податке који се објављују у циљу испуњења прописаних обавеза из правила о објављивању кључних тржишних података.

Снабдевање крајњих купаца електричном енергијом

Члан 186.

Право да слободно бирају свог снабдевача на тржишту електричне енергије имају сви крајњи купци електричне енергије.

Снабдевање крајњих купаца електричном енергијом може да обавља енергетски субјект који има лиценцу за обављање делатности снабдевања (у даљем тексту: снабдевач) у складу са овим законом.

Снабдевање крајњих купаца електричном енергијом може да обавља и произвођач на основу уговора о откупу електричне енергије са физичком испоруком.

Крајњи купац је дужан да ангажује снабдевача који посредује у реализацији уговора из става 3. овог члана и да му плати провизију за ту услугу, уколико произвођач не поседује лиценцу за снабдевање електричном енергијом.

Крајњи купац има право на потпуно снабдевање од снабдевача из става 4. овог члана за недостајуће количине електричне енергије које не може обезбедити кроз уговор из става 3. овог члана.

У циљу заштите од ризика промене цене електричне енергије на тржишту, крајњи купац и произвођач могу да закључе финансијски уговор без физичке испоруке.

Уговор о снабдевању крајњих купаца

Члан 187.

Уговором о снабдевању крајњих купаца уређују се права и обавезе између снабдевача и крајњег купца електричне енергије.

Уговор из става 1. овог члана садржи, поред општих елемената утврђених законом који уређује облигационе односе и следеће елементе:

- 1) права и обавезе у погледу снаге и количине електричне енергије;
- 2) динамику снабдевања;
- 3) права и обавезе снабдевача, и крајњег купца у случају неиспуњавања обавеза и у случају привремене обуставе испоруке;
- 4) рок на који се уговор закључује и права и обавезе у случају престанка и раскида уговора;
- 5) начин обрачуна и услове плаћања преузете електричне енергије;
- 6) начин информисања купца о промени цена и других услова снабдевања електричном енергијом;
- 7) начин решавања спорова и
- 8) друге елементе у зависности од специфичности и врсте услуга које пружа снабдевач.

Снабдевач прикупља и обрађује личне податке о купцима - физичким лицима који се односе на уговор о снабдевању.

Лични подаци из става 3. овог члана су: лично име и презиме, адреса пребивалишта, односно боравишта, ЈМБГ, адреса објекта који се прикључује, односно који је прикључен на систем, адреса достављања рачуна, идентификациони број мерног места, односно шифра мерног места или купца, односно други одговарајући јединствени податак за место примопредаје.

Услови за закључење и садржина уговора о снабдевању ближе се уређују прописом из члана 214. овог закона, а одредбе уговора морају на јасан, једноставан и недвосмислен начин обухватити права и обавезе купца.

Уговором о снабдевању купцу се не могу наметати додатне финансијске обавезе због коришћења права на промену снабдевача, а снабдевач је дужан да купца обавести о могућностима за промену снабдевача.

У случају раскида или отказа уговора о потпуном снабдевању од стране снабдевача, отказни рок не може бити краћи од 30 дана.

Снабдевач је дужан да, пре почетка снабдевања крајњег купца, оператору система пријави уговор, односно сваку промену уговора и достави нарочито следеће податке: о крајњем купцу, о местима примопредаје, врсти уговора и периоду снабдевања.

Снабдевач поступа и у складу са законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност.

Уговор о потпуном снабдевању

Члан 188.

За једно место примопредаје и за исти период снабдевања може се закључити само један уговор о потпуном снабдевању.

Крајњи купац, **односно купац-произвођач** који је закључио уговор о потпуном снабдевању из става 1. овог члана, не може за исто место примопредаје и за исти период снабдевања закључити други уговор о снабдевању електричном енергијом.

Када је закључен уговор из става 1. овог члана, снабдевач је дужан да пре отпочињања снабдевања закључи:

1) уговор којим је уредио своју балансну одговорност, а којим су обухваћена и места примопредаје тог крајњег купца и

2) уговор о приступу систему са оператором система на који је објекат крајњег купца прикључен.

Уговор о снабдевању са унапред одређеном количином електричне енергије

Члан 189.

За једно место примопредаје, за сваки обрачунски период током периода снабдевања, може се закључити више уговора о снабдевању са унапред одређеним количинама електричне енергије.

Када је закључен уговор из става 1. овог члана, крајњи купац је дужан да пре отпочињања снабдевања закључи:

1) уговор којим уређује балансну одговорност за своја места примопредаје и

2) уговор о приступу систему са оператором система на који је његов објекат прикључен.

Уговор о снабдевању са унапред одређеном количином електричне енергије могу закључивати сви крајњи купци, осим домаћинстава и малих купца.

Уговор из става 2. тачка 1) овог члана крајњи купац је дужан да достави оператору система.

Уговор са променљивом ценом електричне енергије

Члан 189а

Крајњи купац који има уграђено напредно бројило на мерном месту, може закључити уговор са променљивом ценом електричне енергије са снабдевачем који снабдева више од 200.000 крајњих купаца.

Снабдевач је дужан да учини доступним крајњем купцу све информације о условима, могућностима, трошковима и ризицима из уговора из става 1. овога члана.

У случају да крајњи купац нема уграђено напредно бројило може поднети захтев оператору система за уградњу напредног бројила у складу са чланом 138а овог закона.

Агенција прати развој тржишта и процењује ризике из уговора из става 1. овога члана и решава случајеве злоупотребе.

Агенција прати ефекте уговора из става 1. овог члана, укључујући понуде на тржишту и утицај на рачуне крајњих купаца, а посебно промене цена и сачињава годишњи извештај који објављује на интернет страници.

Уговор о агрегирању

Члан 189б.

Крајњи купац који испуњава техничке и друге услове у складу са правилима којима се уређује рад система и правилима којима се уређује рад тржишта електричне енергије, може закључити уговор о агрегирању са агрегатором независно од постојећег уговора о снабдевању електричном енергијом, у складу са чланом 197. овог закона.

Испуњеност техничких и других услова из става 1. овог члана потврђује оператор система.

Крајњем купцу није потребна сагласност снабдевача за закључење уговора о агрегирању са независним агрегатором.

Пре закључења уговора о агрегирању из става 1. овог члана агрегатор је дужан да информише крајњег купца о условима уговора.

Агрегатор и оператори система су дужни бесплатно, најмање једном у обрачунском периоду, ако то крајњи купац захтева, да омогуће приступ релевантним подацима и информацијама о испорученој електричној енергији на мерном месту.

Снабдевач крајњем купцу са којим има закључен уговор о снабдевању не може наметнути дискриминаторне техничке и административне захтеве, процедуре или накнаде због тога што је закључио уговор о агрегирању са независним агрегатором.

Гарантовано снабдевање

Члан 190.

Снабдевање електричном енергијом домаћинстава, малих купаца и традиционалних цркава и верских заједница, дефинисаних законом којим се уређује правни положај цркава и верских заједница, као јавна услуга (у даљем тексту: гарантовано снабдевање) обавља снабдевач, кога одреди Влада у складу са овим законом (у даљем тексту: гарантовани снабдевач).

Гарантовани снабдевач је дужан да пружа гарантовано снабдевање купцу из става 1. овог члана на његов захтев или по аутоматизму, ако купац не изабере другог снабдевача.

Гарантовани снабдевач је дужан да сваке године до 30. априла утврди листу крајњих купаца који испуњавају услове за малог купца.

У случају да крајњи купац, кога снабдева гарантовани снабдевач, престане да испуњава услове за стицање статуса малог купца гарантовани снабдевач дужан је да са њим раскине уговор до 1. јуна текуће године.

Гарантовано снабдевање по аутоматизму се остварује без захтева крајњег купца и почиње престанком уговора о снабдевању са ранијим снабдевачем, за купце који имају право на гарантовано снабдевање, а на основу обавештења које оператор система доставља гарантованом снабдевачу, осим у случају раскида уговора о снабдевању због неизвршења уговорних обавеза.

Гарантовани снабдевач снабдева купца из става 1. овог члана по уговору о потпуном снабдевању и дужан је да уговор достави, у писменој форми, крајњем купцу у року од осам дана од дана почетка гарантованог снабдевања.

Ако крајњи купац не закључи уговор из става 4. овог члана у року од осам дана од дана пријема уговора, оператор система је дужан да му, на захтев гарантованог снабдевача, обустави испоруку електричне енергије, а крајњи купац је дужан да плати преузету електричну енергију.

Гарантовани снабдевач је дужан да објави услове снабдевања и цену електричне енергије на својој интернет страници или на други погодан начин.

Уговор о потпуном снабдевању из става 4. овог члана може бити закључен и као формуларни уговор у складу са објављеним условима снабдевања из става 6. овог члана и прописом којим се уређује испорука и снабдевање електричном енергијом.

Гарантовани снабдевач је дужан да поступа у складу са законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност.

Члан 191.

Гарантовани снабдевач из члана 190. став 1. овог закона одређује се на основу спроведеног поступка јавног тендера и бира се на период од најдуже пет година.

Поступак јавног тендера спроводи Министарство.

Одлука о расписивању тендера из става 1. овог члана садржи нарочито услове и критеријуме за избор гарантованог снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора који гарантовани снабдевач закључује са крајњим купцем, као и рок на који се бира гарантовани снабдевач.

У случају да се на начин из става 1. овог члана не изабере гарантовани снабдевач, Влада одређује снабдевача који ће привремено обављати гарантовано снабдевање, а најдуже на период од годину дана.

Резервно снабдевање

Члан 192.

Право на резервно снабдевање има крајњи купац електричне енергије који нема право на гарантовано снабдевање, у складу са одредбама овог закона, у случају:

- 1) стечаја или ликвидације снабдевача који га је до тада снабдевао;
- 2) престанка или одузимања лиценце снабдевачу који га је до тада снабдевао;

2а) да снабдевач не обезбеди приступ систему за постојећа мерна места крајњих купаца са уговорима о потпуном снабдевању;

3) да није нашао новог снабдевача након престанка уговора о снабдевању са претходним, осим ако је престанак уговора последица неизвршавања обавеза плаћања купца;

4) да није нашао новог снабдевача након престанка уговора о снабдевању са претходним, а припада категорији купаца којима се не може обуставити испорука електричне енергије у случају неизвршавања обавеза, у складу са овим законом.

Снабдевач који није у могућности да снабдева крајњег купца, у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана, дужан је да о дану престанка снабдевања благовремено обавести резервног снабдевача, купца и оператора система.

Снабдевач који престаје да снабдева крајњег купца, у случају из става 1. тач. 3) и 4) овог члана, дужан је да о дану престанка уговора о снабдевању благовремено обавести оператора система.

Резервно снабдевање се остварује без захтева крајњег купца и почиње престанком уговора о снабдевању са ранијим снабдевачем.

Резервно снабдевање може непрекидно трајати најдуже 60 дана.

Резервни снабдевач снабдева крајњег купца по уговору о потпуном снабдевању и дужан је да уговор достави, у писменој форми, крајњем купцу у року од осам дана од дана почетка резервног снабдевања.

Резервни снабдевач је дужан да услове резервног снабдевања и цену електричне енергије објави на својој интернет страници.

Ако крајњи купац не закључи уговор из става 6. овог члана у року од осам дана од дана пријема уговора, оператор система је дужан да му, на захтев резервног снабдевача, обустави испоруку електричне енергије, а крајњи купац је дужан да плати преузету електричну енергију.

Ако крајњи купац по истеку резервног снабдевања није нашао новог снабдевача, оператор система је дужан да му обустави испоруку електричне енергије.

Члан 193.

Влада ће на основу спроведеног поступка јавног тендера одредити снабдевача који ће обављати резервно снабдевање (у даљем тексту: резервни снабдевач).

Поступак јавног тендера спроводи Министарство.

Одлуку о расписивању тендера из става 1. овог члана садржи нарочито услове за избор резервног снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора који резервни снабдевач закључује се крајњим купцем, као и рок на који се бира резервни снабдевач.

У случају да се на начин из става 1. овог члана не изабере резервни снабдевач, Влада ће одредити снабдевача који ће привремено обављати резервно снабдевање, на период од највише шест месеци, за које време ће бити расписан и окончан нови тендер.

У случају да се ни у поновљеном тендеру не изабере резервни снабдевач, Влада ће одредити гарантованог снабдевача да обавља резервно снабдевање, а најдуже на период од годину дана.

Цена по којој ће гарантовани снабдевач обављати резервно снабдевање не може бити мања од просечне цене електричне енергије на организованом тржишту за претходну годину.

Члан 194.

Агенција ће сваке године процењивати неопходност одржавања резервног снабдевања и његов утицај на конкуренцију на тржишту.

Агенција, на основу процене из става 1. овог члана, сачињава извештај који садржи процену када ће резервно снабдевање бити укинута и о томе обавештава Министарство.

Извештај се објављује на интернет страници Агенције.

Дужности снабдевача

Члан 195.

Снабдевач је дужан да:

1) поступа према крајњим купцима на недискриминаторан начин;

1а) понуди поштене и транспарентне опште услове, јасне и недвосмислене, који омогућавају остваривање заштите права купаца, као и заштиту купаца од непоштених или обмањујућих метода продаје;

2) објави опште услове понуде за закључење уговора, односно да купца обавести на пригодан начин о понуђеним условима, с тим да се та обавеза односи и за случај закључења уговора преко посредника, као и да обезбеди да та понуда нарочито садржи:

(1) пословно име и адресу снабдевача,

(2) врсту и квалитет услуга које се могу посебно уговорити,

(3) начин на који се могу добити најновије информације о ценама и трошковима везаним уз производ или услугу,

(4) трајање уговора, услове за продужење и престанак уговора и услове под којима се уговор не може продужити, као и начин уређивања међусобних односа у случају престанка уговора,

(5) обавештење крајњем купцу о свакој намери измене уговорних услова те о њиховом праву на раскид уговора,

(6) пенале, компензације, рефундације и друга средства у случају да снабдевач не испуни уговорени ниво квалитета комерцијалних услуга снабдевача, као и мерама које снабдевач може предузети за извршавање доспелих обавеза,

(7) начин и поступак решавања приговора купца, односно поступак вансудског решавања спорова, при чему је снабдевач обавезан да тај поступак учини једноставним, јефтиним, ефикасним и транспарентним;

3) на својој интернет страници или на други прикладан начин, обавести купце:

(1) о улогама снабдевача и оператора система на који је објекат купца прикључен;

(2) о месту и начину достављања приговора на обрачун, комерцијалне услуге снабдевача и оператора система, као и на квалитет и поузданост испоруке електричне енергије уколико су лошији од нивоа дефинисаног техничким прописима и правилима о квалитету испоруке и снабдевања;

(3) да се по питању измене техничких услова прикључења, техничких проблема везаних за прикључак на систем, мерну опрему и тачност мерења, низак напон, квар на мрежи и прекид напајања, може обратити и директно оператору система на који је његов објекат прикључен;

4) обезбеди организациону јединицу, тело или особе одговарајућег радног искуства и стручне спреме за решавање приговора, рекламација и објективно одлучивање у роковима утврђеним законом;

5) обавести крајњег купца, на транспарентан и разумљив начин, о свакој промени цене, разложима и обиму промене цене, измени методологија за одређивање цена, односно општих услова уговора, најкасније у року од 14 дана, односно у року од 30 дана за купца из категорије домаћинство пре почетка примене нових цена, односно примене нове методологије, с тим да купац има право на раскид уговора о снабдевању, ако не прихвати промену цене и измењене услове;

6) понуди купцима више начина плаћања обавеза, подстицајних мера и погодности у плаћању обавезе, у зависности од понуђених цена, трајања обрачунског периода, рокова доспелости обавеза и других специфичности;

7) објави услове, поступак, правне последице, односно права купца у случају обуставе испоруке електричне енергије, због неизмиривања обавеза из уговора о снабдевању електричном енергијом, као и разлоге, поступак и правне последице искључења објекта купца са система;

7а) купце из категорије домаћинство, пре обуставе, обавести о алтернативним мерама као што су плаћање унапред, енергетске консултантске услуге, алтернативне планове плаћања, савете о управљању дугом или изузећа од искључења и не представљају додатни трошак за купце који се суочавају са обуставом испоруке;

8) обезбеди бесплатну телефонску линију за обавештавање и одговоре на питања купаца ради информисања о условима и начину остваривања права купаца;

9) у рачуну за продату електричну енергију посебно искаже трошкове приступа систему по регулисаним тарифама, накнаде прописане законом, порезе и остале обавезе или информације у складу са овим законом;

10) предузима мере како би омогућио купцима кратке и садржајне контролне листе са практичним информацијама које се односе на њихова права;

11) изврши и друге обавезе у складу са прописима којима се уређују облигациони односи, трговина и промет робе и услуга и заштита потрошача;

12) Агенцији доставља извештај о решавању приговора и жалби крајњих купаца;

13) Агенцији достави податке о количинама продаје електричне енергије и оствареног прихода по том основу, ради праћења тржишта, без обзира на број купаца;

14) обавештава купца о потрошњи електричне енергије и трошковима, како би се купцу омогућило да управља потрошњом;

15) омогући купцу на једноставан начин приступ правилима о промени снабдевача;

16) да након промене снабдевача изда купцу коначни обрачун, најкасније у року од шест недеља од промене снабдевача;

17) купце који су закључили уговор са агрегатором не излаже неоснованим трошковима ни уговорним ограничењима;

18) обезбеди да крајњи купци могу да раскину уговор ако не прихвате нове услове из уговора или промену цене о којој их је обавестио снабдевач;

19) обезбеди крајњим купцима који имају уговор са независним агрегаторима да немају трошкове, односно казне и друга недозвољена уговорна ограничења од стране њихових снабдевача.

Актом из члана 214. овог закона уређује се ближа садржина рачуна из тачке 9) овог члана.

Члан 196.

Снабдевач електричном енергијом је дужан да у или уз рачун за продату електричну енергију или на други пригодан начин купцу обезбеди увид у податке о уделу свих врста извора енергије у укупно продатој

електричној енергији тог снабдевача у претходној години на разумљив и на националном нивоу јасно упоредив начин као и о предузетим мерама и начину, односно ефектима предузетих активности за повећање енергетске ефикасности и за заштиту животне средине за производне капацитете из којих је набављена електрична енергија.

Влада може посебним актом прописати обавезу снабдевачу електричном енергијом да обезбеди минимални износ удела енергије из обновљивих извора у продатој електричној енергији.

Снабдевач електричном енергијом је дужан да упути купце на изворе јавно доступних информација о утицају на животну средину, најмање у погледу емисија угљен диоксида и радиоактивног отпада од производње електричне енергије из свих извора из којих је дати снабдевач продао електричну енергију у претходној години.

Поред података и информација из ст. 1. и 2. овог члана, снабдевач је дужан да крајњем купцу пружи информације о њиховим правима у случају спора.

Агенција ће предузети све неопходне мере да се обезбеди да снабдевачи пружају купцима јасне, поуздане и упоредиве податке из ст. 1. и 2. овог члана.

Промена и колективна промена снабдевача и агрегатора

Члан 197.

Пре промене снабдевача, купац и снабдевач који га је до тада снабдевао дужни су да регулишу међусобне финансијске обавезе.

Поступак промене снабдевача електричном енергијом је бесплатан за купца и не може трајати дуже од 21 дан од дана пријема захтева купца.

Изузетно од става 2. овог члана, снабдевач или агрегатор може наплатити крајњем купцу накнаду за раскид уговора када крајњи купац једнострано раскине уговор о снабдевању електричном енергијом или уговор о агрегирању на одређено време и са фиксним ценама пре истека важности уговора, под условом да су такве накнаде део уговора који је крајњи купац добровољно закључио и да је купац упознат са тим накнадама пре закључења уговора, као и да захтев за раскид уговора није наступио као последица неизвршавања или значајнијег умањења квалитета и обима испоручене електричне енергије.

Накнада из става 3. овог члана је пропорционална и не може да буде већа од губитка који сноси снабдевач или агрегатор, због раскида уговора од стране крајњег купца, укључујући трошкове инвестиције или услуге која је већ пружена купцу као део уговора.

У случају спора око висине потраживања од стране снабдевача или агрегатора, Агенција поступа у складу са чланом 54. став 3. тачка 1) овог закона.

Купци из категорије домаћинство имају право да учествују у колективним шемама промене снабдевача, без регулаторних или административних препрека за колективну промену, истовремено обезбеђујући оквир који осигурава највећу могућу заштиту.

Агенција доноси правила којима се уређују услови и поступак промене и колективне промене снабдевача и агрегатора, у случају када крајњи купац има закључен уговор о потпуном снабдевању.

Правила из става 7. овог члана садрже нарочито:

- 1) услове за промену и поступак промене снабдевача и агрегатора;
- 2) услове за колективну промену снабдевача;

- 3) обавезе снабдевача и агрегатора чији уговор престаје;
- 4) обавезе новог снабдевача и новог агрегатора;
- 5) обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије;
- 6) права и обавезе купца, снабдевача, агрегатора и оператора система у случају пресељења купца;
- 7) рокове за поступање учесника у поступку;
- 8) друга питања од значаја за промену снабдевача и агрегатора.

Обрачунски период

Члан 197а

Оператор система је дужан да читавање бројила електричне енергије врши у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона, при чему:

- 1) обрачун се издаје на основу стварне потрошње најмање једном годишње;
- 2) ако крајњи купац нема уграђено бројило које оператору омогућава читавање на даљину, или ако код крајњег купца није омогућено читавање на даљину, информације о обрачуну засноване на стварној потрошњи стављају се на располагање крајњем купцу најмање сваких шест месеци, или свака три месеца на захтев;
- 3) ако крајњи купац нема уграђено бројило које оператору омогућава читавање на даљину, или ако код крајњег купца није омогућено читавање на даљину, обавезе из тач. 1) и 2) овог члана могу да се испуне уз помоћ система редовног самочитавања од стране крајњег купца, при чему крајњи купац обавештава оператора о читаном стању бројила, а оператор система има право провере достављених података од стране крајњег купца. Обрачун или информације о обрачуну могу се заснивати на процењеној потрошњи или паушалном износу само ако крајњи купац не достави резултате читања бројила за одређено обрачунско раздобље;
- 4) ако крајњи купац има бројило које оператору омогућава читавање на даљину, тачне информације о обрачуну засноване на стварној потрошњи пружају се барем једном месечно, при чему те информације такође могу бити доступне путем интернета и ажурирају се онолико често колико то омогућавају коришћени уређаји и системи за мерење.

Апликација за поређење цена електричне енергије

Члан 197б

Купци из категорије домаћинство и мали купци са очекиваном годишњом потрошњом испод од 100.000 kWh, имају право на бесплатан приступ апликацији за поређење понуда снабдевача, укључујући понуде за уговоре са променљивом ценом електричне енергије.

Купци из става 1. овог члана морају бити информисани о доступности апликације за поређење преко рачуна за електричну енергију или на неки други начин.

Апликација за поређење мора да испуњава најмање следеће захтеве:

- 1) да покрива цело тржиште електричне енергије у Републици Србији;

2) да је независна од учесника на тржишту и осигурава да енергетски субјекти имају једнак третман у резултатима претраживања;

3) да јасно приказују податке о власнику апликације, податке о физичком или правном лицу које користи и управља апликацијом и о начину финансирања апликације;

4) да поставља јасне и објективне критеријуме на којима се поређења заснивају, укључујући услуге, као и да их објави;

5) да користи једноставан и недвосмислен језик;

6) да пружа тачне и ажурне информације, наводећи и време последњег ажурирања;

7) да је доступна особама са инвалидитетом;

8) да обезбеђује ефикасну процедуру за пријављивање нетачних информација о објављеним понудама;

9) да врши поређења, ограничавајући тражене личне податке на оно што је неопходно за поређење.

Апликација може да укључи и упоредне критеријуме који се односе на природу услуга које нуде снабдевачи.

Апликацијом из става 1. овог члана могу управљати привредна друштва, органи јавне власти и јавно тело.

Агенција је дужна да изради апликацију за поређење која покрива цело тржиште електричне енергије у Републици Србији и обезбеди да апликација испуњава захтеве из става 3. овог члана.

Апликација из става 6. овог члана не подлаже издавању ознаке поверења.

Снабдевачи су дужни да на захтев Агенције, у року од осам дана, доставе све податке потребне за пружање тачних и ажурних информација о ценама и моделима снабдевања купаца.

У случају нових цена и модела, снабдевачи су дужни да обавесте Агенцију најкасније у року од осам дана од дана њиховог увођења.

Ако снабдевач достави податке који нису упоредиви са осталим моделима снабдевања и понудама, Агенција неће тај модел снабдевања или понуду укључити у апликацију за поређење.

Неовлашћена потрошња, искључење, обустава и ограничење испоруке електричне енергије

Члан 198.

Неовлашћена потрошња електричне енергије је:

- 1) **потрошња** електричне енергије без одобрења за прикључење;
- 2) **потрошња** електричне енергије са одобрењем за прикључење пре испуњења услова за прикључење;
- 3) **потрошња** електричне енергије након извршене обуставе испоруке електричне енергије;
- 4) **потрошња** електричне енергије без мерног уређаја, мимо мерног уређаја, или преко мерног уређаја на коме је онемогућено правилно мерење или **регистровање утрошене електричне енергије**;
- 5) **потрошња** електричне енергије преко мерног уређаја на коме су оштећене или недостају пломбе оператора система и/или на коме је крајњи купац оштетио жиг прописан законом о метрологији, уз услов да орган надлежан за послове метрологије, по спроведеној метролошкој експертизи, утврди да резултати мерења предметним мерним уређајем нису у оквиру прописаних граница највеће дозвољене грешке.

6) самовласна замена уређаја .

Члан 199.

Неовлашћену потрошњу утврђује оператор преносног, односно дистрибутивног система у поступку редовне или ванредне контроле мерног места.

Редовну и ванредну контролу мерног места из става 1. овог члана обављају најмање два квалификована лица овлашћена од стране оператора преносног, односно дистрибутивног система.

Редовна контрола мерног места по правилу се врши једанпут у шест месеци, а најдуже на период од годину дана.

Сумњу у исправност мерног уређаја може да искаже купац или заинтересована страна, у складу са прописима којим се уређује област метрологије.

Ванредну контролу мерног места оператор преносног, односно дистрибутивног система врши у случајевима када за то постоји потреба у складу са правилима о раду.

О извршеној редовној и ванредној контроли сачињава се записник на лицу места који садржи утврђено чињенично стање и доказни материјал.

У случају утврђене неовлашћене потрошње сачињава се записник о неовлашћеној потрошњи који садржи утврђено чињенично стање, уз који се прилаже доказни материјал.

Записник из ст. 6. и 7. овог члана потписује и лице које је присуствовало контроли и уручује му се примерак записника.

У случају да је контрола вршена без присуства купца, односно заинтересоване стране или је присутно лице одбило да потпише записник, на месту контроле оставља се обавештење са роком и адресом где може преузети записник или се записник доставља на други начин у складу са законом.

Начин утврђивања неовлашћене потрошње и садржина записника, уређује се Правилима о раду.

Члан 200.

У случају неовлашћене потрошње, оператор преносног, односно дистрибутивног система, извршиће обрачун неовлашћено утрошене електричне енергије, издати и доставити лицу које је неовлашћено трошило електричну енергију рачун, за период од дана када је извршена последња редовна, односно ванредна контрола мерног места до дана када је утврђено неовлашћено коришћење електричне енергије, у складу са методологијом за обрачун неовлашћено утрошене електричне енергије, коју доноси Агенција.

У случају из члана 198. тачка 5) овог закона, оператор преносног, односно дистрибутивног система, обрачун неовлашћене потрошње извршиће само у случају када се провером мерног уређаја утврди неправилност мерења потрошње.

Неовлашћена потрошња обрачунава се за период од дана када је извршена последња редовна, односно ванредна контрола мерног места до дана када је неовлашћено коришћење утврђено.

Уколико оператор система није вршио редовну, односно ванредну контролу мерног места из члана 199. ст. 3. и 5. овог закона, обрачуната неовлашћено утрошена електрична енергија се обрачунава за период од најдуже шест месеци.

Обустава испоруке, односно преузимања електричне енергије

Члан 201.

Оператор преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система обуставиће крајњим купцима испоруку електричне енергије, односно обуставиће преузимање електричне енергије од произвођача, у следећим случајевима:

1) када користи, односно предаје, електричну енергију супротно условима који су утврђени у одобрењу за прикључење, осим у случају када је предвиђено искључење;

2) када електроенергетски објекти, постројења или уређаји купца или произвођача не испуњавају услове у складу са прописима и представљају непосредну опасност по живот и здравље људи, животну средину и имовину;

3) када крајњи купац или произвођач, онемогући овлашћеним лицима оператора преносног, односно дистрибутивног система безбедан, потпун и неометан приступ мерним уређајима и инсталацијама, као и месту мерења ради читавања, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја са мерним орманима, уређења мерног места;

4) на захтев снабдевача због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању, а уз сходну примену прописа којим се уређује заштита потрошача;

5) неизвршења обавеза по уговору о приступу на преносни или дистрибутивни систем електричне енергије, осим у случају из члана 192. став 1. тачка 2а) овог закона;

6) коришћење или предаја електричне енергије без уговора о снабдевању или потпуном снабдевању или откупу енергије, односно када му је истекло резервно снабдевање, а није закључио уговор о снабдевању;

7) коришћење или предаја електричне енергије, без уређене балансне одговорности у складу са овим законом;

8) на писмени захтев купца или произвођача под условом да се обустава захтева за период од најкраће годину дана, а најдуже две године.

Оператор преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система може крајњим купцима или произвођачима обуставити испоруку или преузимање електричне енергије у следећим случајевима:

1) када крајњи купац омогући другом крајњем купцу потрошњу електричне енергије без одобрења оператора система преко своје инсталације;

2) када купац или произвођач, коме одобрењем за прикључење није уређен утицај на квалитет напона, својим уређајима или начином коришћења електричне енергије проузрокује смањење квалитета електричне енергије другим купцима, под условом да прекорачује емисионе нивое дозвољене правилима о раду и не отклони сметње у року који одреди оператор система.

Обуставом испоруке не престаје уговор о снабдевању, а у периоду обуставе испоруке крајњи купац има обавезе које се односе на приступ систему.

Ако је обустава извршена на захтев купца из става 1. тачка 8) овог члана, купац нема обавезе по основу уговора о снабдевању, односно приступу систему.

Уколико се, у случају из члана 198. тачка 5) овог закона утврди да није било утицаја на тачност мерења, оператор преносног, односно дистрибутивног система је дужан да мерно место доведе у технички исправно стање о сопственом трошку.

Пре обуставе испоруке, односно преузимања електричне енергије, осим у случају из става 1. тач. 2), 3), 4), 6) и 8) овог члана купцу или произвођачу мора бити достављена опомена у којој је одређен рок за отклањање уочених неправилности и недостатака, који не може бити краћи од три дана од дана достављања опомене.

Купац или произвођач, односно лице чијем објекту је обустављена испорука или преузимање електричне енергије има право приговора оператору преносног, односно дистрибутивног система, осим у случају обуставе на захтев снабдевача, када се приговор подноси снабдевачу.

Ближи услови и поступак обуставе испоруке или преузимања и права и обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система, снабдевача и крајњих купаца или произвођача уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Члан 202.

Снабдевач је дужан да пре подношења захтева оператору преносног, односно дистрибутивног система за обуставу испоруке из члана 201. став 1. тачка 4) овог закона, крајњег купца претходно у писменој форми упозори да ће му бити извршена обустава испоруке електричне енергије, ако у року који не може бити краћи од 15 дана ни дужи од 30 дана од дана достављања упозорења, не измири доспеле обавезе.

Уколико купац не измири обавезе у остављеном року, овлашћено лице снабдевача подноси захтев за обуставу испоруке електричне енергије оператору система на који је прикључен објекат купца и о томе писменим путем обавештава купца.

Оператор система је дужан да на основу захтева снабдевача, изврши обуставу испоруке електричне енергије купцу, у року који не може бити дужи од осам дана од дана пријема захтева.

Купац који након подношења захтева за обуставу, измири обавезу за испоручену електричну енергију, дужан је да без одлагања о томе обавести снабдевача, а снабдевач је дужан да без одлагања о томе обавести оператора преносног, односно дистрибутивног система и да повуче захтев за обуставу.

Одредба става 4. овог члана односи се и на случај да снабдевач и купац постигну споразум о извршењу обавезе.

Купац којем је обустављена испорука има право приговора снабдевачу, а посебно тело, организациона јединица или овлашћено лице снабдевача из члана 195. став 1. тачка 4) овог закона је дужно да одлучи по приговору у року од три дана од дана пријема приговора.

У случају када је подносилац приговора физичко лице, у састав тела из члана 195. став 1. тачка 4) овог члана, мора бити укључен представник евидентираних удружења и савеза у складу са законом којим се уређује заштита потрошача.

Снабдевач је дужан да о основаности приговора, као и у случају накнадног измирења обавезе купца, без одлагања обавести оператора преносног, односно дистрибутивног система, а оператор преносног, односно дистрибутивног система је дужан да настави испоруку електричне енергије, без одлагања, а најкасније у року од 24 часа, **уз обавезно присуство купца.**

Члан 203.

Због неизвршених обавеза за испоручену електричну енергију не може се обуставити испорука електричне енергије купцима за објекте чији би прекид рада довео до непосредне опасности по живот и здравље људи и за објекте од посебног интереса за привреду и живот људи и одбрану земље.

Уговором о снабдевању са купцем из става 1. овог члана, одређују се инструменти обезбеђења плаћања за снабдевање електричном енергијом, а ако не обезбеди инструменте обезбеђења плаћања може се обуставити испорука.

Прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом ближе се уређују врсте објеката по намени којима се не може обуставити испорука.

Искључење

Члан 204.

Оператор преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система је дужан да искључи објекат крајњег купца или произвођача са система у следећим случајевима:

1) неовлашћене потрошње из члана 198. овог закона;

2) када крајњи купац или произвођач онемогући овлашћеним лицима оператора преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система, обуставу испоруке или преузимања енергије;

3) на писмени захтев крајњег купца или произвођача;

4) ако је обустава испоруке или преузимања електричне енергије из члана 201. став 1. овог закона трајала дуже од годину дана, осим у случају обуставе испоруке или преузимања на захтев крајњег купца или произвођача, када се објекат искључује са система ако је обустава испоруке или преузимања трајала дуже од две године;

5) по истеку рока прикључења одређеног одобрењем за прикључење.

У случају искључења објекта крајњег купца или произвођача са система у складу са ставом 1. тачка 4) овог члана, оператор система је дужан да 15 дана пре искључења достави обавештење крајњем купцу или произвођачу.”

Оператор преносног, дистрибутивног, односно затвореног дистрибутивног система је дужан да искључи објекат произвођача у следећим случајевима:

1) предаја електричне енергије без одобрења за прикључење;

2) предаја електричне енергије са одобрењем за прикључење пре испуњења услова за прикључење;

3) предаја електричне енергије након извршене обуставе;

4) предаја електричне енергије без мерног уређаја, мимо мерног уређаја, или преко мерног уређаја на коме је онемогућено правилно мерење или регистравање предате електричне енергије;

5) предаја електричне енергије преко мерног уређаја на коме су оштећене или недостају пломбе оператора система и/или на коме је корисник оштетио жиг прописан законом о метрологији, уз услов да се утврди неправилност мерења електричне енергије;

6) самовласна замена уређаја.

У случају искључења објекта крајњег купца или произвођача са система, престаје уговор о снабдевању односно откупу и уговор о приступу за место примопредаје објекта који се искључује, а за поновно прикључење крајњи купац или произвођач прибавља одобрење за прикључење у складу са чланом 140. ст. 7. и 9. овог закона.

У случају обуставе испоруке електричне енергије из члана 201. став 1. овог закона, уговор о снабдевању престаје уколико је обустава трајала дуже од једне године, независно од тога да ли је објекат крајњег купца искључен, уз обавезу снабдевача да крајњег купца обавести 15 дана унапред о року када истиче годину дана од обуставе испоруке уз упозорење да ће након истека тог рока престати уговор о снабдевању

Члан 205.

Крајњи купац, односно лице чији је објекат искључен са система има право приговора оператору преносног, односно дистрибутивног система.

Ближи услови искључења и права и обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система и крајњих купаца, уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Ограничење испоруке електричне енергије

Члан 206.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система може крајњим купцима привремено ограничити испоруку електричне енергије у следећим случајевима, а у складу са правилима о раду система на који је објекат прикључен и прописом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом:

- 1) непосредне угрожености живота и здравља људи или опасности од оштећења имовине;
- 2) техничких или других сметњи у систему;
- 3) обављања мерења, испитивања, планираних радова на одржавању, инвестиционих радова и прикључења нових корисника.
- 4) у случају примене мера из чл. 11ж, 11з и 11и овог закона.**

Права, обавезе и заштита крајњих купаца

Члан 207.

Крајњи купац ужива заштиту својих права у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона, законом којим се уређује заштита потрошача и другим прописима.

Брисан је ранији став 2. (види члан 89. Закона - 40/2021-1)

Ако крајњи купац није задовољан одлукама донетим у складу са овим законом по приговорима, рекламацијама, захтевима и жалбама своја права може остварити у судском и вансудском поступку.

Енергетски субјекти су дужни да пре закључења уговора о пружању услуга обавесте купца из категорије домаћинство о постојању могућности вансудског решавања спорова.

Енергетски субјекти су дужни да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинство, пред телом за вансудско решавање потрошачких спорова уписаним у Листу тела за вансудско решавање потрошачких спорова у складу са законом којим се уређује заштита потрошача.

Купац из категорије домаћинство може покренути судски или вансудски поступак решавања спора тек након пријема одговора, односно одлуке снабдевача по изјављеном приговору у складу са законом којим се уређује заштита потрошача и законом којим се уређује општи управни поступак.

Члан 208.

Крајњи купац има право да захтева у случају појаве техничких или других сметњи у испоруци енергије, чији узрок није на објекту крајњег купаца, да се те сметње отклоне у примереном року.

Као примерени рок у којем је оператор преносног, односно дистрибутивног система обавезан да отклони сметње у испоруци енергије крајњим купцима сматра се рок од 24 часа, а најдуже два дана од дана пријема обавештења о сметњи.

Сметњама у испоруци електричне енергије у смислу става 1. овог члана не сматрају се прекиди у испоруци електричне енергије настали због примене мера из члана 214. тач. 13) и 14) овог закона.

Члан 209.

Крајњи купац је дужан да унутрашње електричне инсталације до места разграничења дистрибутивног система и инсталација објеката купца одржава у технички исправном стању у складу са важећим техничким прописима и да примењује мере прописане Правилима о раду система.

Члан 210.

Крајњи купац, **односно купац-произвођач** је дужан да електричну енергију користи под условима, на начин и за намене утврђене одобрењем за прикључење и уговором о снабдевању, законом и другим прописима донетим на основу овог закона.

Складиштење електричне енергије

Члан 210а

Енергетски субјект који обавља делатност складиштења електричне енергије (у даљем тексту: складиштар) у складу са овим законом обавља следеће послове:

- 1) купује и продаје електричну енергију;
- 2) пружа услугу складиштења електричне енергије за потребе других учесника на тржишту електричне енергије;
- 3) нуди оператору преносног, односно дистрибутивног система помоћне услуге, у складу са техничким карактеристикама и правилима о раду преносног и дистрибутивног система и правилима о раду тржишта електричне енергије;
- 4) са оператором преносног односно дистрибутивног система закључује уговор о пружању помоћних услуга;
- 5) са оператором преносног система закључује уговор о учешћу у балансном механизму;
- 6) поштује прописе и правила који се односе на рад преносног и дистрибутивног система и функционисање тржишта, прописе који се односе на заштиту конкуренције, као и одлуке надлежних органа;
- 7) оператору преносног или дистрибутивног система ставља на располагање податке потребне за рад система у складу са правилима о раду преносног и дистрибутивног система и правилима о раду тржишта електричне енергије.

Власништво на објектима за складиштење електричне енергије

Члан 210б

Оператори система електричне енергије не могу да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење електричне енергије.

Изузетно од става 1. овог члана, оператори система могу да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење енергије, ако су објекти за складиштење електричне енергије саставни делови мреже о чему сагласност даје Агенција, или када су испуњени сви следећи услови:

1) да након спроведеног отвореног, транспарентног и недискриминаторног тендерског поступка, који је подложен преиспитивању и одобрењу од стране Агенције, а који спроводе оператори система, није изабрана друга страна, која поседује, развија, управља објектима, или која није могла пружити услуге дефинисане тендерском документацијом по разумној цени и благовремено;

2) да су оператори система претходно прибавили сагласност Агенције на услове тендерског поступка из тачке 1) овог става;

3) да су објекти за складиштење електричне енергије неопходни да би оператори система могли испунити своје обавезе у складу са овим законом, укључујући нефреквентне помоћне услуге и да се ови објекти не користе за куповину или продају електричне енергије на тржиштима електричне енергије.

Агенција може да пружи помоћ операторима система да обезбеде поштену тендерску процедуру давањем упутстава или смерница.

Агенција сваких пет година спроводи јавне консултације о постојећим објектима за складиштење енергије како би проценила потенцијалну доступност и интересовање друге стране за улагање у такве објекте.

Када јавне консултације из става 4. овог члана, покажу да је друга страна у могућности да поседује, развија, управља објектима за складиштење на исплатив начин, Агенција обавештава операторе система да су дужни да обуставе активности на планирању, развоју и изградњи складишта у року од 18 месеци.

У случају из става 5. овог члана Агенција је дужна да операторима система призна уложена средства у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему.

Управљање потрошњом путем агрегирања

Члан 210в

Крајњи купац који има могућност пружања услуге управљања потрошњом може као учесник на тржишту електричне енергије или путем агрегирања равноправно да учествује на одговарајућим тржиштима електричне енергије из члана 168. овог закона.

Оператори система приликом набавке помоћних услуга равноправно третирају учеснике на тржишту који се баве агрегирањем у управљању потрошњом у складу са чл. 109. и 136. овог закона.

Агрегатор може учествовати на свим тржиштима електричне енергије у складу са правилима којима се уређује рад тих тржишта, без сагласности других учесника на тржишту.

Агрегатор је финансијски одговоран за одступање који проузрокује у систему и дужан је да уреди своју балансну одговорност у складу са законом.

Крајњи купац који је закључио уговор са независним агрегатором, не може бити изложен од стране снабдевача неоправданим плаћањима, казнама или другим неоправданим уговорним ограничењима.

Правила и процедуре за размену података између учесника на тржишту који се баве агрегирањем и других енергетских субјеката у области електричне енергије морају бити недискриминаторна и

транспарентна и обезбеђивати лак приступ подацима уз заштиту комерцијално осетљивих информација и личних података крајњих купаца.

Крајњи купац који самостално или преко независног агрегатора учествују у управљању потрошњом дужан је да изврши финансијско поравнање са својим снабдевачем или балансно одговорним странама који су директно погођени активирањем управљања потрошњом, у складу са Правилима о раду тржишта.

Надокнада из става 7. овог члана не може бити препрека за улазак на тржиште агрегатора нити реметити флексибилност и ограничена је на покривање трошкова које су претрпели снабдевачи крајњих купаца или балансно одговорне стране снабдевача током активирања управљања потрошњом.

Начин утврђивања надокнаде из става 7. овог члана уређује се Правилима о раду тржишта електричне енергије узимајући у обзир добит коју независни агрегатори доносе другим учесницима на тржишту и у том случају се од агрегатора или купаца може захтевати да допринесу таквој надокнади, али само онда и у мери у којој добит за све снабдеваче, купце и њихове балансно одговорне стране не превазилазе настале директне трошкове.

Правилима о раду тржишта уређују се и технички услови за учешће у управљању потрошњом на свим тржиштима електричне енергије, а на основу техничких карактеристика тих тржишта и могућности управљања потрошњом.

Активни купац

Члан 210г

Крајњи купци имају право да делују као активни купци и да не буду изложени несразмерним или дискриминаторним техничким захтевима, административним захтевима, процедурама и накнадама, као и накнадама за приступ систему које не одражавају стварне трошкове.

Активни купац из става 1. овог члана има право да:

- 1) учествује на тржишту електричне енергије директно или путем агрегирања;
- 2) продаје сопствену произведену електричну енергију укључујући и путем уговора о откупу електричне енергије;
- 3) користи сопствену производњу искључиво за своје потребе;
- 4) учествује у услугама флексибилности и шемама енергетске ефикасности;
- 5) повери трећој страни изградњу, без обзира да ли је трећа страна власник или не управљање објектима, укључујући постављање, управљање и одржавање као и управљање подацима, с тим да се трећа страна не може сматрати активним купцем.

Активни купац подлеже тарифним ставовима утврђеним методологијом за одређивање цене приступа преносном и дистрибутивном систему, а који одражавају трошкове који су транспарентни и недискриминаторни, при чему се посебно обрачунава електрична енергија која се предаје у мрежу, односно преузима из мреже, чиме се обезбеђује одговарајући и уравнотежен допринос расподели укупних трошкова система.

Активни купац је финансијски одговоран за одступање које проузрокује у систему и дужан је да уреди своју балансну одговорност у складу са овим законом у оба смера испоруке.

У случају да се обрачун електричне енергије крајњем купцу не врши у складу са ставом 3. овог члана, крајњи купац може да задржи постојећи начин обрачуна или да одабере начин обрачуна из става 3. овог члана.

Активни купац који поседује објекат за складиштење енергије:

1) има право на прикључење на мрежу у разумном року у складу са овим законом и прописом из члана 214. овог закона;

2) не подлеже двоструким накнадама, укључујући тарифне ставове за приступ мрежи, за ускладиштену електричну енергију која остаје у његовим објектима или када пружају услуге флексибилности операторима система;

3) не подлежу несразмерним захтевима или накнадама за лиценцирање;

4) може да пружа више услуга истовремено, ако је то технички изводљиво.

Активни купац је дужан да обезбеди мерни уређај за електрану и складиште електричне енергије у складу са правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система.

На поступак прикључења електране активног купца која користи варијабилне обновљиве изворе енергије и која, у смислу мрежних правила којим се уређује прикључење производних јединица, спада у производни модул типа Ц и Д, примењују се одредбе закона којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије о одлагању прикључења електрана које користе варијабилне обновљиве изворе енергије, укључујући и одредбе на основу којих се такве електране изузимају од одлагања прикључења.

Поступак прикључења електране активног купца ближе се уређује актом из члана 214. овог закона и правилима о раду система.

Члан 210д

Оператор система води евиденцију активних купца.

Оператор система на захтев крајњег купца врши упис у евиденцију активног купца ако:

1) крајњи купац у захтеву наведе којим активностима из члана 2. став 1. тачка 3) овог закона планира да се бави и да докаже да ниједна од активности из тог члана не представља његову комерцијалну или професионалну делатност;

2) наведе да ли и које треће лице гради и управља електраном и/или складиштем електричне енергије у име и за рачун активног купца.

У случају да активни купац планира да изгради електрану и/или складиште електричне енергије, оператор система је дужан да утврди да се производња и складиштење електричне енергије одвијају у одређеним границама и да су електрана и/или складиште повезани на унутрашње инсталације објекта са или без могућности да вишак електричне енергије испоруче у систем, као и да инсталисана снага електране није већа од одобрене снаге прикључка за смер преузимања електричне енергије објекта купца из мреже.

Оператор брише из евиденције активног купца уколико престане да испуњава један или више услова или ако не испуњава обавезе у складу са законом.

Одлука о одбијању захтева за упис у евиденцију из става 2. овог члана, као и одлука о брисању из евиденције из става 4. овог члана доноси се у форми решења против кога је допуштена жалба Министарству.

Енергетска заједница грађана

Члан 210ђ

Учешће у енергетској заједници грађана отворено је и добровољно у складу са законом.

Члан енергетске заједнице грађана може бити физичко лице, јединица локалне самоуправе, предузетник, микро предузеће или мало предузеће чије је место становања, пословно седиште или локација пословног простора на подручју јединице локалне самоуправе у којој је седиште енергетске заједнице грађана.

Члан енергетске заједнице грађана може напустити енергетску заједницу.

Члан енергетске заједнице грађана има права и обавезе као крајњи купац електричне енергије у складу са законом.

Оператор дистрибутивног система дужан је да води јавно доступну евиденцију о енергетским заједницама грађана и обрачунским мерним местима која су укључена у енергетску заједницу грађана.

Оператор дистрибутивног система на захтев енергетске заједнице грађана врши упис у евиденцију из става 5. овог члана у року од 30 дана од дана подношења захтева, ако је:

1) заједница основана као непрофитно правно лице чији чланови се налазе на подручју исте јединице локалне самоуправе;

2) чланови енергетске заједнице нису енергетски субјекти којима је енергетска делатност претежна или основна делатност;

3) заједница прописала да је учешће у њој добровољно и отворено;

4) у оснивачком акту наведено којим делатностима из члана 2. став 1. тачка 35) овог закона планира да се бави;

5) испуњавају све услове за стицање статуса енергетске заједнице грађана у складу са овим законом и актом из члана 214. овог закона.

Оператор дистрибутивног система брише из евиденције енергетску заједницу грађана уколико престане да испуњава један или више услова или ако не испуњава обавезе у складу са законом.

Одлука о одбијању захтева за упис у евиденцију из става 6. овог члана, као и одлука о брисању из евиденције из става 7. овог члана доноси се у форми решења против кога је допуштена жалба Министарству.

Оператор дистрибутивног система сарађује са енергетским заједницама грађана како би обезбедили испоруку електричне енергије, уз сагласност Агенције и има право на накнаду у вези расподеле електричне енергије између чланова енергетске заједнице грађана, као врсту нестандартне услуге.

Енергетска заједница грађана има:

1) право да учествује на тржишту електричне енергије било директно или путем агрегирања на недискриминаторни начин;

2) права и обавезе у складу са улогама на тржишту, као што су права и обавезе крајњих купаца, произвођача, снабдевача, или агрегатора на недискриминаторан и пропорционалан начин;

3) права и обавезе као активни купац у погледу потрошње електричне енергије коју сам произведе у складу са чланом 210г став 3. овог закона;

4) право да у оквиру енергетске заједнице грађана организује расподелу електричне енергије коју производе у објектима за производњу који су у власништву енергетске заједнице грађана уз испуњење услова из члана 214. овог закона.

Енергетска заједница грађана је дужна да уреди балансну одговорност у складу са чланом 171. овог закона.

Обавезе оператора дистрибутивног система, снабдевача и енергетске заједнице грађана

Члан 210е

Енергетска заједница грађана:

1) доставља оператору дистрибутивног система план расподеле произведене електричне енергије између својих чланова уколико планира да користи за своје потребе произведену електричну енергију у електрани;

2) од чланова енергетске заједнице наплаћује заједничке трошкове.

Оператор дистрибутивног система:

1) преузима електричну енергију коју енергетска заједница испоручи у систем;

2) читава бројила и обрачунава накнаду за приступ систему свим члановима заједнице за сву преузету електричну енергију;

3) доставља снабдевачу чланова заједнице податке о преузетој електричној енергији из система сваког члана заједнице, расподељеној електричној енергији између чланова коју је заједница произвела и испоручила у систем, као и податке о обрачунатој накнади за приступ систему.

Снабдевач:

1) објављује на интернет страници модел уговора о потпуном снабдевању са члановима енергетске заједнице са моделом обрачуна вишка произведене електричне енергије у електрани заједнице;

2) уређује балансну одговорност за електрану енергетске заједнице грађана само уколико произведена електрична енергије служи за задовољење потреба чланова заједнице.

Одредбе овог члана и члана 210ђ овог закона сходно се примењују и на заједнице обновљивих извора енергије у смислу закона о коришћењу обновљивих извора енергије.

Брисани чл. 211-213.

Услови испоруке и снабдевања електричном енергијом

Члан 214.

Влада ближе прописује услове испоруке и снабдевања крајњих купаца електричном енергијом, којима се ближе уређују:

- 1) услови издавања одобрења за прикључење на преносни, односно дистрибутивни систем, услови за промену техничких услова на месту прикључења и одобрена снага;
- 2) услови, важење, начин и рокови израде студије прикључења на преносни и дистрибутивни систем;
- 3) банкарска гаранција за изградњу објекта који се прикључују на преносни систем односно дистрибутивни систем укључујући њену садржину, рок за достављање, њено трајање, услове наплате, враћање и друга питања;
- 4) садржина уговора о изградњи недостајуће инфраструктуре;
- 5) садржина уговора о прикључењу;
- 6) садржина уговора о прикључењу са заједничким прикључком и расподела трошкова изградње заједничког прикључка;
- 7) садржина акта о прикључењу;
- 8) услови и начин прикључења објекта из члана 140. ст. 7–9. овог закона;
- 9) начин и поступак утврђивања листе крајњих купаца који испуњавају услове за малог купца;
- 10) место разграничења одговорности за испоручену електричну енергију између енергетског субјекта и купца, односно произвођача;
- 11) услови за закључење и садржина уговора о снабдевању;
- 12) услови за закључење и садржина уговора о агрегирању;
- 13) услови за закључење и садржина уговора са променљивом ценом електричне енергије;
- 14) услови за оснивање енергетске заједнице грађана и расподелу енергије између чланова;
- 15) услови за закључење и садржина уговора о оснивању енергетске заједнице грађана;
- 16) услови и поступак обуставе испоруке или преузимања електричне енергије крајњим купцима или произвођачима као и енергетски угроженим купцима;
- 17) права и обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система, снабдевача и крајњег купца;
- 18) врста објекта по намени којима се не може обуставити испорука електричне енергије за случај не извршавања обавеза за испоручену електричну енергију и у другим случајевима;
- 19) услови и начин искључења објекта крајњег купца или произвођача са система, права крајњих купаца или произвођача;
- 20) начин обавештавања крајњег купца или произвођача;
- 21) обрачунски период у складу са чланом 197а овог закона и обавезан садржај рачуна за наплату испоручене електричне енергије;
- 22) поступак, начин и рокови за остваривање права крајњег купца на накнаду због одступања од прописаног квалитета испоруке, односно снабдевања електричном енергијом;
- 23) друга питања у складу са законом.

Квалитет испоруке и снабдевања електричном енергијом

Члан 215.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности у вези са испоруком и снабдевањем електричном енергијом, дужни су да обезбеде квалитет испоруке и снабдевања утврђен овим законом и другим прописима донетим на основу закона.

Агенција доноси правила из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона којима се одређују показатељи техничког и комерцијалног квалитета испоруке и комерцијалног квалитета снабдевања електричном енергијом, начин евидентирања података и рачунања показатеља, начин и рокове за достављање података и извештаја Агенцији, начин утврђивања захтеваних вредности појединих показатеља, као и начин оцењивања резултата добијених праћењем достигнутих у односу на захтеване вредности показатеља квалитета.

Брисан је ранији став 3. (види члан 93. Закона - 40/2021-1)

Остварене вредности показатеља квалитета испоруке електричне енергије, Агенција користи при одобравању планова развоја и средстава за инвестиције и у случају регулације цена приступа системима за пренос и дистрибуцију заснованим на подстицајним методама регулације цена, на начин прописан методологијама за одређивање регулисаних цена приступа, у којима утврђује начин одређивања и максималну висину подстицаја, односно умањења одобреног максималног прихода, а у зависности од смера и степена одступања од захтеваних вредности показатеља техничког квалитета испоруке.

Правилима из става 2. овог члана се одређује висина накнаде крајњем купцу по основу степена одступања од прописаног квалитета.

Заштита електроенергетских објеката

Члан 216.

Енергетски субјект који користи и одржава енергетске објекте има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности објекта, уређаја, постројења или опреме, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају.

Власник непокретности је дужан да омогући приступ енергетским објектима из става 1. овог члана и да трпи и не омета извршење радова из става 1. овог члана.

Енергетски субјект из става 1. овог члана је дужан да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно.

У случају да власник непокретности и енергетски субјект не постигну споразум у смислу става 3. овог члана, одлуку о томе доноси надлежни суд.

Члан 217.

Електроенергетски објекти усклађују се са објектима у изградњи саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објектима за потребе одбране земље, водопривредним објектима, објектима за заштиту од елементарних непогода и другим објектима који се у смислу закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објеката и извођења радова на експлоатацији рудног блага.

Усклађивање електроенергетских објеката врши се на основу планског документа којим се утврђује плански основ за објекте из става 1. овог члана и утврђеног јавног интереса за експропријацију у складу са законом.

Усклађивање обухвата радове на адаптацији, реконструкцији и изградњи енергетског објекта, односно појединачног стуба на линијској инфраструктури, као и радови на изградњи нове трасе, у складу са законом који уређује планирање и изградња.

Усклађивање дистрибутивног енергетског објекта се може извршити и на захтев правног или физичког лица, уколико постоје технички услови.

У случају из ст. 1. и 3. овог члана, трошкове који настану услед усклађивања енергетског објекта, сноси инвеститор објекта чија изградња захтева усклађивање енергетског објекта или подносилац захтева за усклађивање.

Међусобна права и обавезе између инвеститора објекта чија изградња захтева усклађивање енергетског објекта или подносиоца захтева за усклађивање и енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта чије је усклађивање неопходно, дефинишу се уговором.

Члан 218.

Енергетски субјект који обавља делатност преноса, односно дистрибуције електричне енергије дужан је да спроводи мере заштите у складу са овим законом и другим техничким прописима.

Електроенергетски вод је у функцији од дана стављања под напон о чему одлуку доноси надлежни оператор система.

Оператор преносног система у року не дужем од једне године од дана стављања под напон електроенергетског вода на законом прописан начин обавештава власнике преко чијих непокретности прелази електроенергетски објекат, ради решавања имовинскоправних односа при чему се накнада утврђује у складу са прописом којим се уређује експропријација.

Брисани су ранији ст. 4. и 5. (види члан 106. Закона - 94/2024-204)

Оператори система електричне енергије немају обавезу плаћања накнаде за службеност на земљишту које је у јавној својини.

У заштитном појасу испод, изнад или поред електроенергетског објекта могу се градити објекти, изводити друге радње или засађивати дрвеће и друго растиње, ако те радње нису у супротности са планским актом, наменом земљишта, прописима о изградњи објеката, условима прописаним законом или техничким нормативима и другим прописима.

Власник или носилац других права на непокретности који намерава да изводи грађевинске радове у зони заштите енергетског објекта, пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе, дужан је да прибави сагласност енергетског субјекта.

Сагласност из става 8. овог члана енергетски субјект издаје у року од 15 дана од дана подношења захтева за издавање сагласности. Захтев се подноси на обрасцу чију садржину уређује енергетски субјект и објављује на свом сајту. Уз захтев инвеститор објекта/радова прилаже елаборат оверен од стране овлашћеног лица у складу са законом.

Заштитни појас за надземне електроенергетске водове, са сваке стране вода од крајњег фазног проводника, има следеће ширине:

1) за напонски ниво 1 kV до 35 kV:

(1) за голе проводнике 10 метара, кроз шумско подручје 3 метра;

(2) за слабо изоловане проводнике 4 метра, кроз шумско подручје 3 метра;

(3) за самонесеће кабловске снопове 1 метар;

- 2) за напонски ниво 35 kV, 15 метара;
- 3) за напонски ниво 110 kV, укључујући и 110 kV, 25 метара;
- 4) за напонски ниво 220 kV и 400 kV, 30 метара.

Заштитни појас за подземне електроенергетске водове (каблове) износи, од ивице армирано-бетонског канала:

- 1) за напонски ниво 1 kV до 35 kV, укључујући и 35 kV, 1 метар;
- 2) за напонски ниво 110 kV, 2 метра;
- 3) за напонски ниво изнад 110 kV, 3 метра.

Заштитни појас за трансформаторске станице на отвореном износи:

- 1) за напонски ниво 1 kV до 35 kV, 10 метара;
- 2) за напонски ниво 110 kV и изнад 110 kV, 30 метара.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система надлежан за енергетски објекат, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта.

У циљу заштите живота и здравља људи и безбедности енергетских објеката, власник или носилац других права на непокретности која се налази у заштитном појасу, не може без претходне сагласности енергетског субјекта, градити објекте нити изводити посебне врсте радова за које није потребно прибављати акт надлежног органа у складу са прописима којим се уређује изградња објеката.

У заштитном појасу забрањује се коришћење возила и механизације чије компоненте у раду крајњим тачкама прилазе енергетском објекту преносног система ближе од пет метара, односно ближе од два метра објекту дистрибутивног система, без присуства представника оператора тог система.

Захтев за присуство представника оператора система подноси се најкасније пет дана пре започињања планираних активности.

Члан 218а

У заштитном појасу испод, изнад или поред електроенергетског објекта може се озаконити објекат који је предмет озакоњења, ако објекат није у супротности са планским актом, наменом земљишта, прописима о изградњи објеката, условима прописаним законом или техничким нормативима и другим прописима.

Надлежни оператор система издаје сагласност за објекат који је предмет озакоњења, а који се налази у зони заштите енергетског објекта.

Сагласност из става 2. овог члана издаје се након израде елабората овереног од стране овлашћеног лица у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, који инвеститор објекта доставља о свом трошку и којим је доказана испуњеност услова прописаних овим чланом, подзаконским актом којим се уређују технички нормативи за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, законом којим се уређује заштита од нејонизујућег зрачења и подзаконских аката донетих на основу тог закона.

За објекат који је у поступку озакоњења издаје се забрана коришћења објекта ако до завршетка поступка може доћи до угрожавања безбедности лица и имовине, на образложени захтев енергетског субјекта.

Надлежни оператор система дужан је да за објекте у поступку озакоњења у којима може доћи до угрожавања безбедности лица и имовине поднесе образложен захтев за забрану коришћења објекта органу надлежном за поступак озакоњења.

Члан 218б

Утврђује се јавни интерес за експропријацију, административни пренос, непотпуну експропријацију и привремено заузеће непокретности ради, реконструкције, адаптације и санације и одржавања електронергетских објеката оператора преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије.

Корисник експропријације је оператор преносног система, који обавља делатност преноса и управљања преносним системом електричне енергије, односно оператор дистрибутивног система који обавља делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом електричне енергије.

Јавни интерес утврђен овим законом траје до завршетка радова на реконструкцији, адаптацији и санацији електронергетских објеката из става 1.

За изградњу нових електроенергетских објеката јавни интерес се утврђује у складу са Законом о експропријацији и траје до добијања употребне дозволе за електроенергетски објекат.

Технички прописи

Члан 219.

Министар надлежан за послове енергетике прописује техничке захтеве за пројектовање, изградњу, испитивање, коришћење и одржавање енергетских објеката за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије свих напонских нивоа, електроенергетских инсталација у њима, уземљење и заштиту од атмосферских пражњења, као и услове које мора да испуњава правно лице, односно предузетник које врши послове испитивања или одржавања енергетских објеката за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије.

Технички прописи се објављују у „Службеном гласнику Републике Србије”.

VIII. ПРИРОДНИ ГАС

Обављање делатности

Члан 220.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности транспорта и управљања транспортним системом за природни гас, складиштења и управљања складиштем за природни гас, дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас, дужни су да користе и одржавају енергетске објекте у складу са законом којим се уређује цевоводни транспорт, техничким и другим прописима који се односе на делатност коју обављају, условима заштите од пожара и експлозија, као и условима заштите животне средине утврђеним законом и другим прописима.

На субјекте који користе сабирно-транспортне системе на експлоатационим пољима за производњу природног гаса, примењују се прописи којим се уређује рударство, када се ради о објектима из овог става.

Транспорт природног гаса и управљање транспортним системом

Члан 221.

Систем за транспорт природног гаса јесте мрежа за транспорт природног гаса коју чини мрежа гасовода пројектованог притиска већег од 16 bar, осим доводних гасовода, као и компресорске станице, блок станице, мерно-регулационе и мерне станице на свим местима испоруке са транспортног система, други енергетски објекти, електронски комуникациони и информациони систем и друга инфраструктура неопходна за транспорт природног гаса, укључујући и лајнак (у даљем тексту: транспортни систем природног гаса).

Оператор транспортног система природног гаса

Члан 222.

Делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом природног гаса обавља оператор транспортног система природног гаса, са правима и обавезама утврђеним овим законом.

Оператор транспортног система природног гаса послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминације, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Организовање оператора транспортног система

Члан 223.

Оператор транспортног система може бити организован као:

- 1) оператор транспортног система у складу са чл. 224. и 225. овог закона;
- 2) независни оператор система у складу са чл. 227–231. овог закона или
- 3) независни оператор транспорта у складу са чл. 232–238. овог закона.

Оператор транспортног система

Члан 224.

Оператор транспортног система је власник транспортног система.

Оператор транспортног система мора бити самостално правно лице које није део вертикално интегрисаног предузећа и независан је од обављања енергетских делатности производње и снабдевања природним гасом.

Члан 225.

Независност оператора транспортног система остварује се на начин да исто лице или лица нису овлашћена да:

- 1) директно или индиректно управљају субјектима који обављају делатност производње или снабдевања и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над оператором транспортног, односно преносног система или транспортним, односно преносним системом;
- 2) директно или индиректно управљају над оператором транспортног, односно преносног система или транспортним, односно преносним системом и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над субјектима који обављају делатност производње или снабдевања;
- 3) именују чланове надзорног одбора или друге органе управљања, као и законске заступнике оператора транспортног, односно преносног система и истовремено директно или индиректно управљају или имају било која друга права над субјектима који обављају делатност производње или снабдевања;

4) истовремено буду чланови надзорног одбора или других органа управљања, или законски заступници оператора транспортног, односно преносног система и субјеката који обављају делатности производње или снабдевања.

Одредбе става 1. тач. 1), 2) и 3) овог члана посебно се односе на:

- 1) право гласа;
- 2) право именовања чланова надзорног одбора или других органа управљања или законских заступника;
- 3) има већински удео у друштву.

Под субјектом који обавља делатност производње, односно снабдевања из става 1. овог члана сматра се произвођач, односно снабдевач природног гаса и произвођач, односно снабдевач електричном енергијом.

Комерцијално осетљиви подаци којима располаже оператор транспортног система који је био део вертикално интегрисаног предузећа, односно његови запослени не смеју бити доступни субјектима који обављају било коју од делатности производње и снабдевања.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас, именује се у складу са чланом 64б овог закона.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта из става 1. овог члана, мора испуњавати најмање услове прописане у члану 99. став 2. овог закона.

Представник Републике Србије у скупштини енергетског субјекта који обавља делатност снабдевања природним гасом, а чији је оснивач Република Србија, је министар надлежан за послове енергетике.

Члан 226.

Изузетно од члана 224. овог закона ако је транспортни систем пре рока одређеног у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима припадао вертикално интегрисаном предузећу оператор транспортног система може се организовати или као независни оператор система у складу са чл. 227–231. овог закона или као независни оператор транспорта у складу са чл. 232–238. овог закона.

Независни оператор система

Члан 227.

Уколико је транспортни систем припадао вертикално интегрисаном предузећу пре рока одређеног у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима може се на предлог власника транспортног система именовати независни оператор система и у том случају се **не примењују се члан 225. ст. 2–5. овог закона.**

Именовање независног оператора система спроводи се у складу са међународно преузетим обавезама.

Независни оператор система из члана 226. овог закона дужан је да:

- 1) испуњава услове прописане чланом 225. став 1. овог закона;
- 2) има запослене, финансијска, материјална и техничка средства неопходна за обављање делатности транспорта природног гаса;
- 3) придржава се десетогодишњег плана развоја транспортног система из члана 250. овог закона;
- 4) обавља делатност транспорта и управљања транспортним системом, у складу са овим законом.

Дужности независног оператора система

Члан 228.

Независни оператор система поред дужности из члана 248. овог закона дужан је и да:

- 1) одобрава и наплаћује приступ треће стране систему у складу са одредбама овог закона;
- 2) управља, одржава и развија транспортни систем;
- 3) планира инвестиције тако да обезбеди дугорочну способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса.

Независни оператор система дужан је да развија транспортни систем и одговоран је за планирање, изградњу и пуштање у рад нове инфраструктуре.

Дужности власника транспортног система

Члан 229.

Власник транспортног система на коме делатност транспорта и управљања транспортним системом обавља независни оператор система дужан је да:

1) обезбеди сву релевантну сарадњу и подршку независном оператору система у сврху испуњења његових задатака, укључујући посебно све релевантне информације;

2) на основу одлуке независног оператора система финансира инвестиције које су предвиђене десетогодишњим планом развоја из члана 250. овог закона или да сагласност да инвестиције финансира нека друга заинтересована страна укључујући и независног оператора система. Релевантне финансијске аранжмане одобрава Агенција. Пре доношења таквог одобрења, Агенција се консултује са власником транспортног система, независним оператором система и другим заинтересованим странама;

3) измирује обавезе које се односе на транспортни систем, али не и обавезе које се односе на послове независног оператора система;

4) обезбеди гаранције које ће омогућити финансирање развоја транспортног система, осим инвестиција за које је у складу са тачком 2) овог члана дао сагласност да финансирање преузме нека заинтересована страна укључујући и независног оператора система.

Власник транспортног система, којим управља независни оператор транспортног система, није одговоран за одобрење приступа треће стране и управљање тим приступом, нити за планирање инвестиција.

Члан 230.

Власник транспортног система **који је део вертикално интегрисаног предузећа** мора бити независан у погледу правне форме, организације и одлучивања од осталих делатности које нису везане за транспорт природног гаса.

Независност власника транспортног система из става 1. овог члана остварује се на начин да:

1) чланови органа управљања субјекта који је власник транспортног система не смеју да буду чланови органа управљања или запослени у предузећу које обавља делатност производње или снабдевања природним гасом;

2) су чланови органа управљања субјекта који је власник транспортног система независни у погледу одлучивања;

3) доноси и прати спровођење програма из члана 237. овог закона.

Чување поверљивих информација независног оператора система и власника транспортног система

Члан 231.

Независни оператор система и власник транспортног система, дужни су да чувају поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током свог пословања, као и да спрече да информације о сопственом пословању које су од комерцијалног значаја буду расположиве на дискриминаторан начин.

Информације из става 1. овог члана не смеју бити расположиве осталим деловима вертикално интегрисаног предузећа, осим ако је то неопходно за њихово обављање делатности. Власник транспортног система, и други делови вертикално интегрисаног предузећа не могу имати заједничке службе, осим служби за обављање административних или информатичких послова.

Обавезе из става 1. овог члана неће негативно утицати на ефикасну конкуренцију и функционисање тржишта.

Независни оператор транспорта

Члан 232.

Уколико је транспортни систем припадао вертикално интегрисаном предузећу пре рока одређеног у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима може се на предлог вертикално интегрисаног предузећа именовати независни оператор транспорта и у том случају се не примењује члан 225. овог закона.

Именовање независног оператора транспорта спроводи се у складу са међународно преузетим обавезама.

Независни оператор транспорта дужан је да има запослене, финансијска, материјална и техничка средства неопходна за обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом, укључујући транспортни систем **и власник је транспортног система.**

Није дозвољено радно ангажовање запослених или пружање услуга између независног оператора транспорта и других делова вертикално интегрисаног предузећа, осим ако:

- 1) пружање тих услуга не доводи до дискриминације корисника транспортног система;
- 2) су услови за пружање тих услуга уређени програмом из члана 237. овог закона.

На захтев независног оператора транспорта вертикално интегрисано предузеће дужно је да благовремено независном оператору транспорта обезбеди одговарајућа финансијска средства за будуће инвестиције и/или за замену постојећих средстава неопходних за обављање енергетске делатности.

Привредна друштва вертикално интегрисаног предузећа која обављају делатност производње или снабдевања природним гасом не могу ни директно нити индиректно имати удео у независном оператору транспорта.

Независни оператор транспорта не може имати ни директан нити индиректан удео у привредном друштву вертикално интегрисаног предузећа које обавља делатност производње или снабдевања природним гасом, нити имати право на дивиденде или било коју другу финансијску добит друштва.

Независни оператор транспорта мора бити организован у складу са законом којим се уређују привредна друштва.

Независни оператор транспорта мора се у погледу пословног идентитета, комуникације, заштитног знака и просторија разликовати од вертикално интегрисаног предузећа или било ког његовог дела.

Независни оператор транспорта неће имати заједничке информационе системе или опрему, просторије и системе заштите информација са било којим делом вертикално интегрисаног предузећа, нити ангажовати иста лица за информационе системе, опрему и системе заштите информација.

Ревизију финансијских извештаја независног оператора транспорта не може да спроводи исти ревизор који спроводи ревизију финансијских извештаја вертикално интегрисаног предузећа или неког његовог дела.

Члан 233.

Независни оператор транспорта поред дужности из члана 248. овог закона дужан је да:

- 1) представља оператора транспортног система;
- 2) одобрава и наплаћује приступ треће стране систему, у складу са одредбама овог закона на принципима недискриминације;
- 3) наплаћује услугу транспорта у складу са одредбама овог закона;
- 4) управља, одржава и развија транспортни систем;
- 5) планира инвестиције тако да обезбеди дугорочну способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса;
- 6) има самосталне правне, рачуноводствене службе и службу информационих технологија, независно од било ког дела вертикално интегрисаног предузећа.

Члан 234.

Не доводећи у питање одредбе члана 236. овог закона независни оператор транспорта самостално доноси одлуке о средствима неопходним за управљање, одржавање, развој и изградњу транспортног система, као и одлуке о кредитним задужењима и повећању капитала, независно од вертикално интегрисаног предузећа.

Сви комерцијални и финансијски односи између вертикално интегрисаног предузећа и независног оператора транспорта морају бити засновани на принципу транспарентности и недискриминације.

Независни оператор транспорта доставља Агенцији на увид све своје комерцијалне и финансијске уговоре са вертикално интегрисаним предузећем.

Независни оператор транспорта обавештава Агенцију о расположивим финансијским средствима за планиране инвестиције.

Члан 235.

Чланови органа управљања независног оператора транспорта могу да буду лица која:

- 1) нису директно или индиректно ангажована од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара;
- 2) у периоду од три године пре именованја нису директно или индиректно били ангажовани од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара;
- 3) након прекида ангажовања од стране оператора транспортног система не заузимају никакав професионални положај, нити обављају неку дужност, имају пословни удео или пословне односе са другим

деловима вертикално интегрисаног предузећа, као ни са његовим већинским власником у периоду од најмање четири године;

4) немају власнички удео нити остварују неку другу директну или индиректну финансијску корист од било ког дела вертикално интегрисаног предузећа, а њихова зарада не сме да зависи од активности или пословних резултата вертикално интегрисаног предузећа.

Предлог за именовање чланова органа управљања независни оператор транспорта мора доставити Агенцији, укључујући и услове који се односе на време, трајање и престанак мандата, као и материјална и друга права.

У року од три недеље од дана пријема предлога из става 2. овог члана Агенција може дати примедбе на предлог одлуке о именовању и то ако:

1) постоји сумња у професионалну независност члана органа управљања у смислу става 2. овог члана, као и услове запошљавања, укључујући зараду и остала материјална права;

2) у случају превременог престанка мандата постоји сумња по питању оправданости тог превременог престанка.

Одредбе става 2. и става 3. тачка 2) овог члана примењују се и на лица запослена на руководећим местима и лица директно подређена њима, а која се односе на управљање, одржавање, изградњу или развој транспортног система.

Одредбе става 1. тачка 2) овог члана примењују се на најмање половину плус једног члана органа управљања, а друга лица органа управљања могу бити лица која у периоду од шест месеци пре именовања нису директно или индиректно била ангажована од стране других делова вертикално интегрисаног предузећа или његових већинских акционара.

Члан 236.

Чланове надзорног одбора, односно скупштине акционара независног оператора транспорта могу да чине представници вертикално интегрисаног предузећа, представници акционара треће стране и представници других заинтересованих страна, као што су запослени независног оператора транспорта.

Тело из става 1. овог члана доноси одлуке које утичу на вредност имовине независног оператора транспорта, сагласности на годишње и дугорочне финансијске планове, ниво задуживања независног оператора транспорта и износ добити која се исплаћује.

Одредбе члана 235. став 1. тач. 2), 3) и 4) овог закона примењују се најмање на половину чланова тела из става 1. овог члана умањеног за један, а одредбе члана 235. став 1. тачка 2) овог закона примењују се на све чланове.

Програм за обезбеђивање недискриминаторног понашања

Члан 237.

Независни оператор транспорта дужан је да донесе и спроведе програм за обезбеђивање недискриминаторног понашања из члана 280. овог закона (у даљем тексту: Програм недискриминаторног понашања).

Програмом недискриминаторног понашања се утврђују посебне обавезе запослених у испуњавању тих циљева.

На Програм недискриминаторног понашања сагласност даје Агенција.

Члан 238.

Орган управљања именује правно или физичко лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања ако испуњава услове из члана 225. став 1. тач. 1)–3) овог закона, уз претходну сагласност Агенције.

Орган управљања може разрешити лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања уз претходну сагласност Агенције.

Агенција може одбити предлог за именовање ако лице није довољно независно или нема потребне професионалне капацитете.

Лице из става 1. овог члана дужно је да:

- 1) прати спровођење Програма недискриминаторног понашања;
- 2) састави годишњи извештај о предузетим мерама за остварење Програма недискриминаторног понашања и достави га Агенцији;
- 3) поднесе извештај органу управљања и да препоруке везане за Програм недискриминаторног понашања и његову примену;
- 4) обавештава Агенцију о свакој битној повреди одредаба Програма недискриминаторног понашања;
- 5) поднесе извештај Агенцији о свим о комерцијалним и финансијским односима између вертикално интегрисаног предузећа и оператора транспортног система;
- 6) достави информације на захтев Агенције.

Лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања доставља Агенцији предлоге одлука о инвестиционом плану или појединачним инвестицијама у транспортни систем пре достављања органу управљања.

Ако орган управљања не усвоји одлуке што би за последицу имало спречавање или одлагање инвестиција које су у оквиру десетогодишњег плана развоја транспортног система биле предвиђене да се реализују у наредне три године, лице задужено за праћење Програма недискриминаторног понашања дужно је да о томе обавести Агенцију.

Агенција даје сагласност на услове којима се дефинише мандат или запошљавање лица за праћење Програма недискриминаторног понашања, укључујући и трајање његовог мандата или радног односа, којима се обезбеђује његова независност, укључујући и обезбеђење свих елемената који су му неопходни да испуни своје дужности.

Током трајања мандата, лице задужено за праћење програма усклађености не сме имати други професионални ангажман, одговорност или интерес, директно или индиректно, у/са било којим делом вертикално интегрисаног предузећа или са његовим већинским акционарима.

Лице за праћење Програма недискриминаторног понашања може да присуствује свим састанцима руководства или органа управљања независног оператора транспорта, надзорног одбора и скупштине, који су обавезни да га обавесте о заказаним састанцима и доставе материјал неопходан за састанак.

Лице за праћење Програма недискриминаторног понашања присуствује свим састанцима на којима се разматрају следећа питања:

- 1) услови за приступ систему за транспорт природног гаса, а посебно у вези са ценом приступа систему, услуге везане за приступ систему, расподела капацитета и управљање преоптерећењем, транспарентност, балансирање и секундарно тржиште;

2) текући пројекти који се односе на управљање, одржавање и развој транспортног система, укључујући инвестиције у нове интерконекторе и прикључке;

3) куповина и продаја природног гаса за потребе обезбеђивања сигурног рада транспортног система, обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса, балансирања система и надокнаду губитака у транспортном систему.

Лице за праћење Програма недискриминаторног понашања прати усклађеност независног оператора транспорта са одредбама овог закона које се односе на поверљивост независног оператора транспорта и власника транспортног система.

Лице за праћење Програма недискриминаторног понашања има приступ свим битним подацима и службама независног оператора транспорта, као и свим информацијама које су му неопходне за испуњавање прописаних задатака.

Лице за праћење Програма недискриминаторног понашања има приступ службама независног оператора транспорта без претходне најаве.

Уз претходну сагласност Агенције орган управљања може да разреши дужности лице за праћење Програма недискриминаторног понашања. У случају недовољне независности или недовољних професионалних капацитета лица за праћење Програма недискриминаторног понашања Агенција може да захтева да се оно разреши дужности.

Сертификација и одређивање оператора транспортног система

Члан 239.

Пре него што неко правно лице добије лиценцу и тиме буде одређено за оператора транспортног система, мора бити сертифицировано у складу са овим законом.

У поступку сертификације утврђује се испуњеност услова, и то:

- 1) за оператора транспортног система у складу са чл. 224. и 225. овог закона;
- 2) за независног оператора система у складу са чл. 227–231. овог закона;
- 3) за независног оператора транспорта у складу са чл. 232–238. овог закона.

Поступак сертификације покреће се на:

- 1) захтев правног лица које још није сертифицировано као оператор транспортног система;
- 2) захтев Агенције ако правно лице не поднесе захтев за сертификацију или
- 3) образложен захтев надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Члан 240.

Поступак сертификације спроводи Агенција и доноси одлуку о сертификацији оператора транспортног система у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Актом из члана 27. став 7. овог закона ближе се уређује: поступак сертификације, садржај захтева за сертификацију, садржај одлуке о сертификацији и документа која се прилажу уз захтев, а нарочито:

- 1) подаци о подносиоцу захтева укључујући податке о основном капиталу, списку сувласника, годишњи финансијски извештаји са извештајима ревизора, акт о оснивању, односно статут;

2) доказе о власничким или другим правима на транспортном систему;

3) податке о контроли над оператором транспортног система, органима и лицима која директно или индиректно врше контролу над оператором система, као и податке о контроли над власником транспортног система, органима и лицима која директно или индиректно врше контролу над власником транспортног система, у зависности од облика организовања у складу са чланом 223. овог закона;

4) друга документа и податке неопходне за спровођење поступка сертификације.

Члан 241.

Агенција је дужна да донесе одлуку о сертификацији оператора **транспортног система** у року од четири месеца од дана подношења захтева из члана 239. став 3. тач. 1) и 3) овог закона.

У случају да Агенција не донесе одлуку из става 1. овог члана сматра се да је одлука о сертификацији донета.

Одлуку о сертификацији оператора транспортног система са пратећом документацијом Агенција је дужна да без одлагања достави надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, ради давања мишљења.

Ако у року од **четири месеца** од дана достављања одлуке о сертификацији надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора не достави мишљење сматра се да је сагласно са одлуком Агенције.

У року од **четири месеца** од пријема мишљења надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће донети коначну одлуку о сертификацији оператора **транспортног система**, узимајући у обзир то мишљење.

Одлука Агенције и мишљење надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора ће бити објављени заједно у „Службеном гласнику Републике Србије” и на интернет страницама оператора транспортног система и Агенције.

У случају када коначна одлука Агенције одступа од мишљење надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће заједно са одлуком и мишљењем из става б. овог члана објавити и образложење за такву одлуку.

Члан 242.

Сертификовани оператор транспортног система дужан је да обавести Агенцију о свим планираним променама које могу захтевати поновну процену испуњености услова из члана 223. овог закона.

Агенција је дужна да непрекидно прати да ли сертификовани оператор транспортног система испуњава услове из члана 223. овог закона и покреће нови поступак сертификације у следећим случајевима:

1) када је оператор транспортног система обавести о променама из става 1. овог члана;

2) када има сазнања о планираним променама које представљају разлог за нови поступак сертификације или које могу довести или су довеле до повреде прописа о раздвајању;

3) када надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора поднесе оправдан захтев.

Члан 243.

Поступак сертификације из члана 242. овог закона спроводи се у складу са чл. 240. и 241. овог закона.

Члан 244.

Оператор транспортног система и произвођач природног гаса или енергетски субјекти који обављају делатност снабдевања електричном енергијом и природним гасом, дужни су да Агенцији доставе све податке и сва документа неопходна за поступак сертификације оператора транспортног система.

Агенција је дужна да чува поверљивост комерцијално осетљивих података из става 1. овог члана.

Сертификација оператора транспортног система у вези са трећим земљама

Члан 245.

На поступак сертификације започет на основу захтева за сертификацију који подноси власник транспортног система или оператор транспортног система којег контролише особа или особе из треће државе или трећих држава, примењују се одредбе чл. 240, 241. и 246. овог закона.

Агенција о захтеву без одлагања обавештава Министарство и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, као и о свим околностима које би могле имати за последицу да особа или особе из треће државе или трећих држава преузму контролу над транспортним системом или оператором транспортног система.

Оператор транспортног система дужан је да обавести Агенцију о свим околностима које би довеле до чињенице да лице или лица из треће земље или трећих земаља стекну контролу над оператором транспортног система или транспортним системом.

Члан 246.

Агенција ће одбити сертификацију оператора транспортног система који контролише једно или више лица из треће земље или трећих земаља, у случају да:

- 1) оператор **транспортног система** не испуњава захтеве из члана 223. овог закона;
- 2) додела сертификата угрожава сигурност снабдевања природним гасом Републике Србије и региона.

Агенција ће при разматрању става 1. тачка 2) овог члана посебно узети у обзир одредбе:

1) међународног права и обавеза у вези са трећим земљама, укључујући и споразуме закључене са једном или више трећих земаља чији потписник је и нека од уговорних страна из уговора из члана 2. тачка 78) овог закона, које произилазе из потврђених међународних уговора и односе се на питања сигурности снабдевања;

2) права и обавезе Републике Србије у вези са том трећом земљом које произилази из споразума закључених са том земљом, као и уговори које је Република Србија потписала у поступку европских интеграција;

3) друге специфичне чињенице и околности у вези са конкретним случајем или трећом земљом.

Приликом доношења одлуке о сертификацији Агенција узима у обзир и мишљење Министарства о утицају на сигурност снабдевања Републике Србије или региона.

Министарство може затражити од Агенције да донесе коначну одлуку у складу са мишљењем у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или региона или представља опасност по безбедност Републике Србије.

У случају да коначна одлука није у складу са мишљењем надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција је дужна да објави и образложење за доношење такве одлуке на начин прописан чланом 241. овог закона.

Агенција има право да одбије захтев за сертификацију у случају да издавање сертификата угрожава сигурност снабдевања Републике Србије или региона, или представља опасност по безбедност Републике Србије.

Одговорности и дужности оператора транспортног система

Члан 247.

Оператор транспортног система природног гаса одговоран је за:

- 1) сигуран и поуздан рад транспортног система и квалитет испоруке природног гаса;
- 2) безбедан рад транспортног система природног гаса;
- 3) управљање транспортним системом, на начин који обезбеђује сигурност испоруке природног гаса;
- 4) развој којим се обезбеђује дугорочна способност транспортног система да испуни рационалне захтеве за транспортом природног гаса;
- 5) координиран рад транспортног система са другим транспортним, односно дистрибутивним системима и складиштем природног гаса;
- 6) балансирање система **ако је одговоран за уређивање и администрирање тржишта природног гаса;**
- 7) недискриминаторни приступ транспортном систему;
- 8) исправност и поузданост мерења природног гаса на местима примопредаје у и из транспортног система;
- 9) *брисана је (види члан 104. Закона - 40/2021-1)*

Оператор транспортног система природног гаса који има највећи број излаза са транспортног система одговоран је за уређивање и администрирање тржишта природног гаса.

Влада ће на предлог Министарства одредити оператора транспортног система из става 2. овог члана.

Члан 248.

Оператор транспортног система природног гаса дужан је да:

- 1) одржава и развија транспортни систем;
- 2) доноси правила о раду транспортног система;
- 3) сваке године донесе план развоја транспортног система за период од најмање десет година и усклади га са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење објеката складишта, произвођача и купаца;
- 4) донесе Програм за обезбеђивање недискриминаторног понашања, одреди лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма и сачини годишњи извештај;
- 5) набавља природни гас за потребе обезбеђивања сигурног рада система и за надокнаду губитака у транспортном систему на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

6) купује и продаје природни гас за потребе балансирања система, односно уравнотежења количине природног гаса коју је, за потребе корисника, преузео у транспортни систем у тачки улаза и испоручио са транспорта у тачки излаза, на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

7) користи лајнпак за потребе балансирања система, обезбеђивања сигурног рада система и за надокнаду губитака у транспортном систему;

8) балансира систем на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

9) предузима прописане мере безбедности у току коришћења транспортног система и других капацитета који су у функцији транспортног система;

10) доноси одлуку о цени за приступ транспортном систему у складу са овим законом;

11) одређује цену природног гаса за потребе балансирања система у складу са правилима о раду транспортног система;

12) не прави дискриминацију између корисника или група корисника транспортног система, а нарочито не фаворизује са њим повезане енергетске субјекте;

13) корисницима транспортног система пружа информације, како би остварили ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;

14) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

15) прикупља и објављује податке и информације неопходне за испуњавање прописаних обавеза по питању транспарентности и праћењу тржишта природног гаса у складу са Правилима о раду транспортног система природног гаса;

16) крајњем купцу или његовом снабдевачу, на захтев крајњег купца, достави податке о потрошњи природног гаса у објектима тог купца на обрасцу и по поступку у складу са чланом 56. став 1. тачка 11) овог закона;

17) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом и доставља Агенцији извештај у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона;

18) утврди техничко-технолошке услове за повезивање објеката, уређаја и постројења у јединствен систем;

19) прати сигурност испоруке и снабдевања и Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;

20) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и заштиту животне средине;

21) размењује информације неопходне за безбедно и сигурно функционисање система са другим операторима система;

22) сарађује са операторима других система и другим релевантним заинтересованим странама, у циљу успостављања регионалног тржишта природног гаса и либерализације тржишта;

23) Агенцији доставља податке и документацију из члана 56. став 1. тачка 8) овог закона;

24) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система;

24а) Агенцији доставља податке о промени снабдевача и степену отворености тржишта;

24б) достави податке потребне за уређивање и администрирање тржишта природног гаса оператору транспортног система из члана 247. став 2. овог закона;

24в) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета испоруке, плати накнаду крајњем купцу у складу са правилима из члана 215. овог закона;

24г) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

25) уређује друга питања неопходна за рад транспортног система и функционисање тржишта природног гаса.

Оператор транспортног система природног гаса чији је оснивач Република Србија, дужан је и да:

1) на основу општих годишњих циљева из члана 64б став 1. тачка 2) овог закона дефинише и разради посебне циљеве са кључним показатељима учинка и идентификује ризике за остварење тих циљева;

2) достави Републичкој комисији ради давања сагласности документа из члана 64б став 1. тачка 4) овог закона.

Дужности из става 1. тач. 6), 7), 8) и 11) овог закона има само оператор транспортног система који је одговоран за уређивање и администрирање тржишта природног гаса.

Члан 249.

Оператор транспортног система природног гаса не може да купује и продаје природни гас осим у случају обезбеђивања потребних количина природног гаса за прво пуњење система, сопствену потрошњу природног гаса, балансирање система и надокнаду губитака у транспортном систему.

Развој транспортног система и овлашћење за доношење инвестиционих одлука

Члан 250.

Оператор транспортног система дужан је да сваке године поднесе Агенцији на сагласност десетогодишњи план развоја транспортног система у складу са Стратегијом и Програмом базиран на прогнозираним потребама за природним гасом и консултацијама са свим заинтересованим странама.

При изради десетогодишњег плана развоја оператор транспортног система узима у обзир планирану производњу, потрошњу и размену природног гаса са другим земљама.

План из става 1. овог члана мора бити усаглашен са планом развоја **повезаних транспортних система**, производње природног гаса, складишта и дистрибутивних система природног гаса.

Десетогодишњи план развоја транспортног система садржи ефикасне мере ради обезбеђења стабилности система и сигурности снабдевања.

План из става 1. овог члана треба да:

1) укаже на потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре транспортног система коју треба изградити или реконструисати у наредних десет година;

2) садржи све инвестиције за које је донета одлука о реализацији и које су у току, као и инвестиције које ће се реализовати у периоду од наредне три године;

3) одреди рокове за реализацију свих инвестиционих пројеката;

4) садржи ефикасне мере којима се остварује адекватност система и сигурност снабдевања.

Члан 251.

Агенција је дужна да организује консултације о плану из члана 250. став 1. овог закона са постојећим и потенцијалним корисницима система, на непристрасан и транспарентан начин, о чему мора објавити резултат, а посебно могуће потребе за инвестицијама.

Агенција може да захтева од потенцијалних корисника који учествују у консултацијама да образложе да су потенцијални корисници.

Агенција је дужна да проверава да ли десетогодишњи план развоја транспортног система обухвата све потребе за улагањем које су утврђене у поступку консултација.

Агенција може од оператора система захтевати да измени и допуни десетогодишњи план развоја.

Агенција је дужна да након давања сагласности на план из члана 250. став 1. овог закона на својој интернет страници објави резултате консултација и евентуалне измене десетогодишњег плана развоја.

Агенција прати и оцењује реализацију десетогодишњег плана развоја транспортног система.

Члан 252.

У случају да оператор транспортног система не реализује инвестицију коју је требало да реализује у року од три године у складу са планом из члана 250. овог закона, осим ако су у питању разлози ван његове контроле, Агенција ће предузети једну од следећих мера да би осигурала реализацију планираних инвестиција ако су те инвестиције још увек неопходне на основу најновијег десетогодишњег плана развоја:

- 1) да затражи од оператора транспортног система реализацију предметне инвестиције;
- 2) да организује тендерску процедуру за избор најповољнијег инвеститора заинтересованог за предметну инвестицију;
- 3) да обавезе оператора транспортног система да прихвати повећање капитала ради финансирања неопходне инвестиције и да дозволи независном инвеститору да учествује у том капиталу.

Напредни мерни системи

Члан 253.

Оператор транспортног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца природног гаса.

На основу анализе из става 1. овог члана, оператор транспортног система ће израдити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор транспортног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Планом имплементације из става 2. овог члана, оператор транспортног система ће обухватити сва места примопредаје са транспортног система.

Правила о раду транспортног система природног гаса

Члан 254.

Правилима о раду транспортног система природног гаса уређују се:

- 1) начин планирања развоја транспортног система;
- 2) технички услови за прикључење на транспортни систем;
- 3) услови за поуздан и сигуран рад транспортног система;
- 4) приступ транспортном систему, инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи;
- 5) коришћење и одржавање објеката;
- 6) процедура за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система;
- 7) расподела капацитета на принципу недискриминације и транспарентности;
- 8) управљања преоптерећењем на принципима недискриминације и транспарентности које омогућавају прекограничну размену природног гаса и омогућавају примарну и секундарну трговину капацитетима;
- 9) размена података о најављеним и оствареним количинама, за потребе супституције недостајућих дневних мерења, расподеле транспортованих количина по корисницима, обрачуна одступања и финансијско поравнање;
- 10) рок за усклађивање свих добијених података са мерним подацима о оствареним количинама за потребе обрачуна транспорта;
- 11) виртуална тачка у систему у којој корисници могу променити права власништва на природном гасу, а која се за потребе балансирања сматра улазом и излазом са транспортног система;
- 12) начин размене и усаглашавања података, информација и услова рада са другим операторима система;
- 13) управљање у случају поремећаја у систему;
- 14) правила поступања у случају када је угрожена сигурност испоруке природног гаса;
- 15) услови трговања повезани са техничким и оперативним пружањем услуга транспортног система и балансирања система;
- 16) пружање услуга балансирања, у случају да постоји техничка могућност, на најекономичнији, правичан, објективан и непристрасан начин који ће пружити одговарајуће подстицаје корисницима система да уравнотеже своју предају и преузимање природног гаса;
- 17) обавеза објављивања свих података неопходних за приступ систему;
- 18) обавеза објављивања података о услугама које нуди оператор система, као и свих података везаних за технички, уговорени и слободни капацитет за све релевантне тачке транспортног система;
- 19) врста и начин достављања података које су учесници на тржишту дужни да достављају оператору система;
- 20) обавезе корисника транспортног система;
- 21) процедуре за најаву коришћења система, балансирање система, обрачун накнаде за дебаланс и оперативно балансирање између оператора транспортних система;
- 22) процедура решавања спорова из уговора о транспорту и

23) друга питања неопходна за рад транспортног система и функционисање и **администрирање** тржишта.

У ставу 1. тач. 11), 15), 16) и 21) овог члана односе се само на оператора транспортног система који је одговоран за уређивање и администрирање тржишта природног гаса.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора транспортног система природног гаса и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Дистрибутивни систем природног гаса и управљање дистрибутивним системом природног гаса

Члан 255.

Дистрибутивни систем природног гаса јесте дистрибутивна мрежа природног гаса коју чини мрежа цевовода, регулационе, мерно-регулационе и мерне станице на свим местима испоруке са дистрибутивног система, други енергетски објекти, електронска комуникациона, информациона и друга инфраструктура неопходна за дистрибуцију природног гаса максималног радног притиска једнаког или мањег од 16 bar, укључујући и лајнпак.

Члан 256.

Делатност дистрибуције и управљања дистрибутивним системом природног гаса обавља оператор дистрибутивног система природног гаса, са правима и обавезама у складу са овим законом.

Оператор дистрибутивног система природног гаса послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминације, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Раздвајање оператора дистрибутивног система

Члан 257.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа мора бити независан у смислу правне форме, организације и одлучивања од других делатности које нису повезане са делатношћу дистрибуције.

Независност оператора дистрибутивног система из става 1. овог члана не укључује обавезу да се власништво над средствима дистрибутивног система одвоји од вертикално интегрисаног предузећа.

Независност оператора дистрибутивног система осигурава се на следећи начин:

1) лица која су одговорна за управљање оператором дистрибутивног система не могу учествовати у органима управљања вертикално интегрисаног предузећа који су директно или индиректно одговорна за делатност производње, транспорта или снабдевања природним гасом;

2) предузимањем мера које обезбеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање оператором дистрибутивног система узети у обзир на начин којим се обезбеђује њихова независност у раду;

3) оператор дистрибутивног система доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног предузећа, по питању средстава потребних за погон, одржавање и развој система;

4) оператор дистрибутивног система самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређењу дистрибутивне мреже ако су у оквирима одобреног финансијског плана;

5) оператор дистрибутивног система мора да располаже запосленима, финансијским, материјалним и техничким средствима неопходним за испуњавање дужности прописаних овим законом.

Независност оператора дистрибутивног система не утиче на право вертикално интегрисано предузећа да оператору одобрава годишњи финансијски план и поставља границе његове задужености.

Вертикално интегрисано предузеће не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој система оператора дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система дужан је да донесе Програм недискриминаторног понашања који садржи мере у циљу спречавања дискриминаторног понашања, начин праћења његовог поштовања и обавезе запослених за постизање постављених циљева.

Лице или орган, одговорно за праћење Програма недискриминаторног понашања, односно лице одговорно за праћење усклађености оператора дистрибутивног система дужно је да сачини годишњи извештај о предузетим мерама за остваривање програма усклађености.

Извештај из става 7. овог члана се доставља Агенцији и објављује на интернет страници оператора дистрибутивног система.

На основу извештаја из става 7. овог члана Агенција може тражити измену Програма недискриминаторног понашања.

Лице одговорно за праћење усклађености оператора дистрибутивног система је потпуно независно и има приступ свим потребним информацијама оператора дистрибутивног система или било којег повезаног предузећа.

Члан 258.

Активности оператора дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа прати Агенција, ради спречавања да се коришћењем положаја у вертикално интегрисаном предузећу наруши тржишна конкуренција.

Оператор дистрибутивног система који је део вертикално интегрисаног предузећа у својим комуникацијама и својим пословним именом мора направити разлику у погледу свог идентитета у односу на енергетски субјект који се бави снабдевањем природним гасом у истом вертикално интегрисаном предузећу.

Унутар вертикално интегрисаног предузећа није дозвољено међусобно субвенционисање субјеката који се баве различитим енергетским и неенергетским делатностима, ради омогућавања конкуренције и избегавања дискриминације корисника или група корисника система.

Члан 259.

Одредбе чл. 257. и 258. овог закона не примењују се на оператора дистрибутивног система на чији систем је прикључено мање од 100 000 крајњих купаца.

Одговорности и дужности оператора дистрибутивног система

Члан 260.

Оператор дистрибутивног система природног гаса одговоран је за:

- 1) сигуран и поуздан рад дистрибутивног система и квалитет испоруке природног гаса;
- 2) безбедан рад дистрибутивног система природног гаса;

3) развој којим се обезбеђује дугорочна способност дистрибутивног система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин;

4) изградњу прикључка на дистрибутивни систем;

5) давање информација енергетским субјектима и корисницима дистрибутивног система које су потребне за ефикасан приступ дистрибутивном систему, на принципима транспарентности и недискриминације;

6) недискриминаторни приступ дистрибутивном систему;

7) управљање дистрибутивним системом, на начин који обезбеђује сигурност испоруке природног гаса;

8) исправност и поузданост мерења испорученог природног гаса.

Члан 261.

Оператор дистрибутивног система природног гаса дужан је да:

1) одржава и развија дистрибутивни систем;

2) донесе правила о раду дистрибутивног система;

3) донесе план развоја дистрибутивног система сваке године за период од најмање пет година усклађен са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење;

4) донесе програм мера и сачини годишњи извештај из члана 280. овог закона;

5) Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;

6) донесе одлуку о цени за приступ дистрибутивном систему у складу са овим законом;

7) објави цене прикључења у складу са методологијом из члана 50. овог закона;

8) доноси план за смањење губитака у систему ако су губици изнад технички оправданог нивоа;

9) сваке године донесе план преузимања мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица у објектима постојећих купаца, односно произвођача;

10) Министарству и Агенцији доставља шестомесечни извештај о планираним и предузетим активностима на реализацији плана из става 1. тачка 9) овог члана;

11) набавља природни гас за надокнаду губитака у дистрибутивној мрежи на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;

12) не прави дискриминацију између корисника или група корисника дистрибутивног система, а нарочито не фаворизује са њим повезане енергетске субјекте;

13) води евиденцију података потребних за утврђивање показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом и доставља Агенцији извештај у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона;

14) корисницима дистрибутивног система пружа информације, како би остварили ефикасан приступ систему на принципима транспарентности и недискриминације;

15) сваке године, најкасније до 31. јануара, утврди листу купаца који испуњавају услове за статус малог купца, на основу остварене потрошње у претходној календарској години и о томе обавести мале купце и јавног снабдевача;

16) одржава ажурну базу података о крајњим купцима и њиховим снабдевачима за сва места испоруке са свог система;

17) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;

18) крајњем купцу или његовом снабдевачу, на захтев крајњег купца, достави податке о потрошњи природног гаса у објектима тог купца на обрасцу и по поступку у складу са чланом 56. став 1. тачка 11) овог закона;

19) информације о трговини природним гасом добијене од трећих лица не користи у пословима који се односе на приступ систему;

20) верификује и доставља податке оператору транспортног система и **оператору транспортног система из члана 247. став 2. овог закона** неопходне за администрирање тржишта природног гаса у складу са правилима о раду транспортног система;

21) предузима прописане мере безбедности у току коришћења дистрибутивног система;

22) размењује информације неопходне за безбедно и сигурно функционисање система са другим операторима система;

23) Агенцији доставља податке и документацију из члана 56. став 1. тачка 8) овог закона;

24) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и заштиту животне средине;

25) донесе акт о ценама нестандартних услуга, на који сагласност даје Агенција и који се објављује на интернет страници оператора система;

25а) Агенцији доставља податке о промени снабдевача и степену отворености тржишта;

25б) у зависности од степена одступања од прописаног квалитета испоруке, плати накнаду крајњем купцу у складу са правилима из члана 215. овог закона;

25в) поступа у складу са дужностима прописаним законом којим се уређују обновљиви извори енергије, као и енергетска ефикасност;

26) уређује друга питања неопходна за рад дистрибутивног система и функционисање тржишта.

Члан 262.

Оператор дистрибутивног система природног гаса не може ни да купује ни да продаје природни гас, осим за потребе обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса и губитака у дистрибутивном систему.

Напредни мерни системи

Члан 263.

Оператор дистрибутивног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца природног гаса.

На основу анализе из става 1. овог члана, оператор дистрибутивног система ће израдити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор дистрибутивног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Правила о раду дистрибутивног система природног гаса

Члан 264.

Правилима о раду дистрибутивног система природног гаса уређују се:

- 1) начин планирања развоја дистрибутивног система;
- 2) планирање рада и управљање дистрибутивним системом;
- 3) технички услови за прикључење на дистрибутивни систем;
- 4) приступ дистрибутивном систему, инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи;
- 5) процедура за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система;
- 6) коришћење и одржавање објеката;
- 7) поступци у случају поремећаја у раду дистрибутивног система;
- 8) врста и обим података који се размењују са другим енергетским субјектима и корисницима система, процедуре и динамика размене;
- 9) обавезе корисника дистрибутивног система;
- 10) друга питања неопходна за рад дистрибутивног система.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора дистрибутивног система природног гаса и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Прикључење на транспортни и дистрибутивни систем природног гаса

Члан 265.

Објекат купца или произвођача природног гаса, односно биогаза прикључује се на транспортни или дистрибутивни систем на основу одобрења надлежног оператора система у складу са овим законом и прописима донетим у складу са овим законом.

Одобрење за прикључење објекта купца или произвођача природног гаса, који су већ прикључени на транспортни или дистрибутивни систем издаје се и у случају спајања или раздвајања инсталација, односно мерних места, промене одобреног капацитета или промене техничких услова прикључења објекта купца или произвођача природног гаса, односно биогаза као и поновног прикључења услед искључења.

Изузетно од става 1. овог члана, прикључење на дистрибутивни систем природног гаса, у случају објеката који нису у функцији транспорта, дистрибуције и производње природног гаса, односно биогаза, као и других објеката за које грађевинску дозволу издаје министарство надлежно за послове грађевинарства, односно надлежни орган аутономне покрајине, врши се у поступку обједињене процедуре прописане законом којим се уређује изградња објеката.

Захтев за издавање услова за објекте из става 3. овог члана подноси надлежни орган који спроводи обједињену процедуру, а услови садрже све податке потребне за израду техничке документације, извођење радова, капацитете и услове за прикључење, као и износ накнаде за прикључење на дистрибутивни систем.

Услови из става 4. овог члана важе 12 месеци од дана издавања, односно до истека важења решења о грађевинској дозволи издатим у складу са тим условима, ако инвеститор у року од шест месеци од дана

издавања локацијских услова, изврши уплату најмање једне петине износа накнаде за трошкове прикључења на дистрибутивни систем.

По захтеву органа из става 4. овог члана оператор дистрибутивног система у року од 15 дана од дана добијања захтева за прикључење, ако су за то испуњени услови прописани законом, издаје одобрење које је извршно даном доношења и врши прикључење на дистрибутивни систем.

Одобрење из става 6. овог члана садржи и коначни обрачун за прикључење на дистрибутивни систем.

Члан 265а

Оператор дистрибутивног система је инвеститор изградње прикључка и гради прикључак на дистрибутивни систем.

На захтев купца или произвођача природног гаса, оператор дистрибутивног система је дужан да изда овлашћење купцу, односно произвођачу, да у име оператора дистрибутивног система сам изгради прикључак о свом трошку.

У случају из става 2. овог члана, купцу, односно произвођачу ће се умањити трошкови прикључења на систем у складу са методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за транспорт и дистрибуцију природног гаса.

За прикључак из става 2. овог члана, прибавља се документација на име оператора дистрибутивног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката.

Члан 266.

Одобрење за прикључење објекта издаје се решењем у управном поступку на захтев правног или физичког лица чији се објекат прикључује.

Надлежни оператор система је дужан да одлучи по захтеву за прикључење објекта купца у року од 15 дана од дана пријема писменог захтева, односно по захтеву за прикључење објекта произвођача природног гаса, односно биогаса у року од 30 дана од дана пријема писменог захтева.

Против решења из става 2. овог члана може се поднети жалба Агенцији, у року од 15 дана од дана достављања решења. Одлука Агенције по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 267.

Одобрење за прикључење објекта на транспортни или дистрибутивни систем садржи нарочито: место прикључења на систем, начин и техничке услове прикључења, одобрени капацитет, место и начин мерења природног гаса, рок за прикључење и трошкове прикључења.

Технички и други услови прикључења на транспортни или дистрибутивни систем утврђују се у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона, техничким и другим прописима и правилима о раду система на који се објекат прикључује.

Члан 268.

Трошкови прикључења обухватају и трошкове набавке мерних уређаја и мерно регулационих станица и сноси их подносилац захтева за прикључење.

Висину трошкова прикључења утврђује оператор транспортног и дистрибутивног система, у складу са Методологијом за утврђивање трошкова прикључења коју доноси Агенција.

Методологијом из става 2. овог члана утврђују се начин и ближи критеријуми за обрачун трошкова прикључења, а у зависности од места прикључења на систем, одобреног капацитета, потребе за извођењем радова или потребе за уграђивањем неопходне опреме или других објективних критеријума.

Оператор дистрибутивног система је дужан да акт о висини трошкова прикључења на дистрибутивни систем достави Агенцији пре почетка примене.

Агенција ће захтевати измену акта о висини трошкова прикључења, ако није донет у складу са методологијом.

Члан 269.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат купца на транспортни, односно дистрибутивни систем у року од осам дана од дана испуњења следећих услова:

- 1) услова из одобрења за прикључење;
- 2) да је за објекат прибављена грађевинска дозвола или да уређаји и инсталације објекта купца испуњавају техничке и друге прописане услове;
- 3) да купац достави оператору система уговор о продаји;
- 4) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система је дужан да прикључи објекат произвођача природног гаса, односно биогаса на транспортни, односно дистрибутивни систем у року од осам дана од дана испуњења следећих услова:

- 1) услова из одобрења за прикључење;
- 2) да је за објекат прибављена употребна дозвола или да уређаји и инсталације објекта произвођача испуњавају техничке и друге прописане услове;
- 3) да је за место примопредаје уређена балансна одговорност и приступ систему.

Прикључењем објекта из ст. 1. и 2. овог члана прикључак постаје део система на који је прикључен.

Прописом о условима испоруке и снабдевања природним гасом ближе се уређују услови и начин доказивања испуњености услова из ст. 1. и 2. овог члана.

Ако оператор транспортног, односно дистрибутивног система не прикључи објекат купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаса на транспортни, односно дистрибутивни систем у року из ст. 1. и 2. овог члана, надлежни инспектор, на захтев купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаса проверава, у року од 15 дана од дана подношења захтева, испуњеност услова за прикључење из ст. 1. и 2. овог члана и ако утврди да су испуњени услови наложиће оператору система да у року од два радна дана изврши прикључење објекта.

Члан 270.

Повезивање енергетских објеката за дистрибуцију природног гаса са транспортним или другим дистрибутивним системом, складишта за природни гас са транспортним системом за природни гас, као и транспортних система међусобно, врши се на основу уговора.

Уговор из става 1. овог члана закључује се у писменој форми и садржи, поред елемената утврђених законом који уређује облигационе односе и следеће елементе:

- 1) техничке услове за повезивање система и место повезивања;

- 2) начин мерења испорученог природног гаса;
- 3) стварне трошкове повезивања система;
- 4) рок за повезивање система.

Члан 271.

Место предаје природног гаса купцу, односно место преузимања природног гаса од произвођача природног гаса, односно биогаса је место на коме се граниче инсталације објекта купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаса и транспортног и дистрибутивног система.

Место разграничења одговорности између енергетског субјекта и купца, односно произвођача природног гаса, односно биогаса и место мерења природног гаса ближе ће се уредити актом којим се утврђују услови испоруке и снабдевања природним гасом.

Члан 272.

У случају потребе за прикључењем објекта привременог карактера, градилишта, објекта на води и сличних објекта, као и објекта за које је одобрен пробни рад у складу са посебним законом може се издати одобрење за привремено прикључење објекта.

Издавање одобрења за привремено прикључење и испоруку природног гаса врши се под условима, на начин и по поступку прописаном за издавања одобрења за прикључење објекта.

Члан 272а

Енергетски субјекти који обављају делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас дужни су да Министарству достављају:

- 1) податке о транспортној, односно дистрибутивној мрежи, броју прикључака, планираним и реализованим инвестицијама;
- 2) податке о цени за приступ транспортном систему, односно дистрибутивном систему, цени нестандартних услуга, цени прикључења, односно цени природног гаса за потребе балансирања система;
- 3) друге податке.

Министарство ближе прописује рокове, садржај и начин достављања података из става 1. овог члана.

Складиштење и управљање складиштем природног гаса

Члан 273.

Делатност складиштења и управљања складиштем природног гаса обавља оператор складишта природног гаса.

Оператор складишта природног гаса послује у складу са принципима објективности, транспарентности и недискриминаторности, поштујући услове из закона и прописа донетих на основу овог закона.

Члан 274.

Оператор складишта природног гаса мора бити самостално правно лице и независан је од обављања делатности производње, транспорта или снабдевања природним гасом.

Независност оператора складишта природног гаса осигурава се на следећи начин:

1) лица која су одговорна за управљање складиштем природног гаса не могу учествовати у органима управљања вертикално интегрисаног предузећа који су директно или индиректно одговорна за делатност производње, транспорта или снабдевања природним гасом;

2) предузимањем мера које обезбеђују да су професионални интереси лица одговорних за управљање складиштем природног гаса узети у обзир на начин којим се обезбеђује њихова независност у раду;

3) оператор складишта природног гаса доноси одлуке, независно од вертикално интегрисаног предузећа, по питању средстава потребних за погон, одржавање и развој система;

4) оператор складишта природног гаса самостално доноси одлуке о текућем пословању, односно одлуке о изградњи или унапређењу складишта природног гаса ако су у оквирима одобреног финансијског плана;

5) Оператор складишта природног гаса мора да располаже запосленима, финансијским, материјалним и техничким средствима неопходним за испуњавање дужности прописаних овим законом.

Независност оператора складишта природног гаса не утиче на право матичног вертикално интегрисаног предузећа да оператору одобрава годишњи финансијски план и поставља границе његове задужености.

Вертикално интегрисано предузеће не може утицати на рад и пословање, нити утицати на одлуке које се односе на изградњу или развој система оператора складишта природног гаса.

Одговорности и дужности оператора складишта природног гаса

Члан 275.

Оператор складишта природног гаса је одговоран за:

- 1) сигурност и поузданост утискивања и истискивања природног гаса;
- 2) безбедан рад складишта природног гаса;
- 3) недискриминаторан приступ складишту;
- 4) управљање складиштем.

Члан 276.

Оператор складишта природног гаса дужан је да:

- 1) одржава и развија складиште;
- 2) предузима прописане мере безбедности;
- 3) донесе правила о раду складишта;
- 4) сваке године донесе план развоја складишта природног гаса за период од најмање десет година и усклади га са планом развоја повезаних система и са захтевима за прикључење објеката складишта, произвођача и купаца;
- 5) донесе Програм недискриминаторног понашања, одреди лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма и сачини годишњи извештај из члана 280. овог закона;

- 6) управља радом складишта;
- 7) Министарству доставља податке за извештај о сигурности снабдевања;
- 8) објављује податке о расположивим капацитетима;
- 9) купује природни гас за сопствену потрошњу и надокнаду губитака на принципима минималних трошкова, транспарентности и недискриминације;
- 10) доноси одлуку о цени за приступ складишту у складу са овим законом;
- 11) не прави дискриминацију између корисника или група корисника складишта, а нарочито не даје приоритет са њим повезаним енергетским субјектима;
- 12) корисницима складишта пружа информације, како би остварили ефикасан приступ складишту на принципима транспарентности и недискриминације;
- 13) усаглашава рад и размењује податке са оператором транспортног система неопходне за безбедан и сигуран рад складишта;
- 14) Агенцији доставља податке и документацију из члана 56. став 1. тачка 8) овог закона;
- 15) обезбеди оператору транспортног система податке значајне за рад тржишта природног гаса;
- 16) обезбеди поверљивост комерцијално осетљивих информација добијених током обављања делатности и да информације које могу обезбедити предност на тржишту објављује на недискриминаторан начин;
- 17) предузима мере за повећање енергетске ефикасности и за заштиту животне средине;
- 18) уређује друга питања неопходна за рад складишта.

Члан 277.

Оператор складишта природног гаса дужан је да сваке године поднесе Агенцији десетогодишњи план развоја складишта природног гаса у складу са Стратегијом и Програмом.

Десетогодишњи план развоја складишта природног гаса садржи ефикасне мере ради обезбеђења стабилности система и сигурности снабдевања.

План из става 1. овог члана треба да:

- 1) укаже на потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре складишта природног гаса коју треба изградити или реконструисати у наредних десет година;
- 2) садржи све инвестиције за које је донета одлука о реализацији и које су у току, као и инвестиције које ће се тек реализовати;
- 3) одреди рокове за реализацију свих инвестиционих пројеката.

Правила о раду складишта природног гаса

Члан 278.

Правилима о раду складишта природног гаса уређују се:

- 1) услови за сигуран, поуздан и безбедан рад складишта;
- 2) коришћење и одржавање објеката;

- 3) планирање рада складишта;
- 4) управљање складиштем и регулација протока и притиска при утискивању и истискивању природног гаса на начин који обезбеђује сигуран и поуздан рад у оба циклуса, у случају поремећаја и хаварија;
- 5) врсте услуга оператора складишта;
- 6) услови и процедуре за приступ складишту и расподелу капацитета, инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи;
- 7) утврђивање расположивог капацитета складишта за утискивање, радну запремину складишта и истискивање гаса;
- 8) начин и динамика објављивања сумарних података о утиснутим и истиснутим количинама природног гаса и искоришћености складишног капацитета и
- 9) друга питања неопходна за рад складишта и функционисање тржишта.

Правила из става 1. овог члана се објављују на интернет страници оператора складишта природног гаса и Агенције.

Агенција објављује одлуку о давању сагласности правила из става 1. овог члана у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 279.

Оператор складишта природног гаса не може ни да купује ни да продаје природни гас осим у случају обезбеђивања сопствене потрошње природног гаса и надокнаду губитака у складишту природног гаса.

Програм недискриминаторног понашања

Члан 280.

Власник транспортног система који је део вертикално интегрисаног предузећа и оператор система који послује унутар вертикално интегрисаног предузећа, доноси Програм недискриминаторног понашања који садржи мере којима се спречава дискриминаторно понашање, обавезе запослених и правила понашања у остваривању недискриминације, ефикасно вршење надзора и редовно извештавање и одређује лице одговорно за надзор над спровођењем овог програма.

Одговорно лице из става 1. овог члана дужно је да састави годишњи извештај о предузетим мерама за остварење програма из става 1. овог члана, да га достави Агенцији и да га објави на интернет страници оператора система, односно вертикално интегрисаног предузећа.

На основу извештаја из става 2. овог члана Агенција може захтевати измену програма из става 1. овог члана.

Својина на гасоводним мрежама

Члан 281.

Мреже за транспорт природног гаса могу, у складу са законом, бити у јавној својини, у својини оператора транспортног система кога је основала Република Србија за обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом или у приватној својини.

Мреже за дистрибуцију природног гаса могу, у складу са законом, бити у јавној својини и у својини оператора дистрибутивног система кога је основала Република Србија или које је зависно друштво правног лица чији је оснивач Република Србија или у приватној својини.

Оператор система стиче својину на објектима гасоводне мреже које изгради својим средствима, прибави правним послом, оснивањем или докапитализацијом.

У случају престанка оператора система чији је оснивач Република Србија гасоводна мрежа постаје својина Републике Србије.

У случају престанка оператора система-зависног друштва правног лица кога је основала Република Србија гасоводна мрежа постаје својина тог правног лица, а ако престане и то правно лице гасоводна мрежа постаје својина Републике Србије.

Право својине из става 1. овог члана на систему за транспорт природног гаса и систему за дистрибуцију природног гаса утврђује се у складу са овим законом.

Изузетно од ст. 4. и 5. овог члана када је правни следбеник оператора система који престаје са радом друго правно лице чији је оснивач Република Србија, које по одредбама овог закона може имати својину на гасоводним мрежама, то правно лице стиче својину на тим мрежама.

Гасоводне мреже из ст. 1. и 2. овог члана не могу се отуђити из јавне својине, нити из својине оператора система нити могу бити предмет оптерећења или принудног извршења.

Мреже за дистрибуцију природног гаса морају бити уписане у катастар водова, односно инфраструктуре у складу са посебним законом.

Члан 282.

У погледу стицања својине оператора система над гасоводним мрежама неће се примењивати одредбе Закона о јавној својини које се односе на стицање својине јавних предузећа и друштава капитала над средствима у државној својини.

Приступ транспортном и дистрибутивном систему природног гаса и систему за складиштење природног гаса

Члан 283.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта природног гаса је дужан да омогући корисницима система приступ систему по регулисаним ценама на принципу јавности и недискриминације, у складу са одредбама овог закона, као и прописима и правилима о раду система донетим на основу овог закона.

Приступ доводним гасоводима омогућава се на принципу јавности и недискриминације и није регулисан.

Оператор транспортног система ће у случају када је то неопходно за обављање његових дужности имати право приступа транспортном систему другог оператора.

Члан 284.

Приступ систему се уређује уговором о приступу који закључују оператор транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса, као и оператор складишта природног гаса и корисник система, у складу са правилима о раду система.

Уговор о приступу поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи, садржи: податке о месту примопредаје, капацитет на месту примопредаје, обрачунски период и начин обрачуна у складу са методологијама из члана 50. овог закона, као и друге елементе у зависности од специфичности места примопредаје.

Уговором о приступу систему за приступ систему за дистрибуцију природног гаса не може се уговорити капацитет већи од одобреног капацитета прикључка на месту примопредаје.

Уговором о приступу систему за транспорт и систему за складиштење природног гаса не може се уговорити капацитет већи од капацитета на који је додељено право на коришћење капацитета.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта природног гаса води регистар уговора о приступу.

Члан 285.

Оператор система за транспорт, складиштење или дистрибуцију природног гаса може одбити приступ систему у случају:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) ако би приступ систему онемогућио извршавање обавеза у погледу сигурности снабдевања;
- 3) озбиљних економских и финансијских тешкоћа због обавеза „узми или плати” у складу са овим законом.

Приступ доводним гасоводима може се одбити у случају:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) неусклађености техничких карактеристика система;
- 3) ако би приступ систему угрозио производњу нафте и природног гаса;
- 4) ако би приступ систему угрозио права других корисника система.

Подаци о нивоу оптерећења, транспортног или дистрибутивног система или попуњености капацитета складишта природног гаса су јавни, а врста, обим и начин објављивања података морају бити у складу са правилима о раду система.

О одбијању приступа систему, оператор транспортног, односно дистрибутивног система, као и оператор складишта природног гаса, односно произвођач природног гаса доноси решење најкасније у року од пет дана од дана подношења захтева за приступ систему.

Решење из става 4. овог члана садржи детаљно образложене разлоге за одбијање приступа систему.

Против решења из става 4. овог члана може се изјавити жалба Агенцији, у року од осам дана од дана достављања решења.

Одлука Агенције донета по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Приступ систему за транспорт природног гаса

Члан 286.

Приступ систему за транспорт природног гаса се врши на основу права на коришћење транспортног капацитета на улазима и излазима са транспортног система.

Право на коришћење транспортног капацитета остварује се на основу уговора о транспорту природног гаса који оператор транспортног система закључује са учесницима на тржишту, у складу са правилима о раду транспортног система.

Уговором из става 2. овог члана, транспортни капацитет се може расподелити као дугорочни, за период дужи од једне године или као краткорочни, за период краћи од једне године, а може се расподелити и као непрекидни или прекидни.

Ако је транспортни капацитет уговором из става 3. овог члана одређен као прекидни регулисана цена за тај капацитет се одређује сразмерно вероватноћи да ће до прекида транспорта доћи.

Оператор транспортног система је обавезан да сав расположиви транспортни капацитет понуди учесницима на тржишту, до нивоа који не нарушава сигуран рад система.

Оператор транспортног система је обавезан да у случају уговорног загушења, сав неискоришћени капацитет понуди најмање за дан унапред и као прекидни капацитет.

Оператор транспортног система је обавезан да објављује на својој интернет страници:

- 1) информације о услугама које пружа корисницима система и одговарајућим условима који се примењују;
- 2) податке о техничким, уговореним и расположивим капацитетима, за све улазне и излазне тачке са транспортног система и
- 3) друге податке и информације од значаја за транспарентан и недискриминаторан приступ транспортном систему.

Информације и подаци из става 7. овог члана, начин објављивања и период њиховог ажурирања, ближе се уређују правилима о раду транспортног система природног гаса.

Приступ складишту природног гаса

Члан 287.

Расподела права на коришћење капацитета складишта природног гаса се врши на недискриминаторан и транспарентан начин, у складу са Правилима о раду складишта.

На расподелу права на коришћење капацитета складишта природног гаса, сходно се примењују одредбе члана 286. овог закона којима је уређена расподела права на коришћење капацитета транспортног система.

Оператор складишта природног гаса је обавезан да правила расподеле капацитета на улазу и излазу из складишта усклади са правилима расподеле капацитета за транспорт природног гаса на који је складиште прикључено.

Изузећа за нову инфраструктуру у области природног гаса

Члан 288.

Нови инфраструктурни објекти гасоводног система, односно интерконектори или складишта природног гаса, могу се на захтев изузети од примене члана 224. овог закона, као и права на приступ из члана 283. став 1. овог закона, под следећим условима:

- 1) да улагање у нови инфраструктурни објекат повећава конкурентност на тржишту и сигурност снабдевања;

2) да је ризик улагања у нове инфраструктурне објекте такав да улагања неће бити ако се не одобри изузеће;

3) да нови инфраструктурни објекти морају бити у власништву физичког или правног лица које послује у другом правном субјекту одвојеном од оператора система у оквиру кога ће нови инфраструктурни објекти бити изграђени;

4) да корисници новог инфраструктурног објекта сnose трошкове за коришћење тог објекта;

5) да изузеће не спречава конкуренцију, ефикасно функционисање унутрашњег тржишта природног гаса и ефикасан рад регулисаног система са којим су нови инфраструктурни објекти повезани.

Одредба става 1. овог члана примењује се и у случају значајног повећања капацитета постојећих инфраструктурних објеката и измене ове инфраструктуре којом се омогућава развој нових извора снабдевања природним гасом.

Акт о изузећу из ст. 1. и 2. овог члана доноси Агенција, по прибављеном мишљењу Министарства и са мишљењем Министарства и детаљним образложењем објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Акт о изузећу из ст. 1. и 2. овог члана може обухватити целу или делове нове инфраструктуре, постојећу инфраструктуру са повећаним капацитетом или измењену постојећу инфраструктуру.

У року од два месеца од дана када је захтев за изузеће примио последњи надлежни регулатор, надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора може да достави саветодавно мишљење оним регулаторима којим то мишљење може бити основ за доношење њихових одлука.

Приликом одлучивања о захтеву за изузеће из ст. 1. и 2. овог члана Агенција је дужна да размотри:

- 1) недискриминаторни приступ новој инфраструктури;
- 2) трајање изузећа;
- 3) приступ новим објектима који ће бити изграђени или повећању капацитета постојећих;
- 4) планирани период употребе инфраструктуре;
- 5) националне специфичности које су применљиве у конкретном случају.

Пре доношења акта о изузећу Агенција одлучује о правилима и механизмима за управљање и расподелу капацитета.

Правила из става 7. овог члана садрже и обавезу да се неискоришћени капацитет понуди на тржишту, а корисници инфраструктуре имају право да тргују својим уговореним капацитетима на тржишту. При процени критеријума из става 1. тач. 1), 2) и 5) овог члана узимају се у обзир резултати расподеле капацитета.

Акт о изузећу се може донети након размене мишљења са другим државама на које изградња инфраструктуре има утицаја или са надлежним регулаторним телима.

Агенција ће, без одлагања, доставити надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, копију захтева за изузеће, као и одлуку и све релевантне информације у вези са одлуком.

Информација из става 10. овог члана, која омогућава надлежном телу да изда образложено мишљење, може се поднети у збирном облику и нарочито садржи:

1) детаљне разлоге на основу којих је изузеће одобрено или одбијено, укључујући финансијске информације које оправдавају потребу за изузећем;

2) спроведену анализу о утицају давања изузећа на конкуренцију и ефикасно функционисање унутрашњег тржишта природног гаса;

3) разлоге за временски период и удео у укупном капацитету за који се одобрава изузеће и

4) резултат консултација регулаторних органа.

У року од два месеца од дана пријема информације из ст. 10. и 11. овог члана надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора може донети одлуку којом захтева да Агенција измени или повуче акт о изузећу.

У случају да надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора донесе одлуку из става 12. овог члана Агенција ће у највећој могућој мери узети у обзир ту одлуку.

Када коначна одлука Агенције одступа од мишљења надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, Агенција ће обезбедити и објавити, заједно са својом одлуком, образложење на коме заснива своју одлуку.

Рок из става 12. овог члана може се продужити за још два месеца, ако надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора захтева додатне информације и то продужење почиње након дана пријема потпуних информација.

Рок из става 15. овог члана може се продужити уз обострану сагласност надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора и Агенције.

У случају да тражене информације из става 15. овог члана нису достављене у траженим роковима, сматра се да је информација повучена.

Мишљење надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о акту о изузећу истиче две године од дана његовог доношења, ако изградња инфраструктуре није почела, односно пет година од дана његовог доношења, ако инфраструктура није пуштена у погон, осим у случају када надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора одлучи да је до кашњења дошло због околности које су ван контроле лица коме је изузеће одобрено.

Акт о изузећу који доноси Агенција је коначан и против њега се може покренути управни спор.

Обавезе „узми или плати”

Члан 289.

Снабдевач природним гасом који има или сматра да ће имати финансијске проблеме због обавеза „узми или плати” на основу закљученог уговора о куповини природног гаса, може поднети захтев Агенцији да се оператор транспортног, односно дистрибутивног система или оператор складишта, привремено ослободи од примене права на регулисан приступ.

Акт о изузећу из става 1. овог члана доноси Агенција, по прибављеном мишљењу Министарства и са детаљним образложењем у које је уграђено мишљење Министарства објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Приликом одлучивања о изузећу из става 1. овог члана Агенција је дужна да узме у обзир следеће критеријуме:

- 1) остваривање конкурентности на тржишту гаса;
- 2) извршавање обавезе јавног снабдевања и обезбеђивање сигурног снабдевања;
- 3) положај подносиоца захтева на тржишту гаса и фактичко стање конкуренције на том тржишту;

4) озбиљност економских и финансијских тешкоћа са којима се сусреће подносилац захтева, оператор транспортног система или купци;

5) датум потписивања и услови једног или више предметних уговора, укључујући и обим тржишних промена које они предвиђају;

6) напори који су учињени да се пронађе решење таквог проблема;

7) могућност предвиђања подносиоца захтева да ће прихватање обавеза из уговора „узми или плати” довести до озбиљних тешкоћа;

8) ниво повезаности система са осталим системима и степен међусобне усаглашености рада система;

9) ефекти које би изузеће имало на тржиште природног гаса.

Агенција обавештава надлежно тело, без одлагања о својој одлуци о одобравању изузећа и доставља све релевантне податке у вези са изузећем.

Акт о изузећу за уговоре „узми или плати” закључене пре рока одређеног у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима, не утиче на могућност постојања економски одрживих алтернативних решења.

Сматра се да не постоје озбиљне тешкоће ако продаја природног гаса није пала испод нивоа минималних количина предвиђених уговором „узми или плати”, уколико постоји могућност измене тог уговора или ако подносилац захтева може да пронађе друго решење.

Свако одступање одобрено у складу са наведеним одредбама ће бити образложено.

Оператор система који није добио изузеће у складу са ставом 1. овог члана не може одбити приступ систему због обавеза „узми или плати”.

У поступку одлучивања о захтеву за изузеће Агенција ће поступати у складу са међународно преузетим обавезама и достављати документацију надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Члан 290.

Министарство ближе прописује услове из чл. 288. и 289. овог закона, садржину захтева за изузеће и садржину акта за изузећа.

Акт о изузећу из чл. 288. и 289. овог закона, који доноси Агенција, је коначан и против њега се може покренути управни спор.

Члан 290а

О захтеву за измену коначног акта о изузећу Агенција може да одлучује у поступку прописаном за његово доношење, ако у тренутку подношења захтева није отпочела изградња енергетског објекта.

Агенција ће на захтев странке укинути акт о изузећу из чл. 167, 288. и 289. овог закона, у целини или у делу, пре истека његовог важења.

Тржиште природног гаса

Члан 291.

Куповина и продаја природног гаса се одвија на тржишту, на основу уговора о продаји природног гаса између учесника на тржишту.

Уговором о продаји природног гаса одређују се нарочито количина природног гаса, цена и период снабдевања.

Количина природног гаса може бити:

- 1) унапред уговорена за сваки обрачунски период током периода снабдевања или
- 2) одређена на основу остварене потрошње купца на месту примопредаје током периода снабдевања, у случају уговора о потпуном снабдевању.

Оператор транспортног система је дужан да води евиденцију трансакција на тржишту природног гаса, на начин и по поступку утврђеном правилима о раду транспортног система природног гаса.

Учесници на тржишту природног гаса

Члан 292.

Учесници на тржишту природног гаса могу бити:

- 1) произвођач природног гаса;
- 2) снабдевач природним гасом;
- 2а) снабдевач на велико природним гасом;**
- 3) јавни снабдевач природним гасом;
- 4) крајњи купац;
- 5) оператор транспортног система у складу са чланом 249. овог закона;
- 6) оператор дистрибутивног система у складу са чланом 262. овог закона;
- 7) оператор складишта природног гаса у складу са чланом 279. овог закона.

Учесници на тржишту природног гаса дужни су да оператору транспортног система, доставе све потребне податке у складу са Правилима о раду транспортног система.

Балансна одговорност

Члан 293.

Учесници на тржишту природног гаса дужни су да уреде своју балансну одговорност закључењем уговора о транспорту, чиме се регулише финансијска одговорност за разлику између количине природног гаса предате на улазима у транспортни систем и преузете на излазима са транспортног, односно дистрибутивног система, за обрачунски период.

Оператор транспортног система природног гаса је одговоран за успостављање и спровођење балансне одговорности учесника на тржишту и вођење регистра балансне одговорности, у складу са правилима о раду транспортног система и правилима о промени снабдевача.

Члан 294.

Снабдевач је балансно одговоран за места примопредаје крајњег купца који купује природни гас по уговору о продаји са потпуним снабдевањем.

Члан 295.

Податке потребне за вођење регистра балансне одговорности за места примопредаје на дистрибутивном систему обезбеђује оператор дистрибутивног система природног гаса, који је дужан да их доставља оператору транспортног система природног гаса.

Члан 296.

Оператор транспортног система природног гаса обезбеђује природни гас за балансирање и одржавање сигурног рада система од учесника на тржишту, коришћењем природног гаса из складишта, као и из лајпака, на транспарентан, недискриминаторни и тржишно оријентисан начин.

Обавеза чувања евиденција

Члан 296а

Снабдевач и снабдевач на велико дужни су да Агенцији, органу надлежном за послове конкуренције и надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, ставе на располагање све релевантне податке који се односе на трансакције из уговора о снабдевању природним гасом свих учесника на тржишту, осим крајњих купаца.

Подаци из става 1. овог члана садрже појединости о карактеристикама трансакција као што су: трајање, правила о испоруци и измирењу обавеза, количинама, датумима и временима извршења и ценама трансакција, начину идентификације учесника на тржишту на кога се трансакција односи, као и спецификацију свих уговора о снабдевању природним гасом по којима обавезе нису измирене.

Снабдевач је дужан да податке из става 2. овог члана чува ради стављања на располагање најмање пет година.

Заштита комерцијално осетљивих података

Члан 296б

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, оператор складишта природног гаса, снабдевач и снабдевач на велико обавезни су да чувају као пословну тајну податке и документа који садрже информације о продајним ценама, количини и условима снабдевања природним гасом, мерне податке о производњи, односно потрошњи крајњих купаца, као и друге податке и документа чије објављивање или чињење доступним трећим лицима може довести до поремећаја на тржишту природног гаса.

Одредба става 1. овог члана, односи се и на уговоре о снабдевању природним гасом у периоду од годину дана од дана престанка тих уговора, осим уговора који се закључују у поступку јавних набавки, с тим да се и по истеку тог периода мерни подаци о производњи, односно потрошњи природног гаса крајњих купаца, могу саопштавати, односно документа давати трећим лицима само по захтеву произвођача, односно крајњег купца природног гаса.

Снабдевање крајњих купаца природним гасом

Члан 297.

Крајњи купци природног гаса имају право да слободно бирају снабдевача на тржишту, с тим што домаћинства то право почињу да остварују 1. јануара 2015. године.

Снабдевање крајњих купаца природним гасом може да обавља енергетски субјект који има лиценцу за обављање делатности снабдевања (у даљем тексту: снабдевач) или јавног снабдевања (у даљем тексту: јавни снабдевач) у складу са овим законом. Снабдевање крајњих купаца природним гасом може да обавља, у складу са овим законом, и енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције природног гаса, ако испуњава услове из члана 259. овог закона.

Јавног снабдевача одређује Влада на начин и у поступку утврђеним законом.

Домаћинства и мали купци чији су сви објекти прикључени на дистрибутивни систем природног гаса, имају право на јавно снабдевање ако не изаберу другог снабдевача.

Јавни снабдевач купује природни гас на билатералном или организованом тржишту.

До успостављања конкурентног тржишта природног гаса у Републици Србији, Влада ће, на основу спроведеног поступка јавног тендера, одредити снабдевача који ће снабдевати јавне снабдеваче природним гасом, на њихов захтев, под истим условима и по истим ценама.

Одлука о расписивању тендера из става 6. овог члана садржи нарочито услове за избор снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора са јавним снабдевачем, као и рок на који се бира.

У случају да се путем јавног тендера не изабере снабдевач из става 6. овог члана, Влада ће одредити снабдевача који ће снабдевати јавне снабдеваче, као и услове снабдевања.

Права и обавезе у снабдевању крајњих купаца

Члан 298.

Права и обавезе између снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњег купца природног гаса уређују се уговором о снабдевању.

Уговор из става 1. овог члана садржи, поред општих елемената утврђених законом који уређује облигационе односе и следеће елементе:

- 1) права и обавезе у погледу количине и капацитета природног гаса;
- 2) права и обавезе снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњег купца у случају неиспуњења обавеза и у случају привремене обуставе испоруке;
- 3) динамику снабдевања;
- 4) рок на који се уговор закључује и права и обавезе у случају престанка и раскида уговора;
- 5) начин обрачуна и услове плаћања преузетог природног гаса;
- 6) начин информисања о промени цена и других услова снабдевања природним гасом;
- 7) начин решавања спорова;
- 8) друге елементе у зависности од специфичности и врсте услуга које пружа снабдевач.

Услови за закључење и садржина уговора о снабдевању ближе се уређују прописом из члана 314. овог закона, а одредбе уговора морају на јасан, једноставан и недвосмислен начин обухватити права и обавезе купца.

Уговор о потпуном снабдевању

Члан 299.

За једно место примопредаје и за исти период снабдевања може се закључити само један уговор о потпуном снабдевању.

Крајњи купац који је закључио уговор о потпуном снабдевању из става 1. овог члана, не може за исто место примопредаје и за исти период снабдевања закључити други уговор о снабдевању природним гасом.

Када је закључен уговор из става 1. овог члана, снабдевач, односно јавни снабдевач је дужан да пре отпочињања снабдевања закључи:

- 1) уговор којим је уредио своју балансну одговорност, а којим су обухваћена и места примопредаје тог крајњег купца и
- 2) уговор о приступу систему са оператором система на који је објект крајњег купца прикључен.

Заштита крајњих купаца

Члан 300.

Крајњи купац ужива заштиту својих права у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона, законом којим се уређује заштита потрошача и другим прописима.

Забрањено је непоштено пословање, односно обмањујуће пословање у смислу прописа о заштити потрошача, а понуђени услови за закључење уговора морају бити транспарентни и сачињени јасним и разумљивим језиком.

Ако крајњи купац није задовољан одлукама донетим у складу са овим законом по приговорима, рекламацијама, захтевима и жалбама своја права може остварити у судском и вансудском поступку.

Енергетски субјекти су дужни да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинство.

Члан 301.

Снабдевач је дужан да:

- 1) поступа према крајњим купцима на недискриминаторан начин;
- 2) објави опште услове понуде за закључење уговора, односно да купца обавести на пригодан начин о понуђеним условима, с тим да се та обавеза односи и за случај закључења уговора преко посредника, као и да обезбеди да та понуда нарочито садржи:
 - (1) име и адресу снабдевача;
 - (2) врсту и квалитет услуга које се могу посебно уговорити;
 - (3) начин на који се могу добити најновије информације о ценама;

(4) трајање уговора, услови за продужење и престанак уговора и услове под којима се уговор не може продужити, као и начин уређивања међусобних односа у случају престанка уговора;

(5) пенале, компензације, рефундације и друга средства у случају да снабдевач не испуни уговорени ниво квалитета комерцијалних услуга снабдевача, као и мерама које снабдевач може предузети за извршавање доспелих обавеза;

(6) начин и поступак решавања приговора купца, односно поступак решавања спорова, при чему је снабдевач обавезан да тај поступак учини једноставним, јефтиним, ефикасним и транспарентним;

3) на својој интернет страници или на други прикладан начин, обавести купце:

(1) о улогама снабдевача и оператора система на који је објекат купца прикључен;

(2) о месту и начину достављања приговора на обрачун, комерцијалне услуге снабдевача и оператора система, као и на квалитет и поузданост испоруке природног гаса;

(3) да се по питању измене техничких услова прикључења, техничких проблема везаних за прикључак на систем, мерну опрему и тачност мерења, квалитет гаса, квар на систему и прекид испоруке, може обратити и директно оператору система на који је његов објекат прикључен;

4) обрачунава природни гас и услуге које пружа у складу са законом, прописима и уговором;

5) издаје рачун за испоручени природни гас, који садржи исказану цену природног гаса, обрачунски период који не може бити дужи од 31 дан, а у случају уговора о потпуном снабдевању и исказану цену пружених посебно уговорених услуга, као и накнаде прописане законом, порезе и остале обавезе или информације;

6) обавести купца о промени цена и других услова снабдевања у разумном року, а купца из категорије домаћинства у складу са законом којим се уређује заштита потрошача, изузев у случају снижења цена и давања купцу повољнијих услова снабдевања, при чему се обавештењем сматра и објављивање информације преко средстава јавног информисања;

7) објави услове, поступак, правне последице, односно права купца у случају обуставе испоруке природног гаса, због неизмиривања обавеза из уговора о снабдевању природним гасом, као и разлоге, поступак и правне последице искључења објекта купца са система;

8) обезбеди бесплатну телефонску линију за обавештавање и одговоре на питања купаца ради информисања о условима и начину остваривања права купаца;

9) предузима мере како би омогућио купцима информације које се односе на њихова права;

10) Агенцији доставља извештај о решавању приговора и жалби крајњих купаца;

11) Агенцији достави податке о количинама продаје природног гаса и оствареног прихода по том основу, ради праћења тржишта, без обзира на број купаца;

12) омогући купцу на једноставан начин приступ правилима о промени снабдевача;

13) да након промене снабдевача изда купцу коначни обрачун, најкасније у року од шест недеља од промене снабдевача;

14) изврши и друге обавезе у складу са прописима којима се уређују облигациони односи, трговина и промет робе и услуга и заштита потрошача.

Уговором о снабдевању не може се купцу ускратити или отежати право на раскид, односно отказ уговора, због коришћења права на промену снабдевача, нити се могу наметати додатне финансијске обавезе по том основу.

Снабдевач је дужан да купца са којим има закључен уговор о потпуном снабдевању, на његов захтев обавести о подацима о потрошњи природног гаса, у складу са овим законом, правилима о промени снабдевача и закљученим уговором.

Снабдевач је дужан да, у случају понуде за закључење уговора о потпуном снабдевању, пре закључења уговора купца обавести и о могућностима за промену снабдевача.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на јавног снабдевача.

Ближи услови и начин извршавања обавеза снабдевача и јавног снабдевача у смислу овог члана, уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања природног гаса из члана 314. овог закона.

Резервно снабдевање

Члан 302.

Право на резервно снабдевање, има крајњи купац природног гаса, који нема право на јавно снабдевање, у складу са одредбама овог закона, у случају:

- 1) стечаја или ликвидације снабдевача који га је до тада снабдевао;
- 2) престанка или одузимања лиценце снабдевачу који га је до тада снабдевао;
- 3) да није нашао новог снабдевача након престанка уговора о снабдевању са претходним, осим ако је престанак уговора последица неизвршавања обавеза плаћања купца.

У случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана право на резервно снабдевање се остварује без захтева купца, а у случају из става 1. тачка 3) овог члана на захтев купца.

Снабдевач који није у могућности да снабдева крајњег купца, у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана, дужан је да о дану престанка снабдевања благовремено обавести резервног снабдевача, купца и оператора система.

Резервно снабдевање у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана, почиње престанком уговора о снабдевању са ранијим снабдевачем, ако крајњи купац настави да преузима природни гас, а не закључи уговор са новим снабдевачем.

Резервно снабдевање може трајати најдуже 60 дана.

Снабдевач који обавља резервно снабдевање ће услове и цене резервног снабдевања објавити на својој интернет станици.

У случају да крајњи купац у року из става 5. овог члана не закључи уговор о снабдевању са снабдевачем, оператор система је дужан да му обустави испоруку природног гаса.

Члан 303.

Влада ће на основу спроведеног поступка јавног тендера, одредити снабдевача који ће обављати резервно снабдевање (у даљем тексту: резервни снабдевач).

Одлука о расписивању тендера из става 1. овог члана садржи нарочито услове за избор резервног снабдевача, услове и начин образовања и промене цене, елементе уговора који резервни снабдевач закључује се крајњим купцем, као и рок на који се бира резервни снабдевач.

Цена из става 2. овог члана не може бити нижа од цене по којој оператор транспортног система продаје природни гас за балансирање система.

Резервни снабдевач је дужан да купца обавести о условима снабдевања и цени природног гаса и да их објави на својој интернет страници или на други погодан начин.

Резервни снабдевач је дужан да уговор о потпуном снабдевању у писменој форми достави крајњем купцу у року од три дана од дана почетка снабдевања.

Ако крајњи купац не закључи уговор из става 5. овог члана дужан је да плати преузети природни гас.

У случају да се на начин из става 1. овог члана не изабере резервни снабдевач, Влада ће одредити снабдевача који ће привремено вршити резервно снабдевање.

Обустава испоруке природног гаса по захтеву снабдевача или јавног снабдевача

Члан 304.

Снабдевач, односно јавни снабдевач може захтевати од оператора транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса обуставу испоруке природног гаса крајњем купцу због неизвршених обавеза из уговора о снабдевању.

Обуставом испоруке из става 1. овог члана, не престаје уговор о снабдевању, а у периоду обуставе испоруке, крајњи купац има обавезе које се односе на приступ систему.

Снабдевач, односно јавни снабдевач је дужан да пре подношења захтева оператору транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса, за обуставу испоруке крајњем купцу због неизвршених обавеза крајњег купца из уговора о снабдевању, купца претходно у писменој форми упозори да, у року који не може бити краћи од 15 дана ни дужи од 30 дана од дана достављања упозорења, измири доспеле обавезе, односно постигне споразум о извршењу обавезе, као и да упозори купца на обавезу предузимања свих потребних мера ради заштите живота или здравља људи, безбедности имовине и заштите животне средине.

Уколико купац не измири обавезе у остављеном року, снабдевач, односно јавни снабдевач подноси захтев за обуставу испоруке природног гаса оператору транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса на који је прикључен објект купца.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса дужан је да на основу захтева снабдевача, односно јавног снабдевача изврши обуставу испоруке природног гаса купцу који није извршио своју обавезу ни по опомену у складу са одредбама овог члана, у року који не може бити дужи од осам дана од дана пријема захтева.

Ближи услови и поступак обуставе испоруке и права и обавезе оператора система, снабдевача, односно јавног снабдевача и крајњих купаца уређују се прописом о условима испоруке и снабдевања природног гаса из члана 314. овог закона.

Правила о промени снабдевача

Члан 305.

Услови и поступак промене снабдевача природним гасом, утврђују се правилима која доноси Агенција и која садрже нарочито:

- 1) поступак промене снабдевача;
- 2) услове које мора испунити снабдевач у вези са балансом одговорношћу;
- 3) обавезе снабдевача чији је уговор у поступку раскидања;
- 4) обавезе оператора транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса;

5) права новог снабдевача у погледу приступа транспортном, односно дистрибутивном систему за потребе снабдевања новог купца.

Пре промене снабдевача, купац и снабдевач који га је до тада снабдевао дужни су да регулишу међусобне финансијске обавезе.

Промена снабдевача природног гаса је бесплатна за купца.

Рок за промену снабдевача природног гаса је три недеље.

Права и обавезе купца и неовлашћено коришћење природног гаса

Члан 306.

Купац има право да захтева у случају техничких или других сметњи у испоруци енергије, чији узрок није на објекту купца, да се те сметње отклоне у примереном року.

Као примерени рок у којем је оператор система обавезан да отклони сметње у испоруци енергије купцима сматра се рок од 24 часа, а најдуже два дана од дана пријема обавештења о сметњи.

Сметњама у испоруци енергије у смислу става 1. овог члана не сматрају се прекиди у испоруци енергије настали због примене мера из члана 315. тач. 4) и 5) овог закона.

Члан 307.

Купац је дужан да природни гас користи под условима, на начин и за намене утврђене одобрењем за прикључење и уговором о снабдевању, законом и другим прописима донетим на основу овог закона.

Члан 308.

Купац је дужан да омогући овлашћеним лицима оператора система приступ мерним уређајима и инсталацијама, као и месту прикључка ради читавања, провере исправности, отклањања кварова, замене, одржавања и контроле исправности мерних и других уређаја са мерним орманима, уређења мерног места и обуставе испоруке енергије.

Ако купац, у случају из става 1. овог члана, онемогући приступ овлашћеним лицима оператора система, оператор система има право измештања мерног места, а купац је дужан да трпи измештање у складу са техничким условима утврђеним правилима о раду система на који је објект прикључен.

Оператор система има право да обустави испоруку природног гаса ако у случају из става 2. овог члана измештање мерног места није могуће у складу са прописима и техничким условима утврђеним правилима о раду система.

Члан 309.

У случају техничких или других сметњи у испоруци природног гаса чији је узрок на објекту купца или у случају када купац не извршава уговорне обавезе, оператор система обуставиће испоруку природног гаса купцу, под условима и на начин прописан овим законом, актом о условима испоруке и снабдевања природним гасом и другим прописима донетим у складу са овим законом.

Пре обуставе испоруке природног гаса купцу мора бити достављена писмена опомена у којој је одређен рок за отклањање уочених неправилности и недостатака.

Рок из става 2. овог члана не може бити краћи од три дана од дана достављања опомене.

Оператор система је дужан да настави испоруку природног гаса најкасније 24 часа по отклањању разлога због којих је обустава извршена.

Оператор система је дужан да обустави испоруку природног гаса и на захтев купца, под условом да се обустава захтева за период од најмање годину дана.

Члан 310.

Ако је обустава испоруке природног гаса у случајевима и под условима из члана 304. овог закона трајала дуже од годину дана, оператор система је дужан да објекат искључи са система. Оператор система је дужан да објекат купца искључи са система и у случају када објекат, односно инсталације објекта не испуњавају услове у складу са прописима и представљају непосредну опасност по живот, здравље људи, животну средину и имовину, као и када то захтева купац.

Пре искључења купцу мора бити достављено писмено обавештење о искључењу, најмање 24 часа раније, осим ако је већ наступило угрожавање живота и здравља људи, животне средине и имовине или би одлагање искључења могло проузроковати пожар, експлозију и загађења, односно друге штетне последице.

Члан 311.

У случају обуставе испоруке или искључења објекта купца, у смислу чл. 304, 308. и 309. овог закона, купац има право на приговор.

Оператор система је дужан да по приговору одлучи у року од три дана од дана пријема приговора.

У случају основаности приговора, оператор система је обавезан да настави испоруку природног гаса, без одлагања, а најкасније у року од 24 часа од момента утврђивања да је приговор основан.

Члан 312.

Забрањено је прикључивање објекта на систем без одобрења за прикључење, самовласно прикључивање објекта, уређаја или инсталација на транспортни или дистрибутивни систем, као и пуштање у погон истих.

Забрањено је коришћење природног гаса без или мимо мерних уређаја или супротно условима утврђеним одобрењем за прикључење у погледу поузданог и тачног мерења преузетог природног гаса или уговором о снабдевању у погледу намене потрошње природног гаса.

Члан 313.

Када оператор система утврди да правно или физичко лице неовлашћено користи природни гас, односно да поступа супротно забранама из члана 312. овог закона дужан је да, без одлагања, искључи такав објекат са транспортног или дистрибутивног система и предузме мере у складу са законом.

Услови испоруке и снабдевања природним гасом, сигурност снабдевања и мере у случају поремећаја у раду енергетског система или поремећаја на тржишту

Члан 314.

Влада ближе прописује услове испоруке и снабдевања природним гасом купцима, као и мере које се предузимају у случају да је угрожена сигурност испоруке природног гаса купцима услед поремећаја у раду транспортног или дистрибутивног система или поремећаја на тржишту.

Члан 315.

Условима испоруке и снабдевања природним гасом ближе се уређују:

- 1) услови и начин давања одобрења за прикључење на систем и повезивање система;
- 2) место мерења и место разграничења одговорности за испоручени природни гас;
- 3) услови и начин прикључења објеката привременог карактера, градилишта и објеката у пробном раду и других објеката у складу са законом којим се уређује изградња објеката;
- 4) мере које се предузимају у случају краткотрајних поремећаја услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада транспортног, односно дистрибутивног система, као и због непредвиђених и неопходних радова на одржавању енергетских објеката или неопходних радова на проширењу система, а у складу са плановима из ст. 2. и 3. овог члана;
- 5) мере које се предузимају у случају наступања опште несташице, услови и начин предузимања мера и редослед ограничења испоруке природног гаса, као и мере штедње и рационалне потрошње у случају опште несташице природног гаса, а у складу са плановима из ст. 2. и 3. овог члана;
- 6) услови и начин обуставе испоруке природног гаса;
- 7) услови и начин рационалне потрошње и штедње природног гаса;
- 8) услови снабдевања објеката купаца којима се не може обуставити испорука природног гаса због неизвршених обавеза за испоручени природни гас или у другим случајевима;
- 9) начин регулисања међусобних односа између снабдевача, оператора система и крајњег купца коме се не може обуставити испорука природног гаса;
- 10) услови и начин мерења испорученог природног гаса;
- 11) опсег квалитета, хемијског састава и других особина гаса који се преузима у систем и испоручује са система;
- 12) начин обрачуна неовлашћено преузетог природног гаса;
- 12а) поступак/начин и рокови за остваривања права крајњег купца на накнаду због одступања од прописаног квалитета испоруке, односно снабдевања;**
- 13) начин обавештавања крајњег купца;
- 14) услови и мере за снабдевање купаца природног гаса;
- 15) обрачунски период и обавезан садржај рачуна за наплату испорученог природног гаса;
- 16) садржај плана и рокове преузимања мерних уређаја;
- 17) друга питања у складу са законом.

Гас који се преузима у систем из тачке 11) овог става поред природног гаса може бити и биогаз и друге врсте нискоугљеничних гасова, у мери у којој се дати гасови могу технички и безбедно преузети и преносити кроз систем за природни гас.

Влада доноси Превентивни акциони план, ради обезбеђивања сигурности снабдевања природним гасом, који садржи процену ризика у погледу остваривања сигурности снабдевања, као и мере за ублажавање утврђених ризика које се односе на потребан транспортни капацитет којим би се задовољила укупна потражња за природним гасом и обезбеђивање снабдевања одређених група крајњих купаца природног гаса.

Влада доноси Кризни план, ради обезбеђења сигурности снабдевања природним гасом, којим се утврђују мере, енергетски субјекти који ће бити задужени за обезбеђивање сигурности рада транспортног система и сигурности снабдевања одређених група крајњих купаца, количине и капацитете природног гаса, у случају опште несташице природног гаса.

Члан 316.

Мере из члана 315. тач. 4) и 5) овог закона спроводе се на основу планова ограничења испоруке природног гаса које доноси оператор система.

Члан 317.

Одлуку о примени мера из члана 315. тачка 4) овог закона доноси Оператор система.

Члан 318.

Одлуку о примени мера из члана 315. тачка 5) овог закона доноси Влада, на предлог Министарства, а по претходном обавештењу оператора система о наступању околности за примену ових мера.

Одлука из става 1. овог члана и план ограничења испоруке електричне енергије, односно природног гаса којим се спроводе мере из члана 315. тачка 5) овог закона објављују се у средствима јавног информисања најкасније 24 часа пре почетка примене мера на које се одлука односи.

Члан 319.

У случају када је угрожена сигурност снабдевања купаца или рада транспортног, односно дистрибутивног система због недовољне понуде на тржишту енергије или наступања других ванредних околности, Влада прописује мере ограничења испоруке природног гаса или посебне услове увоза или извоза природног гаса, начин и услове за образовање и контролу цена, обавезу испоруке само одређеним корисницима или посебне услове обављања енергетских делатности уз минимални поремећај тржишта енергијом у окружењу.

У случају из става 1. овог члана, Влада одређује начин обезбеђивања, односно изворе средстава за накнаду штете која може настати за енергетске субјекте који спроводе ове мере, као и услове и начин расподеле средстава по основу накнаде штете.

Мере из става 1. овог члана могу трајати док трају околности због којих су прописане, односно док трају последице настале услед тих околности.

О предузетим мерама из става 1. овог члана Министарство ће извештавати надлежна тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Праћење показатеља квалитета испоруке и снабдевања природним гасом

Члан 320.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности у вези са испоруком и снабдевањем природним гасом, дужни су да обезбеде квалитет испоруке и снабдевања утврђен овим законом и другим прописима донетим на основу овог закона.

Агенција доноси правила из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона којима се одређују показатељи техничког и комерцијалног квалитета испоруке и комерцијалног квалитета снабдевања природним гасом, начин евидентирања података и рачунања показатеља, начин и рокове за достављање података и извештаја Агенцији, начин утврђивања захтеваних вредности појединих показатеља, као и начин

оцењивања резултата добијених праћењем достигнутих у односу на захтеване вредности показатеља квалитета.

Остварене вредности показатеља квалитета испоруке природног гаса, Агенција користи при одобравању планова развоја и средстава за инвестиције и у случају регулације цена приступа системима за транспорт и дистрибуцију заснованим на подстицајним методама регулације цена, на начин прописан методологијама за одређивање регулисаних цена приступа, у којима утврђује начин одређивања и максималну висину подстицаја, односно умањења одобреног максималног прихода, а у зависности од смера и степена одступања од захтеваних вредности показатеља техничког квалитета испоруке.

Правилима из става 2. овог члана се одређује висина накнаде крајњем купцу по основу степена одступања од прописаног квалитета.

Заштита гасоводних објеката

Члан 321.

Енергетски субјект који користи и одржава енергетске објекте има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности објекта, уређаја, постројења или опреме, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају.

Власник непокретности је дужан да омогући приступ енергетским објектима из става 1. овог члана и да трпи и не омета извршење радова из става 1. овог члана.

Енергетски субјект из става 1. овог члана је дужан да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно.

У случају да власник непокретности и енергетски субјект не постигну споразум у смислу става 3. овог члана, одлуку о томе доноси надлежни суд.

Члан 322.

Надлежни орган може наложити измештање енергетског објекта само у случају изградње објеката саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе одбране земље, водопривредних објеката и објеката за заштиту од елементарних непогода и других објеката који се у смислу закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објеката и извођења радова на експлоатацији рудног блага.

У случају из става 1. овог члана трошкове измештања енергетског објекта, подразумевајући и трошкове градње, односно постављања тог енергетског објекта на другој локацији, сноси инвеститор објекта због чије изградње се измешта енергетски објекат.

Међусобна права и обавезе између инвеститора објекта због чије се изградње измешта енергетски објекат и енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта који се измешта дефинишу се уговором.

Члан 323.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта, односно дистрибуције природног гаса дужан је да спроводи мере заштите у складу са законом којим се уређује цевоводни транспорт гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуција гасовитих угљоводоника.

Забрањена је изградња објеката који нису у функцији обављања енергетских делатности, као и извођење других радова испод, изнад или поред енергетских објеката, супротно закону, као и техничким и другим прописима.

Забрањено је засађивање дрвећа и другог растиња на земљишту изнад, испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система, надлежан за енергетски објекат, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта.

Власници и носиоци других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта не могу предузимати радове или друге радње којима се онемогућава или угрожава рад енергетског објекта без претходне сагласности енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта.

Сагласност из става 5. овог члана издаје енергетски субјект на захтев власника или носиоца других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта, у року од 15 дана од дана подношења захтева и садржи техничке услове у складу са законом, техничким и другим прописима.

IX. НАФТА И ДЕРИВАТИ НАФТЕ

Обављање делатности

Члан 324.

Енергетски субјекти који обављају енергетске делатности производње деривата нафте; производње биогорива, транспорта нафте нафтоводима; транспорта деривата нафте продуктоводима; транспорта нафте, деривата нафте, биогорива и компримованог и утечњеног природног гаса другим облицима транспорта; складиштење нафте, деривата нафте и биогорива; намешавање биогорива са горивима нафтног порекла, трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником; трговине моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава, трговине горивима ван станица за снабдевање превозних средстава, трговине горивима за пловила, дужни су да користе и одржавају енергетске објекте у складу са техничким и другим прописима који се односе на делатност коју обављају, као и условима заштите од пожара и експлозија, заштите животне средине утврђеним законом и другим прописима.

На субјекте који користе сабирно-отпремне и складишне системе нафте на експлоатационим пољима, примењују се одредбе закона којим се уређује рударство, када се ради о објектима из овог става.

Транспорт нафте и деривата нафте

Члан 325.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима управља системом за транспорт нафте нафтоводима и одговоран је за рад, одржавање и развој овог транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом нафтоводима на економски оправдан начин.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима управља системом за транспорт деривата нафте продуктоводима и одговоран је за рад, одржавање и развој овог транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење

дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом продуктоводима на економски оправдан начин.

Енергетски субјекти који обављају делатност транспорта нафте нафтоводом или делатност транспорта деривата нафте продуктоводом, дужни су да у плану развоја, који се доноси за период од пет година, утврде динамику изградње нових и реконструкцију постојећих транспортних капацитета, изворе средстава и друге услове за развој транспортног система, као и програме и мере за смањење губитака у транспортном систему и одговорни су за остваривање плана развоја.

Члан 326.

Систем за транспорт нафте нафтоводима јесте мрежа за транспорт нафте, коју чине нафтови за транспорт сирове нафте са функционално повезаним енергетским објектима, од отпремне станице, сабирно-отпремне станице или терминала до рафинерије нафте, као и интерконеكتور чији су саставни делови: пумпне и чистачке станице, технолошки резервоари, терминал, системи катодне заштите, арматуре, мернорегулациона опрема, блок станице, систем за даљински надзор и управљање, телекомуникациона мрежа за потребе система даљинског надзора и друга одговарајућа постројења и уређаји, као и прво пуњење нафтовода.

Систем за транспорт деривата нафте продуктоводима јесте мрежа за транспорт деривата нафте коју чине продуктови за транспорт деривата нафте и са функционално повезаним енергетским објектима до и од рафинеријског постројења до купца или складишта, као и интерконеكتور деривата нафте, чији су саставни делови: пумпне и компресорске станице, технолошки резервоари, терминали, арматура, мерно-регулациона опрема, блок станице, системи катодне заштите, телекомуникациона мрежа за потребе система даљинског надзора и друга одговарајућа постројења и уређаји, као и прво пуњење продуктовода.

Члан 327.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом или транспорта деривата нафте продуктоводом доноси правила о раду система за транспорт нафте нафтоводом, односно правила о раду система за транспорт деривата нафте продуктоводом, која садрже нарочито: техничке услове за безбедан рад система; поступке у случају хаварије и кризних ситуација, односно прекида транспорта, правила о приступу систему за транспорт нафте, односно деривата нафте; инструмент обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за који се тражи; услове у погледу квалитета нафте, односно деривата нафте који се предају за транспорт, правила о мерењу са дефинисаном потребном мерном опремом и друге услове транспорта.

На правила о раду из става 1. овог члана сагласност даје Агенција.

Правила из става 1. овог члана објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Својина на мрежи за транспорт нафте нафтоводима и мрежи за транспорт деривата нафте продуктоводима

Члан 328.

Мрежа за транспорт нафте нафтоводима и мрежа за транспорт деривата нафте продуктоводима могу, у складу са законом, бити у јавној својини и у својини енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима, кога је основала Република Србија за обављање делатности транспорта нафте нафтоводима, односно транспорта деривата нафте продуктоводима.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетски субјект који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима, стиче својину на објектима система за транспорт нафте нафтоводима, односно система за транспорт деривата нафте продуктоводима, које изгради својим средствима, прибави правним послом, оснивањем, односно докапитализацијом.

У случају престанка енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима, чији је оснивач Република Србија систем за транспорт нафте нафтоводима, односно систем за транспорт деривата нафте продуктоводима постаје својина Републике Србије.

Изузетно од става 3. овог члана када је правни следбеник енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима који престаје са радом друго правно лице чији је оснивач Република Србија, које по одредбама овог закона може имати својину на мрежи за транспорт нафте и мрежи за транспорт деривата нафте, то правно лице стиче својину на тим мрежама.

Мрежа за транспорт нафте и мрежа за транспорт деривата нафте из става 1. овог члана не могу се отуђити из јавне својине, нити из својине енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима нити могу бити предмет оптерећења или принудног извршења.

Члан 329.

У погледу стицања својине енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима над системом за транспорт нафте нафтоводима, односно системом за транспорт деривата нафте продуктоводима неће се примењивати одредбе Закона о јавној својини које се односе на стицање својине јавних предузећа и друштава капитала над средствима у државној својини.

Приступ систему за транспорт нафте нафтоводима и систему за транспорт деривата нафте продуктоводима

Члан 330.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима или транспорта деривата нафте продуктоводима је дужан да омогући корисницима система за транспорт нафте нафтоводима или система за транспорт деривата нафте продуктоводима приступ систему за транспорт нафте нафтоводима или систему за транспорт продуктоводима по регулисаним ценама на принципу јавности и недискриминације, у складу са одредбама овог закона, као и прописима и правилима о раду система донетим на основу овог закона.

Члан 331.

Приступ систему за транспорт нафте нафтоводима или систему за транспорт деривата нафте продуктоводима се уређује уговором о приступу који закључују енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима или транспорта деривата нафте продуктоводима и корисник система, у складу са правилима о раду система.

Уговор о приступу поред елемената утврђених законом којим се уређују облигациони односи, садржи: податке о месту пријема и месту предаје, динамици транспорта, квалитету нафте, односно деривата нафте, пеналима за недозвољено одступање у квалитету и количинама непредате или неиспоручене нафте или деривата нафте, односно одступања од уговорене динамике транспорта, као и друге елементе у зависности од специфичности места пријема и места предаје, а друге елементе предвиђене Правилима о раду из члана 327. овог закона.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима или транспорта деривата нафте продуктоводима води регистар уговора о приступу.

Члан 332.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима или транспорта деривата нафте продуктоводима, може одбити приступ систему ако нема техничких могућности због:

- 1) недостатка капацитета;
- 2) погонских сметњи или преоптерећености система;
- 3) угрожене сигурности рада система;
- 4) неодговарајућег квалитета нафте или деривата нафте;

5) других услова предвиђених правилима о раду система за транспорт нафте нафтоводом, односно правилима о раду система за транспорт деривата нафте продуктоводом.

О одбијању приступа систему за транспорт нафте нафтоводима или систему за транспорт продуктоводима енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима или транспорта деривата нафте продуктоводима доноси решење најкасније у року од пет дана од дана подношења захтева за приступ систему.

Решење из става 2. овог члана садржи детаљно образложене разлоге за одбијање приступа систему.

Против решења из става 2. овог члана може се изјавити жалба Агенцији, у року од осам дана од дана достављања решења.

Одлука Агенције донета по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 333.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом, односно транспорт деривата нафте продуктоводом дужан је да омогући транзит нафте нафтоводом или транзит деривата нафте продуктоводом на принципу регулисаног приступа, недискриминације и јавности уз поштовање закључених међудржавних конвенција или уговора.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом или транспорта деривата нафте продуктоводом може одбити приступ систему по захтеву за транзит нафте нафтоводима или транзит деривата нафте продуктоводом ако постоје техничко-технолошка ограничења, ако су капацитети нафтовода или продуктовода попуњени, или због преузетих уговорних обавеза и потрошње нафте или деривата нафте од стране купаца на територији Републике Србије.

За одбијање захтева за транзит нафте нафтоводом примењује се поступак из члана 332. овог закона.

Члан 334.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом, односно транспорта деривата нафте продуктоводом, дужан је да обезбеди тајност комерцијалних и пословних података енергетских субјеката и купаца енергије, као и других података који су му доступни у обављању делатности.

Члан 335.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње и трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, **компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и**

водоником и трговине моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава дужни су Министарству достављати:

1) податке о набавци и продаји нафте, деривата нафте, биогорива, **биотечности, компримованог природног гаса, утечњеног природног гаса и водоника** и компримованог природног гаса који се односе на количину, порекло, цену и квалитет;

1а) податке о производњи сирове нафте и просечној цени производње сирове нафте;

2) податке о ценама деривата нафте, биогорива, **биотечности, компримованог природног гаса, утечњеног природног гаса и водоника са и без акциза и пореза;**

3) друге податке.

Министарство ближе прописује рокове, садржај и начин достављања података из става 1. овог члана.

Члан 336.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње нафтних деривата, производње биогорива, намешавање биогорива у деривате нафте и складиштења нафте, деривата нафте и биогорива дужни су Министарству достављати:

1) петогодишње планове развоја и инвестиција;

2) податке о планираним или започетим инвестицијама и ремонтима;

3) податке о постројењу у случају прекида рада.

Министарство ће ближе прописати рокове, садржај и начин достављања података из става 1. овог члана.

Квалитет деривата нафте и биогорива

Члан 337.

Деривати нафте, биогорива, биотечности, компримовани природни гас, утечњени природни гас и водоник који се стављају на тржиште морају испуњавати услове утврђене прописима о квалитету течних горива нафтног порекла, биогорива, биотечности, компримованог природног гаса, утечњеног природног гаса и водоника, прописима о заштити животне средине, техничким и другим прописима који се односе на промет горива из овог става.

Деривати нафте и базна уља који се стављају на тржиште морају бити обележени (маркирани).

Влада **ближе уређује** услове, начин и поступак обележавања (маркирања) деривата нафте и базних уља из става 2. овог члана.

У случају када је угрожена сигурност снабдевања купаца због недовољне понуде на тржишту енергије и енергената или наступања других ванредних околности, Влада може актом одобрити измену граничних вредности одређених карактеристика квалитета деривата нафте који се могу ставити на тржиште Републике Србије за период од највише шест месеци.

Мере из става 4. овог члана могу трајати док трају околности због којих су прописане, односно док трају последице настале услед тих околности.

Члан 338.

Министарство надлежно за послове енергетике врши мониторинг квалитета деривата нафте и биогорива.

Влада **ближе уређује** услове, начин и поступак мониторинга квалитета деривата нафте и биогорива.

Члан 339.

Министарство прописује начин за успостављање токова информација и извештавања о процесима пријема, отпреме, продаје и залихама робе на објектима у којима се обавља трговина нафтом, дериватима нафте, биогоривом, **биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником, чување оперативних и обавезних резерви**, као и за складиштење и снабдевање за сопствене потребе.

Министарство ће успоставити аутоматизовани информациони систем за управљање токовима информација и извештавање из става 1. овог члана.

Стављање биогорива на тржиште

Члан 340.

Влада, на предлог Министарства, ближе прописује удео биогорива на тржишту, обвезнике система стављања биогорива на тржиште и њихове обавезе, подстицаје, мере и начин стављања биогорива на тржиште, извештавање у систему стављања биогорива на тржиште, регистар обвезника система стављања биогорива на тржиште и њихових извештаја, као и друге елементе система стављања биогорива на тржиште.

Влада, на предлог Министарства, министарства надлежног за послове пољопривреде и министарства надлежног за послове животне средине одређује критеријуме одрживости биогорива, начин и поступак верификације испуњености критеријума одрживости биогорива, извештавање о испуњености критеријума одрживости биогорива, и друге елементе везане за одрживост биогорива. Само биогорива са потврдом за испуњавање критеријума одрживости могу се обрачунати за постизање циљева постављених од стране Националног акционог плана за обновљиву енергију.

Члан 341.

Средства која се користе као подстицај за систем стављања биогорива на тржиште обезбеђују се у буџету Републике Србије, у висини која се за сваку годину одређује законом о буџету Републике Србије у оквиру раздела Министарства у складу са утврђеним лимитима у фискалној стратегији за текућу годину, са пројекцијама за наредне две године.

Средства из става 2. овог члана користе се за подстицање постепеног повећања удела биогорива у сектору саобраћаја у складу са прописом донетим на основу овог закона.

Заштита енергетских објеката из области нафте и деривата нафте и биогорива

Члан 342.

Енергетски субјект који користи и одржава енергетске објекте има право преласка преко непокретности другог власника ради извођења радова на одржавању, контроли исправности објекта, уређаја, постројења или опреме, као и извођења других радова и употребе непокретности на којој се изводе наведени радови само док ти радови трају.

Власник непокретности је дужан да омогући приступ енергетским објектима из става 1. овог члана и да трпи и не омета извршење радова из става 1. овог члана.

Енергетски субјект из става 1. овог члана је дужан да надокнади штету коју нанесе власнику непокретности у току извођења радова, чију висину утврђују споразумно.

У случају да власник непокретности и енергетски субјект не постигну споразум у смислу става 3. овог члана, одлуку о томе доноси надлежни суд.

Члан 343.

Надлежни орган може наложити измештање енергетског објекта само у случају изградње објекта саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објекта за потребе одбране земље, водопривредних објекта и објекта за заштиту од елементарних непогода и других објекта који се у смислу закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објекта и извођења радова на експлоатацији рудног блага.

У случају из става 1. овог члана трошкове измештања енергетског објекта, подразумевајући и трошкове градње, односно постављања тог енергетског објекта на другој локацији, сноси инвеститор објекта због чије изградње се измешта енергетски објекат.

Члан 344.

Забрањена је изградња објекта који нису у функцији обављања енергетских делатности, као и извођење других радова испод, изнад или поред енергетских објекта, супротно закону, као и техничким и другим прописима.

Забрањено је засађивање дрвећа и другог растиња на земљишту изнад, испод или на непрописној удаљености од енергетског објекта.

Оператор система, односно енергетски субјект за транспорт нафте нафтоводом или за транспорт деривата нафте продуктоводом, надлежан за енергетски објекат, дужан је да о свом трошку редовно уклања дрвеће или гране и друго растиње које угрожава рад енергетског објекта.

Власници и носиоци других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта не могу предузимати радове или друге радње којима се онемогућава или угрожава рад енергетског објекта без претходне сагласности енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта.

Сагласност из става 4. овог члана издаје енергетски субјект на захтев власника или носиоца других права на непокретностима које се налазе испод, изнад или поред енергетског објекта, у року од 15 дана од дана подношења захтева и садржи техничке услове у складу са законом, техничким и другим прописима.

X. РЕЗЕРВЕ ЕНЕРГЕНАТА

Члан 345.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње деривата нафте и трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривом, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником, осим оних који обављају само трговину компримованим природним гасом и/или утечњеним природном гасом и/или водоником, дужни су да обезбеде оперативне резерве деривата нафте, које су једнаке десетодневној просечној количини моторних бензина и гасних уља из става 5. овог члана, односно петнаестодневној просечној количини млазног горива из става 5. овог члана, које су ставили на тржиште Републике Србије у претходној години из сопствене производње и увоза.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње електричне енергије и/или комбиноване производње електричне и/или топлотне енергије дужни су да обезбеде оперативне резерве деривата нафте и/или угља у количини која ће омогућити најмање 21 дан њихове просечне производње електричне и/или топлотне енергије у јануару, фебруару и марту за претходних пет година.

Оперативне резерве угља из става 2. овог члана, морају да се налазе на депонијама угља које обезбеђује и којима управља енергетски субјект из става 2. овог члана.

У зависности од годишњих хидролошких услова, највише до 10% оперативних резерви из ст. 2. и 3. овог члана, може да се формира и одржава у акумулацијама којима управља енергетски субјект из става 2. овог члана.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње топлотне енергије из деривата нафте и/или угља за снабдевање тарифних купаца топлотном енергијом дужни су да обезбеде оперативне резерве деривата нафте и/или угља у количини која ће омогућити најмање 15 дана њихове просечне производње топлотне енергије у јануару, фебруару и марту за претходних пет година.

Енергетски субјекти који обављају делатност производње топлотне енергије из природног гаса за снабдевање тарифних купаца топлотне енергије дужни су да обезбеде могућност супституције природног гаса другим енергентима у количини која ће омогућити најмање 15 дана њихове просечне производње топлотне енергије у јануару, фебруару и марту за претходних пет година.

Оперативне резерве деривата нафте из става 1. овог члана могу се формирати и одржавати у моторним бензинима, млазним горивима и гасним уљима која се користе као горива за моторе са унутрашњим сагоревањем и опцијским уговорима за наведене деривате уколико је дериват нафте који је предмет опцијског уговора ускладиштен на територији Републике Србије.

Оперативне резерве деривата нафте из ст. 2, 3. и 4. овог члана могу се формирати и одржавати у сировој нафти, дериватима нафте који се користе као енергетска горива и опцијским уговорима уколико је дериват нафте који је предмет опцијског уговора ускладиштен на територији Републике Србије. Најмање једна трећина обавезе чувања ових резерви треба да буде у готовим производима.

Влада ближе прописује услове и начин постепеног обезбеђења, коришћења и обнављања оперативних резерви деривата нафте, угља и других енергената.

Оперативне резерве деривата нафте, угља и других енергената користе се у случају краткотрајних поремећаја на тржишту, услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада појединих делова енергетског система или енергетског система у целини.

Изузетно од става 5. овог члана, у периодима припреме и трајања ремонта рафинеријских капацитета, као и 15 дана након завршетка ремонта, оперативне резерве из става 1. овог члана могу се одржавати у сировој нафти, а најдуже три месеца годишње.

Члан 346.

Обавезне резерве природног гаса формирају се за случај када је угрожена сигурност снабдевања Републике Србије енергијом и енергентима услед поремећаја у снабдевању енергијом и енергентима.

Обавезне резерве природног гаса су у јавној својини и њима управља министарство надлежно за послове енергетике.

Обавезне резерве природног гаса могу се формирати и одржавати у природном гасу и уговорним правима на куповину одређених количина природног гаса.

Члан 347.

Влада, на предлог Министарства, доноси дугорочни програм формирања и одржавања обавезних резерви природног гаса, у складу са актом из члана 315. став 2. овог закона.

Министарство прати остварење дугорочног програма из става 1. овог члана и по потреби, предлаже његово усклађивање са реалним потребама најмање сваке треће године.

Влада, на предлог Министарства, ближе прописује услове за обвезнике накнаде за формирање обавезних резерви природног гаса, план и критеријуме инвестирања и инвестиционе изградње, критеријуме

прибављања, давања и узимања у закуп складишта и пратеће инфраструктуре, као и план и критеријуме набавки у циљу формирања обавезних резерви природног гаса.

Члан 348.

Влада, на предлог министарства надлежног за послове енергетике, доноси средњорочни програм формирања и одржавања обавезних резерви природног гаса.

На основу средњорочног програма, Министарство доноси годишњи програм обавезних резерви природног гаса за период од једне календарске године.

Средњорочни програм из става 1. овог члана садржи:

- 1) количину природног гаса која се чува као обавезна резерва гаса;
- 2) потребан капацитет складишног простора;
- 3) инвестиционе потребе за изградњу складишног капацитета и пратеће инфраструктуре за обавезне резерве природног гаса и реконструкцију постојећег складишног капацитета;
- 4) потребан износ средстава за извршење програма;
- 5) термин план активност;
- 6) кључне показатеље ефикасности;
- 7) друга питања неопходна за формирање система обавезних резерви.

Годишњи програм обавезних резерви природног гаса доноси се најкасније у року од пет дана од дана ступања на снагу закона којим се уређује годишњи буџет Републике Србије.

Члан 349.

За обављање извршних и стручних послова који се односе на обавезне резерве природног гаса и обавезне резерве нафте и деривата нафте у складу са законом којим се уређују робне резерве, образује се Управа за резерве енергената (у даљем тексту: Управа), као орган управе у саставу Министарства и утврђује њена надлежност.

Седиште Управе је у Београду.

Управа има својство правног лица.

Управа обавља следеће послове:

- 1) формира, одржава и, у случају поремећаја у снабдевању, пушта на тржиште обавезне резерве природног гаса и обавезне резерве нафте и деривата нафте у складу са законом којим се уређују робне резерве;
- 2) закључује уговор о куповини и продаји **и складиштењу** природног гаса, као и позајмицама природног гаса, ради формирања, одржавања и пуштања обавезних резерви на тржиште у случају поремећаја у снабдевању;
- 3) припрема програме из члана 347. и 348. овог закона;
- 4) води регистар обавезних резерви;
- 5) извештава Владу о реализацији годишњег програма обавезних резерви природног гаса;
- 6) извештава Владу о количини, структури, размештају и расположивости обавезних резерви природног гаса и

7) друге послове у складу са посебним законом.

Управом руководи директор, кога поставља Влада на период од пет година, на предлог министра према закону којим се уређује положај државних службеника и намештеника.

Члан 350.

Средства за рад Управе, као и средства за реализацију средњорочног програма, односно средства за формирање, складиштење и друге трошкове везане за обавезне резерве природног гаса, као и инвестиције у складишта и пратећу инфраструктуру, обезбеђују се у буџету Републике Србије, у висини која се за сваку годину одређује законом о буџету Републике Србије у оквиру раздела Министарства.

Средства за реализацију средњорочног програма обезбеђују се у буџету Републике Србије у складу са утврђеним лимитима у фискалној стратегији за текућу годину, са пројекцијама за наредне две године.

Члан 351.

Престао је да важи (види члан 278. Закона - 95/2018-267)

Члан 352.

О количини и распореду обавезних резерви природног гаса води се регистар обавезних резерви природног гаса.

Регистар из става 1. овог члана води и континуирано ажурира Управа.

Министарство ближе прописује садржај и начин вођења регистра из става 1. овог члана.

Члан 353.

Одлуку о пуштању обавезних резерви природног гаса на тржиште доноси Влада, у складу са актом из члана 315. став 3. овог закона.

XI. ТОПЛОТНА ЕНЕРГИЈА

Производња топлотне енергије

Члан 354.

Енергетски субјект који производи топлотну енергију (у даљем тексту: произвођач топлотне енергије) дужан је да производне капацитете одржава у исправном стању, да обезбеди њихову сталну погонску и функционалну способност и безбедно коришћење у складу са техничким и другим прописима који се односе на услове експлоатације те врсте објеката и инсталација, њихову безбедност и услове заштите животне средине утврђене законом и другим прописима.

Произвођач топлотне енергије у обављању делатности производње користи своје производне капацитете или производне капацитете других енергетских субјеката.

У случају када произвођач топлотне енергије користи производне капацитете других енергетских субјеката, њихови међусобни односи уређују се уговором.

Члан 355.

Произвођач топлотне енергије коме је актом о оснивању или актом о поверавању обављања делатности производње топлотне енергије утврђена обавеза производње топлотне енергије за крајње купце топлотне

енергије дужан је да произведену топлотну енергију испоручује енергетском субјекту који обавља делатност снабдевања крајњих купаца топлотном енергијом према потребама крајњих купаца.

Произвођач топлотне енергије из става 1. овог члана и енергетски субјект који обавља делатност снабдевања крајњих купаца топлотном енергијом, уколико нису исти правни субјект, закључују у писаној форми уговор о продаји топлотне енергије за потребе крајњих купаца топлотне енергије за период од годину дана.

Дистрибуција топлотне енергије

Члан 356.

Енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције топлотне енергије (у даљем тексту: дистрибутер топлотне енергије) врши дистрибуцију топлотне енергије под условима утврђеним овим законом и прописима које доноси јединица локалне самоуправе.

Дистрибутер топлотне енергије дужан је да врши дистрибуцију топлотне енергије свим купцима топлотне енергије на подручју на којем обавља ову делатност, на принципима јавности и недискриминације.

Енергетски субјект који обавља енергетску делатност дистрибуције топлотне енергије, дужан је да води засебан рачун за делатност дистрибуције, уколико више од једног енергетског субјекта користи тај дистрибутивни систем.

Члан 357.

Дистрибутер топлотне енергије одговоран је за одржавање, рад и развој дистрибутивног система на подручју на којем обавља ову делатност у складу са потребама купаца којима испоручује топлотну енергију.

Дистрибутер топлотне енергије дужан је да својим планом развоја утврђује начин и динамику изградње новог и реконструкцију постојећег дистрибутивног система и других дистрибутивних капацитета за период од пет година.

Дистрибутер топлотне енергије одговоран је за остваривање плана развоја из става 2. овог члана о чему подноси годишњи извештај јединици локалне самоуправе.

Члан 358.

Дистрибутер топлотне енергије доноси правила о раду дистрибутивног система уз сагласност јединице локалне самоуправе.

Правилима о раду дистрибутивног система утврђују се нарочито: технички и други услови за прикључење купца и произвођача топлотне енергије на дистрибутивни систем, места разграничења произвођача топлотне енергије, дистрибутивног система и крајњих купаца, технички и други услови за безбедан погон дистрибутивног система и обезбеђивање поуздане и континуиране испоруке топлотне енергије купцима, поступци у кризним ситуацијама и правила о мерењу потребном мерном опремом.

Правила из става 1. овог члана објављују се у гласилима јединица локалне самоуправе, као и на интернет страници дистрибутера топлотне енергије.

Снабдевање топлотном енергијом

Члан 359.

Енергетски субјект који обавља делатност снабдевања топлотном енергијом (у даљем тексту: снабдевач топлотном енергијом) врши снабдевање топлотном енергијом крајњих купаца под условима утврђеним овим законом и прописима које доноси јединица локалне самоуправе.

Снабдевач топлотном енергијом одговоран је за обезбеђивање количина топлотне енергије за снабдевање крајњих купаца, која је довољна за достизање прописане температуре грејаног простора и испоручене топле потрошне воде.

Снабдевач топлотном енергијом дужан је да обезбеди количине топлотне енергије за технолошке потребе према посебним уговореним условима.

Члан 360.

Снабдевач топлотном енергијом и крајњи купац дужни су да закључе писани уговор о снабдевању топлотном енергијом.

Садржај уговора из става 1. овог члана прописује јединица локалне самоуправе.

Члан 361.

Јединица локалне самоуправе издаје лиценце за обављање енергетских делатности: производња, дистрибуција и снабдевање топлотном енергијом, води регистар издатих лиценци и евиденцију произвођача топлотне енергије снаге од 0,1 MW до 1 MW, својим прописом утврђује услове испоруке и снабдевања топлотном енергијом купаца на свом подручју, права и обавезе произвођача, дистрибутера, снабдевача и крајњих купаца топлотне енергије, доноси пропис којим се уређује начин расподеле трошкова са заједничког мерног места у топлотној предајној станици и услови и начин одржавања дела система од завршетка дистрибутивног система до крајњег купца укључујући и његову грејну опрему, права и обавезе крајњих купаца топлотне енергије, посебно у случају престанка уговора, као и услове за подношење и решавање захтева крајњег купца за обуставу испоруке топлотне енергије **у складу са актом из става 2. овог члана**, даје сагласност на цене топлотне енергије и прописује друге услове за обезбеђење поузданог и сигурног снабдевања купаца топлотном енергијом, у складу са законом.

Министарство доноси пропис којим се уређују права и обавезе крајњих купаца топлотне енергије као и услови за подношење и решавање захтева крајњег купца за обуставу испоруке топлотне енергије.

Права и обавезе крајњих купаца уређују се уговором о снабдевању крајњих купаца топлотном енергијом који нарочито садржи:

- 1) податке о уговорним странама и датуму склапања уговора;
- 2) предмет уговора;
- 3) идентификацију ознаке заједничког мерног места;
- 4) одредбе о извештавању и размени података;
- 5) одредбе о цени топлотне енергије;
- 6) начин обрачуна и рок плаћања;
- 7) поступак услед неовлашћене потрошње топлотне енергије;
- 8) правила за расподелу топлотне енергије;
- 9) начин утврђивања и обрачуна штете у случају неизвршења или неуредног извршења уговора;
- 10) одредбе о трајању уговора и посебним условима важења уговора у случају захтева о обустави испоруке топлотне енергије;

11) остале међусобне обавезе и друге потребне податке;

12) начин решавања спорова.

Јединица локалне самоуправе може основати један енергетски субјект за обављање делатности производње топлотне енергије, дистрибуције и снабдевања купаца топлотном енергијом, при чему се актом о оснивању утврђују услови и начин обављања за сваку од ових делатности.

Члан 361а

Дистрибутер топлотне енергије обуставиће крајњим купцима испоруку топлотне енергије на писмени захтев купца, под условом да се обустава захтева за период од најмање годину дана.

Обуставом испоруке не престаје уговор о снабдевању топлотном енергијом, а у периоду обуставе испоруке крајњи купац има обавезе које се односе на обрачун и плаћање фиксног дела цене грејања.

Ближи услови и поступак обуставе испоруке и права и обавезе дистрибутера топлотне енергије и крајњих купаца уређују се прописом о условима за подношење и решавање захтева крајњег купца за обуставу испоруке топлотне енергије из члана 361. став 1. овог закона.

Цене топлотне енергије и услуга

Члан 362.

Влада доноси методологију за одређивање цене снабдевања крајњег купца топлотном енергијом.

Методологијом из става 1. овог члана нарочито се уређују:

- 1) елементи за обрачун и начин утврђивања максималне висине прихода за обављање делатности производње, дистрибуције и снабдевања топлотном енергијом;
- 2) елементе за обрачун и начин обрачуна цене приступа систему за дистрибуцију топлотне енергије;
- 3) категорије купаца топлотне енергије у зависности од намене коришћења простора;
- 4) процедура за подношење захтева за промену цена топлотне енергије и
- 5) друга питања у складу са законом.

Члан 363.

Енергетски субјект који обавља енергетску делатност снабдевања топлотном енергијом утврђује цену снабдевања крајњих купаца.

Цена из става 1. овог члана утврђује се на основу методологије из члана 362. овог закона.

Енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције топлотне енергије дужан је да утврди цену приступа систему за дистрибуцију топлотне енергије уколико више од једног енергетског субјекта користи тај систем.

Сагласност на цене из ст. 1. и 3. овог члана даје јединица локалне самоуправе.

Угрожени купац топлотне енергије

Члан 364.

Купац топлотне енергије, коме се испоручује топлотна енергија, може стећи статус угроженог купца, под условима и на начин прописан актом из члана 10. овог закона или у складу са посебним законом или актом јединице локалне самоуправе.

Подстицајне мере у области топлотне енергије

Члан 365.

Подстицајне мере у области топлотне енергије су прописане законом којим се уређује област обновљивих извора енергије.

XIIa НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА

Програм развоја нуклеарне енергије

Члан 365а

У складу са документима и смерницама Међународне агенције за атомску енергију, Влада на предлог Министарства усваја Програм развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије (у даљем тексту: Програм нуклеарне енергије).

Програм нуклеарне енергије врши се у три фазе, и то:

- Фаза 1: Испитивање оправданости приступа развоју нуклеарне енергије;
- Фаза 2: Развој Програма нуклеарне енергије;
- Фаза 3: Спровођење Програма нуклеарне енергије.

Фаза 1 обухвата:

1) израду основних докумената потребних за организовани приступ развоју нуклеарног програма, као што су анализе техничко-технолошких, правних, економских, финансијских и других захтева и услова за успостављање нуклеарног програма;

2) анализа могућих организационих структура за реализацију активности везаних за развој нуклеарне енергије;

3) анализа предности и недостатака кадрова за реализацију активности везаних за развој нуклеарне енергије;

4) информисање јавности о резултатима анализа и истраживања, укључујући утицај Програма нуклеарне енергије на економски развој, енергетску сигурност и безбедност и животну средину;

5) друге потребне анализе и истраживања.

Фаза 2 обухвата:

1) утврђивање циљева учешћа Републике Србије у фази спровођења Програма нуклеарне енергије;

2) анализа утицаја спровођења Програма нуклеарне енергије у односу на стратегију из члана 4. овог закона, програм из члана 5. овог закона, Интегрисани национални енергетски и климатски план из члана 8а овог закона, као и на прописе којима се уређују радијациона сигурност и безбедност, нуклеарна сигурност и безбедност и управљања радиоактивним отпадом;

3) израду претходне студије потенцијалне локације;

4) израду анализе опције за билатералну или регионалну сарадњу посебно са државама са већ реализованим програмима за мирнодопску примену нуклеарне енергије;

5) израду Интегрисаног извештаја која ће садржати све анализе, истраживања и студије које су урађене током фазе испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије и фазе развоја Програма нуклеарне енергије.

Фаза 2 завршава се усвајањем Стратегије мирнодопске примене нуклеарне енергије у Републици Србији, коју усваја Народна скупштина на предлог Владе.

Стратегија из става 5. овог члана израђује се на основу Интегрисаног извештаја из става 4. тачка 5) овог члана.

Фаза 3 спроводи се ако је то предвиђено Стратегијом из става 6. овог члана и обухватиће реализацију свих потребних активности на пројектовању, изградњи и експлоатацији нуклеарног објекта за производњу електричне енергије.

Под условом из става 7. овог члана, активности које су обухваћене фазом 3, органи надлежни за спровођење фазе 3, као и сва друга питања из области нуклеарне енергије, уредиће се посебним законом.

Члан 365б

Стручне и извршне послове који се односе на Фазу 1, као и Фазу 2 врши Министарство.

Министарство обавља следеће послове:

1) израђује мапу пута за спровођење Програма нуклеарне енергије;

2) припрема анализе, студије и извештаје који су планирани за израду у оквиру Фазе 1 и Фазе 2;

3) врши анализу стања и капацитета преносне и дистрибутивне мреже, историјске поузданости преносне и дистрибутивне мреже, као и плана њиховог развоја, у односу на потенцијалну изградњу нуклеарног објекта за производњу електричне енергије и његовог прикључења, као и процену утицаја изградње нуклеарног објекта за производњу електричне енергије на прекограничне капацитете;

4) врши анализу тренутног стања у оквиру научних, техничких и других области које су важне за спровођење Програма нуклеарне енергије и утврђује потребне мере за њихово унапређење у циљу његовог ефикасног спровођења;

5) утврђује план стручних кадрова који су потребни власнику/оператору нуклеарног постројења, као и за независни државни орган за имплементацију Програма нуклеарне енергије за успешно спровођење и успостављање Програма нуклеарне енергије;

6) у сарадњи са надлежним органима и организацијама врши промоцију и унапређење развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије у Републици Србији;

7) пружа подршку едукацији и правилном информисању јавног мњења о Програму нуклеарне енергије;

8) пружа стручну, организациону и другу потребну подршку развоју стручних кадрова у области нуклеарних наука и са њима повезаних научних и стручних дисциплина како би се обезбедила квалификована радна снага која је потребна за спровођење Програма нуклеарне енергије. У сарадњи са министарством надлежним за послове просвете врши анализу образовног система и система за пословно усавршавање и обуке у Републици Србији и другим државама у односу на развој нуклеарног

програма, утврђује потребу за специјализованим усавршавањем и обуком за успешно спровођене програма у области нуклеарне сигурности, нуклеарне безбедности, мера нуклеарне безбедности, заштите од јонизујућег зрачења и управљање нуклеарним системима, као и процену капацитета у области научног истраживања у Републици Србији и другим државама која су потребна за успешно спровођене Програма нуклеарне енергије;

9) врши анализу потенцијалних локација за изградњу нуклеарног објекта за производњу електричне енергије и помоћних објеката, укључујући сигурносне и безбедносне услове и захтеве, као и захтеве у односу на заштиту животне средине;

10) припрема Интегрисани извештај из члана 365а став 4. тачка 5) овог закона;

11) припрема текст стратегије из члана 365а став 5. овог закона;

12) пружа подршку остваривању међуинституционалних научноистраживачких програма у области мирнодопске примене нуклеарне енергије, као и сарадњу са међународним организацијама;

13) успоставља информативни центар за нуклеарну науку и технологију;

14) израђује план којим ће се анализирати могућности прикључења различитих грана индустрије, друштвеног и економског живота Програму нуклеарне енергије у Републици Србији;

15) обавља друге послове од значаја за реализацију Програма нуклеарне енергије.

Члан 365в

Активности обухваћене Фазом 1 и Фазом 2 из члана 365а овог закона могу се финансирати из буџета Републике Србије и из других извора у складу са законом.

ХИИБ СЕРТИФИКАЦИЈА ИНСТАЛАТЕРА ПОСТРОЈЕЊА КОЈА КОРИСТЕ ОБНОВЉИВЕ ИЗВОРЕ ЕНЕРГИЈЕ

Обавеза сертификације

Члан 365г

Инсталатери малих котлова и пећи на биомасу, топлотних пумпи, фотонапонских постројења, соларних термалних постројења и плитких геотермалних система су дужни да се обуче и сертификакују за извођење радова на тим постројењима.

Извођење радова на постројењима из става 1. овог члана не могу да врше инсталатери који нису сертификовани у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Циљ сертификације

Члан 365д

Сертификацијом инсталатера се осигурава да инсталатер поседује сва потребна знања и вештине за инсталацију постројења и пратеће опреме која задовољава потребе купца у погледу поузданости и потребних техничко-економских перформанси система, укључујући квалитет изведених радова, уз поштовање свих прописа и стандарда у области енергетике и еко-означавања.

Обука инсталатера се организује да би се обезбедило континуирано, децентрализовано и једнообразно обучавање инсталатера од стране компетентног пружаоца обуке инсталатера и упознавање инсталатера са новим технологијама опреме и извођења радова.

Принципи обуке инсталатера

Члан 365ђ

Обука инсталатера постројења из члана 365г овог закона се спроводи уз поштовање следећих принципа:

1) обука обухвата теоријски и практични део;

2) пружалац обуке је дужан да, уз основну обуку, понуди инсталатерима и краће теоријске и практичне курсеве за обнову и усавршавање знања најмање једном годишње, укључујући упознавање са новим технологијама, како би се инсталатерима постројења омогућило континуирано усавршавање и учење;

3) обука се окончава демонстрацијом практичне вештине извођења радова на постројењима из члана 365г овог закона, на основу кога се добија потврда о завршеној обуци.

Предуслови за обуку инсталатера

Члан 365е

Програм обуке је намењен инсталатерима са радним искуством, који су прошли или су у процесу следећих обука:

1) у случају инсталатера котлова на биомасу и пећи предуслов је: доказ о стручној спреми за водоинсталатера, инсталатера цеви и цевних инсталација, инжењера за системе грејања или техничара за санитарну опрему или опрему за грејања и хлађење;

2) у случају инсталатера топлотних пумпи предуслов је: доказ о стручној спреми за водоинсталатера или инжењера за расхладне уређаје и који имају основне вештине електричара и водоинсталатера (сечење цеви, лемљење цевних спојева, спајање цевних спојева, облагање, заптивање прикључака, тестирање цурења у инсталацијама система за грејање и хлађење), као и сертификат А издат у складу са прописима донетим на основу закона којим се уређује заштита ваздуха;

3) у случају инсталатера фотонапонских или соларних термалних постројења предуслов је: доказ о стручној спреми за водоинсталатера или електричара и да поседује водоинсталатерске, електричарске вештине и вештине постављања панела на кровове, укључујући и знање лемљења цевних спојева, лепљења цевних спојева, заптивања прикључка, тестирање цурења водоводних инсталација, способност постављања електроинсталација, доказ о стручној оспособљености за коришћење алата и мерних инструмената неопходних за утврђивање исправности подобности инсталације производног објекта за даљу употребу, познавање основних типова кровних покривача, и начина постављања олука и заптивања;

Основни услов је да инсталатери имају стечено најмање трогодишње стручно образовање који пружа инсталатеру адекватне вештине које одговарају вештинама наведеним у ставу 1. тач. 1–3. овог члана, а које укључује наставу у учioniци и учење на радном месту.

Министарство ближе прописује услове које полазник обуке мора да испуњава да би похађао обуку, начин полагања стручног испита и методологију обрачуна трошкова обуке.

Теоретски део обуке

Члан 365ж

Теоретски део обуке за инсталатера пећи и котлова на биомасу треба да пружи анализу тржишта биомасе и да обухвати следеће теме: еколошке аспекте, горива из биомасе, логистику, противпожарну заштиту, мере подстицаја, технике сагоревања, системе потпаљивања, оптимална хидраулична решења, упоређивање по трошковима и по исплативости као и елементе пројектовања, извођења радова, и одржавање котлова и пећи на биомасу. Обука треба да обезбеди добро познавање европских стандарда технологије и горива из биомасе, попут пелета, као и домаће законодавство и прописи Европске уније у вези са биомасом.

Теоријски део обуке за инсталатере топлотних пумпи треба да садржи преглед тржишта топлотних пумпи и да обухвати следеће теме: геотермалне изворе и температуру геотермалних извора различитих региона, идентификацију земљишта и стена за термалну проводљивост, прописе о коришћењу геотермалних извора, могућност коришћења топлотних пумпи у зградама и утврђивање најпогоднијег типа топлотних пумпи, познавање техничких захтева, безбедност, филтрирање ваздуха, прикључење на изворе топлоте и распоред и повезивање елемената у систем. Обука треба да обезбеди добро познавање европских стандарда за топлотне пумпе и релевантно домаће законодавство и прописе Европске уније.

Инсталатер треба да покаже следеће кључне компетенције:

1) основно разумевање физичких принципа и принципа функционисања топлотних пумпи, укључујући и карактеристике циклуса топлотних пумпи: везу између ниских температура и апсорпције топлоте, високих температура извора топлоте, и ефикасности система, одређивања коефицијента учинка (сop) и просечни годишњи коефицијент учинка (spf);

2) познавање делова топлотне пумпе и њихову функцију у радном циклусу топлотне пумпе, који укључују компресор, експанзиони вентил, испаривач, кондензатор, пратећу инсталациону опрему, флуиде за подмазивање, расхладне флуиде и могућности загревања, догревања и хлађења топлотним пумпама;

3) способност да изабере и одреди димензије компоненти инсталације, само у уобичајеним случајевима, укључујући и одређивање типичних вредности топлотног оптерећења различитих типова зграда за грејање и производњу топле воде на бази потрошње, одређивање капацитета топлотне пумпе на бази топлотног оптерећења за грејање и производњу топле воде, на бази топлотно акумулационих својстава зграде (инерциона својства) и према концепту непрекидног снабдевања; одређивање запремине резервоара за складиштење топлоте и његово повезивање са другим системом грејања.

Теоретски део обуке за инсталатера фотонапонских и соларних термалних постројења треба да пружи преглед положаја производа на тржишту и упоредивост по трошковима и по исплативости и да обухвати следеће теме: еколошке аспекте, компоненте, карактеристике и прорачун соларног система, правилан избор типа система и прорачун компоненти, одређивање потреба за топлотом, заштиту од пожара, мере подстицаја, као и елементе пројектовања, извођења радова и одржавања фотонапонских и соларних термалних постројења. Обука треба да обезбеди добро познавање свих европских стандарда технологије и с њима у вези домаће законодавство и прописе Европске уније.

Инсталатер треба да покаже следеће кључне компетенције:

1) способност да безбедно ради користећи потребне алате и опрему, спроводећи правила безбедности, поштујући стандарде и идентификујући опасности из домена водоводних, електричних инсталација и друге опасности у вези са соларним термалним постројењима;

2) способност да идентификује системе и њихове специфичне компоненте за активне и пасивне системе, укључујући читање са техничког цртежа и да одреди положај компоненти у распореду елемената у систему и њихову конфигурацију;

3) способност да одреди неопходни простор за инсталацију, оријентацију и нагиб за фотонапонска и соларна термална постројења, узимајући у обзир сенку, приступ сунчевом зрачењу, интегритет система, адекватност инсталације за зграде или климу и одреди адекватну методу постављања на различите типове кровова и усклађеност потребне опреме за инсталацију;

4) за фотонапонске постројења нарочито, способност прилагођавања електричних инсталација захтевима одговарајућих СРПС стандарда и другим подзаконским актима, укључујући и да одреди номиналне струје у систему, избор одговарајућих пресека проводника за свако електрично коло и способност да одреди димензије и позиције осталих компонената и подсистема који су предвиђени за уградњу.

Пружалац обуке инсталатера

Члан 365з

Пружалац може бити произвођач опреме или система, образовна установа, институт, удружење и друго правно лице које испуњава услове који се односе на кадровску оспособљеност, техничку опремљеност (техничке уређаје, укључујући и лабораторијску и другу одговарајућу опрему која омогућује практичну наставу) и простор у коме се обавља обука.

Министар ближе прописује услове из става 1. овог члана, доказе, начин издавања овлашћења, продужење и укидање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера, садржину и начин достављања годишњег извештаја, довољан број заинтересованих полазника за спровођење обуке на месечном нивоу.

Министарство издаје овлашћење пружаоцу обуке инсталатера на предлог комисије коју образује министар.

Издавање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера врши се у управном поступку, у складу са условима прописаним овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Овлашћење се издаје на пет година, са могућношћу продужења за наредних пет година.

Пружалац обуке инсталатера подноси комисији из става 3. овог члана, у току поступка издавања овлашћења, детаљан програм обуке по врстама постројења, који обухвата теоретски и практични део, начин спровођења обуке, смернице за организацију повремених кратких курсева за сертификоване инсталатере у циљу упознавања са новим технологијама, додатну обуку (за специфичну опрему или нову технологију), са предлогом трајања и трошкова обуке, као и детаљан програм обуке за продужење сертификата.

Пружалац обуке инсталатера дужан је да припреми и спроведе обуку за сертификацију инсталатера најмање једном месечно, под условом да се пријави довољан број заинтересованих полазника.

Пружалац обуке инсталатера подноси комисији из става 3. овог члана годишњи извештај о спровођењу обуке, најкасније до 1. марта за претходну календарску годину.

Испит за инсталатера

Члан 365и

Министар решењем образује комисију која организује испите и издаје потврде о успешно положеном испиту, на основу кога се сертификакује инсталатер.

Министарство ближе прописује садржај потврде о положеном испиту, садржај сертификата и услове продужење и одузимање сертификата.

Министар прописује услове за избор чланова и начин рада комисије из става 1. овог члана, као и комисије из члана 365з став 3. овог закона.

Регистри

Члан 365ј

Министарство води регистар пружалаца обуке инсталатера са следећим подацима: назив пружаоца обуке инсталатера, седиште, контакт-подаци са електронском адресом, датум и број издавања решења којим се исти овлашћује за спровођење обуке и рок важења решења, као и врсту обуке коју пружалац обуке пружа.

Решење из става 1. овог члана објављује се на интернет страници министарства.

Министарство води регистре сертифицираних инсталатера по појединим врстама постројења у електронском облику, са следећим подацима: лично име, јединствен матични број грађана, адреса пребивалишта, контакт подаци са електронском адресом, број сертификата, датум издавања и датум истека важности сертификата, од којих се на интернет страници министарства објављују: лично име, број и датум сертификата и контакт подаци са електронском адресом.

Надзор над радом и укидање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера

Члан 365к

Надзор над радом пружаоца обуке инсталатера спроводи министарство, преко комисије из члана 365з овог закона.

Пружалац обуке инсталатера дужан је да у сваком тренутку испуњава услове на основу којих је стекао овлашћење.

Министарство решењем укида, на предлог комисије из члана 365з овог закона, овлашћење пружаоцу обуке инсталатера у случају да исти престане са радом дуже од годину дана или престане да испуњава услове за спровођење обуке прописане овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Против решења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Влади, у року од 15 дана од дана пријема решења.

Пружалац обуке инсталатера ће бити избрисан из регистра пружалаца обука инсталатера на основу коначног решења из става 3. овог члана.

Издавање и продужење сертификата

Члан 365л

Министарство издаје сертификат за обављање послова инсталатера на одређеној врсти постројења које користи обновљиве изворе енергије, лицу које:

1) поднесе захтев за издавање сертификата и приложи потврду о положеном стручном испиту за инсталатера на одређеној врсти опреме и постројења;

2) уплати републичку административну таксу.

Сертификат се издаје у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Рок важности сертификата инсталатера је четири године и може се обновити на исти рок важења, на начин и под условима из овог закона и подзаконских аката донетих на основу њега.

Укидање сертификата

Члан 365љ

Министарство ће решењем укинути сертификат ако се утврди да је сертификат издат на основу нетачних података, да инсталатер не обавља послове законито и стручно, не похађа прописане семинаре и не усавршава се у складу са овим законом, или ако буде правноснажно осуђен за кривично дело у вези са обављањем послова за које му је издат сертификат.

Против решења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Влади, у року од 15 дана од дана пријема решења.

На основу коначног решења из става 1. овог члана, инсталатер ће бити избрисан из регистра сертификованих инсталатера.

Обавезе сертификованог инсталатера

Члан 365м

Сертификовани инсталатер је дужан да трајно испуњава прописане услове за издавање сертификата.

Сертификовани инсталатер је одговоран за поштовање техничких прописа и стандарда и стручност у извођењу радова за који је сертификован.

Сертификовани инсталатер је дужан да се стручно усавршава и похађа кратке семинаре за стручно усавршавање једном годишње у трајању од минимално осам сати, које организује пружалац обуке инсталатера.

Продужење важности сертификата

Члан 365н

Сертификат се може продужити најраније шест месеци пре истека рока и најкасније шест месеци након истека рока.

Сертификовани инсталатер који жели да му буде продужен сертификат, а прошло је више од шест месеци од истека рока важности сертификата, мора да заврши обуку за продужење важности сертификата код овлашћеног пружаоца обуке, према програму обуке за продужење сертификата, положи стручни испит за продужење сертификата и, са потврдом о положеном стручном испиту, поднесе захтев за продужење сертификата.

Члан 366.

Брисан је (види члан 128. Закона - 40/2021-1)

XII. НАДЗОР

Члан 367.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона врши Министарство.

Енергетски субјекти, аутономна покрајина, јединице локалне самоуправе и физичка лица из члана 70. став 5. овог закона, дужни су да на захтев Министарства, доставе све податке неопходне за обављање послова из делокруга рада Министарства.

Инспекцијски надзор врши Министарство преко електроенергетског инспектора, инспектора опреме под притиском и енергетског инспектора (у даљем тексту: инспектори) у оквиру делокруга утврђеног законом.

Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора из става 3. овог члана на територији аутономне покрајине.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона, које се односе на маркирање, мониторинг и квалитет деривата нафте, врши министарство надлежно за послове трговине преко тржишних инспектора у складу са законом којим се уређује трговина и законом којим се уређује заштита потрошача.

Тржишни инспектор ће решењем забранити трговину дериватима нафте на енергетском објекту који није уписан у лиценцу за обављање енергетске делатности а на коме се обавља енергетска делатност.

Министарство из става 5. овог члана у вршењу надзора проверава да ли је енергетски субјект прибавио лиценцу за обављање енергетске делатности из члана 16. став 1. тач. 19), 20), 22) и 23) овог закона.

Надзор над спровођењем одредаба овог закона и прописа донетих на основу овог закона врши и министарство надлежно за послове заштите од пожара и експлозија, **министарство надлежно за послове финансија** као и министарство надлежно за послове заштите животне средине, у складу са посебним законом.

Члан 367а

У складу са делокругом рада, Министарство врши надзор над радом тела именованих у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености.

Члан 367б

Тела за прегледе и испитивања опреме под притиском именована у складу са законом којим се уређују технички захтеви за производе и оцењивање усаглашености Министарству достављају информације о евидентирању и прегледима и испитивањима опреме под притиском преко Централног регистра опреме под притиском.

Централни регистар опреме под притиском је јединствени електронски регистар опреме под притиском високог нивоа опасности у коме се налазе подаци о:

- 1) власницима, односно корисницима опреме под притиском;
- 2) локацији и техничким и другим карактеристикама опреме под притиском;
- 3) извршеним евидентирањима и прегледима и испитивањима опреме под притиском, односно евиденционим и ревизионим листовима и записницима о прегледима и испитивањима опреме под притиском;
- 4) исправама о усаглашености које су издала тела за оцењивање усаглашености опреме под притиском;

- 5) опреми под притиском која је стављена ван употребе;
- 6) датумима наредних прегледа и испитивања опреме под притиском;
- 7) именованим телима за прегледе и испитивања опреме под притиском и лицима која су овлашћена за пописивање евиденционих и ревизионих листова у именованим телима.

Члан 367в

Корисници опреме под притиском утврђени актом из става 3. овог члана морају да испуњавају услове у погледу стручног кадра, односно услове у погледу броја и стручне оспособљености запослених лица за обављање послова са опремом под притиском.

Стручна оспособљеност из става 1. овог члана проверава се полагањем стручног испита.

Министарство прописије критеријуме за утврђивање корисника опреме под притиском, услове у погледу броја и стручне оспособљености запослених лица, као и друге обвезнике полагања стручног испита из става 2. овог члана.

Министарство прописује ближе услове, програм и начин полагања стручног испита из става 2. овог члана.

Инспекцијски надзор

Члан 368.

На садржину, врсту, облик, поступак и спровођење инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор која нису уређена овим законом, примењују се одредбе закона и других прописа којим се уређује инспекцијски надзор.

Члан 369. брисан је (види члан 132. Закона - 40/2021-1)

Брисан је назив одељка "Врсте надзора" (види члан 133. Закона - 40/2021-1)

Члан 370. брисан је (види члан 133. Закона - 40/2021-1)

Брисан је назив одељка "Покретање поступка инспекцијског надзора" (види члан 134. Закона - 40/2021-1)

Члан 371. брисан је (види члан 134. Закона - 40/2021-1)

Електроенергетски инспектор

Члан 372.

Електроенергетски инспектор врши инспекцијски надзор над објектима за производњу, пренос и дистрибуцију електричне енергије и у другим објектима напона преко 1 kV, у складу са овлашћењима утврђеним овим законом.

Поред надзора из става 1. овог члана инспекцијски надзор обухвата надзор над спровођењем закона и других прописа који се односе на рокове и извршење обавеза енергетских субјеката у вези са израдом студија, издавањем услова и обезбеђивања и остале документације која произилази из овог закона и која је неопходна за прикључење објеката.

Члан 373.

Послове електроенергетског инспектора може да обавља лице које има стечено високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, односно друге услове одређене законом који уређује права и дужности државних службеника, другим прописом и актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у министарству, као и положен стручни испит из одговарајуће области.

Права и дужности електроенергетског инспектора

Члан 374.

У вршењу инспекцијског надзора електроенергетски инспектор има право и дужност да проверава:

1) да ли енергетски објекти, уређаји и инсталације који се користе у обављању енергетске делатности производње, преноса и дистрибуције електричне енергије испуњавају прописане услове за обављање тих делатности;

2) да ли енергетски субјекти који обављају делатности производње, преноса и дистрибуције електричне енергије имају лиценцу за обављање тих делатности;

3) да ли лица која рукују електроенергетским објектима, уређајима и инсталацијама и лица која раде на одржавању електроенергетских објеката испуњавају прописане услове за вршење тих послова;

4) да ли је прибављено одобрење надлежног органа у складу са прописом којим се уређује изградња објекта;

5) да ли је израђена техничка документација за постављање уређаја и инсталација;

6) испуњеност услова за прикључење на преносни, односно дистрибутивни систем на захтев купца, односно произвођача;

7) да ли се у току коришћења електроенергетски објекти, уређаји и инсталације одржавају у складу са законом, техничким и другим прописима и да ли се врши контрола електроенергетских објеката уређаја и инсталација у складу са техничким и другим прописима;

8) да ли енергетски субјект спроводи мере заштите електроенергетских објеката, уређаја и инсталација у складу са овим законом;

9) квалитет напона, као и број и трајање прекида испоруке електричне енергије.

Квалитет напона из тачке 9) овога члана електроенергетски инспектор проверава на основу података којима располаже енергетски субјект, а у случају да се не може са сигурношћу утврдити тачност података, квалитет се проверава на основу налаза независног тела, које Министарство одређује у складу са посебним законом.

Електроенергетски инспектор врши и друге послове утврђене законом или прописом донетим на основу закона.

Инспектор опреме под притиском

Члан 375.

Инспектор опреме под притиском врши инспекцијски надзор над енергетским објектима за: транспорт нафте и деривата нафте, транспорт и дистрибуцију природног гаса, производњу деривата нафте, као и над

другим енергетским објектима који имају опрему под притиском у складу са овлашћењима утврђеним овим законом.

Инспектор опреме под притиском врши надзор и над другим објектима који имају опрему под притиском.

Члан 376.

Послове инспектора опреме под притиском може да обавља лице које има стечено високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, односно друге услове одређене законом који уређује права и дужности државних службеника, другим прописом и актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у министарству, као и положен стручни испит из одговарајуће области.

Права и дужности инспектора опреме под притиском

Члан 377.

Инспектор опреме под притиском **у вршењу инспекцијског надзора** има право и дужност да проверава:

- 1) да ли је прибављена енергетска дозвола у складу са овим законом;
- 2) да ли је прибављено одобрење надлежног органа у складу са прописима којима се уређује изградња објекта;
- 3) да ли је израђена техничка документација за уградњу и постављање опреме под притиском;
- 4) да ли се уградња, односно стављање у употребу опреме под притиском врши у складу са законом, техничким и другим прописима;
- 5) да ли опрема под притиском која се користи у обављању енергетске делатности испуњава прописане услове за обављање тих делатности;**
- 6) да ли се прегледи и испитивања опреме под притиском током века употребе врше у складу са законом, техничким и другим прописима;
- 7) да ли лица која рукују опремом под притиском и лица која раде на одржавању опреме под притиском испуњавају услове за вршење тих послова прописаних законом, техничким и другим прописима;

Инспектор опреме под притиском врши и друге послове утврђене законом или прописом донетим на основу закона.

Енергетски инспектор

Члан 378.

Енергетски инспектор врши инспекцијски надзор над обављањем енергетских делатности у складу са овим законом, над објектима за складиштење и производњу нафте, деривата нафте и биогорива и производњу топлотне енергије који нису опрема под притиском, као и надзор над спровођењем прописа о формирању обавезних и оперативних резерви, квалитетом природног гаса и прописа у области топлотне енергије, као енергетске делатности.

Члан 379.

Послове енергетског инспектора може да обавља лице које има стечено високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, односно друге услове одређене законом који уређује права и дужности државних службеника, другим прописом и актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству.

Права и дужности енергетског инспектора

Члан 380.

У вршењу инспекцијског надзора енергетски инспектор има право и дужност да проверава:

1) да ли је за обављање енергетске делатности прибављена лиценца, осим за енергетске делатности из члана 16. став 1. тач. 19), 20), 22) и 23) овог закона;

2) да ли енергетски субјекти који обављају делатност производње, дистрибуције и снабдевања топлотном енергијом, ове делатности обављају у складу са прописима;

3) да ли се обавезне резерве чувају у складу са прописима;

4) да ли се оперативне резерве чувају у складу са прописима;

5) да ли је прибављена енергетска дозвола за објекте за складиштење нафте, деривата нафте, биогорива, компримованог природног гаса и утечњеног природног гаса укупног резервоарског простора већег од 10 m³, објеката за производњу биогорива капацитета преко 10 t годишње и објеката за производњу топлотне енергије снаге 1 MW и више, а који нису опрема под притиском;

6) квалитет испорученог природног гаса на основу извештаја тела које министарство одређује у складу са законом којим се уређују јавне набавке;

7) да ли извођење радова на малим котловима и пећима на биомасу, топлотним пумпама, фотонапонским постројењима, соларним термалним постројењима и плитким геотермалним системима врше инсталатери који су сертификовани у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Енергетски инспектор врши и друге послове утврђене законом или прописом донетим на основу закона.

Брисани су називи чл. и чл. 381-384. (види члан 139. Закона - 40/2021-1)

Овлашћења инспектора

Члан 385.

У вршењу инспекцијског надзора електроенергетски инспектор, инспектор опреме под притиском, енергетски инспектор и тржишни инспектор је овлашћен да:

1) наложи да се утврђене незаконитости отклоне у року који одреди;

2) донесе решење и изрекне управну меру ако надзирани субјекат не отклони незаконитост у остављеном року, осим када због неопходности предузимања хитних мера решење доноси без одлагања;

3) забрани уградњу уређаја, постројења и инсталација или опреме под притиском ако у одређеном року нису отклоњене утврђене незаконитости;

4) забрани трговину дериватима нафте на енергетском објекту који није уписан у лиценцу за обављање енергетске делатности а на коме се обавља енергетска делатност;

5) забрани употребу енергетског објекта, односно коришћење уређаја, постројења или инсталација или опреме под притиском ако:

(1) до истека рока утврђеног решењем за отклањање незаконитости нису отклоњене утврђене незаконитости,

(2) рад, односно употреба енергетског објекта, уређаја, постројења или инсталације или опреме под притиском доводи у опасност живот и здравље људи, животну средину или биљни или животињски свет, материјална добра или безбедност,

(3) се енергетском субјекту одузме лиценца или сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе због неиспуњавања прописаних услова или не поседује лиценцу за обављање енергетске делатности, односно енергетски објекат на којем се обавља енергетска делатност није уписан у лиценцу за обављање енергетске делатности или не поседује сагласност за складиштење и снабдевање за сопствене потребе, осим у случају из члана 26. овог закона;

6) надлежном правосудном органу поднесе кривичну пријаву, пријаву за привредни преступ или захтев за покретање прекршајног поступка, односно предузме и друге радње и мере на које је законом или другим прописом овлашћен;

7) нареди извршавање прописаних обавеза у одређеном року и да привремено забрани рад ако се налог у остављеном року не изврши.

Енергетски субјект или друго правно лице или предузетник, односно одговорно лице, коме је решењем инспектора наложено отклањање незаконитости дужан је да незаконитости отклони у наложеном року и да у писаној форми обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем.

Члан 386.

У случају из члана 385. став 2. тачка 4) овог закона инспектор је дужан да обавести надлежни орган који је енергетском субјекту, односно физичком лицу из члана 70. став 5. овог закона, утврдио право на подстицајне мере за производњу биогорива, енергије из обновљивих извора, односно из високоефикасне комбиноване производње електричне и топлотне енергије, као и друга права.

Члан 387.

На решење инспектора може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Жалба одлаже извршење решења, осим у случају када је неопходно предузимање хитних мера прописаних одредбама закона којим се уређује инспекцијски надзор, што се посебно образлаже у решењу.

У случају да је првостепена одлука инспектора већ једанпут била поништена, другостепени орган не може је опет поништити и упутити предмет инспекцији на поновни поступак, него ће сам решити ову управну ствар.

Члан 388.

Инспектор не може да учествује у изради и вршењу техничке контроле техничке документације за објекте над којима врши инспекцијски надзор, извођењу радова на објектима над којима врши инспекцијски надзор и да врши стручни надзор над извођењем радова на објектима над којима врши инспекцијски надзор.

Инспектор не може да буде члан Комисије за технички преглед објеката над којима врши инспекцијски надзор.

Инспектор не може да обавља привредне или друге делатности и послове за себе или другог послодавца из области у којој врши инспекцијски надзор, учествује у раду стручних радних група или тела надзираних субјеката, односно лица која подлежу инспекцијском надзору или ако обавља друге службе, послове и поступке који су у супротности са положајем и улогом инспектора и штете његовој самосталности у вршењу посла.

XIII. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Привредни преступи

Члан 389.

Новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ енергетски субјект, односно друго правно лице ако:

1) не извршава дужности у смислу овог закона (члан 192. став 6, члан 248. став 1. тач. 1), 2), 3), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 14), 16), 17), 18) и 19), члан 261. став 1. тач. 1), 2), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 14), 17), 18), 19), 20) и 21), члан 276. став 1. тач. 1), 2), 3), 4), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 15) и 16), **члан 281. став 9**, члан 301. став 1. тач. 1), 4) и 12), чл. 354, 357, 358. и 359. овог закона);

2) не испоручује топлотну енергију у складу са чланом 355. став 1. овог закона;

3) *брисана је (види члан 119. Закона - 94/2024-204)*

3а) не врши снабдевање топлотном енергијом у складу са чланом 359. став 2. овог закона;

4) на захтев Министарства не достави податке за израду Програма и Енергетског биланса (чл. 5. и 13. овог закона);

5) *брисана је (види члан 119. Закона - 94/2024-204)*

6) отпочне да обавља енергетску делатност без прибављене лиценце у смислу овог закона (члан 17. овог закона) и не поднесе захтев за издавање, односно измену лиценце (члан 23. овог закона);

7) не дозволи коришћење енергетског објекта са свом неопходном документацијом у смислу овог закона (члан 26. став 4. овог закона);

8) обавља складиштење нафте, деривата нафте и биогорива за сопствене потребе укупног капацитета преко пет тона и снабдевање сопствених превозних средстава на сопственим станицама за снабдевање без прибављене сагласности у смислу овог закона (члан 28. овог закона);

8а) поступи супротно правилима из члана 51. став 1. тачка 2а) овог закона;

9)-12) *брисане су (види члан 143. Закона - 40/2021-1)*

13) *брисана је (види члан 119. Закона - 94/2024-204)*

14) ако оператор система не изврши обавезу из члана 192. став 8. овог закона;

15) не достави Министарству податке у складу са чл. **272а, 335, 336. и 367** овог закона;

16) стави на тржиште деривате нафте, биогорива или базна уља супротно члану 337. овог закона;

17) не обезбеди тајност комерцијалних, пословних и других података до којих је дошао у обављању послова из своје надлежности у смислу овог закона (члан 334. овог закона);

18) не омогући приступ систему у смислу овог закона (члан 330. овог закона);

19) не обезбеди квалитет испоруке и снабдевања у смислу овог закона (чл. 215. и 320. овог закона);

20) не спроводи заштиту енергетских објеката у смислу овог закона (чл. 218, 323. и 344. овог закона);

21) брисана је (види члан 143. Закона - 40/2021-1)

22) не изврши решење инспектора и не обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем из члана 385. овог закона;

23) не плати накнаду у складу са одредбама члана 341. овог закона;

24) не обезбеди оперативне резерве у складу са одредбама члана 345. овог закона.

Новчаном казном од 100.000 до 200.000 динара казниће се за привредни преступ и одговорно лице у енергетском субјекту, односно другом правном лицу.

Уз казну за привредни преступ из става 1. тачка 16) овог члана енергетском субјекту, односно другом правном лицу може се изрећи се и мера привремене забране обављања делатности у трајању од шест месеци.

Прекршаји

Члан 390.

Новчаном казном од 500.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај енергетски субјект, односно друго правно лице ако:

1) не извршава дужности у смислу овог закона (члан 94. став 3. тач. 4), 5), 11), 12), члан 192. став 2, члан 248. став 1. тач. 15), 20) и 24), члан 261. став 1. тач. 3), 15), 16) и 24), члан 276. став 1. тачка 17), члан 301. став 1. тач. 2), 3), 5), 6), 7), 8), 9) и 13) и члан 302. ст. 3. и 7. овог закона);

2) не обавести, не достави и не поступи по захтеву Агенције у смислу овог закона (члан 23. став 3, члан 57. став 2, члан 94. став 3 тачка 12), члан 144. став 5, члан 154. став 5, члан 238, члан 242. став 1, члан 244. став 1, члан 245. став 3, члан 248. став 1. тач. 17), 23) и 24), **24а) и 24б)**, члан 250. став 1, члан 253. став 2, члан 257. ст. 8. и 9, члан 261. став 1. тач. 10), 13) и 23), члан 263. став 2, члан 268. ст. 4. и 5, члан 276. став 1. тачка 14), члан 277. став 1, члан 280. став 2. члан 301. став 1. тач. 10) и 11) и **члан 296а овог закона**);

3) брисана је (види члан 144. Закона - 40/2021-1)

4) не донесе Програм усклађености за обезбеђивање недискриминаторног понашања у смислу овог закона (чл. 280. овог закона);

5) не одлучи по захтеву купца за прикључење објекта у смислу овог закона (члан 120. став 4, члан 142. став 2. и члан 266. став 2. овог закона);

6) власник непокретности не омогући приступ енергетским објектима у смислу овог закона (члан 216. став 2, члан 321. став 2. и члан 342. став 2. овог закона);

7) не понуди помоћне услуге у смислу члана 94. став 3. тачка 4) овог закона;

8) не уклања дрвеће и друго у смислу овог закона (чл. 218, 323. и 344. овог закона);

9) не закључи уговоре у смислу овог закона (члан 171. ст. 2. и 4, чл. 284, 293, 331. и 360. овог закона);

10) не прикључи објекат купца на преносни, транспортни, односно дистрибутивни систем у смислу овог закона (чл. 123, 145. и 269. овог закона);

11) не предузима мере у циљу заштите електроенергетских објеката у смислу овог закона (чл. 218, 323. и 344. овог закона);

12) брисана је (види члан 120. Закона - 94/2024-204)

13) електричну енергију и природни гас не користи у смислу овог закона (чл. 210. и 307. овог закона);

14) снабдевач не регулише финансијске обавезе у смислу овог закона (члан 305. став 2. овог закона);

15) не омогући овлашћеним лицима приступ мерним уређајима, инсталацијама и месту прикључка у смислу овог закона (члан 308. ст. 1 и 2. овог закона);

16) не поштују обавезујуће одлуке Агенције и не испуњавају обавезе у смислу овог закона (члан 57. став 5. овог закона);

17) ако оператор преносног система не обавести у року до годину дана од дана стављања под напон електроенергетског вода на законом прописан начин власника преко чије непокретности прелази електроенергетски вод.

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у енергетском субјекту, односно у другом правном лицу.

Члан 390а

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно службено лице у надлежном органу управе које изда грађевинску дозволу по захтеву за изградњу енергетског објекта уз који није приложена енергетска дозвола, уколико је обавеза достављања енергетске дозволе уз захтев за издавање грађевинске дозволе прописана законом и подзаконским актима који уређују област планирања и изградње.

Члан 391.

Новчаном казном од 10.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај предузетник ако:

1) на захтев Министарства не достави податке за израду Програма и Енергетског биланса (члан 13. ст. 3. и 4. овог закона);

1а) отпочне да обавља енергетску делатност без прибављене лиценце у смислу овог закона (члан 17. овог закона);

2) не дозволи коришћење енергетског објекта са свом неопходном документацијом у смислу овог закона (члан 26. став 4. овог закона);

2а) брисана је (види члан 121. Закона - 94/2024-204)

3) повлашћени произвођач не извршава обавезе у смислу овог закона (члан 76. став 6. овог закона);

4) брисана је (види члан 146. Закона - 40/2021-1)

5) не достави податке у складу са **чланом 169. став 3, чланом 272а, чланом 292. став 2. и чланом 367.** овог закона;

6) не изврши обавезу из члана 192. став 8. овог закона;

7) не одржава унутрашње електричне инсталације у смислу овог закона (члан 209. овог закона);

8) купац не регулише финансијске обавезе из члана 305. став 2. овог закона;

9) електричну енергију и природни гас не користи у смислу овог закона (чл. 210. и 307. овог закона);

10) власник непокретности не омогући приступ енергетским објектима у смислу овог закона (члан 216. став 2, члан 321. став 2. и члан 342. став 2. овог закона);

11) не омогући овлашћеним лицима приступ мерним уређајима, инсталацијама и месту прикључка у смислу овог закона (члан 308. ст. 1. и 2. овог закона);

12) не предузима мере у циљу заштите енергетских објеката у смислу овог закона (члан 218. ст. 1. и 7, чл. 323. и 344. овог закона);

12а) инсталатери из члана 365г изводе радове на малим котловима и пећима на биомасу, топлотним пумпама, фотонапонским постројењима, соларним термалним постројењима и плитким

геотермалним системима а нису сертификовани у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона;

13) брисана је (види члан 146. Закона - 40/2021-1)

14) не изврши решење инспектора и не обавести инспектора о отклањању незаконитог поступања у року који је одређен решењем у смислу овог закона (члан 385. овог закона).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се физичко лице за прекршај ако:

1) на захтев Министарства не достави податке за израду Програма и Енергетског биланса (члан 13. ст. 3. и 4. овог закона);

2) не дозволи коришћење енергетског објекта са свом неопходном документацијом у смислу овог закона (члан 26. став 4. овог закона);

3) брисана је (види члан 121. Закона - 94/2024-204)

4) брисана је (види члан 146. Закона - 40/2021-1)

5) не изврши обавезу из члана 192. став 8. овог закона;

6) не одржава унутрашње електричне инсталације у смислу овог закона (члан 209. овог закона);

7) купац не регулише финансијске обавезе у смислу овог закона (члан 305. став 2. овог закона);

8) електричну енергију и природни гас не користи у смислу овог закона (чл. 210. и 307. овог закона);

9) не предузима мере у циљу заштите енергетских објеката у смислу овог закона (чл. 218, 323. и 344. овог закона);

10) власник непокретности не омогући приступ енергетским објектима у смислу овог закона (члан 216. став 2, члан 321. став 2. и члан 342. став 2. овог закона);

11) не омогући овлашћеним лицима приступ мерним уређајима, инсталацијама и месту прикључка у смислу овог закона (члан 308. ст. 1. и 2. овог закона);

12) електричну енергију и природни гас не користи у смислу овог закона (чл. 210. и 307. овог закона);

13) не обавести, не достави и не поступи по захтеву Агенције у смислу овог закона (члан 280. став 2. овог закона).

13а) инсталатери из члана 365г изводе радове на малим котловима и пећима на биомасу, топлотним пумпама, фотонапонским постројењима, соларним термалним постројењима и плитким геотермалним системима а нису сертификовани у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона;

14) брисана је (види члан 146. Закона - 40/2021-1)

15) не изврши решење инспектора и не обавести инспектора о отклањању незаконитости у року који је одређен решењем у смислу овог закона (члан 385. овог закона).

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај и одговорно лице из чл. 280. овог закона.

Новчане казне које изриче Агенција

Члан 391а

Новчаном казном у складу са чланом 59а казниће се:

1) енергетски субјект који не раздвоји рачуне у складу са чланом 18. овог закона;

2) лице које обавља енергетску делатност без лиценце у складу са чланом 19. овог закона;

- 3) произвођач који не испуњава обавезе из члана 94. став 3. тач. 1), 2), 3), 6) 7), 10), 12а, 13);
- 4) учесник на тржишту ако поступа супротно правилима о спречавању злоупотреба на тржишту електричне енергије и природног гаса из члана 51. став 1. тачка 2а овог закона;
- 5) оператор система ако не испуњава дужности утврђене чланом 109. овог закона;
- 6) оператор преносног система ако не набави механизме за обезбеђење капацитета у складу са овим законом и подзаконским актима у смислу члана 112б став 8. и члана 112в овог закона;
- 7) оператор преносног система ако не измени и не допуни десетогодишњи план развоја по захтеву Агенције, односно не поступа по препорукама агенције у смислу члана 113 ст. 4. и 6. овог закона;
- 8) оператор преносног система ако не реализује инвестицију по захтеву Агенције у складу са чланом 114. овог закона;
- 9) оператор преносног система ако не достави план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система у складу са чланом 115. овог закона;
- 10) оператор преносног система ако не испуњава дужности у поступку прикључења у складу са чл. 117, 118. и 119. овог закона;
- 11) оператор система ако не испуњава дужности из члана 120. овог закона;
- 12) оператор преносног система ако не сарађује са регионалним координационим центрима у складу са чл. 126а и 126б овог закона;
- 13) оператор дистрибутивног система и одговорно лице ако не испуњавају обавезе у вези са програмом усклађености из члана 132. овог закона;
- 14) вертикално интегрисано предузеће у чијем саставу је оператор дистрибутивног система ако поступа супротно члану 133. овог закона;
- 15) оператор дистрибутивног система ако не испуњава дужности из члана 136. овог закона;
- 16) оператор дистрибутивног система ако не испуњава дужности у вези са услугама флексибилности у дистрибутивном систему у складу са чланом 137а овог закона;
- 17) оператор система ако не набавља нефреквентне помоћне услуга у складу са чланом 137б овог закона;
- 18) оператор дистрибутивног система ако не испуњава дужности у вези са напредним мерним системима у складу са чланом 138. овог закона;
- 19) оператор дистрибутивног система који не испуњава дужности у вези са напредним и конвенционалним бројилом у складу са чл. 138а и 138б овог закона;
- 20) оператор дистрибутивног система ако не поступа у поступку прикључења у складу са чл. 140–141б;
- 21) оператор дистрибутивног система ако не испуњава дужности у вези са интеграцијом електромобилности у електроенергетску мрежу у складу са чланом 146а;
- 22) оператор затвореног дистрибутивног система ако не испуњава дужности из чл. 153. и 156 овог закона;
- 23) оператор система ако не омогући приступ систему и поступа супротно чл. 159–160а овог закона;

24) оператор система ако не испуњава дужности у вези са редиспечингом у складу са чл. 160б и 160в овог закона;

25) оператор преносног система ако не испуњава дужности у вези са поступком измене зоне трговања из члана 164а овог закона;

26) оператор преносног система ако не испуњава дужности у вези са расподелом капацитета и управљања загушењима у складу са чл. 165–165в. овог закона и актом из члана 93а став 2. тачка 3) овог закона;

27) Немо ако не омогући трговину електричном енергијом у складу са чланом 168в овог закона;

28) оператор преносног система ако не испуни дужности у вези са издавањем дугорочних права на коришћење преносног капацитета између зона трговања у складу са чланом 168г овог закона;

29) Немо и оператор преносног система ако у вези са техничким ограничењем за формирање понуда на организованом тржишту електричне енергије не поступи у складу са чланом 168д овог закона;

30) оператор преносног система ако не утврди вредност неиспоручене електричне енергије у складу са чланом 168ђ овог закона;

31) учесник на тржишту који нема уређену балансну одговорност у складу са чланом 171. овог закона;

32) оператор преносног система ако не примењује правила у вези са балансним тржиштем електричне енергије у складу са чл. 173а и 173б овог закона;

33) оператор тржишта електричне енергије ако не поступа у складу са чланом 182. овог закона;

34) Немо ако не испуњава дужности из члана 183б овог закона;

35) оператор преносног система ако не испуњава дужности из члана 183е овог закона;

36) оператор преносног система ако не примењују одредбе, услове и методологије уз складу са чланом 183ј овог закона;

37) оператор система и Немо ако не примењују одлуке АЦЕР у складу са чланом 183з овог закона;

38) снабдевач и снабдевач на велико ако не чувају евиденције у складу са чланом 184. овог закона;

39) оператор преносног, односно дистрибутивног система, оператор тржишта, снабдевач и снабдевач ако не спроводе заштиту комерцијално осетљивих података у складу са чланом 185. овог закона;

40) снабдевач ако не испуњава дужности из члана 195. овог закона;

41) снабдевач ако не обезбеди увид у податке о уделу свих врста извора енергије у продатој електричној енергији у складу са чланом 196. овог закона;

42) снабдевач и агрегатор ако не поштују правила о промени снабдевача и агрегатора у складу са чланом 197. овог закона;

43) снабдевач ако не достави податке Агенцији за израду апликације из члана 197б;

44) оператор система ако неосновано утврди неовлашћену потрошњу супротно члану 199. овог закона и правилима о раду;

45) оператор система ако неосновано обустави испоруку, односно преузимање електричне енергије супротно члану 201. овог закона;

46) снабдевач и оператор дистрибутивног система ако не поступају у складу са чланом 202. овог закона;

47) оператор система ако неосновано искључи објекат корисника система супротно члану 204. овог закона;

48) оператор система ако неосновано ограничи испоруку електричне енергије супротно члану 206. овог закона;

49) оператор система ако не отклони сметње у испоруци електричне енергије у складу са чланом 208. овог закона;

50) оператори система ако поступају супротно члану 210б овог закона;

51) снабдевач који изложи купца неоправданим плаћањима, казнама и другим неоправданим ограничењима у складу са чланом 210в овог закона;

52) оператор система ако поступа супротно члану 210д овог закона;

53) оператор дистрибутивног система и снабдевач ако не поступају у складу са чланом 210е овог закона.

XIV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 392.

Поступци који су започети до дана ступања на снагу овог закона наставиће се по прописима по којима су започети.

Члан 393.

Прописи за извршавање овог закона биће донети у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона, осим прописа из чл. 27. и 34. овог закона који ће бити донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона и прописа из члана 219. овог закона који ће бити донети у року од пет година од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из става 1. овог члана, примењиваће се прописи који су донети на основу Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 80/11 – исправка, 93/12 и 124/12), ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 394.

Агенција ће донети акт из члана 51. став 2. тачка 2) овог закона у року од четири месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће ускладити правила из члана 51. став 1. тачка 1) овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће донети Методологију из члана 50. став 1. тачка 3) овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 395.

Агенција ће донети правила из члана 51. став 1. тачка 2) овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, одредити захтеване вредности показатеља и начин оцењивања достигнутог

квалитета најкасније до 1. јануара 2017. године за електричну енергију, односно до 1. јануара 2020. године за природни гас и одредити начин утврђивања накнаде купцу из члана 52. тачка 2) овог закона најкасније до 1. јануара 2018. године за електричну енергију, односно до 1. јануара 2021. године за природни гас.

Члан 396.

Успостављање, односно стицање права својине оператора преносног и дистрибутивног система електричне енергије на мрежама из члана 409. ст. 1. и 3. овог закона, оператора транспортног и дистрибутивног система природног гаса из члана 417. ст. 1. и 2. овог закона и енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима на објектима из члана 424. ст. 1. и 2. овог закона, не сматра се прометом добара.

Електрична енергија

Члан 397.

Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има лиценцу за обављање делатности јавног снабдевања електричном енергијом наставља да снабдева домаћинства и мале купце по регулисаним ценама, као и да закључује уговоре о откупу електричне енергије и испуњава обавезе према повлашћеним произвођачима и привременим повлашћеним произвођачима електричне енергије, са правима и обавезама гарантованог снабдевача, све до именована гарантованог снабдевача у складу са чланом 190. овог закона.

Агенција је дужна да до 1. маја 2017. године објави први извештај о потреби даљег регулисања цена из члана 88. став 3. тачка 1) овог закона.

Министарство је дужно да спроведе поступак јавног тендера у складу са чланом 191. овог закона, најкасније у року од шест месеци од сазнања да је престала потреба за регулацијом цена из члана 88. став 3. тачка 1) овог закона.

Агенција ће ставити ван снаге одлуке о регулисању цена гарантованог снабдевања најкасније месец дана по избору снабдевача који је изабран по тендерској процедури за обављање гарантованог снабдевача.

Лиценца која је издата за обављање делатности јавног снабдевања, престаје да важи даном почетка рада гарантованог снабдевача, именованог у складу са чланом 190. овог закона.

Гарантовани снабдевач преузима сва права и обавезе јавног снабдевача према повлашћеним произвођачима и привременим повлашћеним произвођачима електричне енергије и дужан је да најкасније у року од 30 дана од дана почетка рада преузме уговоре о откупу електричне енергије са повлашћеним произвођачима и привременим повлашћеним произвођачима електричне енергије који су закључени до дана почетка рада гарантованог снабдевача, под условима и на начин утврђен у ставу 3. овог члана.

Члан 398.

Агенција ће до 1. маја 2017. године објавити први извештај о потреби за резервним снабдевачем из члана 194. овог закона.

Члан 399.

Цене закупа резерве снаге из члана 88. став 3. тачка 2) овог закона, на дан ступања на снагу овог закона, су регулисане.

Агенција је дужна да до 1. маја 2017. године објави први извештај о потреби даљег регулисања цена из члана 88. став 3. тачка 2) овог закона.

Члан 400.

Оператор дистрибутивног система је дужан да до 1. маја 2016. године, успостави ажуру базу података о свим купцима из категорије домаћинство и малим купцима и њиховим мерним местима.

Гарантовани снабдевач електричном енергијом је дужан да, на основу базе из става 1. овог члана, најкасније до 1. јануара 2017. године, успостави ажуру базу података о свим купцима из категорије домаћинство и малим купцима које снабдева и закључи уговор о снабдевању електричном енергијом, у писаној форми.

Члан 401.

Енергетски субјекти који на дан ступања на снагу овог закона обављају енергетску делатност, настављају да раде и дужни су да свој рад и пословање ускладе са одредбама овог закона.

Лиценце за обављање енергетских делатности које су издате до дана ступања на снагу овог закона важиће до истека рока на који су издате, осим лиценци за обављање делатности снабдевања електричном енергијом.

Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има лиценцу за обављање енергетске делатности снабдевања електричном енергијом, дужан је да прибави лиценцу за снабдевање или лиценцу за снабдевање на велико електричном енергијом, у року од шест месеци од дана доношења акта из члана 27. овог закона.

Лиценца за обављање енергетске делатности снабдевања електричном енергијом, издата енергетском субјекту до дана ступања на снагу овог закона престаје да важи, по прибављању једне од лиценци из става 3. овог члана.

У случају да енергетски субјект не прибави ни једну лиценцу из става 3. овог члана, постојећа лиценца за снабдевање електричном енергијом престаје да важи истеком рока од шест месеци од дана доношења акта из члана 27. овог закона.

Члан 402.

Даном ступања на снагу овог закона, право на гарантовано снабдевање, као јавну услугу, имају домаћинства и мали купци електричне енергије.

Снабдевач, који је снабдевао крајњег купца до дана ступања на снагу овог закона, наставља да га снабдева.

Купцима, који су до дана ступања на снагу овог закона имали статус малог купца, а у 2014. години имали потрошњу електричне енергије већу од 30.000 kWh право на гарантовано снабдевање престаје 1. јула 2015. године.

Члан 403.

Правно лице или предузетник који обавља енергетску делатност дистрибуције електричне енергије и управљања затвореним дистрибутивним системом, дужан је да у року од три године од дана ступања на снагу овог закона прибави лиценцу за обављање енергетске делатности из члана 16. став 1. тачка 5) овог закона.

Члан 404.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије ће донети и доставити Агенцији ради давања сагласности план преузимања из члана 136. став 1. тачка 11) овог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће, у року од три месеца од дана прибављања сагласности Агенције из става 1. овог члана, преузети све мерне уређаје, мерно разводне ормане, прикључне водове, инсталације и опрему у мерно разводном орману који су усклађени са захтевима из техничких прописа и правила о раду дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система ће, први извештај из члана 136. став 1. тачка 11) овог закона, доставити Министарству и Агенцији у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће преузети све мерне уређаје, мерно разводне ормане, прикључне водове, инсталације и опрему у мерно разводном орману најкасније до 31. децембра 2020. године, према динамици 10% у првој и другој години примене закона, а у осталим годинама примене закона 20%.

Оператор дистрибутивног система ће услове преузимања мерних уређаја, мерно разводних ормана, прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводном орману са купцем, односно произвођачем уредити уговором.

Члан 405.

Оператори система усагласиће правила из чл. 109. и 136. са одредбама овог закона и доставити Агенцији ради давања сагласности, најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор преносног система дужан је да донесе процедуру из члана 117. овог закона и достави Агенцији ради давања сагласности, најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор преносног система и оператор дистрибутивног система електричне енергије донеће планове из члана 109. став 1. тач. 18) и 19) и члана 136. став 1. тач. 9) и 10) овог закона и доставити Агенцији, ради давања сагласности, најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије ће донети програм и одредити одговорно лице из члана 132. овог закона у року од четири месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система електричне енергије и снабдевач електричном енергијом ће у року од два месеца од дана ступања на снагу овог закона, донети процедуру и успоставити организациону јединицу, тело или одредити овлашћено лице за поступање по приговорима и притужбама крајњих купаца из члана 136. став 1. тачка 39) и члана 195. став 1. тачка 4) овог закона.

Члан 406.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије ће у року од две године од дана ступања на снагу овог закона донети план имплементације напредних мрежа из чл. 115. и 138. овог закона.

Члан 407.

Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има лиценцу за обављање делатности преноса електричне енергије и управљања преносним системом наставља да обавља ту делатност до окончања поступка сертификације из члана 100. овог закона, који ће се извршити у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 408.

Енергетске делатности из члана 16. став 3. овог закона обављаће се као делатности од општег интереса до усклађивања закона којима се уређује положај јавних предузећа и обављање делатности од општег интереса, у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима.

Члан 409.

Даном ступања на снагу овог закона успоставља се својина:

1) Јавног предузећа „Електро mreжа Србије” на преносној електроенергетској мрежи из члана 97. став 2. овог закона, која је на дан ступања на снагу овог закона у својини Републике Србије, а коју користи то јавно предузеће;

2) зависних привредних друштава Јавног предузећа „Електропривреда Србије”, оператора дистрибутивног система: ПД „Електродистрибуција – Београд”, ПД „Електровојводина” Нови Сад, ПД „Центар” Крагујевац, ПД „Југоисток” Ниш и ПД „Електросрбија” Краљево на дистрибутивној електроенергетској мрежи из члана 128. став 2. овог закона, која је на дан ступања на снагу овог закона у својини Републике Србије, а коју користе та зависна привредна друштва.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије и корисници система закључиће, у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, уговор о преносу права својине на објектима преносне, односно дистрибутивне електроенергетске мреже који су у својини корисника система.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије стиче својину на објектима електроенергетске мреже које је до дана ступања на снагу овог закона сопственим средствима изградио или прибавио правним послом.

Оператору преносног, односно дистрибутивног система и Јавном предузећу „Електропривреда Србије” који функционално не користи објекат електроенергетске мреже престаје право коришћења на том објекту и постаје јавна својина Републике Србије.

На објекту електроенергетске мреже на коме престаје право коришћења у смислу става 4. овог члана, даном ступања на снагу овог закона успоставља се својина оператора преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије, који тај објекат фактички користи, односно коме припада према одредбама члана 97. став 2. и члана 128. став 2. овог закона.

Мрежом, у смислу става 1. овог члана не сматра се земљиште (осим земљишта под објектом електроенергетске мреже и земљишта које служи за редовну употребу тог објекта), пословне и друге зграде, путеви и други грађевински објекти, станови и друге непокретности који се налазе у оквиру или у близини електроенергетских мрежа, али не чине функционалну целину са мрежом и чији је режим уређен посебним прописима.

Члан 410.

Орган надлежан за вођење јавне евиденције о непокретностима и правима на њима извршиће на захтев оператора из члана 409. став 1. овог закона упис права својине на непокретностима-објектима електроенергетске мреже из члана 409. став 1. овог закона.

У случају када је на објекту електроенергетске мреже из члана 409. став 1. овог закона оператор уписан као носилац права коришћења оператор система је дужан да захтев за упис права својине поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Уз захтев се подноси потврда оснивача оператора која се издаје на основу изјаве овлашћеног лица оператора дата под кривичном и материјалном одговорношћу, којом се доказује да оператор система и функционално користи објекат електроенергетске мреже.

Орган из става 1. овог члана извршиће брисање права коришћења оператора система коме је то право престало у смислу члана 409. ст 4. и 5. овог закона и уписати право својине оператора система који тај објекат функционално или фактички користи, на основу потврде.

У случају када на објекту електроенергетске мреже није уписано право коришћења надлежни орган извршиће упис права својине оператора који функционално користи тај објекат, на основу потврде из става 2. овог члана.

Потврду из става 2. овог члана за оператора преносног система у име Владе даје министарство надлежно за послове енергетике.

У случају када на објекту електроенергетске мреже из става 1. овог члана Република Србија није уписана као власник, већ као држалац, положај држаоца по самом закону стиче оператор система уз потврду са правом да се упише као власник објекта када се за то стекну законски услови.

Члан 411.

Оператор система коме је чланом 409. став 1. овог закона пренет у својину објекат електроенергетске мреже који није уписан у јавну евиденцију о непокретностима и права на њима дужан је да надлежном органу поднесе захтев за упис права својине у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Ако је до дана ступања на снагу овог закона за објекат електроенергетске мреже покренут поступак легализације оператор из члана 409. став 1. овог закона преузима права и обавезе подносиоца тог захтева.

Ако за објекат електроенергетске мреже, до дана ступања на снагу овог закона, није поднет захтев за легализацију оператор из члана 409. став 1. овог закона оператор система дужан је да такав захтев поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 412.

Укњижба водова који су делови електроенергетске мреже из члана 409. став 1. овог закона извршиће се сходном применом одредаба члана 410. овог закона и применом прописа којима се уређује катастар водова.

Природни гас

Члан 413.

Оператор дистрибутивног система је дужан да најкасније до 1. маја 2016. године успостави ажурну базу података из члана 261. став 1. тачка 16) овог закона.

Енергетски субјект који обавља делатност јавног снабдевања природним гасом дужан је да, на основу базе из става 1. овог члана, најкасније до 1. јануара 2017. године, успостави ажурну базу података о свим купцима из категорије домаћинство и малим купцима које снабдева и закључи уговор о снабдевању природним гасом, у писаној форми.

Члан 414.

Оператор дистрибутивног система природног гаса ће донети и доставити Агенцији ради давања сагласности план преузимања из члана 261. став 1. тачка 9) овог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће, у року од три месеца од дана прибављања сагласности Агенције из става 1. овог члана, преузети све мерне уређаје, мерно-регулационе станице који су усклађени са захтевима из техничких прописа и правила о раду дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система ће, први извештај из члана 261. став 1. тачка 10) овог закона доставити Министарству и Агенцији у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће преузети све мерне уређаје, односно мерно-регулационе станице најкасније до 31. децембра 2020. године, према динамици 10% у првој и другој години примене закона, а у осталим годинама примене закона 20%.

Оператор дистрибутивног система ће услове преузимања мерних уређаја, односно мерно-регулационих станица са купцем, односно произвођачем уредити уговором.

Члан 415.

Оператори система усагласиће правила о раду из чл. 254, 264. и 278. овог закона са одредбама овог закона и доставити Агенцији ради давања сагласности најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор транспортног система природног гаса донеће план из члана 248. став 1. тачка 3) овог закона и доставити Агенцији, ради давања сагласности, најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор транспортног система природног гаса ће донети програм и одредити одговорно лице из члана 238. став 1. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор система ће у року од две године од дана ступања на снагу овог закона донети план имплементације напредних мерних система из чл. 253. и 263. овог закона.

Члан 416.

Одредбе члана 235. овог закона не односе се на енергетски субјект који настаје услед усаглашавања начина организовања постојећих енергетских субјеката са одредбама овог закона.

Одредбе члана 226. овог закона могу се применити уколико је транспортни систем на дан 6. октобра 2011. године припадао вертикално интегрисаном предузећу.

Члан 417.

Даном ступања на снагу овог закона успоставља се својина Јавног предузећа „Србијагас” на мрежи за транспорт природног гаса из члана 221. овог закона и мрежи за дистрибуцију природног гаса из члана 255. овог закона, који су на дан ступања на снагу овог закона у својини Републике Србије, а коју користи то јавно предузеће.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса стиче својину на мрежи за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса, које је до дана ступања на снагу овог закона сопственим средствима изградио или прибавио правним послом.

Мрежом за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса из става 1. овог члана не сматра се земљиште (осим земљишта под објектом система за транспорт природног гаса, односно система за дистрибуцију природног гаса и земљишта које служи за редовну употребу тог објекта), пословне и друге зграде, путеви и други грађевински објекти, станови и друге непокретности који се налазе у оквиру или у близини оваквих система, али са њима не чине функционалну целину и чији је режим уређен посебним прописима.

Члан 418.

Орган надлежан за вођење јавне евиденције о непокретностима и правима на њима извршиће, на захтев оператора транспортног, односно оператора дистрибутивног система природног гаса из члана 417. став 1. овог закона, упис права својине на непокретностима – објектима система за транспорт природног гаса, односно система за дистрибуцију природног гаса из члана 417. став 1 овог закона.

У случају када је на објекту система за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса оператор транспортног, односно оператор дистрибутивног система природног гаса уписан као носилац права коришћења, тај оператор је дужан да захтев за упис права својине поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Уз захтев се подноси потврда оснивача оператора транспортног, односно

оператора дистрибутивног система природног гаса која се издаје на основу изјаве овлашћеног лица оператора транспортног, односно оператора дистрибутивног система природног гаса дата под кривичном и материјалном одговорношћу, којом се доказује да енергетски субјект и функционално користи објект система.

У случају када на објекту система није уписано право коришћења надлежни орган извршиће упис права својине оператора транспортног, односно оператора дистрибутивног система природног гаса који функционално користи тај објект, на основу потврде из става 2. овог члана.

Потврду из става 2. овог члана за енергетског субјекта у име Владе даје Министарство.

У случају када на објекту система из става 1. овог члана Република Србија није уписана као власник, већ као држалац, положај држаоца по самом закону стиче оператор транспортног, односно оператор дистрибутивног система природног гаса уз потврду са правом да се упише као власник објекта када се за то стекну законски услови.

Члан 419.

Оператора транспортног, односно оператор дистрибутивног система природног гаса коме је чланом 417. став 1. овог закона пренет у својину објект система који није уписан у јавну евиденцију о непокретностима и права на њима дужан је да надлежном органу поднесе захтев за упис права својине у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

У случају када је до дана ступања на снагу овог закона, за објект система покренут поступак легализације, оператор транспортног, односно оператор дистрибутивног система природног гаса из члана 417. став 1. овог закона преузима права и обавезе подносиоца тог захтева.

У случају када за објект система, до дана ступања на снагу овог закона, није поднет захтев за легализацију, оператор транспортног, односно оператор дистрибутивног система природног гаса из члана 417. став 1. овог закона дужан је да такав захтев поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 420.

Укњижба водова који су делови мреже из члана 417. став 1. овог закона извршиће се сходном применом одредаба чл. 418. и 419. овог закона, применом прописа којима се уређује катастар водова.

Члан 421.

Енергетски субјект који на дан ступања на снагу овог закона има лиценцу за обављање делатности транспорта и управљања транспортним системом природног гаса, наставља да обавља ту делатност до окончања поступка сертификације из члана 239, односно члана 245. овог закона, који ће се извршити у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Нафта и деривати нафте

Члан 422.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводом и транспорта деривата нафте продуктоводом усагласиће и доставити Агенцији ради давања сагласности правила о раду из члана 327. овог закона са одредбама овог закона, најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 423.

Агенција ће издати лиценцу за станице за снабдевање превозних средстава које су биле изграђене до 2009. године без испуњености услова из члана 22. став 1. тачка 2) овог закона, уколико је поднет захтев за легализацију тих објеката.

Енергетски субјекти су дужни да прибаве лиценце за обављање енергетских делатности из члана 16. став 1. тач. 20), 21) 23), 27) и 29) овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу акта из члана 27. овог закона.

Члан 424.

Даном ступања на снагу овог закона успоставља се својина Јавног предузећа „Транснафта” на мрежи за транспорт нафте и мрежи за транспорт деривата нафте из члана 326. овог закона, који су на дан ступања на снагу овог закона у својини Републике Србије, а коју користи то јавно предузеће.

Енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетски субјект који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима, стиче својину на објектима система за транспорт нафте нафтоводима, односно система за транспорт деривата нафте продуктоводима које је до дана ступања на снагу овог закона сопственим средствима изградио или прибавио правним послом.

Системом за транспорт нафте нафтоводима, односно системом за транспорт деривата нафте продуктоводима не сматра се земљиште (осим земљишта под објектом система за транспорт нафте нафтоводима, односно система за транспорт деривата нафте продуктоводима и земљишта које служи за редовну употребу тог објекта), пословне и друге зграде, путеви и други грађевински објекти, станови и друге непокретности који се налазе у оквиру или у близини оваквих система, али са њима не чине функционалну целину и чији је режим уређен посебним прописима.

Члан 425.

Орган надлежан за вођење јавне евиденције о непокретностима и правима на њима извршиће, на захтев енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима, из члана 328. став 1. овог закона упис права својине на непокретностима – објектима система за транспорт нафте нафтоводима, односно система за транспорт деривата нафте продуктоводима из тог става.

У случају када је на објекту система за транспорт нафте нафтоводима, односно система за транспорт деривата нафте продуктоводима из става 1. овог члана енергетски субјект који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, односно енергетски субјект који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима уписан као носилац права коришћења, исти је дужан да захтев за упис права својине поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона. Уз захтев се подноси потврда оснивача енергетског субјекта који обавља делатност транспорта деривата нафте продуктоводима на основу изјаве овлашћеног лица енергетског субјекта дате под кривичном и материјалном одговорношћу, којом се доказује да енергетски субјект и функционално користи објекат система.

У случају када на објекту система није уписано право коришћења надлежни орган извршиће упис права својине енергетског субјекта који функционално користи тај објекат, на основу потврде из става 2. овог члана.

Потврду из става 2. овог члана за енергетског субјекта у име Владе даје Министарство.

У случају када на објекту система из става 1. овог члана Република Србија није уписана као власник, већ као држалац, положај држаоца по самом закону стиче енергетски субјект уз потврду са правом да се упише као власник објекта када се за то стекну законски услови.

Члан 426.

Енергетски субјект коме је чланом 425. став 1. овог закона пренет у својину објекат система који није уписан у јавну евиденцију о непокретностима и права на њима дужан је да надлежном органу поднесе захтев за упис права својине у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Ако је до дана ступања на снагу овог закона, за објекат система покренут поступак легализације, енергетски субјект из члана 425. став 1. овог закона преузима права и обавезе подносиоца тог захтева.

Ако за објекат система, до дана ступања на снагу овог закона, није поднет захтев за легализацију, енергетски субјект из члана 425. став 1. овог закона дужан је да такав захтев поднесе у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 427.

Укњижба водова који су делови мреже из члана 425. став 1. овог закона извршиће се сходном применом одредаба чл. 425. и 426. овог закона и применом прописа којима се уређује катастар водова.

Резерве енергената

Члан 428.

До формирања резерви из члана 346. овог закона енергетски субјекти који обављају енергетску делатност снабдевања природним гасом дужни су да обезбеде обавезне резерве природног гаса које су најмање једнаке тридесетодневним просечним потребама тих купаца у текућој години, у складу са актом Владе којим ће се ближе прописати услови и начин обезбеђења и коришћења обавезних резерви природног гаса.

Резерве из члана 345. ст. 1. и 2. овог закона формираће се до 1. јануара 2028. године.

Обавезне резерве из члана 346. овог закона формираће се најкасније до 1. јануара 2028. године.

Брисан је назив члана и члан 429. (види члан 147. Закона - 40/2021-1)

Члан 430.

Енергетски субјекти који на дан ступања на снагу овог закона обављају енергетску делатност, настављају да раде и дужни су да свој рад и пословање ускладе са одредбама овог закона.

Лиценце за обављање енергетских делатности које су издате до дана ступања на снагу овог закона важиће до истека рока на који су издате.

За обављање делатности из члана 17. став 1. тач. 20), 21), 23) и 28) овог закона лиценца се мора прибавити у року од шест месеци од доношења акта из члана 27. став 7. овог закона.

Члан 431. Брисан је (види члан 148. Закона - 40/2021-1)

Члан 432.

Даном ступања на снагу овог закона Агенција за енергетику Републике Србије наставља са радом у складу са одредбама овог закона.

Председник и чланови Савета Агенције настављају да обављају дужности на које су изабрани до истека мандата.

Члан 433.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 80/11 – исправка, 93/12 и 124/12), осим члана 13. став 1. тачка 6) и члан 14. став 2.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба члана 19. став 1. Закона о робним резервама („Службени гласник РС”, број 104/13) у делу који гласи: „које је Централно складишно тело у складу са Директивом ЕЗ 119/2009, унутар кога се организује посебна организациона целина у саставу Сектора за нафту и гас”.

Члан 434.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, осим одредаба члана 98. став 1. тач. 1) до 3), члана 99. и члана 225. став 1. тач. 1) до 3) и члана 225. став 4. овог закона које се примењују од 1. јуна 2016. године.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У „ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ” ЗАКОНА

Закон о изменама и допунама Закона о енергетици: „Службени гласник РС”, број 40/2021-1

Члан 149.

Оператор дистрибутивног система је дужан да до 1. маја 2023. године, успостави ажурну базу података о свим купцима из категорије домаћинство и малим купцима и њиховим мерним местима.

Гарантовани снабдевач електричном енергијом је дужан да, на основу базе из става 1. овог члана, најкасније до 1. маја 2024. године, успостави ажурну базу података о свим купцима из категорије домаћинство и малим купцима које снабдева и закључи уговор о снабдевању електричном енергијом, у писаној форми.

Члан 150.

Оператор дистрибутивног система ће преузети све мерне уређаје, мерно разводне ормане, прикључне водове, инсталације и опрему у мерно разводном орману најкасније до 31. децембра 2024. године према годишњој динамици од 25% од непреузетих мерних уређаја, мерно разводних ормана, прикључних водова, инсталација и опреме у мерно разводним орманима почевши од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 151.

Оператор преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије ће у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона донети план имплементације напредних мерних система из чл. 115. и 138. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон).

Члан 152.

Оператор дистрибутивног система ће преузети све мерне уређаје, односно мернорегулационе станице најкасније до 31. децембра 2024. године.

Члан 153.

Прописи за извршавање овог закона биће донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, осим прописа из чл. 7, 22, 23, 39. и 76. овог закона који ће бити донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона и прописа из члана 6. овог закона који ће бити донет у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Пропис из члана 27. став 7. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон) ускладиће се са одредбама овог закона у року од шест месеци.

Пропис из члана 7. овог закона у делу који се односи на топлотну енергију примењиваће се по обезбеђивању средстава за остваривање права енергетски угрожених купаца топлотне енергије у буџету Републике Србије.

Прописи из члана 219. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон) биће донети у року од пет година од дана ступања на снагу овог закона.

До доношења прописа из ст. 1. и 2. овог члана, примењиваће се прописи који су донети на основу Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон), ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе донеће планове развоја из члана 4. овог закона у року од две године од дана доношења Стратегије и Програма.

Јединице локалне самоуправе донеће пропис о условима за подношење и решавање захтева крајњег купца за обуставу испоруке топлотне енергије из члана 127. овог закона, као и регистар издатих лиценци и евиденцију произвођача топлотне енергије снаге од 0,1 MW до 1 MW и прописе из члана 361. став 1. Закон о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон) у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 154.

Агенција ће донети методологије из члана 26. ст. 1. и 2. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће донети акт из члана 27. став 6. овог закона у року од два месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће ускладити правила из члана 27. став 1. овог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће донети правила из члана 27. став 2. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће одредити висину накнаде из члана 28. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 155.

Оператори система дужни су да израде акта из члана 39. овог закона, прибаве сагласност Агенцији и доставе Министарству, најкасније у року од четири месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Оператори система донеће правила из члана 43. овог закона најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператори система ускладиће општа акта из члана 109. став 1. тач. 7), 8), 12), 13), 25), члана 136. став 1. тач. 1) и план из члана 136. став 1. тачка 11), и чл. 248. и 261. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон) са одредбама овог закона најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона и доставити Агенцији ради давања сагласности.

Енергетски субјект за транспорт нафте нафтоводима, односно деривата нафте продуктоводима ускладиће правила о раду из члана 327. став 1. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18 – др. закон) са одредбама овог закона најкасније у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона и доставити Агенцији ради давања сагласности.

Члан 156.

Номиновани оператор тржишта електричне енергије може поднети захтев да се одреди за Номинованог оператора тржишта електричне енергије у Републици Србији, када Агенција процени да су се стекли услови за више номинованих оператора тржишта електричне енергије на подручју Републике Србије, а најраније по истеку периода који није краћи од четири године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 157.

Лиценце за обављање енергетске делатности трговине нафтом, дериватима нафте, биогоривима и компримованим природним гасом које су издате до дана ступања на снагу овог закона важиће до истека рока на који су издате под називом трговина нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником из члана 10. овог закона и ако енергетски субјект у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона достави ту лиценцу Агенцији ради евидентирања промењеног назива делатности и стављања забележбе на решење којим је лиценца издата.

У случају обављања делатности из става 1. овог члана моторним горивима која нису обухваћена издатом лиценцом, лиценцирани енергетски субјект је дужан да поднесе Агенцији захтев за измену лиценце, без обзира на промењен назив те лиценце.

Члан 158.

Одредбе члана 22. овог закона које се односе на електронску процедуру примењиваће се од дана израде софтверског решења који подржава овај систем.

Члан 159.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Закон о изменама и допунама Закона о енергетици: „Службени гласник РС”, број 62/2023-8

Члан 6.

Републичка комисија почиње са радом даном почетка примене овог закона.

Оператори из члана 1. овог закона настављају пословање у складу са овим законом и законом којим се уређује правни положај привредних друштава.

Оператори из члана 1. овог закона ускладиће оснивачка акта са одредбама овог закона и закона којим се уређује правни положај привредних друштава, у року од 60 дана од дана почетка рада Републичке комисије.

Оператори из члана 1. овог закона дужни су да своја општа акта усагласе са овим законом и оснивачким актом, у року од 90 дана од дана почетка рада Републичке комисије.

Председник и чланови скупштине оператора из члана 1. овог закона именовани у складу са одредбама важећих закона, вршиће функцију председника и чланова скупштине, односно представника оснивача у скупштини оператора из члана 1. овог закона, до именовања нових, у складу са овим законом.

Директори оператора из члана 1. овог закона именовани у складу са одредбама важећих закона, вршиће функцију директора оператора из члана 1. овог закона, до истека мандата, на који су именовани.

Даном почетка примене овог закона престаје да се примењује члан 4. став 1. Закона о министарствима („Службени гласник РС”, бр. 128/20 и 116/22), у делу који се односи на одређивање стратешких циљева, унапређење рада и пословања, надзор и припрему предлога аката о именовању и разрешењу органа управљања и заступника капитала у привредним друштвима и другим облицима организовања за обављање делатности са државним капиталом, за друштва која обављају делатност преноса електричне енергије, односно транспорта и управљање транспортним системом за природни гас.

Даном почетка примене овог закона престају да се примењују одредбе Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС”, бр. 15/16 и 88/19) на операторе из члана 1. овог закона.

Члан 7.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, а примењује од 1. новембра 2023. године.

Члан 123.

Одобрења за прикључење на преносни систем која су издата до дана ступања на снагу овог закона, важе до истека рока на који су издата и могу се на захтев имаоца одобрења продужити једном за две године, изузев у случају електрана које су у систему подстицаја стечених у периоду од 30. априла 2021. године до дана ступања на снагу овог закона, за које одобрење за прикључење важи по прописима који су важили у тренутку стицања права на подстицајне мере.

Имаоцу одобрења за прикључење продужиће се рок важења одобрења за прикључење до издавања акта о трајном прикључењу, уколико је у року важења одобрења за прикључење прибавио одобрење за привремено прикључење објекта за који је одобрен пробни рад.

Закључени уговори у поступку прикључења са оператором преносног система и студија прикључења престају да важе ако се одобрење за прикључења издато пре ступања на снагу овог закона не продужи за две године, односно до издавања акта о трајном прикључењу, или ако је престало из неког другог разлога.

Подносиоци који су захтев за израду студије прикључења поднели пре 30. априла 2021. године и нису прибавили одобрење за прикључење до дана ступања на снагу овог закона, дужни су да прибаве одобрење за прикључење у року од три године од дана ступања на снагу овог закона односно од дана ручења студије прикључења у случају да студија прикључења није издата до дана ступања на снагу овог закона, након чега одобрење важи три године и може се продужити једном и највише за две године уколико је ималац одобрења пре истека одобрења прибавио потврду о завршетку темеља објекта који се прикључује, у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

Подносиоци који су захтев за израду студије прикључења поднели пре 30. априла 2021. године а који су стекли право на подстицаје у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, одобрење за прикључење важи до истека рока који се односи на трајање и продужење статуса привременог повлашћеног произвођача.

Закључени уговори у поступку прикључења са оператором преносног система и студија прикључења престају да важе ако подносилац захтева поднетог пре 30. априла 2021. године не прибави одобрење за прикључење у року од три године од дана ступања на снагу овог закона.

Мишљења о могућностима прикључења објекта на систем које је издао оператор дистрибутивног система на основу захтева поднетог до дана ступања на снагу овог закона важе до истека рока на који су издата и не могу се продужити.

Оператор дистрибутивног система у студији прикључења која се ради за потребе издавања услова за пројектовање и прикључење не узима у обзир поднете захтеве за издавање мишљења за прикључење, као ни издата мишљења за прикључења.

Оператор дистрибутивног система је дужан да одреди у одобрењу за прикључење електрана на варијабилне обновљиве изворе које су започеле поступак прикључења по прописима до дана ступања на снагу овог закона, привремена ограничења из члана 141. став 3. овог закона, ако утврди да би прикључењем електране за коју је поднет захтев, активна снага коју би предао у преносни систем из трансформаторске станице, преко које је део дистрибутивног система на који се електрана прикључује повезан на преносни систем, била већа од 16 MW.

Приликом прорачуна активне снаге из става 9. овог члана која се предаје из дистрибутивног система у преносни систем из једне трансформаторске станице, оператор дистрибутивног система узима у обзир прикључене електране и важећа одобрења за прикључења за електране која су издата до дана подношења захтева за издавање одобрења за прикључење из става 9. овог члана.

Услови за пројектовање и прикључење које је издао оператор дистрибутивног система на основу захтева поднетог до ступања на снагу овог закона важе до истека рока на који су издата и не могу се продужити.

Уколико ималац услова за пројектовање и прикључење има локацијске услове услови за пројектовање и прикључење важе у року важења локацијских услова.

Оператор дистрибутивног система је дужан да се до 1. јула 2026. године технички оспособи да прорачуна привремена ограничења снаге и њихово трајање у смислу члана 66. овог закона, а који се односи на члан 141. став 3. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон и 62/23 – у даљем тексту: Закон).

Ако у периоду до 1. јула 2026. године оператор дистрибутивног система утврди, у току израде студије прикључења за електрану, да би у случају њеног прикључења морао да укупну активну снагу из дистрибутивног система преда у преносни систем у износу већем од оног прописаног законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, оператор дистрибутивног система одређује привремено ограничења снаге које на годишњем нивоу не прелази 5% годишње вредности производње електране.

Подносиоци захтева који су захтев за израду студије прикључења поднели пре 30. априла 2021. године, а којима је оператор преносног система утврдио оперативна ограничења, имају право на финансијску надокнаду коју је оператор преносног система дужан да плати приликом спровођења ограничења сходном применом одредби овог закона којим се уређује редиспечинг.

Ревизија Студија прикључења из члана 118. став 10. овог закона примењиваће се након што се изврши усклађивање прописа из члана 214. овог закона.

Ревизија Студије прикључења из члана 118. ст. 12. и 13. овог закона по захтеву имаоца Студије прикључења, односно по захтеву подносиоца захтева спроводиће се сходно прописима који уређују област енергетике до усклађивања прописа из члана 214. овог закона.

Члан 124.

На објектима на којима мерни уређаји, мерно разводни ормани, прикључни водови, инсталације и опрема у мерно разводном орману прикључака који чине техничко-технолошку целину у функцији мерења утрошене електричне енергије употребом мерних уређаја, нису до дана ступања на снагу овог закона прешли у својину оператора дистрибутивног система у складу са овим законом, прелазе као техничко-технолошка целина у својину оператора дистрибутивног система након уградње нових мерних уређаја који ће се уградити након спроведених радова на замени ове опреме који су финансирани од стране оператора дистрибутивног система.

Члан 125.

Оператор преносног система, у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, закључиће уговор о преносу права својине на објектима преносне електроенергетске мреже који се налазе на територији Републике Србије који су у својини суседног оператора преносног система.

Енергетски субјект који има лиценцу за обављање делатности јавног снабдевања електричном енергијом на дан ступања на снагу овог закона, по истеку важења ове лиценце наставља да снабдева домаћинства, мале купце и традиционалне цркве и верске заједнице дефинисане законом којим се уређује правни положај цркава и верских заједница, по основу лиценце за снабдевање електричном енергијом, по регулисаним ценама, као и да остварује друга права и извршава обавезе у складу са овим законом, са правима и обавезама гарантованог снабдевача, до именовања гарантованог снабдевача у складу са чланом 190. овог закона.

Члан 126.

Министарство ће припремити критеријуме из члана 6. овог закона који се односи на члан 9а овог закона у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Министарство ће акт из члана 9. овог закона који се односи на члан 11д став 4. и члан 43. који се односи на члан 93а став 2. тачка 3), донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Министарство ће прописе из члана 27. став 8. овог закона, члана 34. став 2. овог закона, члана 43. који се односи на члан 93а став 2. тач. 1), 2), 4) и 5) овог закона и члана 104. који се односи на члан 214. овог закона ускладити са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Пропис из члана 24. овог закона који се односи на члан 37а став 2. овог закона донеће се до 30. јуна 2025. године.

Министарство ће прописати начин, садржај, рокове за достављање података из члана 109. овог закона који се односи на члан 272а став 2. овог закона у року од шест шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Министарство ће прописати услове из члана 115. овог закона који се односи на члан 365е став 3, члан 365з став 2. и садржај потврде из члана 365и овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор преносног система ће прописе из члана 54. ст. 1. и 3. овог закона који се односе на правила из члана 116. став 2, члана 117. и члана 175. став 2. овог закона, ускладити са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће пропис из члана 139. став 2. овог закона ускладити са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Агенција ће пропис из члана 92. који се односи на члан 197. овог закона ускладити са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће пропис из члана 67. овог закона који се односи на члан 141б. донети у року од шест месеци од ступања на снагу закона.

Агенција ће апликацију за поређење цена из члана 93. овог закона који се односи на члан 197б изградити у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Одредба члана 92. овог закона која се односи на члан 197. – трајање поступка промене снабдевача примењиваће се до 1. јануара 2026. године а након тога поступак промене ће трајати 24 часа.

Министарство ће у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице Секретаријату Енергетске заједнице доставити извештај из члана 41. овог закона који се односи на члан 89. најкасније до 1. јануара 2025. године и до 1. јануара 2028. године.

Министарство ће спровести поступак јавног тендера за избор гарантованог снабдевача у складу са чланом 191. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18 – др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон и 62/23), најкасније у року од шест месеци од сазнања да је престала потреба за регулацијом цена.

Члан 127.

Одредба члана 13. овог закона која се односи на члан 19. – издавање лиценце за обављање енергетске делатности снабдевање електричном енергијом на захтев страног правног лица које је регистровано и које обавља ову делатност у уговорној страни Енергетске заједнице, примењиваће се од 31. децембра 2028. године.

Члан 80. овог закона који се односи на члан 173б став 9. примењиваће се од 1. јануара 2026. године.

Министарство ће у складу са чланом 80. овог закона који се односи на члан 173б став 10. обавестити Секретаријат Енергетске заједнице и Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице до 1. јануара 2028. године о уделу балансног укупног капацитета који је закупљен по основу уговора који трају дуже од једног дана.

Одредбе члана 113. овог закона који се односе члан 345. ст. 3. и 4. ступају на снагу 31. децембра 2024. године.

Одредбе члана 115. овог закона примењују се истеком рока од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 128.

Оператор тржишта електричне енергије који је одређен за номинованог оператор тржишта електричне енергије, задржава статус до 16. јуна 2028. године.

У случају из става 1. овог члана, када већ постоји именован Немо за пружање услуге трговања на тржишту за дан унапред и унутар дневном тржишту, искључује се одређивање више од једног Немо.

Министарство је дужно, у случају из ст. 1. и 2. овог члана, да обавести Регулаторни одбор Енергетске заједнице у складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице у року од два месеца од дана ступања на снагу овог закона и може да одбије именоване више од једног Немо по зони трговања.

Одредба члана 84. овог закона која се односи на члан 183д став 1. овог закона примењује се од 17. јуна 2028. године.

Члан 129.

Страна правна лица и други субјекти који користе транспортни систем за природни гас искључиво за потребе транзита дужна су да прибаве лиценцу за снабдевање на велико природним гасом најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Субјекти који се баве производњом водоника прибавиће лиценцу за обављање енергетске делатности производња водоника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 130.

Власници мрежа за дистрибуцију природног гаса које су изграђене до дана ступања на снагу овог закона, а које нису уписане у катастар инфраструктуре, дужни су да упис истих изврше у року од три године од дана ступања на снагу овог закона.

Поступци за избор кандидата за чланове Савета Агенције, односно поступци за избор чланова Савета Агенције који до почетка примене овог закона нису окончани, окончаће се према одредбама овог закона.

Члан 131.

Одредба члана 102. овог закона која се односи на члан 210г став 3. примењује се од 1. јануара 2026. године на крајње купце који стекну статус купца – произвођача у категорији домаћинство на начин да закључују уговор о потпуном снабдевању са нето обрачуном.

Нето мерење утврђено Законом о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС”, бр. 40/21 и 35/23) примењиваће се најкасније до 31. децембра 2026. године.

За купце-произвођаче са нето мерењем, који тај статус стекну за производни објекат за који су поднели захтев за прилагођавање мерног места до 31. децембра 2026. године, одредба става 2. овог члана не примењује се.

До доношења акта из члана 214. овог закона, на поступак прикључења електрана активног купца сходно се примењују прописи којима се уређује прикључење електрана произвођача електричне енергије.

Одредба члана 173б став 7. овог закона која се односи на изузеће балансног капацитета примењује се од 1. јануара 2028. године.

Члан 132.

Даном ступања на снагу овог закона, престаје да важи одредба члана 46. Закона о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС”, бр. 40/21 и 35/23).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о забрани изградње нуклеарних електрана у Савезној Републици Југославији („Службени лист СРЈ”, број 12/95 и „Службени гласник РС”, број 85/05 – др. закон).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи одредба члана 14. став 2. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 80/11 – исправка, 93/12 и 124/12).

Члан 133.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

